

**ALMA MATER EUROPAEA
EVROPSKI CENTER, MARIBOR
Socialna gerontologija**

DOKTORSKA DISERTACIJA

Mateja Berčan

ALMA MATER EUROPAEA

Evropski center, Maribor

Doktorska disertacija

študijskega programa tretje bolonjske stopnje

SOCIALNA GERONTOLOGIJA

**MODEL MEDGENERACIJSKEGA UČENJA
PRI IZBIRI POKLICA OSNOVNOŠOLCEV**

Mentorica: zasl. red. prof. ddr. Marija Ovsenik

Kandidatka: Mateja Berčan

Maribor, maj 2020

ZAHVALA

Zahvala moji mentorici, zasl. prof. ddr. Mariji Ovsenik, za strokovno vodenje, usmeritve in potrpljenje. Zahvala vsem, ki so sodelovali pri nastajanju moje naloge, predvsem moji mami. Zahvala tudi predstavnikom tako starejše kot mlajše generacije, ker sem pri delu z njimi največ pridobila sama.

Hvala stari mami za navdih.

POVZETEK

V današnjem času smo priča demografskim spremembam, ki pomembno vplivajo na odnose med generacijami. Staranje prebivalstva in odtujenost generacij sta ključna dejavnika, ki zahtevata nove aktivnosti za vzpostavitev sodelovanja med generacijami. Eno od aktivnosti predstavlja tudi medgeneracijsko učenje, ki povezuje predstavnike tako mlajše kot tudi starejše generacije. Namen disertacije je ugotoviti, kakšen model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev, po mnenju predstavnikov starejše generacije in učencev 8. in 9. razreda osnovnih šol, vodi v izboljšanje odnosov in večjo povezanost med generacijama. Cilj raziskave je izboljšana kakovost življenja obeh generacij in medgeneracijskega sožitja. V raziskovalnem procesu smo uporabili kvantitativno metodologijo raziskovanja. Anketirali smo 200 predstavnikov starejše generacije in 200 osnovnošolcev, učencev 8. in 9. razreda. Rezultati ankete med predstavniki starejše generacije so izpostavili 8 temeljnih dejavnikov medgeneracijskega učenja: predstavitev poklica, medgeneracijsko sodelovanje, povezanost z mlajšo generacijo, prilagoditev na spremembe po upokojitvi, kakovost življenja, samopodoba, vključenost v vseživljenjsko učenje in sprejemanje mlajše generacije. Rezultati ankete med osnovnošolci pa so izpostavili 4 vplivne dejavnike medgeneracijskega učenja: predstavitev poklica, lažjo odločitev za poklic, izbirni predmet »izbira poklica« in povezanost s starejšo generacijo. Iz rezultatov, pridobljenih z vidika predstavnikov tako starejše kot tudi mlajše generacije, smo oblikovali inovativni model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev, ki v presečišču stališč obeh generacij izhaja iz medgeneracijskega učenja kot predstavitve poklica in rezultira v medgeneracijsko povezanost. Povezanost generacij, kot končni izid modela, pa predstavlja enega od pomembnih dejavnikov spremembe vrednot, dolgoročnega razvoja družbe in kakovostnega življenja vseh generacij. Zato bi bilo smiselno v osnovnošolske učne načrte umestiti programe medgeneracijskega učenja s predstavitvijo poklica, ki bi načrtno združevali predstavnike mlajše in starejše generacije v skupne aktivnosti.

Ključne besede: medgeneracijsko učenje, predstavitev poklica, osnovnošolci, starejša generacija, povezanost generacij.

ABSTRACT

Nowadays our society is facing with demographic changes with a major impact on relationships between generations. The ageing of the population and the alienation of generations are key factors requiring new activities in order to establish collaboration between different generations. One of the activities is the intergeneration learning which connects both young and old generation. The purpose of dissertation is to find out which model of intergeneration learning in the area of career orientation at the end of primary school- according to the representatives of older generations and 8th and 9th graders- is the one which leads to better relationships and greater connection between both generations. The aim of the dissertation is an improved life quality of both generations and intergenerational harmony. In the research process the quantitative research methodology had been used and 200 representatives of the older generation and 200 primary school children, pupils of 8th and 9th grade, had been interviewed. The survey results among representatives of the older generation highlight eight fundamental factors of intergenerational learning: career orientation, intergenerational cooperation, connection to a younger generation, adjustment to the changes occurred after retirement, quality of life, self-image, integration into the lifelong learning and acceptance of younger generation. The survey results among primary school pupils indicate four major factors: career orientation, easier career choice, optional subject “choosing a career” and connection to the older generation. From the results obtained from the representatives of both older and younger generation, an innovative model of intergenerational learning in the field of choosing a carrier amongst primary school pupils had been created. This model in the intersection of views of both generations stems from intergenerational learning in form of career orientation and results in an intergenerational interaction. Interaction of generations as a final outcome of the model represents one of the most important factors in the area of changing values, long term development of society and a quality of life of all generations. Therefore, it would be appropriate to include programmes of intergenerational learning with the topic of career orientation into primary school curriculums which would deliberately put together representatives of older and younger activities into joined activities.

Key words: intergenerational learning, career orientation, primary school pupils, older generations, interaction of generations.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Predstavitev teme, problema in predmeta raziskovanja	1
1.2	Namen in cilji doktorske disertacije	8
1.3	Opredelevanje temeljnih raziskovalnih vprašanj in hipotez.....	9
1.4	Opredelevanje vzorca, metod in tehnik raziskovanja.....	11
1.5	Opredelevanje predpostavk in omejitev raziskovanja.....	12
2	TEORETIČNI KONSTRUKT MEDGENERACIJSKEGA UČENJA.....	13
2.1	Demografske spremembe.....	13
2.2	Poklicno svetovanje	19
2.3	Generacije.....	26
2.3.1	Starejša generacija	29
2.3.1.1	Starost in staranje	29
2.3.1.2	Generacija otroci blaginje.....	31
2.3.2	Mlajša generacija.....	32
2.3.2.1	Mladost in odraščanje.....	32
2.3.2.2	Generacija Z	36
2.3.3	Medgeneracijski konflikt.....	38
2.3.3.1	Vrste konfliktov	38
2.3.3.2	Stereotipi.....	39
2.3.3.2.1	Stereotipi in predsodki o starejši generaciji.....	40
2.3.3.2.2	Stereotipi in predsodki o mlajši generaciji	44
2.3.3.3	Reševanje konfliktov	46
2.3.4	Vrednote generacij.....	48
2.4	Medgeneracijsko učenje.....	50
2.4.1	Različne oblike medgeneracijskega učenja	53
2.5	Medgeneracijsko sodelovanje.....	58
2.6	Medgeneracijska povezanost.....	59
2.7	Medgeneracijski dialog	60
2.8	Teoretični konstrukt medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev	61
2.8.1	Giddensova teorija strukturacije.....	61

2.8.2	Homansova teorija menjave	63
2.8.3	Večrazsežnostni teoretični konstrukt.....	65
2.9	Ocena dosedanjih raziskovanj na obravnavanem področju	68
3	RAZISKOVALNI DEL.....	69
3.1	Namen in cilji raziskovanja	69
3.2	Raziskovalne hipoteze, raziskovalna vprašanja	69
3.3	Raziskovalna metodologija	72
3.3.1	Metode in tehnike zbiranja podatkov	73
3.3.2	Opis instrumentarija	73
3.3.3	Opis vzorca.....	75
3.3.4	Opis obdelave podatkov	75
3.3.5	Objektivnost in zanesljivost merskega instrumenta	76
3.3.5.1	Anketni vprašalnik starejša generacija	76
3.3.5.2	Anketni vprašalnik mlajša generacija.....	77
3.4	Rezultati.....	78
3.4.1	Starejša generacija	78
3.4.1.1	Faktorska analiza vprašalnika – starejša generacija	93
3.4.1.1.1	Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije«.....	93
3.4.1.1.2	Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije«	97
3.4.1.1.3	Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi«.....	101
3.4.1.1.4	Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja«.....	104
3.4.1.2	Korelacija.....	107
3.4.1.3	Testiranje ter preverjanje predvidenih hipotez – starejša generacija.....	112
3.4.1.3.1	Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko učenje, starost in kakovost življenja starostnikov	112
3.4.1.3.2	Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko sodelovanje, starost in prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi	115
3.4.1.3.3	Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko sodelovanje, starost in povezanost med generacijama	117

3.4.1.3.4 Regresijski model med spremenljivkami kakovost življenja, starost, spremembe po upokojitvi, povezanost z mlajšo generacijo, medgeneracijskim sodelovanjem in samopodobo	120
3.4.1.3.5 Regresijski model med spremenljivkami kakovost življenja, vključenost v vseživljenjsko učenje in sprejemanje mlajše generacije.....	123
3.4.2 Mlajša generacija	126
3.4.2.1 Faktorska analiza vprašalnika – mlajša generacija.....	139
3.4.2.1.1 Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce«	139
3.4.2.2 Korelacija.....	142
3.4.2.3 Testiranje ter preverjanje predvidenih hipotez - mlajša generacija.....	146
3.4.2.3.1 Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko učenje in lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot.....	146
3.4.2.3.2 Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko učenje in izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica«.....	150
3.4.2.3.3 Regresijski model med spremenljivkami predstavitev poklicev starejše generacije in povezanostjo s starejšo generacijo	152
3.5 Razprava	155
3.5.1 Starejša generacija	155
3.5.2 Mlajša generacija	159
4 ZAKLJUČEK	163
5 LITERATURA	166

PRILOGE

Priloga A: Frekvenčne porazdelitve

Priloga B: Anketni vprašalnik starejša generacija

Priloga C: Anketni vprašalnik mlajša generacija

IZJAVA O AVTORSTVU

IZJAVA LEKTORJA

SEZNAM TABEL

Tabela 1: Mere zanesljivosti po sklopih vprašalnika (starejša generacija) .....

77

Tabela 2: Mere zanesljivosti po sklopih vprašalnika (mlajša generacija).....

77

Tabela 3: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »vključenost v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije	80
Tabela 4: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »zadovoljstvo s karierno potjo« anketirancev starejše generacije	80
Tabela 5: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »odločitev za poklic« anketirancev starejše generacije.....	81
Tabela 6: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »predstavitev poklica osnovnošolcem« anketirancev starejše generacije	81
Tabela 7: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »predstavitev poklica - lažja odločitev osnovnošolcev za poklic« anketirancev starejše generacije	82
Tabela 8: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »inovativna oblika spoznavanja poklicev v osnovnih šolah« anketirancev starejše generacije	82
Tabela 9: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »predstavitev poklica kot izbirni predmet v osnovnih šolah« po mnenju anketirancev starejše generacije	83
Tabela 10: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »povezanost z mlajšo generacijo« po mnenju anketirancev starejše generacije	84
Tabela 11: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »sprejemanje mlajše generacije« anketirancev starejše generacije	84
Tabela 12: Opisne statistike trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« po mnenju anketirancev starejše generacije.....	85
Tabela 13: Opisne statistike trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« po mnenju anketirancev starejše generacije.....	87
Tabela 14: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »sodelovanje starejše generacije pri izbiri poklica mladih« po mnenju anketirancev starejše generacije	88
Tabela 15: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »osebni stik z mlajšo generacijo« anketirancev starejše generacije	89
Tabela 16: Opisne statistike trditev sklopa »spremembe kakovosti življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije	90
Tabela 17: Opisne statistike trditev sklopa »dejavniki kakovostne starosti« po mnenju anketirancev starejše generacije	92
Tabela 18: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »kakovostna starost« anketirancev starejše generacije.....	93

Tabela 19: Preizkus smiselnosti faktorске analize spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« po mnenju anketirancev starejše generacije.....	94
Tabela 20: Kumunalitete trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« anketirancev starejše generacije.....	94
Tabela 21: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije.	95
Tabela 22: Faktorska matrika trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« anketirancev starejše generacije.....	97
Tabela 23: Preizkus smiselnosti faktorске analize spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije.....	97
Tabela 24: Kumunalitete trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije.....	98
Tabela 25: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije ..	99
Tabela 26: Faktorska matrika trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije.....	100
Tabela 27: Preizkus smiselnosti faktorске analize spremenljivk trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije.....	101
Tabela 28: Komunalitete trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije.....	101
Tabela 29: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije.....	102
Tabela 30: Faktorska matrika trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije.....	104
Tabela 31: Preizkus smiselnosti faktorске analize spremenljivk trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije.....	104
Tabela 32: Komunalitete trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije.....	105
Tabela 32: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije.....	105
Tabela 34: Faktorska matrika trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije.....	107

Tabela 35: Korelacijska matrika dejavnikov s področja vključenosti v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi, starostjo anketiranih, mnenjem, o lažji odločitvi osnovnošolcev za poklic ob inovativni obliki spoznavanja poklicev – predstavitvi poklica kot izbirnem predmetu v osnovnih šolah, ter povezanosti in razumevanju mlajše generacije - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev starejše generacije.....	108
Tabela 36: Korelacijska matrika dejavnikov s področja sodelovanja starejše generacije pri izbiri poklica osnovnošolcev, kakovosti življenja starejše generacije, učenjem mlajše generacije in starostjo po mnenju anketirancev starejše generacije	110
Tabela 37: Korelacijska matrika dejavnikov s področja sodelovanja starejše generacije pri izbiri poklica osnovnošolcev, povezanosti z mlajšo generacijo, prilagoditvijo na spremembe po upokojitvi in starostjo po mnenju anketirancev starejše generacije..	111
Tabela 38: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega učenja in starosti anketiranih na kakovost življenja starostnikov po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije	112
Tabela 39: F-test med medgeneracijskim učenjem, starostjo in kakovostjo življenja po mnenju anketirancev starejše generacije	113
Tabela 40: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, medgeneracijsko učenje in kakovost življenja po mnenju anketirancev starejše generacije	113
Tabela 41: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega sodelovanja in starosti anketiranih na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije	115
Tabela 42: F-test med medgeneracijskim sodelovanjem, starostjo in prilagoditvijo starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije	115
Tabela 43: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, medgeneracijsko sodelovanje in prilagoditvijo starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije	116
Tabela 44: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega sodelovanja in starosti anketiranih na povezanost med generacijama po mnenju anketirancev starejše generacije.....	117
Tabela 45: F-test med medgeneracijskim sodelovanjem, starostjo in povezanostjo z mlajšo generacijo po mnenju anketirancev starejše generacije.....	118

Tabela 46: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, medgeneracijsko sodelovanje in povezanost z mlajšo generacijo po mnenju anketirancev starejše generacije	118
Tabela 47: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv kaovosti življenja, starosti, prilagoditev na spremembe po upokojitvi, medgeneracijskega sodelovanja in povezanosti z mlajšo generacijo na pozitivno samopodobo starejših po mnenju anketirancev starejše generacije	120
Tabela 48: F-test med kakovostjo življenja, starostjo, prilagoditvami na spremembe po upokojitvi, povezanostjo z mlajšo generacijo, medgeneracijskim sodelovanjem in samopodobo po mnenju anketirancev starejše generacije	120
Tabela 49: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov kakovost življenja, starost, prilagoditev na spremembe po upokojitvi, povezanost z mlajšo generacijo, medgeneracijsko sodelovanje in samopodoba starejših po mnenju anketirancev starejše generacije.....	121
Tabela 50: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv kakovosti življenja in vključenosti v vseživljenjsko učenje na sprejemanje mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije	123
Tabela 51: F-test med kakovostjo življenja, vključenostjo v vseživljenjsko učenje in sprejemanjem mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije	124
Tabela 52: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, povezanost med generacijama, kakovost življenja v starosti, vključenost v vseživljenjsko učenje in sprejemanje mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije	124
Tabela 53: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »odločitev glede nadaljevanja šolanja in poklica« anketirancev mlajše generacije	128
Tabela 54: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »vzroki za odločitev glede nadaljevanja šolanja in poklica« anketirancev mlajše generacije.....	129
Tabela 55: Opisne statistike trditev sklopa »dejavniki vpliva na odločitev za poklic oziroma nadaljevanje šolanja« anketirancev mlajše generacije	131
Tabela 56: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »spoznavanje poklicev« anketirancev mlajše generacije	132
Tabela 57: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »želja po drugačni predstavitvi poklica, šol« anketirancev mlajše generacije	133
Tabela 58: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije osnovnošolcem« anketirancev mlajše generacije.....	134

Tabela 59: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »medgeneracijsko povezovanje« anketirancev mlajše generacije.....	134
Tabela 60: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »izbirni predmet – izbira poklica« anketirancev mlajše generacije.....	135
Tabela 61: Opisne statistike trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije osnovnošolcem« anketirancev mlajše generacije.....	136
Tabela 62: Odločenost učencev o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja po zaključku osnovne šole glede na razred anketirancev mlajše generacije.....	137
Tabela 63: Kontingenčni test Hi kvadrat preizkusa povezanosti razreda in odločenosti o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja anketirancev mlajše generacije.....	138
Tabela 64: Vrednost Cramerjevega V koeficienta povezanosti razreda in odločenosti o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja anketirancev mlajše generacije.....	138
Tabela 65: Preizkus smiselnosti faktorjske analize spremenljivk trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije.....	139
Tabela 66: Kumulativne trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije.....	140
Tabela 67: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije.....	140
Tabela 68: Faktorska matrika trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije.....	141
Tabela 69: Korelacijska matrika dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, odločenosti za poklic in nadaljevanje šolanja ter vzrokov za odločitve - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	143
Tabela 70: Korelacijska matrika dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, odločenost za poklic in nadaljevanje šolanja, vzrokov za odločitve, želje po drugačnih predstavah poklicev, predstavitve poklica starejše generacije, povezovanja s starejšo generacijo in želje po izbirnem predmetu »izbira poklica« - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	144
Tabela 71: Korelacijska matrika dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, predstavitvijo poklica starejše generacije, povezovanjem s starejšo generacijo, željo po izbirnem predmetu »izbira poklica« in pomenom	

predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	145
Tabela 72: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega učenja na lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	146
Tabela 73: F-test med medgeneracijskim učenjem in lažjo odločitvijo mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije	146
Tabela 74: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov medgeneracijsko učenje in lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	147
Tabela 75: T-test med neodvisnima vzorcema osnovnošolcev 8. in 9. razreda in željo po izbirnem predmetu »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	148
Tabela 76: Levenov test med neodvisnima vzorcema osnovnošolcev 8. in 9. razreda in željo po izbirnem predmetu »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije.	149
Tabela 77: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega učenja na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije	150
Tabela 78: F-test med medgeneracijskim učenjem in izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije	150
Tabela 79: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov medgeneracijsko učenje in izbira izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije	151
Tabela 80: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv predstavitve poklicev starejše generacije na povezanost s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	152
Tabela 81: F-test med Predstavitvijo poklicev starejše generacije in povezanostjo s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije	153
Tabela 82: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov predstavitev poklicev starejše generacije in povezanost s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije.....	153

SEZNAM SLIK

Slika 1: Konceptualni model raziskovanja.....	8
---	---

Slika 2: Projekcija rasti in padca števila prebivalcev v EU v obdobju od leta 2018 do leta 2100	13
Slika 3: Prebivalstveni piramidi za EU, 2018 in 2100 (% celotnega prebivalstva).....	14
Slika 4: Struktura prebivalstva po glavnih starostnih skupinah, EU, 2017–2080 (v % celotnega prebivalstva).....	15
Slika 5: Prebivalci po starosti in spolu v Sloveniji, EUROPOP2018, primerjava po letih 2018 in 2100	16
Slika 6: Generacije v Sloveniji, podatki Statističnega urada Republike Slovenije na dan 1. 1. 2018	28
Slika 7: Dimenzije mladosti	33
Slika 8: Iskanje skupnih rešitev, ciljev	47
Slika 9: Teorija menjave.....	64
Slika 10: Večrazsežnostni teoretični konstrukt	67
Slika 11: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« anketirancev starejše generacije	96
Slika 12: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije	99
Slika 13: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije	103
Slika 14: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije	106
Slika 15: Regresijski model vpliva medgeneracijskega učenja in starosti na kakovost življenja starejših po mnenju anketirancev starejše generacije	114
Slika 16: Regresijski model vpliva medgeneracijskega sodelovanja in starosti na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije.....	116
Slika 17: Regresijski model vpliva medgeneracijskega sodelovanja in starosti na povezanost med generacijama po mnenju anketirancev starejše generacije	119
Slika 18: Graf raztrosa odvisne spremenljivke samopodoba.....	121
Slika 19: Regresijski model vpliva medgeneracijskega sodelovanja, starosti, povezanosti z mlajšo generacijo, prilagoditvijo na spremembe po upokojitvi in kakovosti življenja na samopodobo starejše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije	122

Slika 20: Regresijski model vpliva starosti, povezanosti med generacijama, kakovostjo življenja v starosti in vključenosti v vseživljenjsko učenje na sprejemanje mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije	125
Slika 21: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije	141
Slika 22: Regresijski model vpliva medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo na lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije	147
Slika 23: Regresijski model vpliva medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo na izbiro izbirnega predmeta »Izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije	151
Slika 24: Regresijski model vpliva predstavitev poklicev starejše generacije na povezanost s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije	154
Slika 25: Vplivni dejavniki medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev po mnenju starejših anketirancev	155
Slika 26: Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika starejše generacije.....	158
Slika 27: Vplivni dejavniki medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev po mnenju mlajših anketirancev	159
Slika 28: Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika mlajše generacije.....	161
Slika 29: Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika starejše in mlajše generacije	163

SEZNAM GRAFOV

Graf 1: Število anketirancev starejše generacije po spolu	78
Graf 2: Število anketirancev starejše generacije po starosti	79
Graf 3: Število anketirancev mlajše generacije po spolu	126
Graf 4: Število anketirancev mlajše generacije po starosti.....	127
Graf 5: Število anketirancev mlajše generacije glede na razred.....	127

1 UVOD

1.1 Predstavitev teme, problema in predmeta raziskovanja

Demografska struktura se spreminja, dolgoročne projekcije prebivalstva kažejo na naraščanje deleža starejše populacije v razvitem svetu. V Evropi bodo do leta 2100 starejši od 65 let predstavljali kar tretjino celotnega prebivalstva (Eurostat 2019, 1).

Staranje prebivalstva ima močan vpliv tudi na odnose med generacijami. V zgodnji mladosti se po mnenju Kornadt in Rothermund (2011, 291) oblikujejo predstave o staranju in starih ljudeh in že otroci izražajo negativen in stereotipen odnos do starosti (Gilbert in Ricketts 2008, 575).

V industrijskih družbah sta modernizacija in hiter razvoj tehnologije povzročili spremembo vloge starejših in povečali odtujenost generacij (Lyons 2009, 30). Kot odgovor na povečan prepad med generacijami, znanstveniki (Phillips idr. 2010, 135) izpostavljajo medgeneracijsko sodelovanje kot enega temeljev medgeneracijske povezanosti, ki vodi v razumevanje in toleranco med generacijami. Medgeneracijsko sodelovanje tako lahko opredelimo kot mehanizem, ki spodbuja interakcijo med starejšo in mlajšo generacijo skozi vključenost v organizirane aktivnosti, ta je lahko seznanitev učencev osnovnih šol z različnimi poklici v okviru medgeneracijskega učenja.

Že v zgodnjem otroštvu otroci prično spoznavati različne poklice. Spoznavajo jih ob opazovanju staršev, oziroma bližnjih sorodnikov in prijateljev. Tudi v šoli organizirajo predstavitve poklicev. Zaključek osnovnošolskega izobraževanja predstavlja prvo prelomnico, ko morajo otroci resneje razmišljati o svoji poklicni poti in glede na njihove psihosocialno zrelost in na izraženost izobraževalnih teženj, je odločitev zahtevna. Prav zato bi jim družba v procesu odločanja morala karseda inovativno priskočiti na pomoč – bodisi z nazornimi predstavitvami poklicev že v procesu osnovnošolskega izobraževanja bodisi z obiski organizacij, kjer poklice, za katere se otroci zanimajo, opravljajo. Ena izmed inovativnih rešitev je vključevanje starejše generacije v predstavitev poklicev na osnovnih šolah, kjer bi starejši predstavljali poklic kot lastno zgodbo o uspehu.

Tak pristop bi po našem mnenju imel dvojni značaj - velik pomen bi namenil medgeneracijskemu učenju, z vplivom na obe generaciji:

- starejša generacija bi pridobila na samopodobi, občutku družbenega pomena in nenazadnje bi pridobila na kakovosti življenja,
- mlajša generacija pa bi ob spoznavanju zgodb skozi poklice začutila naklonjenost do določenega poklica, hkrati pa bi razumela dragocen prispevek prehojene poti starejših.

Starejša generacija se sooča s številnimi spremembami – od prilagoditve na upokožitev in težav s sprejemanjem spremembe socialnega statusa, do občutja manjvrednosti in družbeno podrejenega položaja. Nenadoma ima človek v tretjem življenjskem obdobju preveč ali premalo časa, zoži pa se tudi njegov krog socialnih stikov. Vse to rezultira v občutkih osamljenosti, odmaknjenosti in nepotrebnosti (Postružnik 1999, 80). Milavec Kapun (2011, 24) prav tako izpostavlja, da starostniki po upokožitvi zaživijo brez socialne mreže, ki so jo poznali in v katero so bili vključeni celo življenje, kar lahko vodi v osamljenost. Poleg spremembe socialne mreže se spremeni tudi ekonomski status, ki lahko vpliva na samopodobo, neodvisno življenje in tudi socialno vključevanje. Stropnikova (2010, 91) ugotavlja, da ekonomska neodvisnost vpliva na kakovostno obliko življenja pri starejši generaciji, saj je osnovni vzrok socialne izključenosti in revščine starejše generacije slab ekonomski položaj starejše generacije.

Tako kot starejša se tudi mlajša generacija sooča s težavami pri vstopu v družbeni prostor. Mlajša generacija se sooča s problemi, pogosto prav na najpomembnejših področjih življenja, ki so pomembni za socialno promocijo in odraščanje: pritiski, ki jih otrok doživlja v šoli, dileme v zvezi iskanja prave izbire poti za poklicno usmeritev in nenazadnje adolescenca, ki je čas emocionalnih problemov (Ule 2001, 28). Mugoša (2001, 105) ugotavlja, da so se v zadnjem desetletju močno spremenili način življenja, okolje, družbeno dogajanje in obremenitve mladih, kar se odraža v njihovem odzivanju na družbene spremembe. Zato so po mnenju Uletove (2001, 36) mladost v vseh družbah ljudje pojmovali kot krizno in problematično življenjsko obdobje posameznika. Uletova in Renerjeva (1998, 28) ugotavljata, da se mlade generacije po letu 1990 ne odzivajo več na družbene probleme, saj se ukvarjajo samo še same s seboj. Uletova (1998, 176) celo ugotavlja, da je narava teh težav pri mladih ni vezana toliko na tipične mladostne aktivnosti, pač pa bolj vezana na pogoje prehoda v odraslost. V nadaljevanju Uletova (2001, 36) še ugotavlja, da ima sodobna

mladost prijazen, ravnodušen, hedonističen, potrošniški, pa tudi nasilen in agresiven, obupan obraz. Vse te življenjske drže mladih prinašajo s seboj nekaj socialne ranljivosti, so lahko negotove in izpostavljene možnim izgubam. Mladi svoj pogled na starost oblikujejo skozi izkušnje, odnose s starejšimi ljudmi, ter skozi prikaz staranja različnih institucij. Raziskava pri študentih zdravstvene nege iz San Diega je pokazala, da če ima posameznik več komunikacije s starejšimi, da obstaja večja verjetnost, da posameznik razvije pozitiven odnos do staranja, saj so tisti študentje, ki so imeli pozitivnejši odnos do staranja, predhodno imeli več komunikacije s starejšimi (Lee 2009, 130). Podobno so pokazale tudi številne druge raziskave (Phoenix idr. 2005, 342).

Lyons (2009, 30) navaja, da je pomemben dejavnik družbene konstrukcije staranja pri ljudeh, kulturno okolje, v katerem živi posameznik. Bodner in Lazar (2008, 1046) ugotavljata, da ljudje v vzhodnih in srednje-vzhodnih kulturah, kot so npr. kitajska, arabska, izraelska, bolj spoštujejo starejše kot v zahodnih kulturah. Raziskava med turškimi študenti je pokazala, da stari za mlade predstavljajo gospodarsko in socialno breme in da starost razumejo kot dobo odvisnosti od drugih (Pelín 2009, 3). Navedena dejstva zahtevajo hiter odziv sodobnih družb in predstavljajo izziv vsem institucijam pri uspešnem reševanju medgeneracijske povezanosti.

V Evropi spremembe v družbi povzema Zelena knjiga Sveta EU (2005, 6) v poglavjih Izzivi evropske demografije in Nova solidarnost med generacijami. Odziva se na demografske spremembe in pojasnjuje, da se je še pred nekaj desetletji zdelo, da staranje prebivalstva ne bo predstavljalo bistvenih težav pri razvoju področja vzgoje in izobraževanja. Sodobni družbeni procesi:

- starajoča se družba,
- novodobni stili življenja generacij ter
- spremenjeno razumevanje področja vzgoje in izobraževanja (ne samo formalnega izobraževanja),

zahtevajo temeljito rekonceptualizacijo razumevanja medgeneracijskih odnosov ter vlogo različnih generacij – tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Kot poudarjata Ovsenik in Ovsenik (2015, 362): »gre za nujnost odzivnosti družbe, za priznanje brezpogojne in vzajemne odvisnosti generacij ter tudi za spoznanje, da se okolje mora spoprijeti na znanstveni, razvojni in strokovni ravni z vrzeljo, ki zeva med velikim deležem stare populacije in pripravljenostjo družbe na to spremenjeno stanje«.

V Sloveniji so kot odgovor na družbene spremembe na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve sprejeli Strategijo varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva, ki v svojih vsebinskih izhodiščih izpostavlja družbena dejstva (Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve 2006, 5):

- rast deleža starega prebivalstva, zlasti najstarejšega,
- razpadanje medgeneracijske povezanosti in nevarnosti, da zakrni medgeneracijska solidarnost,
- dejstvo slepe pege zahodne kulture v doživljanju smisla starosti, njenega vrednotenja ter protislovnost marginalizirane samostojnosti tretje generacije v družbi,
- odpovedovanje tradicionalni skrbi družine in skrbi sosedstva za onemogle stare ljudi.

Zelo podobno izpostavlja tudi Ramovš (2003, 30), saj meni, da je pomemben razmislek potrebno nameniti tudi pojavom, kot so rast: slepa pega v doživljanju smisla starosti in njene vrednosti, zmanjševanje tradicionalne vloge družine pri oskrbi starih ljudi, deleža starejšega prebivalstva (še posebej najstarejšega), razpadanje medgeneracijske povezanosti v današnjem načinu življenja, kar povzroča zmanjševanje medgeneracijske solidarnosti.

Za izvajanje Strategije varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva se izpostavljajo rešitve in instrumenti, ki na področju vzgoje in izobraževanja poudarjajo predvsem (Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve 2006, 28):

- seznanjanje mlade generacije z značilnostmi staranja, starajoče se družbe, vprašanj medgeneracijskega sožitja,
- razvoj socialnih veščin in usposabljanje mlade generacije za medgeneracijsko sožitje,
- uveljavljanje vseživljenjskega učenja v tretjem življenjskem obdobju.

Poleg Strategije varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva je tudi iz Strategije dolgožive družbe, ki jo je sprejela Vlada Republike Slovenije, razbrati, da je potrebno izkoristiti zmogljivosti spremenjene starostne strukture in prilagoditi obstoječe sisteme in ureditve: trg dela, izobraževanje in usposabljanje, sistem socialne zaščite, bivalno in delovno okolje, področje civilnega in političnega udejstvovanja, saj so demografske spremembe dejstvo (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj 2017, 3).

Na konceptu aktivnega staranja, ki poudarja aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost, je potrebno ustvariti možnosti in priložnosti za dostojno staranje in kakovostno življenje vseh generacij, kar zagotavlja kakovostno življenje in blaginjo družbe, generacij s poudarkom na zavedanju pomena kakovostnega staranja in s poudarkom predvsem na medgeneracijskem sodelovanju (prav tam).

Na posameznika, tudi družbo, bo močno vplivalo podaljšanje življenja in spremenjena starostna struktura prebivalstva (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj 2017, 6). Da se bosta posameznik in družba uspešno prilagodila demografskim spremembam, bo potrebno:

- ozaveščati o novih razmerjih med deleži mlade, srednje in starejše generacije, torej o medgeneracijskih razmerjih v družbi,
- poudarjati pomen vseživljenjskega učenja in spodbujati daljšo aktivnost, ki lahko vključuje tudi več karier (namesto tradicionalnega življenjskega cikla (izobraževanje, delovno aktivno obdobje, upokojitev),
- spremeniti način razmišljanja, da staranje prebivalstva ne prinaša bremena tveganja nižje produktivnosti in višjih javnofinančnih izdatkov in da starejša generacija ni le pasivni prejemnik različnih oblik »pomoči in podpore socialne države« (prav tam). Po prenehanju delovnega razmerja danes starejše etiketiramo kot ljudi reducirane, materialnega standarda in reduciranih, socialnih stikov. Prevladujejo stališča, da so starostniki predvsem družbeno breme, zato ti mnogokrat doživijo izolacijo, ki je vir različnih konfliktov in ustvarjanja negativnih stereotipov (Cotten idr. 2013, 2).

Zaradi spremenjenega načina življenja generacij so generacije, predvsem mlajša in starejša generacija, vse bolj ločene. Vse redkeje lahko govorimo o življenju generacij v večgeneracijskih skupnostih, kar je privedlo do tega, da mlajša generacija in srednja generacija v manjši meri prepoznata značilnosti staranja - kar pomembno vpliva tudi na oblikovanje pogleda na lastno starost, saj ga oblikujeta skozi izkušnje, odnose s starejšimi ljudmi in skozi prikaz staranja različnih institucij, ter vse težje vzpostavljata dialog med seboj – predvsem se težje vzpostavlja dialog med mlajšo in starejšo generacijo (Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve 2006, 28). Raziskava Ule (1988, 75), ki je bila v Sloveniji izvedena na vzorcu 538 mladih, v starosti od 14 do 27 let, na vprašanje, kako gledajo mladi

na odrasle, pa je pokazala, da skoraj četrtina vseh anketiranih meni, da so mladi in stari povsem različna svetova, ki se med seboj ne moreta razumeti, oziroma sta v sporu. Mladi tako izgubljajo vir znanja in izkušenj, ki jih imajo starostniki, starejši pa izgubljajo vir ljubezni, vitalnosti in tehnološkega znanja, ki ga imajo mladi. Zato bi bilo pomembno srednji in mlajši generaciji zagotoviti znanja in veščine za prehod v obdobje po upokojitvi, ter ob tem poskrbeti za dohodkovno in materialno varnost za ta prehod. Starejši generaciji bi bilo potrebno in pomembno zagotoviti čim večjo in dlje trajajočo neodvisnost. Vsem generacijam pa kakovostno staranje tudi z medgeneracijskim sodelovanjem, preko katerega se lahko izmenja ogromno znanja in izkušenj vseh generacij (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj 2017, 7). Fivush idr. (2011, 46) poudarjajo, da sta od sodelovanja in sožitja med generacijami odvisna kakovost življenja in prihodnost naslednjih generacij.

Poleg tega pa po mnenju Lipiča (2015, 249) odsev razmer v šolstvu danes kaže dramatično sliko. Spremembe se dogajajo z dinamiko, ki ji naš šolski sistem ne sledi dovolj odzivno. V kurikulumu (programe, učne načrte, kataloge znanj) bi bilo kot pomembno medpredmetno vsebino/področje uvrstiti tudi seznanjanje mladih s staranjem in z značilnostmi starajoče se družbe¹ (v obliki projektnih dnevov na ravni osnovne šole, interesnih dejavnosti...), kar odpira nove možnosti za medgeneracijsko sožitje ravno z razširjenim pojmovanjem znanja (ne samo prenos formalnega znanja), potrebnega za nadaljnje izobraževanje, učinkovito vključevanje v svet dela oziroma za reševanje kompleksnih življenjskih situacij (Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve 2006, 28). »Izobraževanje revidira izobraževalne procese in programe v različnih deželah in poudarja različnost in solidarnost, ter izpostavlja potrebe po soglasju o osnovnih principih medgeneracijskega in meddržavnega sožitja« (Ovsenik idr. 2015, 69). Reforme šolstva morajo doseči medgeneracijsko sodelovanje, ki bi vodilo v medgeneracijsko povezovanje in rezultiralo v medgeneracijsko sožitje.

V obliki projektov oziroma različnih oblik sodelovanja (na primer: nudenje pomoči pri razreševanju življenjskih situacij oziroma za ponovno vključevanje v šolo-program ponovnega vključevanja osipnikov v šolo, priprava raziskovalnih nalog) bi bilo potrebno v delo šole vključiti starejšo generacijo, predvsem tiste, ki so pripravljeni prenesti svoje

---

¹ Vsak deveti od desetih Evropejcev, po raziskavi Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" meni, da bi morali v šolah vzpodbujati boljše odnose med mlajšo in starejšo generacijo (Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" 2009, 30).

izkušnje, znanja, kompetence na mlajšo generacijo in s tem omogočiti pogoje za razvoj skupnega ustvarjanja in sodelovanja med mlajšo in starejšo generacijo, kjer se ustvarjajo vezi, medgeneracijsko razumevanje (Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve 2006, 29). Starejša generacija bi mladim v osnovni šoli preko pogovorov in delavnic omogočila, da bi lahko čim bolj natančno spoznali posamezne poklice, preko predstavitev poklicev, ki bi jih imela starejša generacija. Srečali bi se z osebo, ki je dejansko opravljala določen poklic oziroma poklice. Starejši bi mladim razložili, kaj je potrebno za osvojitve določenega poklica, mladi bi imeli možnost preizkusiti ali vsaj spremljati delo, ki bi ga v okviru poklica opravljali. Tako bi lahko na lastni koži ocenili, ali jim je takšno delo všeč ali ne.

Raziskovalni problem, ki ga v doktorski disertaciji obravnavamo, je ugotavljanje vpliva predstavitev poklicev starejše generacije na izbiro poklica osnovnošolcev z vidika medgeneracijskega učenja. Že italijanski filozof Giovanni Battista Vico (1668-1744) je izpostavljala pomen nepretrganih povezav, ki nastajajo s formalnim in neformalnim učenjem, praktičnimi izkušnjami, z zdravo kmečko logiko in kritičnim mišljenjem (Johnson in Grey 2010, 77). Durkheim (1983) je v svoji knjigi *Pragmatism and Sociology* izpostavil družbo kot kolektivno enoto, ki deluje na osnovi skupnih prepričanj, vrednot, običajev in zakonov, kar pomeni, da se mora vsak posameznik podrežati normam, običajem in vrednotam, ki veljajo v družbi (Devjak 2005, 16). Osnove individualnega razumevanja kulture in družbe so postavili interakcionisti², ki izhajajo iz identitete posameznika, ki svojo podobo preizkuša, usklajuje in spreminja v interakciji z drugimi ljudmi. Proces teče tudi v nasprotno smer, saj drugi ljudje hkrati soustvarjajo podobo posameznika (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 38).

posameznik soustvarja podobo skupine → skupina soustvarja podobo posameznika
--

Kant pa v svojem delu »O pedagogiki« izpostavlja vzgojno vlogo izobraževalnega procesa, kot enega od dejavnikov izboljšanja družbenih razmer: »...otroke naj se vzgaja tako, kot je primerno, ne sedanjemu, temveč bodočemu, po možnosti boljšemu stanju človeškega rodu« (Kant 1988, 152).

---

² Družba je dinamična struktura, ki se nenehno spreminja v interakciji med posamezniki in družbenimi skupinami.

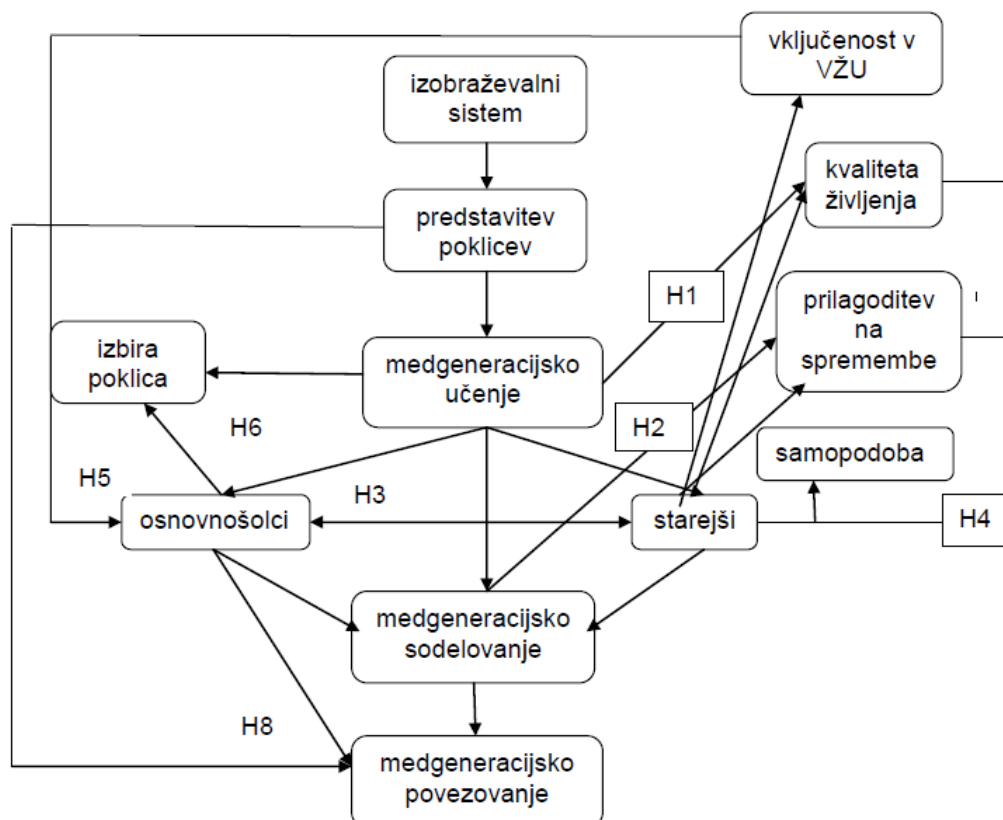
Odtujenost mlajše generacije in potrebe po reaktivaciji starejše generacije v današnjem času zahtevajo spremembo obravnave. Iz raziskovalnega problema disertacije in filozofskih izhodišč lahko povzamemo, da medgeneracijsko učenje omogoča sodelovanje različnih generacij pri aktivnostih, ki spodbujajo medgeneracijski dialog in kjer generacije sodelujejo pri pridobivanju spretnosti, vrednot in znanja. Je eden od načinov obvladovanja demografskih sprememb in pomembno prispeva k razvoju družbenega kapitala in socialne kohezije v starajočih se družbah.

1.2 Namen in cilji doktorske disertacije

Namen raziskave je raziskati in utemeljiti potrebo po vpeljavi medgeneracijskega učenja med osnovnošolci in starejšo generacijo na način, da bi bila starejša generacija v vlogi kariernega svetovalca, ki bi osnovnošolcem predstavila svoj poklic in svojo karierno pot, da bi s tem osnovnošolcem omogočili lažjo odločitev pri izbiri poklica.

Konceptualni model raziskovanja je prikazan na sliki 1.

Slika 1: Konceptualni model raziskovanja

Vir: Lastni vir 2020.

Pri modeliranju gradnikov medgeneracijskega učenja, kot predstavitev poklicev starejše generacije v Sloveniji, smo kot utemeljitveno teorijo uporabili Giddensovo (1984) strukturno teorijo in Homansovo (1964) teorijo menjave, ki razlaga družbeno dinamiko prenosa znanja s stališča posameznika. Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev po strukturni teoriji temelji na soodvisnosti socialnega akterja, v našem primeru udeležencev medgeneracijskega učenja in strukture, ki jo v našem primeru predstavlja izobraževalno okolje. Po Homansovi teoriji menjave pa v našem primeru model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev temelji na prenosu znanja in izkušenj kot o obliki sodelovanja in povezovanja obeh generacij. Informacije, znanje in izkušnje predstavljajo sredstvo menjave. Teorija menjave nam je služila kot okvir, kjer lahko razmišljamo o prenosu znanja in izkušenj kot o obliki medgeneracijskega učenja.

Vse navedeno izziva raziskovalni interes, ki sledi analizi obstoječega stanja in z metodološko podkrepitvijo (kvantitativna metodologija) omogoča identifikacijo gradnikov modela medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica, ki predstavlja uvod v karierno pot osnovnošolcev.

Na osnovi opredeljenega problema in namena raziskave je cilj naše raziskave, izvedene s pomočjo anketnega vprašalnika, proučiti, kako medgeneracijsko učenje v obliki predstavitev poklicev starejše generacije vpliva na izbor poklica osnovnošolcev, ki je uvod v začetek karierne poti. Izziva nas tudi vprašanje, kaj bi tako starejša, kot mlajša generacija z medgeneracijskim učenjem pridobila.

Končni cilj doktorske disertacije je na podlagi teoretskih ugotovitev in ugotovitev, ki smo jih dobili iz rezultatov raziskave, izdelati inovativni model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev.

1.3 Opredelitev temeljnih raziskovalnih vprašanj in hipotez

Na osnovi raziskovalnega problema želimo odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, vpliva na nadaljnje izobraževanje in izbiro poklica osnovnošolcev?

2. Kako medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, vpliva na kakovost življenja starejših?
3. Kako kakovost življenja, prilagoditev na spremembe po upokojitvi in povezanost z mlajšo generacijo vplivajo na samopodobo starejših?
4. Kateri so ključni gradniki modela medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika generacij?

V raziskavi smo testirali in preverjali naslednje hipoteze:

H1: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšimi statistično značilno vpliva na kakovost življenja respondentov starejše generacije po upokojitvi (Priloga B - V15, V18).

H2: Medgeneracijsko sodelovanje po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vpliva na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi (Priloga B - V15, V13).

H3: Mlajši upokojenci so po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno bolj povezani z mlajšo generacijo kot starejši upokojenci (Priloga B - V2, V15).

H4: Kakovost življenja, starost, prilagoditev na spremembe po upokojitvi in povezanost z mlajšo generacijo po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vplivajo na pozitivno samopodobo starejših (Priloga B - V15, V13, V10, V19, V17).

H5: Kakovost življenja v starosti in vključenost v vseživljenjsko učenje po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vplivata na boljše sprejemanje mlajše generacije (Priloga B - V18, V3, V11).

H6: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno prispeva k odločitvi mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot (Priloga C - V11, V14).

H7: Obstaja statistično značilna razlika med mnenji respondentov mlajše generacije 8. in respondentov mlajše generacije 9. razreda o izbiri izbirnega predmeta »izbira poklica«, ki bi ga predstavljale starejše generacije (Priloga C - V3, V13).

H8: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno vpliva na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« (Priloga C - V11, V13).

H9: Predstavitve poklicev starejše generacije na osnovnih šolah po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno vplivajo na povezanost s starejšo generacijo (Priloga C - V14, V12).

Zbrane empirične podatke, pridobljene v raziskavi, smo pregledali in neustrezne izločili iz nadaljnje analize. Podatke smo obdelali s statističnim programom SPSS, verzija 20. Za dokazovanje hipotez smo uporabili Pearsonov koeficient korelacije, faktorsko in regresijsko analizo. Dobljene rezultate smo predstavili v obliki slik, tabel in grafov. Hipoteze smo preverjali in potrjevali s pet odstotnim tveganjem.

1.4 Opredelitev vzorca, metod in tehnik raziskovanja

Ker je predmet raziskave kompleksen, je bilo potrebno uporabiti več različnih metod in tehnik raziskovanja. Z metodo kompilacije smo povzemali spoznanja priznanih domačih in tujih znanstvenikov. Z metodo analize smo njihova dognanja členili na enostavnejše, sestavne dele, na bistvene gradnike teoretičnega konstrukta medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev.

V nadaljevanju raziskave smo uporabili kvantitativno raziskovalno metodologijo. Na podlagi teoretičnega konstrukta smo oblikovali lasten merski instrument – anketni vprašalnik. Pri izdelavi anketnega vprašalnika smo uporabili nominalno in ordinarno lestvico Likertovega tipa, ki se uporablja za merjenje stališč v družboslovnih znanostih. Z anketnim vprašalnikom smo zbrali empirične podatke, ki smo jih analizirali z metodami deskriptivne in analitične statistike.

Pred izvedbo raziskave smo izvedli pilotno študijo, s katero smo preverili zanesljivost vprašalnika. Vprašalnik smo testirali na 60 anketirancih (30 osnovnošolcev in 30 starejših). S pilotno študijo smo ugotavljali zanesljivost in veljavnost posameznih trditev v merskem instrumentu. V skladu z ugotovitvami pilotne raziskave smo merski instrument popravili oziroma dopolnili. V raziskavo smo iz osrednje-slovenske regije vključili 200 upokojencev in 200 osnovnošolcev, ki obiskujejo 8. in 9. razred.

Zbrane podatke smo obdelali z računalniškim statističnim programom SPSS verzija 20 za Windows. Za prikaz demografskih podatkov smo uporabili osnovne statistične metode. Zaradi velikega števila spremenljivk pri posameznih vprašanjih, smo uporabili faktorsko analizo – metodo glavnih komponent. Izračunali smo X^2 test in Pearsonov koeficient korelacije. Za ugotavljanje razmerja med neodvisnimi in odvisnimi spremenljivkami smo uporabili T-test in regresijsko analizo.

Na podlagi rezultatov raziskave smo identificirali gradnike modela medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev. Raziskavo smo nadgradili z izdelavo modela.

1.5 Opredelitev predpostavk in omejitev raziskovanja

Pričakujemo, da so predstavniki starejše generacije pripravljene in sposobne posredovati svoje izkušnje in znanje, ki bo zanimivo in v pomoč ter korist pri izbiri poklica mlajši generaciji ter da so predstavniki mlajše generacije pripravljene prisluhniti starejši generaciji in pripravljene sprejemati izkušnje in znanja le-te.

Pričakuje se tudi odgovoren odziv respondentov starejše generacije in respondentov mlajše generacije, to je, da bodo pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika zastopali svoja stališča. Ena izmed omejitev raziskovalnega problema je, da gre za neraziskano področje in da je težko dobiti tovrstne teoretske podkrepiteve. Druga omejitev je osredotočenost na eno od oblik medgeneracijskega učenja – starejši pomagajo osnovnošolcem pri izbiri poklica, ki je uvod v njihovo karierno pot.

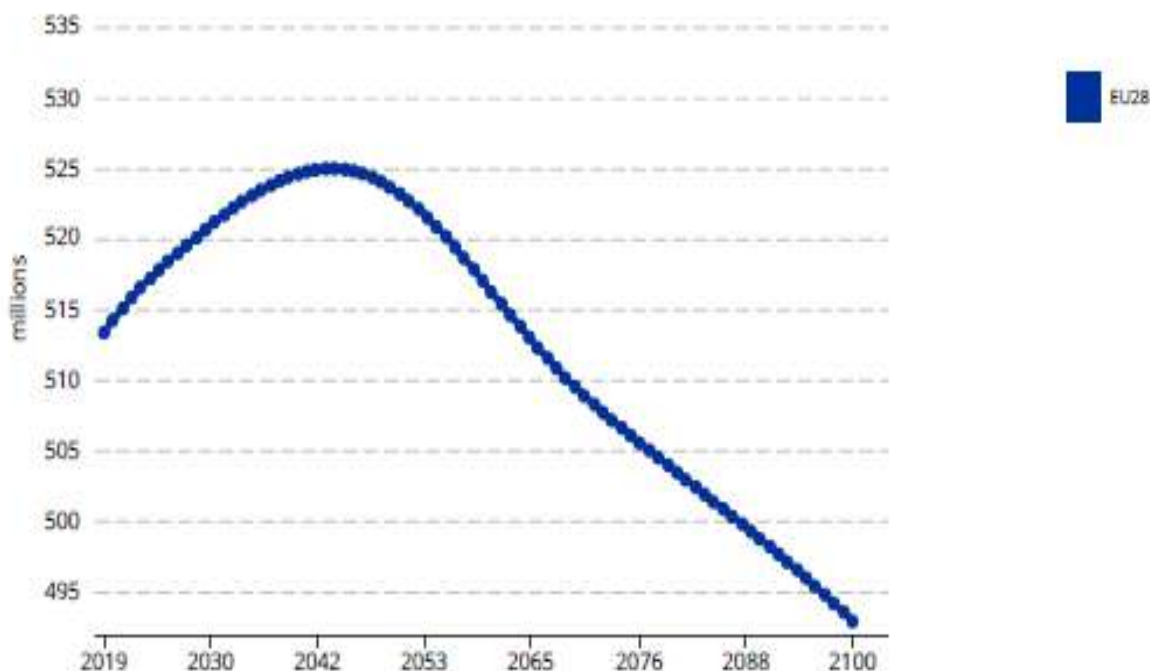
2 TEORETIČNI KONSTRUKT MEDGENERACIJSKEGA UČENJA

2.1 Demografske spremembe

Demografska struktura se spreminja, dolgoročne projekcije prebivalstva kažejo na naraščanje deleža prebivalstva, starega 65 let ali več. Rast relativnega deleža starejših je mogoče pojasniti z daljšo življenjsko dobo, tj. vzorcem, ki je viden že več desetletij, saj se je pričakovana življenjska doba podaljšala. Na drugi strani k staranju prebivalstva že več let prispevajo stalno nizke stopnje rodnosti, saj manj rojstev pomeni manjši delež mladih v celotni populaciji (Statistični urad Republike Slovenije 2017, 1).

V projekciji Eurostata do leta 2100 (Eurostat 2019, 1), ki zajema obdobje 2018-2100, je napovedano, da se bo prebivalstvo Evropske unije (EU) povečalo in leta 2044 doseglo vrh pri 525 milijona prebivalcev, nato pa se bo postopno zmanjševalo (Slika 2).

Slika 2: Projekcija rasti in padca števila prebivalcev v EU v obdobju od leta 2018 do leta 2100

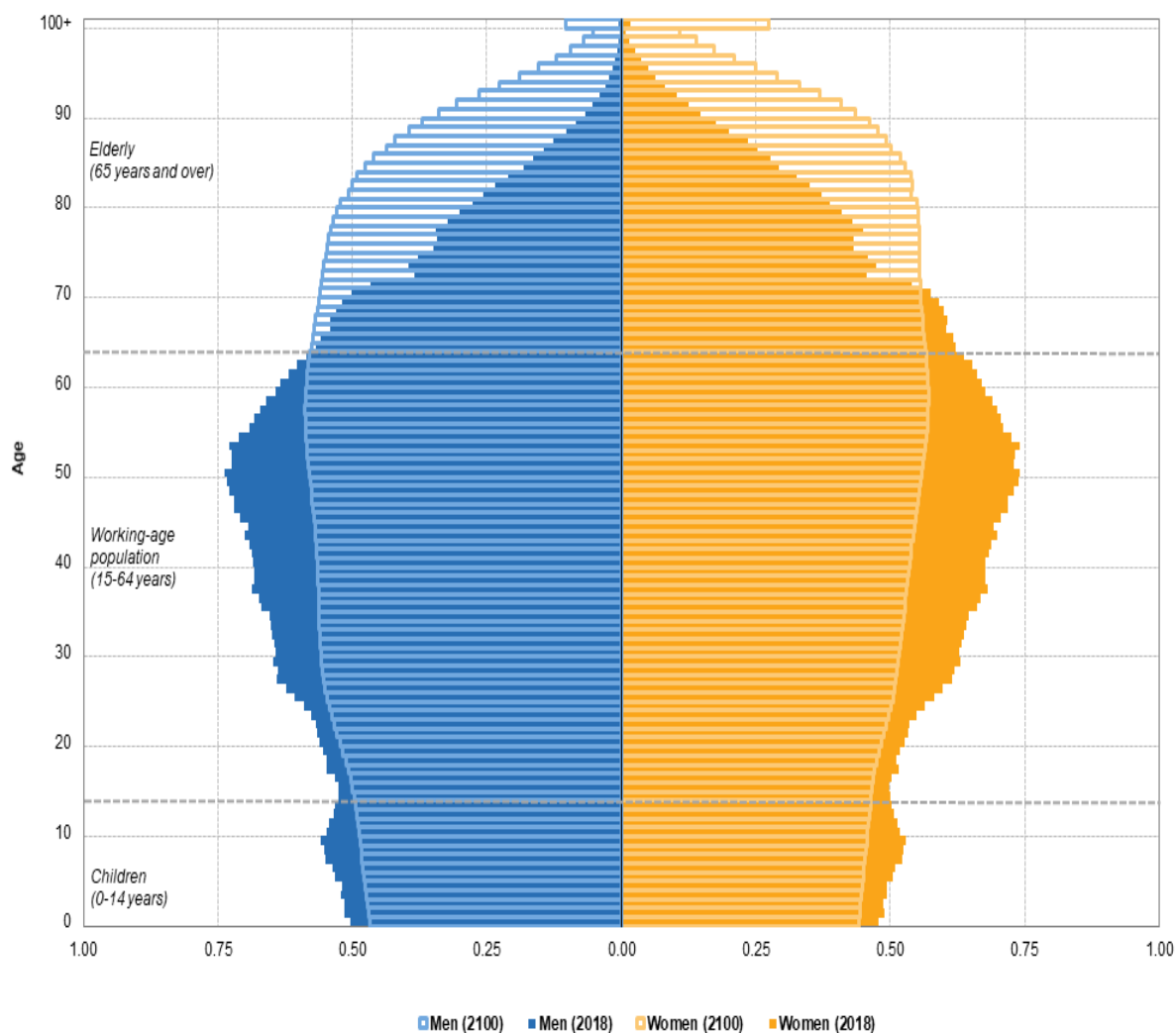

Vir: Eurostat 2019.

Iz primerjave starostnih piramid za leti 2018 in 2100 (Slika 3) je razvidno, da naj bi se prebivalstvo EU še naprej staralo. V prihodnjih desetletjih se bo zaradi velikega števila pripadnikov generacije otrok blaginje število starejših povečalo. Osebe, stare 65 let ali več, bodo do leta 2100 predstavljale 31 % prebivalstva EU v primerjavi z 20 % v začetku leta 2018 (delež starejših od 65 let ali več se bo povečal za 11 %) (Eurostat 2019, 1).

Slika 3: Prebivalstveni piramidi za EU, 2018 in 2100 (% celotnega prebivalstva)

Population pyramids of the EU, 2018 and 2100
(% of total population)

Note: 2018, 2100: projections.

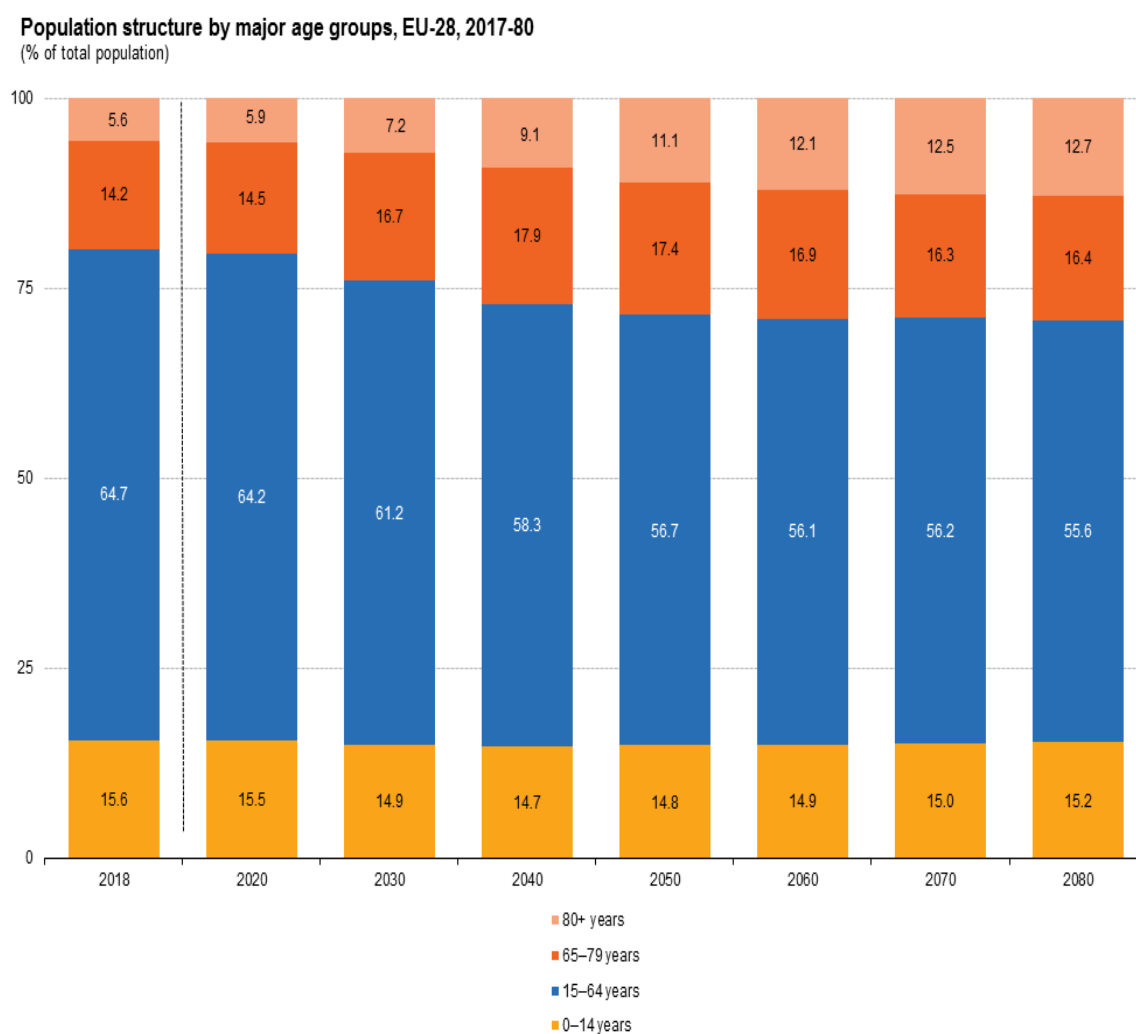
Source: Eurostat (online data codes: proj_18np)

eurostat

Vir: Eurostat 2019.

Drug vidik staranja prebivalstva je postopno staranje starejšega prebivalstva samega, saj se relativni pomen zelo starih prebivalcev povečuje hitreje kot pomen katerekoli druge starostne skupine prebivalstva EU. Delež oseb, starih 80 let ali več, v prebivalstvu EU naj bi se med letoma 2017 in 2080 več kot podvojil, in sicer s 5,5 % na 12,7 % (Slika 4) (Eurostat 2018, 8).

Slika 4: Struktura prebivalstva po glavnih starostnih skupinah, EU, 2017–2080 (v % celotnega prebivalstva)

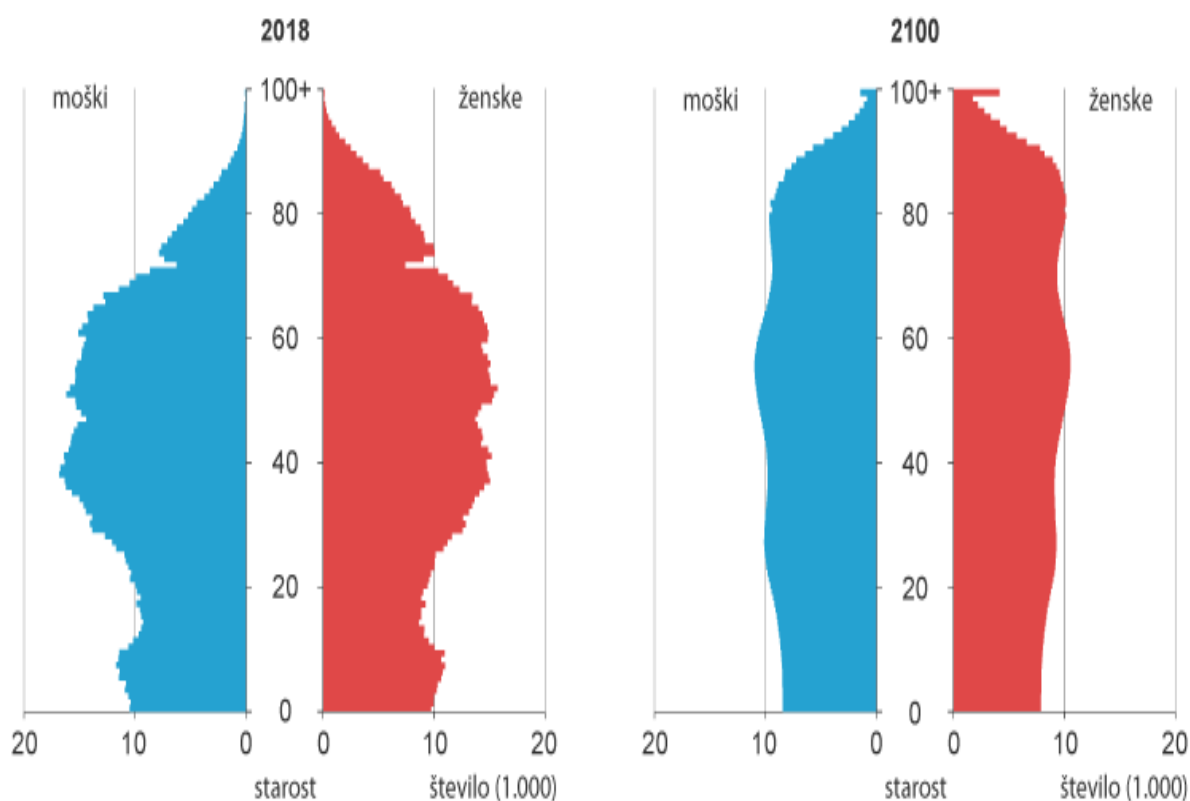
Note: 2018: provisional. 2020–80: projections (EUROPOP2015).
Source: Eurostat (online data codes: demo_pjangroup and proj_15ndbims)

Trendu demografskih sprememb v EU sledi tudi Slovenija, saj je iz Projekcije prebivalstva EUROPOP2018 za Slovenijo razvidno, da naj bi se prebivalstvo Slovenije do približno leta 2023 povečevalo (na okoli 2.088.000), nato naj bi število prebivalcev začelo počasi padati (v letu 2100 naj bi imela Slovenija 1.796.000 prebivalcev, kar je 13 % manj kot v letu 2018) (Statistični urad Republike Slovenije 2019, 1).

Starostna sestava prebivalstva Slovenije naj bi se v naslednjih desetletjih zelo pomembno spremenila. Starejši, prebivalci, stari 65 ali več let, so leta 2018 predstavljali 19,4 % prebivalstva, leta 2055 naj bi bilo skoraj 32 % prebivalcev Slovenije v tej starostni skupini, nekaj več kot 31 % pa v letu 2100 (prav tam) (Slika 5).

Slika 5: Prebivalci po starosti in spolu v Sloveniji, EUROPOP2018, primerjava po letih 2018 in 2100

Prebivalci po starosti in spolu, EUROPOP2018, Slovenija

Vir: Eurostat

© SURS

Vir: Eurostatova podatkovna baza 2019.

Glede na predvideno demografsko strukturo in družbene razmere, ki izhajajo iz trenutne spremenjene starostne strukture prebivalstva in načenjajo nekatera družbena ravnovesja, lahko ugotovimo, da starejši prebivalci postajajo vse bolj pomembna skupina. Zaradi izpostavljenosti nekaterim specifičnim tveganjem, kot so krčenje socialnih omrežij, poslabšanje finančnega položaja, zmanjševanje avtonomije in kakovosti življenja, starejši prebivalci postajajo ena izmed najbolj ranljivih skupin (Kump 2015, 10). Kot navaja tudi Malačič (2003, 76) posledice staranja družbe so številne in lahko razdelimo na družbene, ekonomske, kulturne, zdravstvene. Najbolj vidne so (Ramovš 2003, 227):

- Struktura in vloga družine se spreminja pri skrbi za stare ljudi.

Malo starih ljudi ne dobiva materialne podpore za potrebe starosti, niti nege v onemoglosti, saj ne živijo s svojimi otroki in vnuki. Po industrializaciji in urbanizaciji je namreč družina postala dvogeneracijska z malo otroki (družina se je zmanjšala).

- Samostojnost starih ljudi.

Stari ljudje so z vidika pokojninskega sistema v sodobni družbi po eni strani ekonomsko neodvisni, po drugi strani pa vzdrževana populacija. To protislovje nakazuje na dejstvo, da je v sodobni družbi tretja generacija sistemsko neizkoriščena. To dejstvo podrobno razčlenjuje Hojnik Zupanc (1999, 18):

»Družbeno – razvojni procesi so spodbudili in omogočili osamosvojitve starih ljudi na individualni ravni, medtem ko je na sistemski ravni njihova osamosvojitve neuravnovešena z njihovo globalno odvisnostjo. Sistem se je bolj odzval na funkcionalne potrebe starejših kot na izkoriščenost njihovih delovnih potencialov in staro populacijo priznal kot družbeno kategorijo s posebnimi potrebami. Na ta način se starim ljudem povečujejo možnosti za funkcionalno osamosvajanje v bivalnem okolju na eni strani, na drugi strani pa se povečuje globalna odvisnost od sistema.«.

Pihlarjeva (2012, 44) poudarja pomen generativnosti v obdobju po upokojitvi³, saj je to obdobje, ki pomeni sprijaznitev starejše generacije z novim položajem v družbi in sprejemanjem pomoči - vse bolj je odvisna od medgeneracijske solidarnosti, od prilagoditve okolja njihovim potrebam ter se sooča s tveganjem za funkcionalno odvisnostjo. Vendar je velikokrat spregledano, da starejša generacija lahko mlajšo

---

³ Za to obdobje je značilna izguba sovrstnikov, v njihov svet vstopajo mlajši ljudje in mu dajejo pečat s svojimi vrednotami in vedenjem.

generacijo moralno in tudi finančno podpira, seznanja s kulturno tradicijo v družbi in da je njihov prispevek prizadevanje, da bi lahko čim dlje živeli samostojno in s tem razbremenili mlajše generacije. V tem primeru generativnost pomeni v prvi vrsti odgovornost do samega sebe.

- Osamljenost starih ljudi, mnogi živijo sami.

Tako huda, kakor je telesna podhranjenost, je za starega človeka tudi osamljenost. Podobne so tudi posledice: če ga muči osamljenost, izgubi apetit in spanec in neredko se ga nato polotijo tudi različne bolezni, od telesne podhranjenosti prav tako začne hirati in lahko prav tako zbolí. Zadnjih trideset let se večja delež ljudi, ki živijo sami: v Španiji jih je na primer 14 %, na Švedskem 40 % (Ramovš 2013, 227). Mnogi, ki živijo s svojci, se počutijo od njih zapostavljeni in zanemarjeni (največ nasilja nad starimi ljudmi se zgodi v družinskem in sorodstvenem krogu) (Hvalič 2002, 39).

Nekateri stari ljudje se odzovejo na svojo osamljenost tako, da se potožijo vsakemu, s katerim pride v stik, drugi pa, da kar naprej dremajoče čemijo (Ramovš 2003, 104).

- Skrb za zdravje starih ljudi.

Potreba po zdravstvenih storitvah in finančnih sredstvih za zdravstveno varstvo populacije se povečuje, saj se zdravstveno stanje prebivalstva slabša (Cizelj idr. 1999, 45). Glede svojega zdravja in kakovosti življenja se starejši začno zanašati na ustanove ali se prepustijo usodi. V razvitem svetu je pri starosti več kot 60 let, vsaj 75 % ljudi, ki so zmožni, brez tuje pomoči, skrbeti za svoje vsakdanje potrebe, kako je s tem v manj razvitih državah, pa ni podatkov (Redburn 1998, 14). Zdravje, duševna svežina, ustvarjalnost in zmožnost za samostojno življenje se v starosti ohranjajo tem bolj in tem dlje, čim bolj je človek sam dejaven.

Rezultati analize podatkov (Eurofound 2009) kažejo, da so starejši v Sloveniji v primerjavi s splošno populacijo na skoraj vseh področjih ranljivejši – izjema je zgolj stanovanjsko področje. Delež tistih, ki so materialno prikrajšani, je v povprečju za vso populacijo 10,2 %, med starejšimi pa skoraj dvakrat več, to je 18,9 %. V neprimernem stanovanju živi le 20 % starejših, kar je manjši delež, kot delež prebivalcev Slovenije, ki je 27,5 % (Filipovič Hrastnik in Hlebec 2015, 102). Izredno problematična je prostorska izključenost, saj naj bi bilo v Sloveniji 4 % socialno izključenih, med tem ko je ta delež kar dvakrat večji med starejšimi (Filipovič Hrastnik in Hlebec 2015, 105). Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj (2017, 10) izpostavlja, da je stopnja tveganja revščine v

letu 2015 za moške, stare 65 let in več, malo več kot 10 %, za ženske, stare 65 let in več, pa malo več kot 22 % (razlika se s starostjo še povečuje), na splošno za starejše stare 65 let in več je stopnja tveganja revščine v letu 2015 znašala 17,2 %. Delež oseb, ki so izpostavljene tveganju socialne izključnosti, je tudi pri starejših nadpovprečno visok.

Glede na demografske spremembe bi v prihodnosti to lahko predstavljajo še večje tveganje, zato bi bilo potrebno spodbujati k večji aktivaciji starejših za prostovoljno delo, saj le-to omogoča eno od možnosti, ki starejšim omogoča vključenost v družbo. Podatki namreč kažejo, da je delež prebivalstva (starejši od 50 let), ki redno opravljajo prostovoljsko delo, v Sloveniji nižji od povprečja EU. Delež starejših od 50 let, v Sloveniji, ki niso vključeni v nobene aktivnosti v društvih, je po raziskavi SHARE, precej višji od povprečja držav, ki so vključene v raziskavo, in kaže na skromno civilno udejstvovanje (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj 2017, 10).

Jasna družbena zavest o dejstvu, da je starost posebno obdobje življenja, ki ima svoje lastne možnosti in naloge, pa tudi svoje lastne tegobe in zagate, je po mnenju Ramovša (2003, 267) pogoj za smiselno pripravo na povečan delež starega prebivalstva in nadaljuje, da je s svojimi posebnimi možnostmi in omejitvami enako smiselno obdobje življenja kot mladost in srednja leta.

2.2 Poklicno svetovanje

Odločitev za določen poklic, šolo, nadaljevanje izobraževanja je za posameznike, predvsem za osnovnošolce, ki še nimajo jasne predstave o poklicu, so večinoma brez izkušenj in vedenja o poklicnem odločanju, težavna.

Poklicna identiteta se namreč začne oblikovati že v šolskem sistemu. V tem obdobju naj bi posameznik prevzel vedenjske obrazce, norme in vrednote prihodnjega delovnega okolja, torej socializiral v poklic (Pavlin 2007, 662).

Poklicno svetovanje mladim ima v času poklicnega odločanja pomembno vlogo, saj v okviru le-tega svetovalec za karierno svetovanje osnovnošolce seznanja s pomenom interesov, sposobnosti in lastnosti za izbiro polica in delovnega mesta. Prav tako seznanja osnovnošolce z zakonitostmi trga dela, tudi o tem, kam po nasvete in informacije glede nadaljnjega

izobraževanja. Seznanj jih s sistemom štipendiranja in z opisi poklicev (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2017, 1).

Grobelšek (2012, 5) predstavi različne prakse nadaljnega izobraževanja med mladimi v evropskem prostoru:

- V Franciji posebna služba skupaj z mladimi po 16. letu starosti, ki so iz kakršnegakoli razloga izpadli iz formalnega sistema, oblikuje strategijo nadaljnega usposabljanja-vključitev v izobraževanje, delo, usposabljanje, ipd..
- Na Finskem je pomembno svetovanje na prehodu med osnovno šolo in srednjo šolo. Svetovalci si izmenjujejo podatke, dokumentacijo in veliko sodelujejo.
- Na Norveškem imajo osnovnošolci v zadnjem letu predmet, ki se imenuje Izbira izobraževanja (angl. Educational Choice). Pri tem predmetu se pripravljajo na nadaljevanje izobraževanje, pred izbiro srednje šole pa opravijo tudi nekaj hospitacij v srednjih šolah. Že v predzadnjem razredu pa se osnovnošolci seznanjajo z idejami in postopki, kako začeti lasten posel.

V Sloveniji, v učnem načrtu osnovnih šol ne obstaja predmet, ki bi vključeval vsebine predstavitev poklicev, le-te ne zasledimo niti med izbirnimi predmeti. Vseživljenjsko karierno orientacijo je potrebno močneje in drugače vključiti v kurikulum, opozarjajo strokovnjaki (Watts 2011, 2). Tudi Sentočnik (2012, 9) je ugotovila, da vseživljenjska karierna orientacija v predmete ni sistematično in ciljno umeščena, ko je z vidika vključenosti vseživljenjske karierne orientacije v posamezne elemente raziskovala osnovnošolske in gimnazijske učne načrte za obvezne predmete.

Kot navaja dokument Politike na področju vodenja kariere s priporočili (Center Republike Slovenije za poklicno svetovanje 2015, 12) v Sloveniji, svetovalni delavci v okviru svojega osnovnega dela z učenci in dijaki, na šoli izvajajo karierno orientacijo. Karierna orientacija zajema aktivnosti, kot:

- poklicno informiranje,
- poklicno svetovanje,
- diagnosticiranje,
- poklicno vzgojo,
- zastopanje,
- namestitve,

- spremljanje svetovancev in
- povratno informiranje.

Šolska svetovalna služba se preko svetovalnega odnosa: svetovanje, posvetovanje, koordinacija, ki je njena temeljna funkcija, z vsemi udeleženi v šoli vključuje v procese sodelovanja, dogovarjanja, povezovanja in pobude (Kurikularna komisija za svetovalno delo 2008, 17).

Ena od aktivnosti poklicne orientacije, poklicna vzgoja, predstavlja program načrtovanih izkušenj. Poklicna vzgoja, ki se izvaja v okviru:

- rednih predmetov⁴,
- oddelčne skupnosti⁵,
- drugih aktivnosti na šoli⁶ (interesnih dejavnosti, popoldanskih predavanj) in
- izven šole (ekskurzije, obiski podjetij in organizacij, delovne prakse ipd.)

predstavlja pomoč, da osnovnošolci razvijejo veščine, znanja in predstave, da se bodo lahko ustrezno odločili in jim bo v pomoč pri prehodih z ene na drugo stopnjo izobraževanja ter pri prehodu v zaposlitev (Kurikularna komisija za svetovalno delo 2008, 24). Evropska komisija celo meni, da je poklicno svetovanje eden ključnih elementov za doseg štiri ciljev javne politike, povezanih z Lizbonsko strategijo: vseživljenjsko učenje, gospodarski razvoj, učinkovita delovna sila in socialna vključenost (Boer idr. 2004, 2).

V Programskih smernicah za svetovalno delo (Kurikularna komisija za svetovalno delo 2008, 25) je naveden tudi standard, ki ga morajo svetovalni delavci dosegati pri uresničevanju nalog⁷ s področja poklicne orientacije:

- informiranje učencev o poklicih in možnostih zaposlovanja ter nadaljnjem izobraževanju: vsem učencem se preko svetovalne službe zagotovi dostop, s pomočjo različnih informacijskih medijev v okviru šolske knjižnice in drugih, vsem

---

⁴ Učitelji v skladu s cilji, ki so opredeljeni v učnem načrtu za te predmete, v okviru rednega pouka izvajajo poklicno vzgojo (Kurikularna komisija za svetovalno delo 2008, 24).

⁵ Razredniki in svetovalni delavci v okviru oddelčne skupnosti izvajajo poklicno vzgojo (prav tam).

⁶ Šolski svetovalni delavci izvajajo in koordinirajo dejavnosti poklicne vzgoje izven pouka (na šoli in izven šole) (Kurikularna komisija za svetovalno delo 2008, 25).

⁷ Delo z učenci, učitelji, starši in vodstvom šole z namenom pomagati učencem pri izbiri in uresničevanju izobraževalne in poklicne poti (Kurikularna komisija za svetovalno delo 2008, 24).

dostopnih informacijskih mest (panoji, table), do informacij, ki jim pomagajo pri odločitvi o nadaljnjem izobraževanju in izbiri poklica,

- organizacija pogovorov in predavanj s predstavniki posameznih poklicev, z zunanjimi strokovnjaki, s poklicnimi svetovalci Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in drugimi,
- izvedba delavnic in predavanj z vsebinami poklicne vzgoje za osnovnošolce v zaključnih dveh razredih: svetovalna služba izvede letno vsaj dve uri predavanj na oddelek,
- individualno in skupinsko poklicno svetovanje pred zaključkom osnovne šole: svetovalna služba omogoči vsakemu učencu vsaj en svetovalni razgovor v zaključnem razredu, po potrebi tudi prej,
- zbiranje podatkov v obliki ankete o učencih za potrebe poklicnega svetovanja (anketiranje, diagnostični preizkusi ipd.): svetovalna služba izvede anketo o izobraževalnih in poklicnih namerah učencev zaključnega razreda,
- organizacija obiskov učencev v podjetjih in pri drugih delodajalcih, na kariernih sejmih ipd.

V Partnerskem sporazumu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020 (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko 2014, 59) je kot pomemben izziv trga dela poudarjena večja usklajenost med ponudbo in povpraševanjem. Navedeno je tudi, da strukturna brezposelnost ostaja eden izmed problemov slovenskega trga dela, zato je pomembno, da se podprejo ukrepi za učinkovitejše usklajevanje med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela, boljše prepoznavanje potreb delodajalcev itd. (prav tam). Spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja ter mobilnosti delovne sile sta med rezultati navedena kot vzpostavitev delujočih sistemov in struktur za izvajanje učinkovitih storitev in posredovanj med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela v Sloveniji in Evropi (prav tam). Informacije bodo pripomogle k boljši karierni orientaciji mladih in spodbujanju mladih k vpisu na izobraževalne programe za deficitarne poklice⁸ (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko 2014, 62). Podpiral se bo tudi sistem zagotavljanja kakovosti in nadaljevanja vseživljenjske karierni orientacije, katere naloge so zagotavljanje kakovosti, skrb za razvoj stroke, izobraževanje izvajalcev vseživljenjske karierni orientacije,

---

⁸ Deficitarni so torej poklici, za katere, glede na potrebe delodajalcev, ki po njih povprašujejo, na trgu dela ni dovolj kadra (eUprava 2020, 1).

izboljšanje dostopnosti vseživljenjske karijerne orientacije posameznikov v različnih življenjskih obdobjih – preko Nacionalne koordinacijske točke za vseživljenjsko učenje (Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko 2014, 59).

Ko gre na eni strani za presežek iskalcev zaposlitve z izobrazbo/poklici, za katere na trgu dela ni potrebe/zanimanja, na drugi strani pa se podjetja soočajo s težavami pri pridobivanju ustreznega kadra, lahko govorimo o deficitarnosti kadrov, ki je odraz neravnovesja na trgu delovne sile (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2016, 11).

Schwab (2016, 48) meni, da bodo nove tehnologije naravo dela na vseh področjih in v vseh poklicih močno spremenile. Schwab tudi ugotavlja, da je več kategorij dela že bilo avtomatiziranih, predvsem dela, ki zahtevajo praktična ročna dela in ponavljajoče se mehansko delo, sledile bodo še številne druge kategorije, na račun računalniškega razvoja (primeri poklicev, ki so najbolj podvrženi tveganju avtomatizacije: telefonska prodaja, zavarovalni cenilci, administrativno osebje za obračun davkov, avtomobilska zavarovanja, tajnik v odvetniški pisarni, nepremičninski posredniki, kurirji in dostavljavci, izvajalci v kmetijstvu; primeri poklicev, manj podvrženih avtomatizaciji: socialni delavci na področju mentalnega zdravja in zlorabe snovi, koreografi, zdravniki in kirurgi, zdravstveni terapevti, zaposleni v kadrovskih službah, analitiki računalniških sistemov, antropologi, arheologi, pomorski inženirji in pomorski arhitekti, izvršilni vodilni kader... (Schwab 2016, 51)). V poročilu Svetovnega ekonomskega foruma (2016, 3) je zaslediti, da naj bi se kar 65 % otrok, ki danes vstopajo v osnovno šolo, zaposlilo na delovnih mestih, ki še sploh ne obstajajo.

V zadnjih letih se je v Sloveniji močno spremenil vpis mladih v vrste in predvsem ravni izobraževanja. Vpis v nižje in srednje poklicne šole se je v šolskih letih od 2000/2001 do šolskega leta 2010/2011 znižal s 27,7 % mlade generacije na 16,2 % mlade generacije, povečal pa se je vpis na gimnazije, štiriletne in petletne strokovne in tehniške programe, ki omogočajo prehod na terciarno raven izobraževanja. Posledično se je povečal vpis na terciarno raven izobraževanja, in sicer za 12,9 %⁹ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2016, 11).

---

⁹ V študijskem letu 2013/2014 je bilo na terciarno raven izobraževanja vključenih 46,2 % mladih v starosti 20-24 let, v primerjavi z vključenostjo v študijskem letu 2000/2001, ki je bila 33,3 % (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2016, 11).

Predvideva se, da se bodo strukturna neskladja na trgu dela sčasoma še povečala, predvsem pri delovnih mestih s srednjo poklicno izobrazbo. Z leti bodo trg dela zapustile osebe z ustreznimi kompetencami, priliva mladih, ki bi zapolnili ta delovna mesta, pa ne bo (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2016, 11).

Ule in Mihelj (1995) ugotavljata, da imajo vzgojno izobraževalne institucije pomemben vpliv na družbeni ravni socializacijskega procesa, predvsem mladih.

Mladi lahko izbirajo med mnogimi oblikami sodelovanja in možnostmi pomoči, le-te lahko razdelimo na (Kos v Hauptman 2010, 72):

- Šole, strokovne službe ipd. - institucionalne oblike pomoči. Šole in šolski sistem, ki ponuja aktivno vključevanje mladih v interesne dejavnosti, mladinske delavnice in različne projekte, po mnenju Komotar (2011, 83), vsekakor sodijo med pomembnejše institucije, ki ponujajo mlademu človeku možnosti za progresivni razvoj mladosti in kjer se poleg vzgojno izobraževalnega procesa izvajajo še širše vsebine. Te vsebine omogočajo otrokom in mladostnikom razvijanje njihove identitete, ustvarjalnosti in socializacije (Kos v Hauptman 2010, 72).
- Klubi, zveze, nevladne organizacije, društva, družbeni subjektu ipd. - neinstitucionalne oblike pomoči. V šolski prostor vstopajo tudi druge organizirane institucije in dejavnosti, ki ponujajo svoje aktivnosti z namenom, da bi se mladi lažje vključevali v ožjo in širšo skupnost; med njimi imajo pomembno vlogo: mladinski center, center za socialno delo, lokalna knjižnica, center za razvoj, športna in ostala društva ipd. (prav tam).

S tem, ko šole vstopijo v svet sodelovanja z drugimi institucijami, odpirajo mladim vrata v njihov širši družbeni prostor, kjer je mladim ponujeno okolje, kjer se lahko učijo upoštevanja različnosti, širšega sodelovanja, razvijajo socialne veščine, poleg tega pa ne samo da pridobivajo znanja in so lahko ustvarjalni, prispevajo k preseganju negativnih vplivov individualizacije posameznika v današnji družbi (Komotar 2011, 83).

Hammer (2001) pravi: »naučite se delati družno, skupaj z drugimi« in pri tem opozarja na pomen kritično-konstruktivnega odnosa. Zaradi porasti znanja, informacijsko komunikacijske tehnologije in kulture inovativnosti je potrebno posodobiti tudi organizacijo

dela šol, tudi procese usmerjanja osnovnošolcev, prav tako tudi oblikovati pristop in način, ki bo socialnim akterjem omogočil izbor tistih izobraževalnih poti, ki jim bodo omogočale inovativen odziv na spremembe, hkrati pa osnovnošolcem omogočiti, kot izpostavlja Kump (2008, 73) »v družbi, ki se nenehno spreminja zaradi novih tehnologij in povečane mobilnosti ljudi, je izredno pomembno, da imajo ljudje možnost svojo prihodnost zasnovati na razumevanju preteklosti«. Starejši, izkušeni, pripravljeni prenašati znanje, pogosto o spominih na delo govorijo kot o sanjah, ki jih prenašajo na mlade kot motivacijski izziv. Prav v tem je nedvomno visoka vrednost medgeneracijskega sodelovanja v šoli.

Raziskava Eurobarometra "Medgeneracijska solidarnost"¹⁰ v delu Vloga javnih služb pri vzpodbujanju medgeneracijske solidarnosti izpostavlja, da bi v šolah morali vzpodbujati boljše odnose med mladimi in starimi ter da naj bi lokalne oblasti vzpodbujale pobude in združenja za večjo povezanost med mladimi in starimi ljudmi. Več kot šest od desetih državljanov Evropske unije se ne strinja s trditvijo, da njihova vlada dobro in uspešno ozavešča o boljšem razumevanju med mladimi in starimi¹¹ (Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" 2009, 30). Zato bi bilo pomembno ponuditi možnost, da bi starejše v šole vključili kot karijerne svetovalce, s čimer bi dali priložnost tudi razvoju medgeneracijskega povezovanja, saj kljub spremembam, ki jih prinaša tehnološka revolucija, le-ta postavlja v ospredje človeka, njegovo dobrobit in blagostanje. Goulet s sodelavci (2009, 9) v raziskavi o odzivu učiteljev na prisotnost starejših v razredih ugotavlja, da so starejši vzpostavili poseben stik z mladimi, njihova prisotnost je krepila medsebojne sodelovanje in imela zelo pozitivne učinke tudi na vedenje učencev. Ne samo da so starejši imeli pozitiven vpliv na odnose v razredu, pozitivno so vplivali na celotno šoli, kar je pripomoglo k dobri, zdravi šolski klimi.

Ambrož (2004, 30) ugotavlja, da bi morale izobraževalne ustanove temeljiti na razvijanju novih projektov ali na sodelovanju v konkretnih projektih organizacij, v katerih bi posebno

---

¹⁰ Državljanke sedemindvajsetih držav članic Evropske unije so v okviru raziskave Eurobarometra "Medgeneracijska solidarnost" povpraševali o mnenju glede: odnosov med generacijami; stroškov starajočega se prebivalstva (pokojnine, oskrba starejše generacije) in potrebe po pokojninski reformi; prispevka starejše generacije družbi; samostojnega življenje starejše generacije v Evropski uniji in načinov zagotavljanja oskrbe in socialne opore; vloge javnih služb pri spodbujanju medgeneracijske solidarnosti (Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" 2009, 3).

¹¹ S to trditvijo se v celoti ni strinjalo 28,5 % anketirancev, v Sloveniji 17,5 %. Največji delež ljudi, ki se niso strinjali s trditvijo (več kot 45 %), je bil v Bolgariji, Grčiji, na Irskem in na Madžarskem. Litva in Belgija sta edini državi, kjer se je polovica vprašanih strinjala z omenjeno izjavo. Najbolj so se strinjali stari 65 let ali več (31,6 %) ter stari od 15-24 let (29,4 %) (Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" 2009, 30).

vlogo lahko odigrali starejši, ki so praviloma svoje delo opravljali radi. V istem delu avtor ugotavlja, da poklicna znanja nimajo znanstvenega ugleda, zato se zdi toliko bolj pomembno, da mladim delo predstavi nekdo, ki je na poklicnem področju žel uspehe.

2.3 Generacije

Sama beseda generacija ima latinski izvor v besedi *genus* in pomeni rojstvo, sposobnost ustvarjanja, ustvarjanje, človeštvo, družina. Vsako obdobje z velikimi družbenimi dogodki oblikuje svojo značilno generacijo¹² (Zorko 2010, 30).

Pihlar (2012, 41) v skladu s strokovno literaturo, ugotavlja, da obstaja več vrst pojmov generacije:

- zgodovinsko-družbeni pojem (skupine, katerim je skupno socio-zgodovinsko ozadje),
- solidarnostni pojem (solidarnost v smislu pokojninskega sistema),
- družinsko-sorodstveni pojem (otroci-starši-stari starši),
- pedagoški pojem (v povezavi z učiteljem in pedagoškimi procesi).

Lüscher in sodelavci (Lüscher idr. 2017, 43) opredeljujejo dejstva, na katera je potrebno biti pozoren pri interpretacije generacij:

- študije generacij so usmerjene na razmerja med različnimi generacijami in njihove odnose, ki so dinamični in so hkrati generator človekovega razvoja,
- upoštevati moramo medsebojno odvisnost generacij ter družbeni in individualni razvoj generacij, z upoštevanjem identifikacije generacij na podlagi znanja, izkušenj in življenjskih vidikov,
- pri preučevanju generacij moramo upoštevati odnose med njimi, ki temeljijo na solidarnosti, obenem pa ustvarjajo konfliktne situacije, ki jih morajo sprejeti in se naučiti z njimi spoprijemati,
- pri preučevanju generacij moramo upoštevati družbene in subjektivne dejavnike.

---

¹² V sociološkem smislu oblikuj na podlagi raznih travmatičnih dogodkov (vojna), časovnega intervala, ki poveže generacijo, nastanka ali obstoja prostora (v sodobnem času vse bolj prisotni virtualni prostori, socialna omrežja), dramatične demografske spremembe (Zorko 2010, 30).

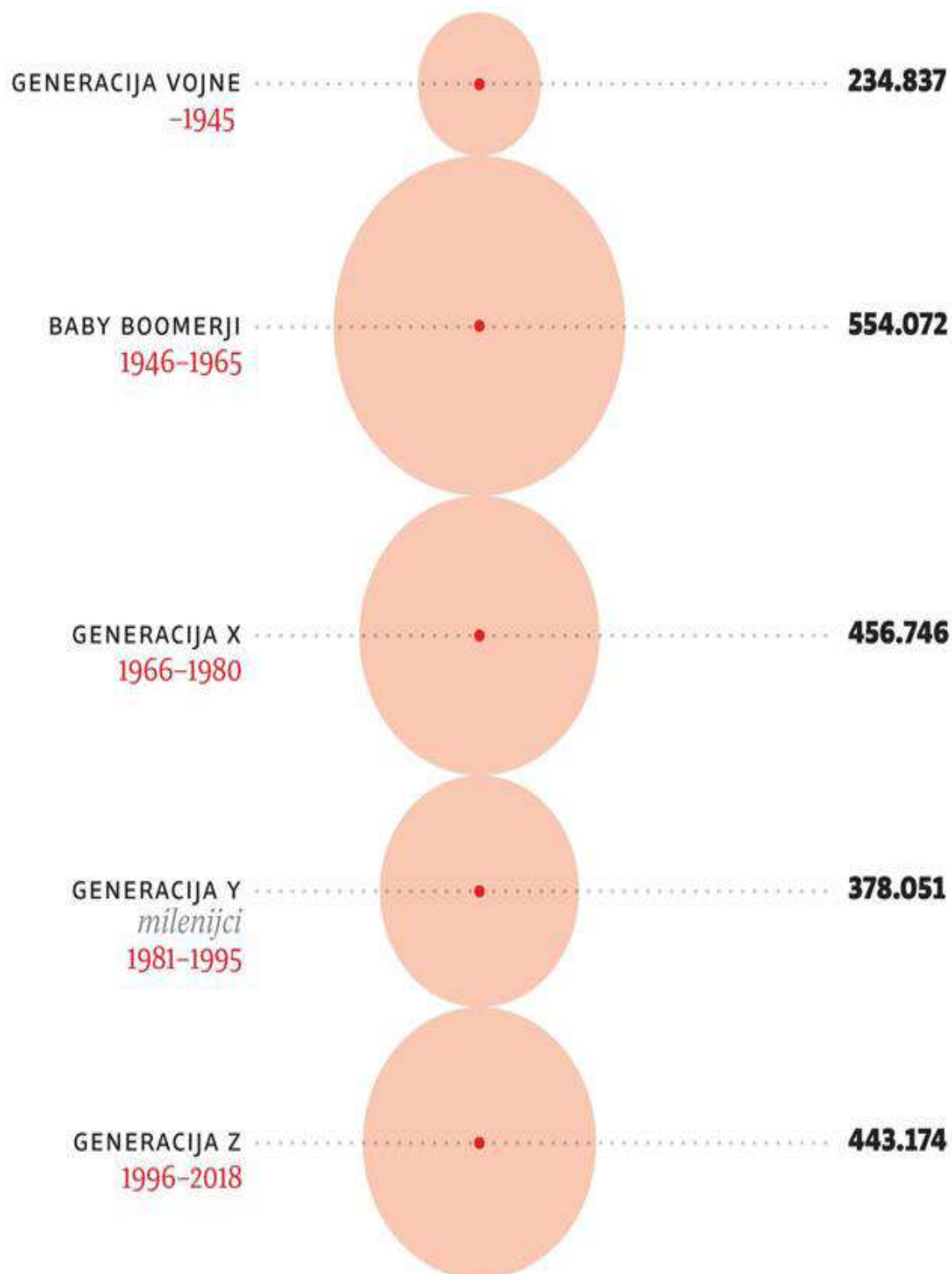
Dandanes v družbi sobiva več različnih generacij, ki imajo vsaka svoje značilnosti. Erjavšek (2005, 58) tipizirano¹³ deli generacije na:

- Veterane (rojeni med 1922 in 1945): generacija, katere spomini so vezani na krize pred, med in po drugi svetovni vojni; dolžnosti (delo) postavijo na prvo mesto, šele nato užitek in zabavo. Cenijo delavnost, pravila, red in spoštujejo avtoriteto, radi delajo v timu. So solidarni. Zavzemajo se za socialno pravičnost in blaginjo, cenijo preprostost (Tomšič 2010, 26).
- Otroke blaginje (tako imenovani boomerji, rojeni med letoma 1946 in 1964): odraščali v obdobju gospodarske blaginje, socialnega in kulturnega razmaha, v duhu mota »vsi za enega, eden za vse«; vzgojeni v obdobju optimizma, priložnosti in napredka.
- X-erje (neXt – naslednji, rojeni med 1965 in 1980): odraščali so v senci povojne generacije; prva generacija, ki je odraščala ob nasilju na televiziji in ulici, ob drogah; pozabljanje tradicionalnih vrednot (na koncu lestvice vrednot so denar, moč, prestiž); značilna visoka stopnja skeptičnosti. Pomembno jim je, da so zaposljivi oziroma želijo posredovati svoja znanja, da kakovostno preživljajo prosti čas, živijo v prijaznem okolju, imajo družino (Tomšič 2010, 27).
- Y-arje (whY – zakaj, milenijci, rojeni od 1981 do 2000): zelo številna generacija (potomci otrok blaginje); otroci tehnološkega napredka (internet, mobilni telefoni); zaslužen denar takoj potrošijo; samozavestni; iznajdljivi; podjetni; etnično in rasno zelo raznolika generacija; hočejo fleksibilne službe. S samoizobraževanjem si izboljšujejo kakovost življenja in povečujejo svojo vrednost (Tomšič 2010, 27).
- Z-arje (rojeni po letu 2000): tehnologija jim je položena v zibelko (medijsko inteligentna); generacija, ki živi v nenehnem stresu. Tolerantna do različnosti, sposobna uvajati nove modele sodelovanja ter pristope k delu (Tapscott 2010, 6).

---

¹³ Gre za posplošeno tipiziranje, zato ne moremo posplošiti značilnosti slehernega pripadnika neke generacije.

Slika 6: Generacije v Sloveniji, podatki Statističnega urada Republike Slovenije na dan 1. 1. 2018

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 2018.

Vsaka generacija ima svoje posebnosti, razlike med njimi so velike, saj je lahko vsaka naslednja na neki način »negacija« (zanikanje, nasprotje) predhodne. Da se pojavijo konflikti in nestrinjanja med generacijami, je nekaj povsem normalnega in ravno to drugačnost bi morali spoštovati in sprejemati ter poiskati stičišča, kjer so si generacije podobne in na katerih se lahko gradijo dobri medsebojni odnosi (Zveza Ljudskih Univerz Slovenije 2013, 25).

2.3.1 Starejša generacija

2.3.1.1 Starost in staranje

Starost je socialni konstrukt, ki se oblikuje in razvija v nenehni izmenjavi med posameznikom in družbo (Erol 2009, 1). Prav tako starost opredeljuje tudi Nastran Ule (1999), da je starost družbeni konstrukt, na katerega vplivajo številni dejavniki, ki jih ustvarjajo posamezniki, kultura in družbene skupine. Južnič (1998, 296) izpostavlja, da ima starost poseben družbeni položaj, da je socialni in kulturni konstrukt, kar pomeni, da ni isto biti star v različnih družbah in kulturah. Starost v nekaterih družbah predstavlja vrec modrosti, v drugih družbah pa je ravno obratno¹⁴ – star človek je odveč in v nadlego. Giddens (2007) ugotavlja, da imajo v moderni družbi stari ljudje nižji status in manj družbene moči, kot so jo imeli v predmodernih kulturah ter da mladi danes akumuliranega znanja starih ljudi ne vrednotijo več kot izvor modrosti, prej obratno, kot nekaj zastarelega.

Že Ciceron (2015, 87) zanika trditev tistih, ki starosti odrekajo sposobnost dejavnega življenja. »Dejavno življenje primerja z delom krmarja, ki med plovbo ne dela ničesar, saj medtem, ko eni plezajo na jambore, drugi tekajo po ladijskih hodnikih, tretji črpajo vodo, on mirno sedi na krmi s krmilom v rokah. Seveda ne počne tistega, kar počno mladi, vendar pa je to, kar počne, veliko bolj važno in koristno«.

Staranje je proces, ki prinaša biološke, socialne in psihološke spremembe posameznika. Znakov staranja ne gre spregledati. Ti znaki nakazujejo šibkost telesa in so stigmatizirani v kulturi, ki povečuje mladost (Blaikie 1999, 138). Biološke spremembe se kažejo v

---

¹⁴ Naša kultura tudi ocenjuje stara leta kot umik od seksualnih, poklicnih in celo družbenih dejavnosti (Južnič 1998, 296).

morfoloških in funkcijskih spremembah organizma. Starajoče se telo lahko, sicer z upočasnjениmi funkcijami, opravlja vse funkcije kot telo mladega človeka. Spremembe, ki nastajajo tekom staranja, lahko vplivajo na razvoj patoloških motenj in s tem bolezni. Po 65-letu se vse pogosteje pojavljajo zdravstvene težave, kažejo statistike. Zdravstveni problemi, ki vodijo v zmanjšano zmožnost udeležbe v družbi, izvedbe vsakodnevnih aktivnosti in sodelovanja v družinskem življenju, kar se kaže v slabši kakovosti življenja (Rogmans 2010, 100). Ciceron (2015, 73) v svojih Pogovorih o starosti staranje in starost primerja z »drevesnimi sadeži in plodovi zemlje, ki se nagubajo in odpadejo, ko pride čas popolnega dozorevanja«.

Pentek (2005, 99) ugotavlja, ko gre za skupino starih ljudi, da gre za zelo različne ljudi. Medtem ko nekateri devetdesetletniki živijo polno in ustvarjalno, so drugi že pred petinšestdesetim letom telesno in psihično stari, zato so že od nekdanj preučevali življenja ljudi, ki so dosegli kakovostno in visoko starost, da bi ugotovili, zakaj je temu tako. Pentek (prav tam) ugotavlja, da je za doseganje uspešne starosti pomembno uravnoteženo stanje na kar nekaj področjih, ki so:

- telesno zdravje,
- duševno (miselno in čustveno) zdravje,
- socialno okolje,
- ugodno ekonomsko stanje,
- ugodne družbene in zgodovinske razmere ter
- zdravo okolje.

Podobno ugotavlja tudi Milosavljevićeva (2011, 158), da so ključni faktorji zadovoljstva in kakovosti življenja v starosti ekonomska neodvisnost, dobra samopodoba in dober zdravstveni status.

Ciceron (2015, 103) ugotavlja, da ima vsak posameznik določen tek življenja. »In na tej poti je vsakemu življenjskemu obdobju dana primerna značilna lastnost, da bi tako nestanovitnost deških let kot mladeniška vihravost, resnoba moških let in zrela razsodnost starosti imele vsaka neko naravno osnovo, ki naj bi, vsaka ob svojem času, prišla na površje.« Tako se starost pogosto povezuje z 'zlatim obdobjem' v življenju, ko ljudje dosežejo višek, dozoriijo, so materialno preskrbljeni in samo še rastejo duhovno in napredujejo v modrosti. Takšno

pojmovanje staranja verjetno izvira iz spremljanja naravnega cikla, kjer je jesen kot 'jesen življenja' obdobje dozorenja, kopičenja in blaginje.

Tudi nekatere teorije, npr. psihološka teorija psihosocialnega razvoja (McAdams v Bond idr. 1993, 29) pravi, da se človek razvija iz ene stopnje v drugo, tako v starosti doseže izkušnost in modrost, ki pa je posledica življenjskih izkušenj in odločitev. Vendar pa ta pomirjenost starostnika s svetom in samim seboj ni samoumevna, odvisna je od njegove preteklosti, zdravstvenega stanja, ekonomske preskrbljenosti in okolja, ki ga obdaja. Če stari ljudje ne sprejmejo svoje starosti¹⁵ in ne uresničujejo njenih specifičnih možnosti in nalog¹⁶, srednja in mlada generacija nimata živega dokaza, da je tudi starost smiselni del človeškega življenja navaja Kurz (1991, 133).

2.3.1.2 Generacija otroci blaginje

To je generacija, ki je odraščala v času razvijajočega se gospodarstva, v obdobju blaginje. Generacija otrok blaginje oziroma generacija »baby boom«, je generacija rojenih po drugi svetovni vojni pa vse tja do leta 1960 (Brečko 2008a, 52) oziroma 1965 (Novak 2007, 31).

Kot pojasnjuje Novak (prav tam), je bil to čas prosperitete sedemdesetih, življenjski standard se je zviševal, ekonomske stabilnosti, ljudje so živeli za sedanjost, življenje je teklo mirno. To je obdobje prvih televizorjev, ameriških filmov in nadaljevank, obdobje Woodstocka in študentskih uporov.

Z 80. leti je prišlo obdobje propadanja iluzije mirnega in varnega sveta, vzpostavljati se je začel nov, kapitalistično naravnani sistem, nova država (prav tam).

Ta generacija izžareva optimizem, na današnji svet še zmeraj gledajo kot na svet poln priložnosti. Ker so živeli v velikih družinah, jim je nekaj popolnoma naravnega, da sodelujejo med sabo (Zemke idr. 2000), zato uživa v timskem delu (Brečko 2008a, 48).

---

¹⁵ Anton Trstenjak, znani slovenski antropolog in psiholog (Trstenjak v Ramovš 2003, 53), je rad poudarjal, da je navadno ena od skrajnosti – začetek ali konec človeškega življenja – v družbi tabuiziran: ljudje se ga sramujejo, o njem ne govorijo in vse, kar je z njim povezano, pometajo pod preprogo kot nekaj sramotnega.

¹⁶ Znanstveniki (Jafari idr. 2015, 352) so ugotovili, da ima približno tretjina starejših nizko samopodobo, kar kaže na spodbujanje samozavesti tudi v obliki medgeneracijskih aktivnosti.

Boštjančičeva (2011, 58) ji pripisuje podobne značilnosti, generacija, kot jo opisuje, je polna:

- idealizma in optimizma,
- veliko jim pomeni osebna rast,
- stremijo k odličnosti, delu, zdravju,
- cenijo izkušnje,
- timsko usmerjena,
- samostojnost ni nujna.

Ker se držijo starih modelov, na katere so se navadili in so z njimi zadovoljni, jim mlajše generacije pripisujejo, da niso naklonjeni spremembam. Raziskave so pokazale, da se glede produktivnosti ne razlikujejo bistveno od ostalih generacij, svojo tehnično neprilagodljivost uspešno nadomeščajo z dolgoletnimi izkušnjami, ki so njihova velika prednost (Appelbaum idr. 2005, 1), kar je v nasprotju z mnenjem mlajših generacij, ki jim pripisujejo tehnično neznanje, manjše sposobnosti za učenje, nenaklonjenost spremembam (Paul in Townsend 1993, 67).

2.3.2 Mlajša generacija

2.3.2.1 Mladost in odraščanje

Pojma mladost in mladina predstavljata kompleksni družbeni simbolni, pojmovni in ideološki konstrukciji, s katerima skuša družba opredeliti proces, kako mladina, kot nova generacija, v družbi in kulturi vidi sama sebe in kako jo prisvaja in sprejema (Šaponja 2006, 12).

Ule (1996a, 10) navaja, da pojem mladine ter mladosti vključuje več dimenzij, ki se med seboj prepletajo:

- fazo v življenjskem poteku posameznika ali posameznice,
- nepopolni socialni status (»neodraslost«),
- starostno kohorto ali zgodovinsko strukturirano generacijsko enoto,
- socialno skupino, ki jo označujejo določene oblike vedenja (v vsakdanjem življenju, kulturi, politiki...),

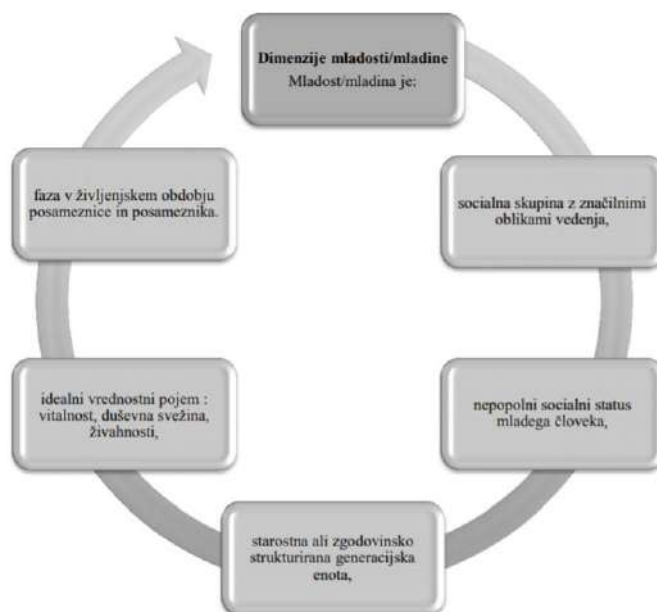
- idealni vrednotni pojem; na primer mladost v smislu vitalnosti, duševne svežine in živahnosti.

Šaponja (Šaponja 2006, 12) mladost, kot sociološki pojem, razdeli na tri obdobja:

- adolescenca (klasična mladost od štirinajstega do devetnajstega leta starosti),
- post adolescenca oziroma pozno mladost za mlade v starosti od dvajset do štiriindvajset let in
- še vedno ne samostojno mlajšo odraslost, ki je značilna za mlade med petindvajsetim in devetindvajsetim letom.

Za mladino so značilne njej svojstvene oblike vedenja in stila življenja, idealni vrednotni pojmi mladostnosti (vitalnost, duševna svežina in živahnost) in nepopolni socialni status (na eni strani vstop v samostojnost, na drugi strani pa podaljševanje življenja v ekonomski odvisnosti od staršev) (Šaponja 2006, 11). Ule (2008, 42) mlade odrasle opisuje na podoben način, status mladega na eni strani pomeni konec mladostniškega statusa, po drugi strani pa gre za zastoj v prehodu v odraslost. Mladega, ki po tradicionalnih merilih (starost ali izobrazba), ne sodijo več med mlade, vendar pa še ni dosegel socialnega statusa odraslih (še živijo v primarnih družinah, je ekonomsko odvisen, brez stalne zaposlitve in brez lastne družine).

Slika 7: Dimenzije mladosti

Vir: Hauptman, prirejeno po Ule in Kuhar 2010.

Stanley Hall (v Marjanovič Umek idr. 2011, 43) je v svoji študiji, imenovani »Adolescenca«, raziskoval obdobje mladosti, ki ga je poimenoval z besedo adolescenca. Za to obdobje naj bi bilo značilno viharništvost, stres, upor mladih proti različnim avtoritetam. V času adolescence naj bi za mladostnike tako veljalo, da so idealistični, čustveno izrazni, spremenljivi v svojem razpoloženju, nasprotno staršem in drugim avtoritetam (kar se lahko odraža tudi v problematičnem vedenju) ter tudi da doživljajo identitetno krizo s tem, ko iščejo nov koncept sebe.

Erikson (1976, 80) je sredi 20. stoletja nadalje razvil tezo o viharniškem in kriznem obdobju mladosti, ki ga je označil za adolescenco. Ugotovil je, da je mladostništvo odločilna doba v razvoju identitete¹⁷, saj se razrešuje dilema mladostnika, ali bo ustvaril samopodobo, s katero se bo uspešno pojavil v odrasli dobi, ali pa bo prišlo do identitetne zmedenosti. Večja pričakovanja družbe glede sprejemanja socialnih vlog in intenziven duševni in telesni razvoj sposobnosti označujejo krizno identiteto, ki lahko privede do izgube identitete oziroma difuzija identitete. Če do tega pride, je mladostnik v nevarnosti, da se umakne v izolacijo in notranjo praznino in s tem prehitro konča svoj samorazvoj. Pozitivna razrešitev krize identitete pa pomeni, da mladostnik sprejme samega sebe, razvije ustrezno samopodobo in je sprejet s strani drugih ljudi, ki ga podpirajo pri vključitvi v družbo.

Musek in Pečjak (1997, 275) še dodajata, da je to, kako se bo iztekla identitetna kriza v mladosti, močno odvisno od tega, kako so se razrešile identitetne krize v otroštvu: mladostnik, ki je npr. že v zgodnjem otroštvu trpel zaradi zavračanja okolice in si ni mogel pridobiti temeljnega zaupanja vase in v druge, bo v adolescenci močno podvržen regresiji v difuzijo identitete ali pa bo izbral negativno identiteto¹⁸.

Mladi definirajo odraslost z različnimi subjektivnimi pogoji, na primer da postanejo odrasli, ko se počutijo odrasle in ne z objektivnimi, kot so dokončanje šolanja, stalna zaposlitev, vzpostavitev svoje družine, kar je veljalo še nekaj desetletji nazaj (življenjski potek je sledil napovedljivemu in splošno sprejetemu linearnemu vzorcu odraščanja: obdobje šolanja je

---

¹⁷ V tem obdobju mladostnik oblikuje svojo novo identiteto, novega sebe, ki je povezan z bodočim poklicem, političnim in verskim prepričanjem ter spolno vlogo (Erikson 1976, 80).

¹⁸ Negativna identiteta temelji predvsem na posameznikovem namernem nasprotovanju in odklanjanju družbenih norm in vrednot, ki še ne pomeni, da zaradi takšnega odnosa postane mladostnik bolj neodvisen (Musek in Pečjak 1997, 275).

ustrezalo mladosti, obdobje dela odraslosti, obdobje umika s trga dela pa je ustrezalo starosti in upokojitvi) (Ule 2011, 92).

Spremenjeni družbenoekonomski odnosi silijo mlade v tak razvoj identitete, ki bi ga po prejšnjih merilih lahko označili kot neuspešnega. V ospredje prihajajo privzete identitete, ki jih le nereflektirano prevzemajo drugo za drugo. Gre za odziv na dvojnost procesov individualizacije, ki se kaže kot povečanje izbir in negativnost izbir hkrati (Ule 2008, 71). Spremenjeni družbenoekonomski odnosi (predvsem spremembe na trgu dela) so tudi politiko prisilili, da z različno izobraževalno ponudbo in podaljšanjem šolanja zmanjša pritisk na trg dela. To pa je povzročilo zapoznele prehode iz mladosti v odraslost, ki so postali vse bolj nejasni in odmaknjeni od tradicionalnih normativnih pričakovanj (Ule 2011, 94).

Odraščanje v Sloveniji je pod vplivom hitrih sprememb. Kot ugotavlja Uletova (2008, 7), to pomeni, da je individualizacija mladih izziv in tveganje za mlade in od njih zahteva precej visoko stopnjo refleksivnosti in osebne fleksibilnosti, saj morajo mladi, ki želijo slediti informacijski modernizaciji, oblikovati svoj individualni, osebni stil življenja, dela, učenja. Proces individualizacije posamezniku samemu zopet predstavlja izziv in tveganje, kako se soočiti z njo (Ule 2008, 71).

Mladi se na pojav individualizacije in s tem povezano mrežo izzivov in tveganj lahko odzivajo na dva načina, ki ju imenujemo progresivna ali regresivna individualizacija (Kos v Hauptman 2010, 71):

»Med progresivne oblike individualizacije štejemo:

- posameznikovo večjo avtonomnost,
- večjo senzibilnost za individualne posebnosti in razlike,
- odgovorno vodenje lastnega življenja,
- odpoved stereotipom odraslih in vrstnikov,
- sposobnost za demokratično reševanje konfliktov ipd.

Med regresivne oblike individualizacije pa štejemo:

- pomanjkanje samozaupanja,
- nesposobnost za povezovanje individualnih potreb in potreb drugih ljudi,
- nihanje med begom pred realnostjo v svet iluzij in agresivnim nastopom.«.

Da se pri posamezniku razvije progresivna individualizacija, mladost nudi določene pogoje (prav tam):

- »zanimanje mladostnika za uspeh in doseganje njegovih ciljev ter za doseganje ciljev drugega,
- odgovorna vključenost mladih v družbo,
- razvijanje socialnih spretnosti sodelovanja in komunikacije,
- razvijanje solidarnosti,
- razmišljanje o odnosu do problemov v vsakdanjem življenju,
- reševanje konkretnih učnih, šolskih, psihosocialnih problemov v ožjem in širšem okolju.«.

Tudi Šaponja (2006, 13) ugotavlja, da navkljub dejstvu, da se še nikoli ni dogajalo toliko in tako hitro na globalnem civilizacijskem nivoju, kot se dogaja dandanes, da je glavna značilnost današnje mladine intenzivni proces individualizacije, saj se mladi umikajo iz javnih v zasebnost in mladinske mikro scene, torej se preusmerjajo iz »ukvarjanja z družbo« v »ukvarjanje s samim seboj«.

Mladost je tako postalo jasno izraženo generacijsko obdobje, kot prehodno obdobje med otroštvom in odraslostjo. V tem obdobju bi bilo zelo pomembno vzpostaviti tudi medgeneracijsko sodelovanje, saj je cilj medgeneracijskega povezovanja z vidika mladostnika ravno razvoj mladostnikove samozavesti, učenje organizacijskih, komunikacijskih in drugih socialnih veščin, ter razvoj pozitivnih moralnih in etičnih konceptov (Majhenič 1999, 98). Skozi medgeneracijsko učenje, kot enega od segmentov medgeneracijskega sodelovanja med starejšo in mlajšo generacijo, mladostniki pridobijo izkušnje, ki jih opolnomočijo za prevzemanje odgovornosti na lastni življenjski poti.

2.3.2.2 Generacija Z

Generacija Z, je generacija rojena okoli leta 2000. Označena je kot mobilna generacija, generacija interneta, predstavnike imenujejo tudi digitalni domorodci (Bencsik idr. 2016, 93). Pripadniki generacije so odraščali s tehnologijo in svetovnim spletom, medijskimi tehnologijami, mp3 predvajalniki, SMS-i, pametnimi telefoni (Kapil in Roy 2014, 10). Gre za generacijo helikopter staršev (starši so jim omogočili vse razpoložljive danosti, jih vozili

na razne dejavnosti), kar je vplivalo na oblikovanje identitete generacije Z (Scholz 2014, 41).

V raziskavi, ki je bila izvedena v Severni in Južni Ameriki, Afriki, Evropi, Aziji in na Bližnjem vzhodu je sodelovalo 49 tisoč mladostnikov (Dill 2015, 2). Na podlagi rezultatov so zaključili, da je generacija Z prva globalna generacija, tehnološka naprednost je v njihovi krvi, odraščanje v negotovem in zapletenem okolju, vpliva na njihov pogled na delo, študij ter svet.

Predstavniki generacije Z se od ostalih generacij ločijo v tem, da so precej praktični, radi prevzamejo vodstvo, saj so po naravi bolj pogumni, morda še nekoliko bolj inteligentni. Nenehno iščejo nove izzive, so nestrpnejši in bolj agilni kot njihovi predhodniki. Za reševanje problemov skušajo pogosto najti rešitve na internetu in ravno zaradi dostopa do velike količine informacij preko svetovnega spleta, se tudi ne bojijo sprememb (vedno so na spletu, praktično 24 ur na dan) (Bencsik idr. 2016, 93).

Značilnosti generacije Z (Ozkan in Solmaz 2015, 477):

- »so precej samozavestni,
- zagotoviti si želijo dobro prihodnost,
- zavedajo se, da bodo morali za uresničitev ciljev trdo delati,
- pomembno jim je zadovoljstvo z delom (če ne bodo zadovoljni, lahko zapustijo organizacijo),
- primerni za timsko delo,
- radi se vključujejo v družabne dejavnosti (tudi na sploh so bolj aktivni kot predhodne generacije),
- pomembno jim je socialno okolje (dobro bodo delali v organizacijah s spodbudno organizacijsko klimo),
- cenijo neodvisnost, samostojnost,
- imajo težave s sprejemanjem avtoritete.«.

Zaradi ogromno preživetega časa na spletu imajo, vključeni v številna socialna omrežja, oblikovane spletne identitete (Zorko 2010, 33). Zorko nadaljuje (prav tam), da so v svojem početju originalni, ustvarjalni, ekspresivni. Lahko pričakujemo, da bo ta generacija v

prihodnje popolnoma spremenila način življenja, komunikacije, potrošnje, šolanja in samega dela.

2.3.3 Medgeneracijski konflikt

Konflikt je med ljudmi neizogiben. To je naravni rezultat človekove interakcije, ki se začne, ko se dve ali več družbenih enot med seboj ukvarjata in si prizadevata doseči lastne cilje (Rahim 2017, 1).

Ena od mnogih razlag nastanka konflikta, najbolj pragmatična, trdi, da konflikti nastanejo kot posledica boja med različnimi motivi oziroma hotenji, ali pa nekaj ovira, da bi se hotenje uresničilo. Torej tam, kjer ni hotenja, konflikt ne nastane, ravno tako konflikti ne povzročajo težav ljudem, ki se do njih vedejo brezbrizno (Lipičnik 1996, 38).

Možina in sodelavci (2002, 581) poudarjajo, da tudi kadar je videti, da so odnosi popolnoma skladni, je zelo velika verjetnost, da gre za izrivanje iz zavesti, za zanikanje problemov slabih odnosov ali izogibanje, poudarjajo, da popolne skladnosti med ljudmi ni. Skupina, v kateri ni nasprotij, postane statična, pasivna in neprilagodljiva na spremembe.

2.3.3.1 Vrste konfliktov

Konflikte lahko delimo glede na čas trajanja, pojavno obliko, obseg, področje nastanka. Kovačič (2013, 36) omenja dve vrsti konfliktov:

- Socialno-afektiven tip konflikta, ko govorimo o konfliktu odnosov. Konflikt odnosa se kaže v napetosti, slabi volji in nelagodju članov skupine in se pojavi zaradi interpersonalne nezdržljivosti članov skupine.
- Kognitivni, na nalogo orientiran tip konflikta, ko govorimo o opravljenem konfliktu. Opravljeni konflikt vključuje razlike v pogledih, idejah, mnenjih in se nanaša na nestrinjanje med člani skupine zaradi vsebine njihovih odločitev.

Možina in sodelavci (2002, 584) ločijo predvsem tri osnovne vrste konfliktov, in sicer:

- ko gre za nasprotovanje, ki izvira iz različnih ciljev posameznikov in skupin, govorimo o konfliktu ciljev,

- ko gre za nasprotje, ki nastane iz nestrinjanja z mislimi, idejami drugih, govorimo o konfliktu spoznanj,
- ko gre za nasprotja, ki izvirajo iz čustev in občutkov, ki so zaznani kot nezdružljivi, govorimo o konfliktu čustev.

Do konfliktov ali napetosti kot posledici zaznavanja generacijskih razlik v vrednotah in vedenju lahko pride, še preden se pojavijo kakršne koli interakcije, ugotavljajo Urick in sodelavci (2017, 180) v svoji raziskavi. Torej se lahko pojavijo na podlagi nekih poenostavljenih in splošnih prepričanjih o nekih lastnostih, ljudeh, stvareh ali dogodkih, ne glede na okoliščine, to je stereotipih.

2.3.3.2 Stereotipi

Beseda »stereotip« izhaja iz grških besed »stereos« (trden) in »typos« (vtis).

Stereotip nastane na podlagi poenostavljanja in posploševanja pridobljenega vtisa na posebne in posamezne značilnosti človeka, skupine ali skupnosti, ki zaradi tega začnejo delovati kot splošne. Z njim prikrojimo stvarnost potrebam, navadam. Stereotipi se težko spreminjajo (Mikolič 2008, 76).

Stereotipi so posplošene, nepreverjene in površke sodbe, ki opredeljujejo ljudi na osnovi njihove skupinske pripadnosti in toge, izkrivljenje, nespremenljive predstave, ki ne upošteva individualnih razlik in družbenih sprememb, pač pa še spodbuja družbene predsodke (Ule 2004).

Po Brownu (2011, 83) je izvor stereotipov v posameznikovi kulturi odraščanja in življenja ter se v običajnih socio-kulturnih situacijah oblikujejo, vzpostavljajo in reproducirajo. Druga možnost je, da stereotipi izhajajo iz posebnih socio-ekonomskih okoliščin, kjer se postavijo temelji za oblikovanje stereotipov ali iz izstopajočih vidikov socialne realnosti – značilnosti kulturnega vedenja neke skupine. Tretji opis izvora stereotipov pa pravi, da ti izvirajo iz mreže socialnih odnosov med skupinami in opravičujejo in kritizirajo staus quo.

Do tipičnih napak v pripisovanju prihaja pride, če pripišemo lastnosti ljudem glede na to kateri skupini so pripadni, brez upoštevanja njihove posebnosti, individualnih značilnosti.

Če ocenjujemo in zaznavamo ljudi na osnovi njihove skupinske pripadnosti, jih avtomatično obravnavamo tako, da so bolj podobni članom svoje skupine in bolj različni od članov drugih skupin, kot v resnici so, kar je diskriminatorno in pristransko, saj s tem sporočamo, da je skupina, ki ji pripadamo, boljša, kot tista, ki ji ne pripadamo (Ule 2004). Urick (2014, 399) prav tako poudarja, da se posameznik poistoveti z določeno generacijo, ker zaznava enotnost z lastnimi lastnostmi, ki so povezane z drugimi člani skupine, medtem ko druge, ki se z njimi ne poistovetijo, razvrsti v ločene zunanje skupine na podlagi različnih značilnosti.

Vendar pa bi brez stereotipov bilo težko, ker bi se morali v vsaki situaciji odločati, kaj je prav in kaj ni, kaj je pravično in kaj nepravično, kaj je dobro in kaj slabo. Stereotipi nam pomagajo, da se znajdemo v situacijah in se nam ni treba vsakič posebej odločati, kako se bomo vedli¹⁹ (Ule 1999, 323).

Stereotipi so torej tudi učinkoviti, hkrati pa izkrivljajo realnost, predvsem predstavo o ljudeh, kakršni v resnici so – enkratni, spremenljivi, različni (prav tam).

2.3.3.2.1 Stereotipi in predsodki o starejši generaciji

Staranje prebivalstva prinaša vrsto izzivov in sprememb, med njimi tudi nov pomen stereotipov in predsodkov o starejših. Starejša generacija je v današnji družbi izpostavljena številnim negativnim družbenim konstrukcijam o starosti in staranju (Fonseca idr. 2009, 455) in pripisovanju na osnovi njihove skupinske pripadnosti, ne na osnovi individualnih značilnosti in posebnosti, za kar gre po mnenju Nastran Ule (2000) prav pri stereotipih. Večina posameznikov, kljub temu, da se ne strinja, sprejema stereotipe o starejših, celo jih sprejema brez vprašanj (Ule 1997, 433).

Štiri dejavnike, ki reproducirajo stereotipe o starejši generaciji in o procesu staranja, opiše Traxler (v Woolf 1998, 2):

Strah pred smrtjo je prvi dejavnik, saj starost povezuje s propadanjem. Poudarek na kulturi mladih je drugi, saj staranje predstavlja kot bledenje lepote, pešanje zdravja, čas stagniranja

---

¹⁹ Z njimi se hitro prilagodimo na socialno okolje in si z njihovo uporabo poenostavljamo stvarnost (Ule 1999, 323).

do smrti in pojav senilnosti, medtem ko povečuje obdobje mladosti, ki jo enači z lepoto, polnim življenjem, zdravjem. Tretji dejavnik je, kot temeljna vrednota kapitalističnih družb, izpostavljena produktivnost, saj so z ekonomskega vidika starejši razumljeni kot finančna odgovornost, ki postanejo z upokojitvijo ekonomsko neproduktivni in jih tako razvrednoti tudi kot člane družbe. Četrty dejavnik, ki prispeva k reprodukciji stereotipov, je način proučevanja staranja, saj slabo nadzorovane gerontološke študije lahko okrepijo negativne podobe starejših kot odvisne in nemočne. Začetne raziskave staranja so bile namreč izvedene v institucijah, kjer je koncentracija starejših resda največja, vendar pa predstavljajo zgolj 5 % celotne starejše populacije in so večinoma tisti, ki so v stalni oskrbi, ki ne zmorejo več sami skrbeti zase.

Družba določa vloge vsem svojim članom in tako tudi starejši generaciji (Findeisen 2012, 15). Družbena vloga starejše generacije prinaša prednosti in ugodnosti (popusti ipd.) kot tudi diskriminacije. V okviru diskriminacije je pomembno izpostaviti predpisano obnašanje in glede na to, da pogosto starejša generacija prevzema stereotipna mnenja in se skladno z njimi tudi obnaša, ne prispeva k spreminjanju predstave o starosti in odpravljanju mitov ter strahov pred staranjem. Najbolj pogosta napačna prepričanja o značilnostih starejše generacije po (Hlebec idr. 2013, 27-28) so:

»1. Vsi starejši so enaki. To ne drži, saj se od vseh starostnih skupin prav starejši odrasli med seboj najbolj razlikujejo. V življenju postaja vse pomembnejše, kako človek svoje življenje živi: če je bolehen že v otroških ali mladostniških letih zaradi različnih nalezljivih bolezni ali slabega prehranjevanja, se predaja raznim razvadam, se dovolj giblje, je psihično stabilen, izobražen, v kakšnem socialnem okolju živi, kakšni so geografski pogoji življenja itd. Navedeni dejavniki vplivajo, da se ljudje z zelo podobnimi genetskimi zasnovami v starosti med seboj močno razlikujejo in sestavljajo raznoliko skupino z različnimi prednostmi, težavami in potrebami. Med starejšo generacijo tako najdemo posameznike, ki živijo revno, osamljeno, brezupno življenje, na drugi strani pa tiste, ki živijo socialno aktivno življenje, celo boljše kot v mladostni dobi (potujejo, hodijo na ples, učijo se novih znanj in veščin, ukvarjajo se z različnimi športno-rekreacijskimi dejavnostmi ipd.). Prav zaradi tega lahko z gotovostjo trdimo, da se ljudje v tej dobi ali znotraj te generacije še najbolj razlikujejo med seboj.

2. Moški in ženske se starajo na enak način. To prepričanje zanemarja dejstvo, da obstaja med moškimi in ženskami biološka razlika, zaradi katere ženske v povprečju živijo dlje. Že v ranih otroških letih so deklice odpornejše, v odraslosti pa ženske ščitijo ženski hormoni predvsem pred boleznimi srca in ožilja. Po menopavzi se prej značilna razlika med spoloma izgublja. Prav

tako se je z izboljšanjem higiene ter s sistematičnim izobraževanjem žensk in osebja, ki sodeluje pri porodu, pomembno zmanjšala smrtnost porodnic. Obenem se je zaradi izpostavljenosti raznim škodljivim vplivom v delovnem okolju, predvsem v industrijskih in ekološko neozaveščenih deželah, povečala obolevnost in smrtnost med moškimi, kar je značilno predvsem za države v razvoju. Uživanje alkohola in kajenje sta značilnejši za moško populacijo in prispevata k zgodnejšemu umiranju. Vsa omenjena dejstva imajo posledico, da ženske dosegajo v povprečju višjo starost in obolevajo pretežno za kroničnimi boleznimi, ki so povezane z visoko starostjo (npr. osteoporozna, sladkorna bolezen, povišan krvni tlak), moški pa so bolj podvrženi boleznim srca in ožilja, možganski kapi ter poklicnim obolenjem. Zlasti je treba poudariti, da socialna diskriminacija žensk (podhranjenost, manjše plačilo, nižja raven izobrazbe ipd.) v nekaterih družbah zmanjšuje njihovo biološko prednost.

3. Starejša generacija je šibka in nebogljena; starejši potrebujejo pomoč in počitek, saj so slabega zdravja. Glede na to, da pomoč druge osebe potrebuje le okoli 10 % ljudi med 60 in 70 leti starosti, 30 % med 70 in 80 leti ter 60 % v starosti nad 80 let, lahko z gotovostjo trdimo, da je starejša populacija, razen najstarejše starostne skupine, v veliki meri sposobna skrbeti zase in da večina starejših ni nebogljenih. Opravljene raziskave v Sloveniji kažejo, da 12 % ljudi, starih 65 let in več, ne more v celoti skrbeti zase, 5 % tega starostnega obdobja potrebuje stalno osebno nego in pomoč, 21–25 % pa jih potrebuje pomoč pri funkcionalnem delu – gospodinjstvu in osebni negi. Prav tako je treba omeniti, da so starejši pogosto pomembni dajalci pomoči, in ne le uporabniki; največkrat gre za pomoč med partnerji.

4. Starejša generacija nima več česa prispevati družbi. To prepričanje je oblikovano na stališču tistih, ki menijo, da le plačano delo nekaj šteje.

5. Starejša generacija predstavljajo družbi ekonomsko breme. Omenjeno prepričanje se pojavlja predvsem v družbah v tranziciji, kjer imajo resne težave pri zaposlovanju. Nekatere rešitve v teh družbah so povzročile, da se je nenadoma povečalo število mlajših upokojencev, čeprav bi jih precej med njimi lahko še vedno redno delalo. Veliko se govori tudi o bremenu plačevanja pokojnin in o dragem zdravstvenem sistemu, ki ga pretežno koristi starejša generacija, pri tem pa se premalo upošteva, da so tudi oni veliko let vlagali v oba sistema.

6. Starejši odrasli niso tako pametni kot mlajši. Mnoge izgube mentalnih ali psihičnih zmogljivosti se dogajajo pri zelo starih ljudeh, in ne pri tistih, ki so v 60., 70. in zgodnjih 80. letih življenja. Za to niso odgovorna leta starosti, ampak depresije, vpliv zdravil, izguba vadbe, socialni pogoji življenja in še mnogo drugih dejavnikov. Ideji, kot sta »Starega psa ne moreš naučiti novih trikov« in »Kar se Janezek nauči, to Janezek zna« sta še vedno močno zakoreninjene v naši kulturi. Takšna in podobna razmišljanja ustrezajo stereotipom o starejših odraslih kot manj pametnih, rigidnih, nezainteresiranih, neproduktivnih, senilnih in neustvarjalnih.«.

Ker v družbi obstajajo številni predsodki in stereotipi o starih ljudeh, so le-ti podvrženi osamljenosti in ker je velikokrat omejen tudi njihova mobilnost (zaradi bolezni, oslabeledosti, finančne stiske ali preprosto strahu pred zunanjim svetom), starostniki hitro postanejo izolirani od preostale družbe. Raziskovalci ugotavljajo, da so današnje generacije segregirane in izolirane v prostorskem, emocionalnem in kulturnem smislu (Boström 2002, 510; Mallya idr. 2017, 115).

V medijih in drugi vsakdanji javnosti se zaradi tabuiziranosti o starih ljudeh in starosti zelo malo govori, skoraj nič v primerjavi z mladostjo in drugimi vsebinami, ki so kakor starost in stari ljudje v vsakdanjosti približno enako prisotne. Samo da zavest ne bi trčila obnje, ljudje nezavedno uporabljajo druge besede, ko oziroma če pride do pogovora o tabuiziranih vsebinah. Danes se v družbi raje uporablja izraz starejši²⁰, kot star človek – ironija, saj je starejši dobesedno bolj star od starega. Pogosto se uporablja tudi beseda – ostarel, namesto besede star človek – kar pa je res kar ekstremno, saj beseda ostarel slabšalno izraža izčrpanost in oslabeledost (Ramovš 2003, 54).

Ljudje starost, ker je tabu, izrinejo iz svoje zavesti: je sploh ne zaznavajo, zlasti pri sebi ne, nanjo ne mislijo, vsekakor pa je ne sprejemajo kot življenjskega dejstva, kar je nezdravo ali celo bolešno. Če pa se nezdrav ali patološki pojav pogosto pojavlja v določeni družbi, postane vir množičnih duševnih okužb posameznikov; psihoterapevt Viktor Frankl govori v takem primeru o kolektivni nevrozi civilizacije ali nezavedni patologiji časa (Frankl 1994, 55). V raziskavi Eurobarometer²¹ z naslovom "Medgeneracijska solidarnost" je 23 % vprašanih prebivalcev Slovenije menilo, da so starostniki breme za družbo (Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" 2009, 98).

Pogosto je veljalo, da je življenje po upokojitvi pač predsmrtno obdobje, ne pa obdobje življenja, saj je bil čas med upokojitvijo in smrtjo spregledan, ker je še do nedavnega veljalo,

---

²⁰ »Danes se zdi nekaj grdega in sramotnega, če priletnega človeka imenujemo star človek. In vendar je beseda star nevtralen izraz za tretje obdobje življenja, enako kot beseda mladost za prvo in srednja leta za drugo generacijo.« (Ramovš 2003, 54).

²¹ V okviru raziskave Eurobarometra "Medgeneracijska solidarnost" so Državljanke sedemindvajsetih držav članic Evropske unije povpraševali po mnenju glede: odnosov med generacijami; stroškov starajočega se prebivalstva (pokojnine, oskrba starejše generacije) in potrebe po pokojninski reformi; prispevka starejše generacije družbi; samostojnega življenja starejše generacije v Evropski uniji in načinov zagotavljanja oskrbe in socialne opore; vloge javnih služb pri spodbujanju medgeneracijske solidarnosti (Eurobarometer: "Medgeneracijska solidarnost" 2009, 3).

da je bil ta čas razmeroma kratek. Kako so pri starejših zadovoljene njihove temeljne psiho-socialne potrebe po socialni pripadnosti, varnosti, po čustvih in vrednotah, potreba po lepem, potreba po odkrivanju in spoznavanju novega in po samopotrjevanju osebnosti, se družba ni ukvarjala (Findeisen 2005, 3).

Kolektivna tabuizacija starosti starejši generaciji predvsem onemogoča, da bi si sproščeno priznala starost in jo sprejela. Starostni stereotipi ne samo nepravilno in enostransko stigmatizirajo starejše ljudi, temveč tudi vplivajo na njihovo vedenje in doživljanje (Pečjak 1998, 65). Ker ne sprejme starosti²², se »mora« siliti v videz življenjskega sloga, vedenja in doživljanja, ki je značilen za srednja leta življenja in mladost, namesto, da bi videl tiste posebne življenjske naloge in možnosti, ki so značilne samo za življenjska leta starosti (Ramovš 2003, 56). Kurz (1991, 133) izpelje iz tega dejstva logiko krutih posledic. Ker stari ljudje ne sprejmejo svoje starosti in ne uresničujejo njenih specifičnih možnosti in nalog, srednja in mlada generacija nimata živega dokaza, da je tudi starost smiselni del človeškega življenja. Smisel življenja je namreč kakovostna celota: če za starost z njenimi nalogami in smrtjo velja, da ni smiselna, potem tudi človeško življenje kot celota ne more imeti smisla.

Da bomo odpravili napačna prepričanja o starosti, bo potrebno stalno izobraževanje tako strokovnjakov kot tudi javnosti o značilnostih starejše generacije. V prvi vrsti pa se mora proti stereotipom o staranju bojevati prav starejša generacija sama – tako v svojem neposrednem okolju kot, še pomembneje, pri sebi, tako da v svojih vsakdanjih dogodkih, gestah drugih ljudi prepoznajo predsodke in stereotipe, nanje odgovarjajo ter se jim uprejo. Brez zadržkov in na glas morajo izraziti svoje stališče, mnenje in ugovarjati omejevanju, na katerega naletijo, predvsem pa morajo biti aktivni (Žižek Šarotar in Veingerl Čič 2018, 118).

2.3.3.2.2 Stereotipi in predsodki o mlajši generaciji

Starejša generacija mlade vidi kot egoistične osebe s spontanim čutom za solidarnost²³, piše Gaeertner (v Flogie 2013, 19) in nadaljuje, da večina raziskav med mladimi ugotavlja, da so

---

²² Po raziskavi Eurobarometer (2009, 11) se je kar četrtnina Evropejcev, starih nad petinšestdeset let, strinjala s trditvijo, da so stari ljudje breme za družbo (temu je pritrnilo le 12,3 % ljudi starih med petnajst in štiriindvajset let in okoli 9 % ljudi starih od petindvajset do štiriinpetdeset let).

²³ Vendar pa so na drugi strani študije o prostovoljstvu mladih pokazale, da se jih 37 % prostovoljno udeleži in da bi se tretjina preostalih bila pripravljena vključiti v prostovoljstvo. Tako ne glede na rezultate raziskav je čut za solidarnost mladim adolescentom lasten in ga lahko razvijejo s premagovanjem njihove pubertetne krize

mladi zaljubljeni vase, nedejavni, egoistični, leni, potrošniški, nekulturni ali celo nasilni, politično nezainteresirani. Mlajšo generacijo označujejo kot produkt površne popkulture, medijev in sodobne potrošniške družbe (Nastran Ule 2013, 89).

Gaertner (v Flogie 2013, 19) navaja, da tudi Shellova študija o mladih iz leta 2002 ugotavlja, da so mladi v vseh ozirih usmerjeni vase, kar pa se nadgrajuje v smeri egoizma, saj jih zanima zgolj, kako uveljavljati svoje lastne interese in kako se povzpeti v družbenem okolju. Tako so avtorji te raziskave mlade opredelili kot egotaktike, ki se odlikujejo po tem, da so iskalci udobja in taktično oprezni, kako v pravem trenutku najti pravo priložnost za uveljavitev lastnih interesov, da so oportunisti (prav tam).

Vsaka generacija ima torej različne vrednote in potrebe, ki jih je pomembno prepoznati, poznati, da bi lahko živeli v medgeneracijskem sožitju. Pojem »medgeneracijski« poudarja razmerje oziroma odnos med generacijami, pri čemer so medgeneracijska razmerja nova dinamična socialna stvarnost in ne seštevek značilnosti generacij. Socialno stvarnost pa zaznamujejo tudi medgeneracijski konflikti, saj generacije ne živijo zmeraj v sožitju (Ramovš 2010, 88). Kot opazja Brečko (2008b, 11), vse pogosteje slišimo, da medgeneracijsko sožitje izginja, saj namreč ni več niti medgeneracijske solidarnosti.

Današnji sodobni način življenja, tudi zaradi v družbi zakoreninjenih stereotipov o generacijah, vse bolj ločuje generacije – predvsem mlajšo generacijo in starejšo (Brečko 2008a, 48). Vendar četudi velja, da so stereotipi odporni na spremembe, saj naj bi bili stereotipi popolnoma toge in nespremenljive sodbe, je to napačno prepričanje. Stereotipi se namreč spreminjajo v odvisnosti od socialnega konteksta, spreminjajo se, če pride do večjih sprememb v medskupinskih, medgeneracijskih odnosih. Na te spremembe se lahko vpliva s spodbujanjem pozitivnih medosebnih odnosov med pripadniki različnih skupin, kar raziskovalci imenujejo »hipoteza stika«²⁴ (contact hypothesis) (Ule 2004, 163; Sun idr. 2018, 519; Madrigal idr. 2020, 1). Teater (2016a, 104) se je v raziskavi na podlagi individualnih razgovorov z enajst in dvanajstletniki potrdila hipoteze stika, saj so se preko

---

na spontan način. Študija, ki je bila izvedena pri solidarnostnih skupinah mladih v Vzhodni Evropi, je namreč dokazala, da so številni mladi angažirani na socialnem področju in da jim je veliko do skupnega dobrega. Njihova angažiranost naj ne bi bila motiv z vidika altruizma, ampak iz lastnega nagiba, da se preko tega sami razvijejo in najdejo, kar ne gre enačiti z egoizmom (Gaertner v Flogie 2013, 19).

²⁴ V zgodovini socialne psihologije je hipoteza stika ena starejših in uspešnejših teorij. Gre za teorijo o zmanjševanju sovražnosti in napetosti med skupinami z metodo stika (zmanjševanje sovražnosti in napetosti med skupinama, ki sta v stiku druga z drugo na več različnih načinov) (Brown 2011, 236).

sodelovanja starejše in mlajše generacije, zmanjšali stereotipi o starejši generaciji in izboljšali odnosi med generacijama. Pozitivne medoseben odnose tako lahko spodbujamo s povezovanjem generacij v medgeneracijske aktivnosti v okviru medgeneracijskega učenja, s katerimi se uspešno povezuje mlajšo in starejšo generacije in rešuje konflikte med njima (tudi zmanjšuje stereotipe).

2.3.3.3 Reševanje konfliktov

Ker se med ljudmi in skupinami pojavijo različni interesi, se iz tega lahko razvijejo konflikti (Možina idr. 2002, 583). Številne raziskave pri nas in po svetu so namreč potrdile, da je nadvse pomemben način reševanja konfliktov, saj socialne strukture ne razpadejo zaradi konfliktov, temveč zaradi njihovega načina reševanja (Brečko 2008a, 48). Tudi Počkar (2008, 46) izpostavlja, da se konflikti lahko pojavijo zaradi razlik in neenakosti med ljudmi, skupinami, državami, različni cilji in interesi, potrebami in pričakovanji in da je zelo pomembno, kako jih rešujemo, saj lahko ponudijo možnost za osebno rast in razvoj, če se konflikte na medosebni ravni reši (Počkar 2008, 46). Lamovec (1993, 61) izpostavlja pozitivne vidike konstruktivno²⁵ rešenih konfliktov:

- »Konflikti pripomorejo, da se ozavešiti probleme v odnosu, ki jih je potrebno rešiti.
- Konflikti spodbujajo spremembe. Z razvojem odnosa pride čas, ko je potrebno kaj spremeniti, se naučiti novih spretnosti in zaznati stare navade.
- Konflikti mobilizirajo energijo in povečujejo motivacijo za soočanje s problemi (v našem primeru stereotipi, različnostjo).
- Konflikti razbijajo monotonijo življenja, spodbujajo nove interese, pomenijo izziv in vnašajo dinamiko.
- Konflikti pogosto pripomorejo k ustrežnejši odločitvi. Če se drugi ne strinjajo z nami, nas to pogosto spodbudi, da svojo odločitev bolj skrbno in podrobno premislimo, poiščemo nove kombinacije, itd.
- Konflikti znižujejo napetost v vsakdanjih odnosih. Konstruktivno soočanje razreši številne majhne napetosti, ki se pojavljajo v medsebojnih stikih.

---

²⁵ Ule Nastran (2000, 409) opozori na razliko med konstruktivno in destruktivno rešenim konfliktom. Konflikt, kot posledica nezadovoljstva z obstoječim, se lahko reši na dva načina. Konstruktivno, konstruktivni konflikt je kot spodbujevalec razvoja skupine, saj konstruktivno rešen konflikt, lahko privede do pozitivnih sprememb v delovanju skupine, skupina lahko pride do novih idej, dejavnosti, odnosov ali destruktivno, kjer imajo destruktivno rešeni konflikti negativne in škodljive posledice in lahko pripeljejo do motenj v delovanju skupine ali ogrožajo njen obstoj.

- Konflikti lahko odnos poglobijo in obogatijo na ta način, da utrdijo prepričanje, da je odnos dovolj trden in lahko kljubuje problemom.«.

Če se konflikte konstruktivno rešuje, to prispeva k trdnejšim odnosom, oba udeleženca imata občutek, da sta nekaj pridobila, poveča se medsebojno zaupanje in naklonjenost, prav tako pripravljenost za sodelovanje in komuniciranje, izboljša se sposobnost za nadaljnje reševanje skupnih konfliktov (Lamovec 1993, 62).

Konflikt, ki dovoljuje usklajevanje mnenj, omogoča priložnost za spremembe, sicer nas lahko nespremenjeno stanje uspava. Če iz dveh različnih mnenj oblikujemo novo, tretje, ki upošteva osnovne poteze prejšnjih dveh, govorimo o usklajevanju mnenj (Možina idr. 2002, 583).

Slika 8: Iskanje skupnih rešitev, ciljev

Vir: Možina idr. 2002.

Konflikti oblikujejo skupino ter posameznike v skupini (spoznavamo v prvi vrsti sami sebe in druge), vzpostavljajo in ohranjajo ravnotežje, predvsem pa poskrbijo za očiščenje sovražnih čustev in za vzdrževanje odnosov. V konfliktih se medsebojni odnosi bogatijo, tudi poglobljajo (Možina idr. 2002, 583).

Konflikti sami po sebi še niso merilo tega, ali nam bo uspelo ustvariti učinkovito medgeneracijsko sožitje²⁶. Celo nasprotno – konflikti so gibal napredka in hkrati pokazatelj

---

²⁶ Hess idr. (2017, 11) navajajo, da se z aktivnim vključevanjem starejših v družbo medgeneracijski konflikt znižuje.

intenzivnosti medgeneracijskega komuniciranja, saj so neizogibni v odnosih med ljudmi kot posamezniki in posameznicami, med skupinami, organizacijami, državami, itd.. (Brečko 2008a, 48; Lüscher idr. 2017, 295).

2.3.4 Vrednote generacij

Nastanek vrednot ter vrednotenja in sam izvor vrednot je še vedno precej neznan. Vrednote so namreč kompleksen pojav (Musek 2000a, 3). So življenjske usmeritve, v katerih se prepletajo zelo osebni in hkrati družbeni sistemi (Nastran Ule 2013, 90). Ker se vrednote povezujejo tako z motivacijskimi in kognitivnimi procesi kot s čustvenimi, so opredeljene kot kompleksen pojav (Musek 2000a, 3). Musek (2000b, 3) vrednote označi kot življenjska vodila, saj so vrednote relativno trajna poimenovanja s pojavi in cilji, ki jih visoko cenimo, ki usmerjajo naše vedenje in interese. Ne le, da vrednote vplivajo na naše opredelitve, vplivajo tudi na naše odločitve, in so pomembne zlasti pri dolgoročnih življenjskih usmeritvah. Svoj sistem vrednot si ustvari vsak posameznik, kot tudi generacija in družba²⁷ (Musek in Pečjak 2001, 92; Musek 2015, 28).

Vrednote imajo vpliv na naše obnašanje, ravnanje in delovanje, zato je razumevanje vrednot tako za posameznika kot za družbo izrednega pomena, saj če vrednot ne poznamo ali ne razumemo, ne moremo delati v smeri, ki bi nam prinašala zadovoljstvo. Pod družbenimi zahtevami je zakrit posameznikov smisel, želje in vrednote, ki jih je pomembno odkriti, saj nas le te navdihujejo in usmerjajo naše ravnanje v pravo smer²⁸ (Hofer idr. 2006, 305; Musek 2014, 39).

Vrednote se pojavljajo že v otroštvu²⁹, vendar pa se v pravem pomenu besede pri posamezniku izoblikujejo šele v najstniških letih, ko se nabor implicitnih vrednostnih shem in kategorij razširi in preoblikuje ter nekako v adolescenci že obsega vse temeljne hierarhične kategorije. Zrelo pojmovanje vrednot zahteva oblikovane zmožnosti abstraktnega mišljenja, ki je značilno za mladostnike in odrasle (Musek 2000b, 75; Musek 2015, 30).

---

²⁷ Družbene norme namreč temeljijo na vrednotah, bodisi kot zapisana ali nezapisana pravila obnašanja, s katerimi je povezana tudi morala (Musek in Pečjak 2001, 92).

²⁸ Giddens (1993, 38) označuje vrednote kot pojmovanje pravilnega in želenega.

²⁹ Predšolski otroci imajo razvite zgodnje kategorizacije (prijetne in neprijetne, »lepe« in »grde«, »dobre« in »slabe«), ki predstavljajo prvo predstopnjo v razvoju vrednot (Musek 2000b, 75).

Vrednote 21. stoletja so se spremenile. Po mnenju Muska (2014, 41) je sodobni človek vrednote podredil individualizmu in s tem zanemaril vprašanje morale in vrednot, kar pomeni konec vrednot. Priče smo medgeneracijskemu konfliktu, ki slabi komunikacijo, ogroža sodelovanje in omejuje možnost inovativnega medgeneracijskega sodelovanja (Ovsenik in Kozjek 2015, 19). Pod pomenom generacijski prepad v vrednostnih usmeritvah se razume, da je le-ta posledica družbenega razvoja, ki prinese nova vrednotenja in nove poglede (teh pa se oprime predvsem mlajše generacije, medtem ko starejše ostajajo pri svojem) (Musek 2000a, 10). Po mnenju Muska (prav tam; Tiberj 2017, 200) pa obstaja še druga, povsem drugačna razlaga, ki meni, da v teku življenjskega razvoja, zrelosti pride do sprememb v vrednostnih orientacijah, pojavijo se drugačne vrednostne orientacije. Generacijske razlike v vrednotah so tako posledica individualnih sprememb v vrednostnem razvoju posameznikov in ne posledica zrcaljenja drugačnih (družbenih) razmer (prav tam). Individualne spremembe se kažejo s preusmeritvijo iz ukvarjanja z družbo v ukvarjanje s samim seboj³⁰ (Ule 1996a, 23), kjer gre po mnenju Ule (1996b, 241) tudi za premik od globalnih vrednot k partikularnim vrednotam, to je od celostno in ideološko zgrajenih vrednostnih sistemov k povečani občutljivosti mladih za medsebojne odnose in kakovost vsakdanjega življenja. Tako se kažejo kot najpomembnejše vrednote: zdravje, družinsko življenje, resnično prijateljstvo, svobodno delovanje in življenje, uspeh v šoli ali poklicu (Ule 1996b, 243). Vrednote mladih postajajo vse bolj subjektivne, pomembna je pravica do individualnosti, osebne potrebe so bolj cenjene kot vse drugo. Ne poudarjajo več kolektivnih pravic, kot sta npr. enotnost in demokracija, egoistične materialne vrednote (imeti moč nad drugimi, biti avtoriteta, materialne vrednote) so se znašle na dnu lestvice vrednot (Ule in Kuhar 2003, 54). Namesto »velikih« vrednot, ki so se opirale na močne ideologije, so pomembne vrednote: materialna in socialna varnost, zdravo okolje, osebni razvoj in kvaliteta vsakdanjega življenja, prijateljstva in medsebojni odnosi, torej vrednote, ki so bližje posamezniku in njegovemu osebnemu izkustvu. Tudi v raziskavi Mladi 2000 mladi kot najpomembnejše vrednote izpostavijo zdravje, resnično prijateljstvo in družinsko življenje (Ule in Kuhar 2003, 54; Ule 2013, 89).

V zrelejših letih pa postajajo vedno bolj pomembne moralne vrednote: tradicionalne, socialne, societalne ter vrednote življenjske, duhovne in osebne izpopolnitve, pomen

---

³⁰ Pri premiku v individualnost v ospredje stopa razlikovanje med usmerjenostjo nase in usmerjenostjo v skupino (Musil in Lavrič 2011, 395).

hedonskih vrednot in potenčnih vrednot (statusne, patriotske) se nekoliko zmanjša in znotraj teh vrednot postaneta pomembnejša npr. zdravje in udobje (Musek 2000a, 344).

Pomemben posrednik sistema vrednot, poleg izobraževanja, je šola, kar pomeni, da učence vzgaja in namerno oziroma na način skrivnega učnega načrta³¹, sooblikuje moralno ravnanja, vrednote in stališča³² mlajše generacije do sebe, do drugih, do učenja in posameznih področij znanj, do življenja nasploh (Gaber 2000, 126; Marentič Požarnik 2000, 108).

Če želimo v družbi zagotoviti medgeneracijsko konstruktivno sodelovanje, mora družbena skupnost, tudi šola, usmeriti pozornost k spodbujanju, posredovanju tistih vrednot mlajši generaciji, ki bodo starejšo generacijo, njegovo delo in njegov stil življenja spet postavile na spoštljivo mesto in v družbeni zavesti predstavljale vrednoto. Sicer bomo priča borbi vrednot med generacijami (Ivajnsič 1997, 147; Brečko 2008a, 48).

2.4 Medgeneracijsko učenje

Medgeneracijsko učenje je staro kakor človeštvo samo in je že stoletja sredstvo prenosa veščin, znanja, kompetenc, vrednot in norm (Kump 2008, 62; Dobnik 2015, 63). Prve zametke medgeneracijskega učenja je zapisal že Ciceron (2015, 117): »Ker imam rad pogovore, z veseljem prihajam tudi na bolj zgodnje skupne obede, ne le s svojim vrstniki, ki jih je le še malo med živimi, temveč tudi z mlajšimi in tudi z ljudmi vaše starosti. In zelo sem hvaležen starosti, v kateri je zrasla moja želja po pogovorih, medtem, ko je želja po hrani in pijači skorajda izginila.«

Medgeneracijsko učenje je opredeljeno kot priložnost, da se lahko vsi, ne glede na starost, učijo skupaj, drug od drugega; je pomemben del vseživljenjskega učenja, kjer generacije sodelujejo pri pridobivanju spretnosti, vrednost in znanja (European Map of Intergenerational Learning 2017, 1).

---

³¹ Kurikulum je ekspresija vrednot, ki so na eni strani identificirane s strani pedagoških strokovnjakov in eksplicitno izražene v natančno postavljenih ciljih kurikulumu in po drugi strani, ki se implicitno prepletajo s subjektivnimi teorijami posameznih učiteljev ter so izražene le preko njegovega pedagoškega dela (Polak in Razdevšek 1995, 48).

³² Medgeneracijsko učenje je dejavnosti, ki poveže mlajšo generacijo in starejšo generacijo in pozitivno vpliva predvsem na stališča mladih ljudi (Meshel in McGlynn 2004, 468).

Preko programov medgeneracijskega učenja se vzpostavlja skupnostno učenje (Jarrott 2011, 1), krepijo se socialne mreže³³ med generacijami, kar ima pozitiven vpliv tako na udeležence kot tudi na okolje (Cepin idr. 2012, 24). S skupnostnim izobraževanjem se ustvarijo pogoji in vezi za prenos znanja in izkušenj med segmenti, ki sicer ne sodelujejo. Hlebec idr. (2012, 111; Merriam 2013, 1) ugotavljajo, da je pomembna značilnost medgeneracijskega učenja v skupnosti aktivna udeležba, delovanje v skupno dobro in močna skupinska identiteta, kar je potrebno postaviti kot pomemben cilj pri uvajanju medgeneracijskega učenja v skupnosti, ki postane bolj povezana ter ima pozitivne učinke tako na skupnost kot celoto, pa tudi posameznega udeleženca.

Medgeneracijsko učenje presega kulturni prepad med generacijami, saj s sprejemanjem mlajše generacije in pomembnih, pozitivnih izkušenj starejše generacije vodi v napredek človeške kulture (Hoff 2007, 127). Z medgeneracijskim učenjem se doseže zaupanje in sodelovanje med generacijami (Kaplan 2001, 4) in kot so pokazale ugotovitve raziskave Bales idr. (2010, 677), ki so raziskovali vpliv medgeneracijskih programov na generacije, spodbujajo pozitivne odnose med starejšo in mlajšo generacijo in prispevajo k zmanjšanju generacijske vrzeli.

Možina in sodelavci (2013, 334) ugotavljajo, da je udeležba starejših v medgeneracijskem učenju ena izmed pomembnih poti k socialni vključenosti starejše generacije, ki vodijo v njihovo ponovno vključevanje v družbo. Giddens (2000, 125) trdi, da bi starejšim omogočila večjo vključenost tako v delo kot tudi v skupnost le povezanost vseh generacij. Starejši namreč čutijo potrebo po večji povezanosti z družbo (Kump in Jelenc Kraševc 2009, 209), zato se radi udeležijo izobraževanja in učenja v starostno mešanih skupinah (Jarvis 2001, 58), kjer se mlajši učijo od starejših, pa tudi starejši od mlajših (Uhlenberg in De Jong Gierveld 2004, 17).

Plumb (2014, 2) v svoji raziskavi ugotavlja, kako medgeneracijsko učenje vpliva na zmanjševanje vse večje vrzeli med starejšo in mlajšo generacijo (osnovnošolci) oziroma na odnose med generacijama. Ugotavlja, da imata tako mlajša kot tudi starejša generacija kaj ponuditi ena drugi in se tudi veliko naučiti ena od druge, kar je potrdilo vključevanje

---

³³ Sodelovanje in interakcija med generacijami se povečujeta z različnimi medgeneracijskimi ali mešanimi programi izobraževanj, ki dopolnjujejo socialna omrežja starejših. Take programe dopolnjujejo različne oblike skupnostnega izobraževanja in prostovoljnega dela. Programi tako pomembno vplivajo na uspešno vzpostavljanje socialne opore starostnikom v skupnosti in zmanjševanje njihove socialne izključenosti, kar poudarjajo tudi raziskave v Veliki Britaniji (Bowman in Burden 2002, 147).

osnovnošolcev v dejavnosti starejše generacije npr. v domovih za ostarele. Človek mora imeti priložnost posredovati svoje znanje, v nasprotnem primeru lahko govorimo o znanju kot o mrtvem kapitalu, o kapitalu brez vrednosti.

Newman in Hatton-Yeo (2008, 32) utemeljujeta novo paradigmo medgeneracijskega učenja in sicer kot dejavnosti³⁴, ki so načrtovane, da namerno povežejo mlajšo in starejšo generacijo, da med seboj izmenjata svoje izkušnje in znanja. Ta izmenjava med generacijama prinaša obojestransko korist, ki vzpodbuja večje spoštovanje in razumevanje med generacijama. Ne samo spoštovanje in razumevanje, krepí se tudi medsebojna zavest in nenazadnje tudi samopodoba obeh generacij (Hatton-Yeo 2007, 2), kar posledično vpliva na socialni kapital vseh generacij (Barr in Rusell 2006, 204). Dejavnosti, kot je medgeneracijsko učenje, imajo pozitiven vpliv tudi na stališča mladih ljudi (Meshel in McGlynn 2004, 468), saj se premagujejo stereotipi o starejših in mladih (Manheimer idr. 1995, 457) in starostna segregacija (Hanks in Icenogle 2001, 62). Medgeneracijsko učenje naj bi, po Hatton-Yeo (2007, 3), pozitivno učinkovalo ne le na posameznike, ampak tudi na skupnost kot celoto; tj. ustvarjanje bolj povezane skupnosti. Tudi De Souza (2011, 1733) v svoji raziskavi ugotavlja, da je starejša generacija z deljenjem svojih znanj, izkušenj in spominov z mlajšo generacijo imela pozitiven vpliv, tako z vidika odnosov v družini, zdravstvenega stanja, kot tudi solidarnosti, na obe generaciji. Učenje starejših tako ni namenjeno le starejšim samim, temveč je posledice njihovega učenja čutiti v vsem njihovem življenju in v življenju skupnosti - starejši se spreminjajo skupaj s svetom okrog njih (ga spreminjajo in v njem sodelujejo), so povezani z drugimi generacijami, znanje lahko prenašajo in ga tudi sprejemajo (Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve 2011, 2).

Ustvarjalnejše sobivanje in boljše razumevanje med generacijami se oblikujeta, ko imajo različne generacije isti cilj in ko delujejo skupaj (Hlebec idr. 2012, 16). Razvije se medgeneracijska solidarnost, ki jo lahko opredeljujemo kot socialno povezanost med generacijami in se nanaša na odnose med ljudmi, na preiskovanje vezi, ki povezujejo posameznike s skupinami in skupine med seboj, ter na pozitivne vidike povezovanja med ljudmi (toplina, naklonjenost, privlačnost, interakcija, nudenje pomoči, ko je potrebna) (Hlebec idr. 2012, 7). Pomembno in razvito področje v okviru medgeneracijske

---

³⁴ Dejavnosti, kjer so starejši mentorji mladim in obratno, kjer so mladi kot mentorji starejšim ali pa gre za heterogene skupine.

solidarnosti³⁵ v skupnosti je izobraževanje v skupnosti – medgeneracijsko učenje. Pred 2059. leti že Ciceron (2015, 95) ugotavlja, da je druženje s starim človekom lahko naravnost prijetno: »Kot so namreč modri starci radi v družbi nadarjenih mladeničev in je starost tistih, ki jih mladi rod ceni in spoštuje, nekako lažja, tako so tudi mladi veseli nasvetov starejših, ki jih vodijo k vzgoji dobrega značaja.« (Ciceron 2015, 95). Vedno znova star človek spravlja v tek stvari, s katerimi se je ukvarjal v prejšnjih letih življenja, kar je dokaz, da starost ni le slabotna in lenobna, temveč je celo podjetna in delovna (Ciceron 2015, 95).

Po Kumpovi (2008, 67) so medgeneracijski programi³⁶ načrtovane dejavnosti, ki se jih oblikuje z namero povezovanja različnih generacij, da izmenjujejo svoje izkušnje, ki so v korist vsem generacijam. V okviru medgeneracijskega učenja se vzpostavi večje razumevanje in spoštovanje med generacijama, saj v medgeneracijskem odnosu poteka izmenjava informacij, razmišljanj, občutenj in izkušenj med dvema generacijama, kar rezultira v pozitivnih učinkih na obe generaciji.

2.4.1 Različne oblike medgeneracijskega učenja

Prvi bolj formalno in bolj sistematično zasnovani medgeneracijski programi učenja so bili sestavni del modelov socialnega načrtovanja in so se pojavili v poznih sedemdesetih letih 20. stoletja. Ti programi so vključevali nebiološko povezane stare in mlade ljudi in njihov osnovni namen je bil spodbujati učenje, emocionalno stabilnost in socialno rast, kar je pogosto značilnost odnosov med starejšimi in mlajšimi družinskimi člani (Hanks in Icenogle 2001, 50).

Po mnenju Kumpove (2008, 67) se programi medgeneracijskega učenja od države do države razlikujejo in so odvisni od kulturnih, družbenih in gospodarski razmer³⁷. Na primer v Združenih državah Amerike so medgeneracijske učne aktivnosti razdeljene v tri modele programov medgeneracijskega učenja in so lahko formalnih ali neformalnih oblik:

---

³⁵ Programe medgeneracijske solidarnosti so lahko oblikuje tako, da v njih starejši delujejo kot prostovoljci in pomagajo mlajšim ali obratno, mlajši prostovoljci pomagajo starejšim, na različnih področjih (Hlebec idr. 2012, 14).

³⁶ To so programi, pri katerih v lokalnih skupnostih skupaj sodelujejo mladi in starejši pri različnih projektih in akcijah (Kump 2008, 67).

³⁷ Hatton-Yeo in Ohsako (1999, 15) celo odsvetujeta nepremišljeno prenašanje tujih modelov, kajti v vsakem primeru je potrebno izhajati iz lokalnih potreb in okoliščin.

- programi v šolah (starejši delujejo v vlogi mentorjev, svetovalcev),
- mlajša generacija pomaga starejši generaciji,
- delovanje heterogenih skupin mlajše in starejše generacije.

Podobno kot pri nas, v Nemčiji prevladujejo štiri oblike medgeneracijskih programov. V Veliki Britaniji obstaja širok spekter medgeneracijskih programov (Hatton-Yeo in Ohsako 1999, 54).

Medgeneracijsko učenje je potekalo v zgodovini v različnih okoljih: v družini, ob obredih, prireditvah, na delu ipd. so starejši prenašali znanje na mlajše. V današnjih dneh pa se v okviru medgeneracijskega učenja oblikujejo tudi novi pojmi in ne gre samo za prenos že obdelanih pomenov in védenj, kot je to potekalo v preteklosti. Hitro naraščanje novosti spodbuja tudi skupno učenje, saj novi problemi narekujejo skupno učenje in skupno reševanje (Ljudska univerza Ajdovščina 2010, 79).

Medgeneracijsko učenje in izobraževanje po Kaplanu (2002, 306) ustvarja trajajoče in smiselno izmenjavo učenja med starejšo in mlajšo generacijo, ki poteka na več ravneh. Glede na stopnjo vključenosti in intenzivnosti ločimo sedem ravni, ki se v različnih medgeneracijskih programih med seboj prepletajo in tako pomembno dopolnjujejo – od takih brez neposrednega stika med starejšo in mlajšo generacijo, do tistih z intenzivnimi, trajajočimi in zaupnimi stiki med generacijama. Kump in Jelenc Krašovec (2010, 9) jih povzameta kot:

»Prva raven: Spoznavanje druge starostne skupine; udeleženci se učijo o življenju drugih starostnih skupin, čeprav z njimi nimajo neposrednega stika. Primer: »Učenje o starosti« – program za izobraževanje otrok o različnih vidikih staranja (lahko poteka npr. z razstavo o staranju, kjer otroci dobijo veliko informacij o tej temi, si ogledajo makete ipd., vendar brez neposrednega stika s starejšimi).

Druga raven: Oddaljeno zaznavanje druge starostne skupine; gre za iniciative, ki spodbujajo neposredno izmenjavo med dvema starostnima skupinama, čeprav se udeleženci v resnici nikoli ne srečajo. Udeleženci si lahko dopisujejo, izmenjujejo videoposnetke ali umetniška dela. Skupnostna agencija za starejše (CASC) v New Yorku na primer spodbuja svoje člane, da si dopisujejo z mladimi, ki jih zanima, kako starejši živijo, kaj delajo itd.

Tretja raven: Srečevanje; gre za različna srečanja med mladimi in starejšimi, ki so pogosto enkratna izkušnja. Primer takega srečanja je obisk otrok in mladostnikov v domu za starejše.

Četrta raven: Letne ali periodične dejavnosti; so pogosto povezane z določenimi skupnostnimi dogodki ali organiziranimi praznovanji in se pojavljajo redno. Čeprav dogodki niso pogosti, lahko te dejavnosti simbolizirajo medgeneracijsko skupnostno povezanost in vplivajo, da se oblikujejo stališča sprejemanja medgeneracijskih povezav ter odprtosti za nove tovrstne dejavnosti. Primer: medgeneracijske dejavnosti v šoli ob dnevu starih staršev ali pa vsakoletni skupnostni ples, v katerega so dejavno vključeni tako stari kot mladi; sem sodi tudi vsakoletno druženje pred novim letom v domovih za stare ljudi.

Peta raven: Demonstracijski projekti; gre za stalne medgeneracijske dejavnosti, ki trajajo dlje časa; kako intenzivna je medgeneracijska izmenjava, pa je odvisno od projektnih ciljev. Te iniciative se pogosto uvajajo na eksperimentalni oz. poskusni ravni in so posledično odvisne od zunanjih finančnih virov. Primer: v šestmesečnem poskusnem programu, ki ga je financirala agencija za pomoč najstniškim staršem, starejši, ki so uspešno vzgojili svoje potomce, pomagajo najstnikom, ki že imajo otroke, ali mladim mamicam, ki bodo kmalu rodile. Gre za neke vrste mentorstvo in dajanje podpore.

Šesta raven: Trajajoči medgeneracijski programi; zajemajo medgeneracijske programe iz prejšnje kategorije, za katere so udeležene organizacije presodile, da so uspešni, in jih bodo zato vključile v svoje stalne dejavnosti, kar lahko pomeni tudi vključitev medgeneracijskih vsebin v šolski kurikulum, na primer Program za izobraževanje starejših (prostovoljcev), ki bodo sodelovali pri šolskih dejavnostih.

Sedma raven: Stalno, naravno medgeneracijsko sodelovanje, opora in komunikacija; gre za medgeneracijsko sodelovanje, ki se pojavlja kot funkcija samega delovanja skupnosti, kar pomeni, da so dejavnosti vpete v lokalno tradicijo in odvisne od podpore skupnosti. Za primer lahko navedemo šolo, ki ima pod svojo streho tudi center za starejše ljudi in njegovi člani na raznovrstne načine sodelujejo z mladimi – se npr. vključujejo v dejavnosti, ki povezujejo različne starostne skupine.«.

V Sloveniji prevladujejo tri oblike medgeneracijskega učenja (Kump in Jelenc Krašovec 2010, 78):

»Starejši pomagajo mlajši generaciji. Ta oblika vključuje programe, kjer starejši delujejo kot mentorji in svetovalci mladim in so organizirani v sklopu vzgojno-izobraževalnih institucij. V ta profil starejših prostovoljcev spadajo upokojenci srednjega in višjega razreda, ki imajo relativno visoko stopnjo izobrazbe, so zdravi in pri močeh ter na splošno dejavni v skupnosti. Velikokrat izhajajo iz pedagoških poklicev³⁸.

---

³⁸ Eden izmed modelov Intergenerational Directory 2008 vključuje programe, v katerih starejši delujejo kot mentorji, svetovalci in prijatelji otrok in mladih v starosti od pet do osemnajst let, običajno v šolskem okolju.

Mlajši pomagajo starejši generaciji. To so prostovoljski programi³⁹, kjer mladi obiskujejo starejše na domu, oziroma v domovih za starejše občane, jim pomagajo pri hišnih opravilih, nudijo družabništvo, jim berejo, se igrajo družabne igre ipd. V ta model spadajo tudi programi, v katerih mladi uvajajo starejše v nove tehnologije, zlasti v uporabo računalnika in interneta. Ti programi se ponekod izvajajo v domovih za starejše občane ali pa v kateri od ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih (ljudske univerze, univerze za tretje življenjsko obdobje, društva za upokojence, medgeneracijska društva).

Aktivna vloga mlajše in starejše generacije. S skupnim delovanjem oziroma učenjem prispevajo k izboljšanju življenja v skupnosti. Ti programi vključujejo razne kulturne (gledališke ali glasbene skupine, medgeneracijski pevski zbori) in športne dejavnosti, čistilne akcije ipd. Včasih mladi in starejši skupaj organizirajo razne priložnostne delavnice (izdelovanje voščilnic v prazničnem času), skupaj preučujejo zgodovino (ob državnem prazniku), ipd.«.

Pri prvi obliki programov medgeneracijskega učenja je večji poudarek na potrebah mlade generacije, pri drugi obliki na potrebah starejše. Tretja oblika pa se osredotoča na potrebe obeh generacij, upoštevajoč koristi za skupnost. Nekateri dodajajo še četrto obliko programov medgeneracijskega učenja, kjer se mlajši in starejši družijo (Ličen 2010, 58).

Medgeneracijsko izobraževanje potrebuje institucionalno podporo in spodbudo, saj med programe medgeneracijskega izobraževanja štejemo organizirane izobraževalne dejavnosti, ki jih lahko organizirajo tudi šole (Ljudska univerza Ajdovščina 2010, 79). Butts idr. (2012, 33) v svojem priporočilu vladi in civilni družbi namreč priporočajo:

- Spodbujati je potrebno šole in izobraževalne institucije, da vključujejo starejšo generacijo v svoje aktivnosti, kot mentorje, tutorje, saj bi kot mentorji prispevali k izboljšanju učnih rezultatov otrok in mladine ter klime v šoli oziroma izobraževalni organizaciji na sploh.
- V šolske učne načrte in programe bi bilo potrebno vpeljati vsebine, ki krepijo zavest o potrebi po medgeneracijskem razumevanju in medgeneracijskem povezovanju.
- Izboljšati bi bilo potrebno usposobljenost učiteljev o načinih povezovanja mlajše generacije in starejše generacije, o načinih vključevanja medgeneracijskega

---

Starejši mladim in otrokom pomagajo pri učenju in jim nudijo različne oblike pomoči, kot so na primer nasveti pri izbiri nadaljnjega študija ali poklica.

³⁹ Mikuš Kos (1999) navaja, da se ravno preko prostovoljstva lahko hitro in učinkovito razvije dober medgeneracijskih odnos.

sodelovanja v učne procese in zagotoviti, da programi, ki spodbujajo aktivno državljanstvo, vključujejo možnost vključevanja v medgeneracijske dejavnosti.

Kaplan (2001, 6-11) izpostavi tri oblike medgeneracijska sodelovanja⁴⁰ med mlajšo in starejšo generacijo, ki se jih lahko vključi v podporo skoraj vsem vsebinam šolskega kurikulumu:

- Starejši kot prostovoljci pomagajo učencem: starejši prostovoljci so vključeni v različne aktivnosti izobraževalnega procesa na šoli, kot tutorji oziroma inštruktorji pri različnih predmetih (za izboljšanje učnih rezultatov učencev), mentorji, pomočniki v knjižnici in kuhinji, pomočniki v šolskih službah, gostujoči predavatelji (pri različnih predmetih), sodelujoči pri različnih preventivnih programih (ozaveščanju o negativnih posledicah jemanja drog), kot tudi karierni svetovalci.
- Učenci pomagajo starejšim: učenci si prizadevajo, da starejšim, ki živijo v domu za ostarele, olajšajo njihovo bivanje s pomočjo v kuhinji (pri pripravi dnevnih obrokov), se z njimi družijo in navezujejo prijateljske stike. S tem učenci poskrbijo za njihovo boljše počutje, pripomorejo k širjenju njihove socialne mreže.
- Učenci in starejši skupaj za doseg skupnega dobrega: glavni poudarek medgeneracijskega sodelovanja med starejšo in mlajšo generacijo ni neposredno povezan s potrebami tako ene kot druge generacije, pač pa je povezan z izboljšanjem skupnosti oziroma z zagotavljanjem storitev, namenjenim drugim skupinam ljudi.

V učnih procesih osnovnih šol v Sloveniji ni zaslediti oblike medgeneracijskega učenja, ki bi starejšim omogočala sodelovanje na način, ki bi jim omogočal predstaviti svoj poklic in svojo karierno pot. Tovrstna oblika medgeneracijskega učenja zagotavlja priložnost za boljšo povezanost in sodelovanje med generacijama. Modeli medgeneracijskega učenja, ki vključujejo tako starejšo kot mlajšo generacijo pripomorejo h krepitvi vzajemnosti in razumevanja med generacijama (Franz in Scheunpflug 2016, 38). Zato naj bi po mnenju Ule (2008, 128) odnos med generacijami temeljil na prevzemanju znanja od starejših generacij in avtoriteti starejših nad mlajšimi. Kot glavni socializacijski instituciji v družbi pa nastopita šola in družina.

---

⁴⁰ Medgeneracijski programi, v katerih starejša generacija mlajši nudi pomoč pri njihovem osebnotnem razvoju (na področju izobraževanja, kariernega in psihosocialnega razvoja idr.), medgeneracijski programi, v katerih mlajša generacija nudijo storitve in podporo starejši in tudi tisti, v katerih si mlajša generacija in starejša generacija skupaj prizadevajo za skupno, družbeno dobro (Kaplan 2001, 9).

2.5 Medgeneracijsko sodelovanje

Medgeneracijsko sodelovanje zajema vse programe⁴¹ oziroma dejavnosti, ki se izvajajo na področju medgeneracijskega sodelovanja, ki poteka skozi dialog v okviru druženja, učenja..., kar pripomore k večanju medgeneracijske solidarnosti in povezanosti, ki rezultirajo v sožitju med generacijami (Hozjan 2010, 46). Meshel in McGlynn (2004, 457) sta ugotovila, da medgeneracijsko sodelovanje med starejšo in mlajšo generacijo pozitivno vpliva na odnos mlajše generacije do starejše in obratno. Knapp in Stubblefield (2010, 611) sta s svojo raziskavo prav tako potrdila, da medgeneracijsko sodelovanje pomaga ustvariti bolj realistične poglede na obdobje starosti in staranje ter spodbuja pozitiven odnos mlajše do starejše generacije.

Glede na načina vključevanja generacij so si programi medgeneracijskega sodelovanja zelo različni – medgeneracijski program je program, kjer sodelujeta vsaj dve generaciji, ki bogatita lastno socialno mrežo in v obliki neformalnega učenja oziroma druženja izmenjujeta znanje in izkušnje (Hozjan 2010, 46). Poleg tega se lahko vpliva tudi na zmanjševanje stereotipov do procesa staranja in do starih ljudi, ter posledično na boljše sodelovanje generacij, tako na osebni kot družbeni področju (Kump in Jelenc Krašovec 2010, 60).

Rezultati novejših raziskav opozarjajo na velik pomen šole in izobraževanja nasploh v procesu medgeneracijskega sodelovanja (Kaplan 2001, 4; Geeraerts idr. 2016, 150). Storm in Storm (2006, 321) navajata, da se upokojevalci, v večjem deležu stari starši, predvsem kot pomočniki učiteljem v razredu, z veseljem vključujejo v delovanje šole. Polat in Kazak (2015, 1189) ugotavljata, da tudi učitelji podpirajo medgeneracijsko učenje v osnovnih šolah, izpostavljajo pa predvsem sodelovanje in komunikacijo med generacijami.

Tudi predstavitev poklicev starejše generacije osnovnošolcem je eden od segmentov medgeneracijskega učenja in medgeneracijskega sodelovanja. Mladi se srečajo z osebo, ki je dejansko opravljala določen poklic oziroma poklice. Starejši mladim razložijo, kaj je potrebno za osvojitve določenega poklica, mladi pa imajo možnost preizkusiti, ali vsaj spremljati delo, ki bi ga v okviru poklica opravljali.

---

⁴¹ Medgeneracijski programi so tisti programi, kjer se družita dve ali več generacij, ki niso stične (otroci in mlajši starejši, mlajši odrasli in ljudje v pozni starosti) (Ličen 2009, 64).

Starejša generacija dobi priložnost, da deli svoje znanje in izkušnje z mladimi, ob tem uživa kakovostno starost in daje svoj pečat svetu. Teater (2016, 1) ugotavlja, da so starejši, ki sodelujejo v medgeneracijskih programih učenja pridobili na samozavesti in socialnih spretnostih, kar prispeva k izboljšanju tako psihičnega kot splošnega zdravja ter omogoča občutek večje povezanosti s skupnostjo. Mlajša generacija pa iz prve roke pridobi konkretne in koristne informacije o poklicih na malo drugačen način, poleg tega pa spoznava obdobje starosti in se uči socialne strpnosti.

2.6 Medgeneracijska povezanost

Medgeneracijsko povezovanje je povezovanje generacij, s katerim se krepijo medčloveški odnosi in spodbuja medgeneracijska solidarnost. Zagotavlja se občutek varnosti, sprejetosti in lajša osamljenost ter krepi telesno in duševno zdravje (Kralj 2009, 1).

Ker je vse bolj prisotno zavedanje posledic razpadanja in krhanja socialnih mrež, socialnega jaza posameznika in razkroja sistemov socialne varnosti, se že na mednarodni ravni krepi medgeneracijsko povezovanje z medgeneracijskimi praksami (Cook in Bailey 2013, 410). McGuire idr. (2007, 592) v skladu z raziskavo o modelu za doseganje kooperativne interakcije znanstvenikov ugotavljajo, da se s povezovanjem generacij ustvarjajo priložnosti za gradnjo sožitja in da sta pogovor in komunikacija najpomembnejše vezivo v medgeneracijskem povezovanju.

S študijem sociološkega staranja se dviguje zavest o vlogi, ki jo imajo starostniki pri oblikovanju skupnega družbenega okolja, ugotavljata Bernard in Phillips (2000, 41). Ker je marsikatera družba obremenjena s stereotipi o starejši in mlajši generaciji, so zato zelo pomembna prizadevanja za zmanjšanje in preprečevanje socialne izolacije starostnikov, zato predlagatelji konstruktivnih rešitev opozarjajo na nujnost oblikovanja novih načinov medgeneracijskega sodelovanja, preko katerih se bo krepila aktivnost starostnikov in razvijala ustvarjalnost mladih (Lešnik in Ferencina 2015, 243).

Po mnenju Majheniča (1999, 98) je cilj medgeneracijskega povezovanja ohranjanje avtonomije in individualnosti starega človeka, kar spodbuja samostojno in neodvisno življenje, lastno odgovornostjo, ustvarjalnost. Cilj je tudi ohranjanje stikov z družino,

vrstniki, sosesko, učenje mlajših moralnih in etičnih razsežnosti medčloveških odnosov in zelo pomembno - razvoj mladostnikove samozavesti. V nadaljevanju Majhenič izpostavi še medgeneracijsko povezovanje in vzpostavljanje mostov med generacijami (prav tam).

Rezultati evropske raziskave Skupaj stari in mladi⁴² so ugotovili podobno (Cortellesi in Kernan 2016, 109): Starejša generacija se v okviru medgeneracijskega povezovanja z mlajšo generacijo uspešno stara. Medgeneracijsko povezovanje jim omogoča, da:

- so in da se čutijo duševno in telesno aktivne in koristne,
- so in se cenijo,
- so in lahko prispevajo,
- se zabavajo in lahko zabavajo druge,
- razvijajo samozavest in spoštovanje,
- skrbijo in so del prihodnosti mlajše generacije.

Medgeneracijsko povezovanje med starejšo in mlajšo generacijo pa je na mlade vplivalo tako, da so se v družbi starejših dobro počutili, kar je prispevalo:

- k ohranjanju in krepitvi rednega stika s starejšo generacijo; druženje je pomembno, saj mlajši generaciji upočasnijo vsakdanji tempo življenja (v primerjavi s hitrim vsakodnevnim življenjem, ki ga imajo pogosto s starši),
- k spoznavanju preteklosti, tradicije in starih iger.

Poleg omenjenega vpliva na obe generaciji pa se v okviru medgeneracijskega povezovanja zmanjšujejo stereotipi o starosti, mlajši generaciji se odkrivajo in razkrivajo različna obdobja življenjskega cikla in spoznanja vrednot delitve, solidarnosti, spoštovanja in sprejemanja drugega.

2.7 Medgeneracijski dialog

Medgeneracijski dialog, je »uspešen način povezovanja ljudi in znanja, zato lahko prispeva k izobraževanju za razvoj s prenosom znanj iz generacije na generacijo in s tem pripomore

---

⁴² Mednarodni projekt z imenom Skupaj stari in mladi ali Together Old and Young (TOY), ki ga je financirala Evropska komisija v okviru programa Vseživljenjsko učenje: Grundtvig. TOY je bil zasnovan za raziskovanje in razvoj dobrih praks medgeneracijskega učenja med mlajšo generacijo in starejšo generacijo in je potekal v različnih evropskih državah (Irska, Italija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Slovenija, Španija) od oktobra 2012 do decembra 2014.

k razumevanju pomena enakomernega razvoja sveta. Prav tako osvetljuje postopke, ki so jih izvajale prejšnje generacije in spaja preteklost s prihodnostjo« in je izjemnega pomena ko gre za povezovanje generacij (Vičič in Pahor 2010, 252). Mlinar (2009, 19) medgeneracijski dialog vidi kot priložnost, da ljudje odkrivajo pomembnost okolja in sodelovanja in priložnost, da steče transformativno učenju, ko učenje postaja človekovo prvo ogledalo: to je tisti pristop k učenju, pri katerem se največji del procesa vrača nazaj k človeku. Medgeneracijski dialog tako lahko igra pomembno vlogo pri doseganju splošnega cilja medgeneracijskega razumevanja, vzajemnosti in soodvisnosti (Deželan 2017, 10).

2.8 Teoretični konstrukt medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev

V procesu družbenega delovanja nastajajo vzorci ali spleti vzorcev vedenja, paradigme⁴³. Paradigma temelji na prepričanjih, ki predstavljajo podlago teoretičnim izhodiščem in temeljijo na teorijah in na teoretičnih konceptih. Teoretično razmišljanje na konceptualni ravni razvijamo s praktičnimi izkušnjami. Teoretični konstrukt je izhodišče za izdelavo načrta znanstvene raziskave. Iz njega izhajajo tudi hipoteze, ki tvorijo empirični konstrukt. Teoretični konstrukt lahko izhaja iz določene teorije, iz skupine teorij, ali pa je nov konstrukt, ki zahteva bazično raziskavo (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 60). Za izdelavo teoretičnega konstrukta lastne raziskave o vlogi medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev smo kot izhodišče uporabili Giddensovo strukturno teorijo (Giddens 1979) in Homansovo teorijo menjave (Homans 1961), ki ju podrobno predstavljamo v naslednjih poglavjih.

2.8.1 Giddensova teorija strukturacije

Teorija je skupek logično povezanih trditev, domnev, ki se uporabljajo kot načela za razlago določene kategorije pojavov. Znanstveniki (Bengston idr. 1999, 8) ugotavljajo, da teorija povezuje znanje različnih področij in opisuje povezave med osrednjimi koncepti. Teorija ima tudi dodano vrednost, predvsem če predstavlja osnovo za reševanje določenega problema ali izboljša kakovost življenja ljudi.

---

⁴³ Paradigma je pogled na svet, ki temelji na poizvedovanju o realnem svetu in na raziskovanju realnega sveta (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 51).

Anthony Giddens je eden najbolj znanih sociologov, ki s svojim znanstvenim delom prispeva k ustvarjanju novih socioloških teorij. Njegova temeljna teorija v okviru socioloških teorij je teorija strukturacije (Giddens 1979). V njej avtor obravnava integracijo delovanja in struktur ter zagovarja mnenje, da ne moremo razumeti enega fenomena brez drugega, saj predstavljata dve strani istega problema. Nobena stran ne obstaja neodvisno od druge in obe sta globoko povezani. Eden od temeljnih konceptov Giddensove teorije strukturacije je tudi »praxis« (Giddens 1984, 12). Praxis je sinonim za konstitucijo družbenega življenja, to je način, na katerega se vsi vidiki elementov in razsežnosti družbenega življenja - od osnovnih primerov obravnave do najširših vrst kolektivnosti - generirajo v in preko družbenih aktivnosti. Ta koncept je enako pomemben tako za konstitucijo dejanja kot tudi za konstituiranje kolektiva, ker sta oba vidika družbenega življenja ustvarjena in reproducirana le v praksi in prek nje (Fanuko 2004, 196).

Po Giddensu vsako delovanje predstavlja moč in moč "delovati drugače", predstavlja ključni faktor pri spreminjanju družbenih struktur (Giddens 1984, 14). Struktura kot nekaj, kar je določeno z odnosi, razmerji, v našem primeru z odnosi med generacijami, se skozi medgeneracijsko učenje, v obliki prenosa znanja in izkušenj – »prakse« starejše na mlajšo generacijo spreminja in vodi v spremembo vrednot in boljše povezanost generacij.

Struktura je torej proces, v katerem posamezniki strukturirajo družbo, vendar Giddens meni, da je hkrati sredstvo in produkt delovanja, ki ga družba organizira (Giddens 1984, 16). Vzajemna prepletenost struktur in delovanja se po Giddensu prične pri akterju. Človek – akter s svojim delovanjem nenehno posega v svet, kar pomeni, da ima kot posameznik manjši ali večji vpliv na strukturalne procese v družbi. Delovanje – »akcija« je po Giddensu opredeljeno kot koncept dveh sestavin človekovega ravnanja: sposobnosti (capability) in znanja (knowledgeability) (Giddens 1982, 8-11). Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklica osnovnošolcem skozi kreativne interpretacije starejše generacije je po Giddensu sposobnost akterjev, da predstavijo delovanje na svoji poklicni poti in svojo lastno karierno pot, kar omogoča ustvarjanje vedno novih rešitev, ki bi pripomogle k lažji odločitvi mladih pri izbiri poklica in nadaljevanja izobraževanja.

Za Giddensa je vsaka interakcija kreativno dejanje, ki izhaja iz nekega širšega družbenega konteksta (Giddens 1993, 15-17), kar lahko razumemo, da ima predstavitev poklica starejše

mlajši generaciji tudi vzgojno noto, saj Giddens zagovarja tezo, da ima vsak kompetentni akter tudi obsežno znanje o družbi, v kateri živi.

Giddens ugotavlja, da pri vsakem delovanju nastajajo tudi posledice, ki jih posameznik ali skupina posameznikov v naprej ne morejo predvideti (Giddens 1994, 11-14). V našem primeru ima medgeneracijsko učenje v procesu medsebojnih interakcij skozi sodelovanje med generacijama za posledico boljšo povezanost obeh generacij in medgeneracijsko sožitje.

2.8.2 Homansova teorija menjave

George Homans je utemeljitelj teorije menjave (Homans 1961). Teorija menjave je »perspektiva, ki jo posamezniki poskušajo maksimizirati s svojimi zasebnimi zadovoljstvi. Predpostavlja, da se lahko te nagrade najdejo le v socialnih interakcijah in zato ljudje iščejo nagrade v svojih medsebojnih odnosih. Interakcija med dvema osebama, ki poteka spontano, je socialna izmenjava, kjer vidimo uspeh, zadovoljstvo, vrednost in racionalnost« (Homans 1961, 1964).

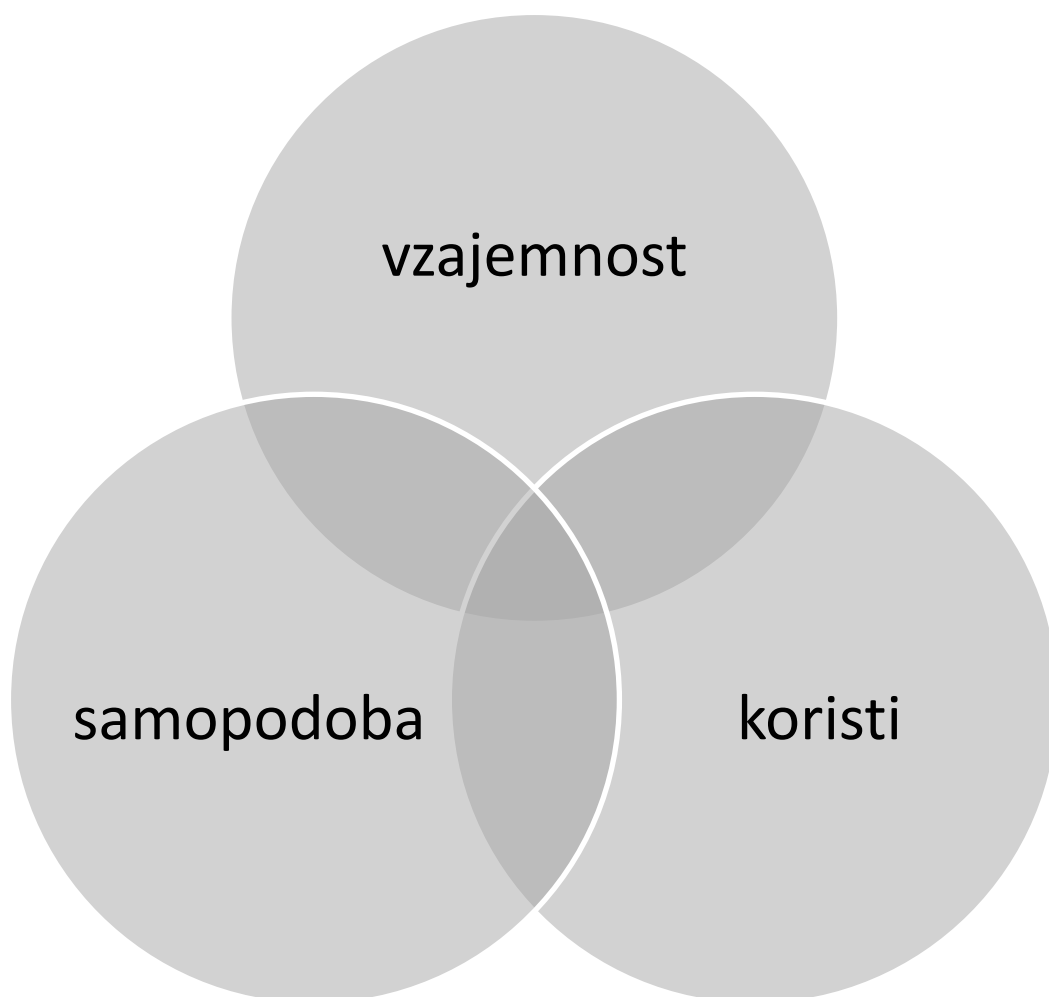
V središču avtorjevega raziskovanja je bilo družbeno vedenje, ki ga je definiral kot menjavo (otipljivih in neotipljivih aktivnosti) med vsaj dvema akterjema, ki se jima to izplača (Blau 1986, 453). V svojem članku »Socialno vedenje kot izmenjava« avtor ugotavlja, da je socialno vedenje izmenjava tako materialnih kot nematerialnih dobrin (Homans 1958, 606), kar v našem primeru pomeni, da o medgeneracijskem učenju, v obliki prenosa znanja in izkušenj s starejše na mlajšo generacijo pri izbiri poklica osnovnošolcev lahko govorimo kot o obliki sodelovanja dveh generacij, ki presega zgolj materialne odnose.

Teorija menjave je že v preteklosti identificirala tihe in nevidne družbene norme, ki so osnova za menjalne procese. Razumeti te norme, ki so netržne narave, pomeni korak bližje k razumevanju mehanizmov, ki delujejo v ozadju procesov menjave (Andolšek Mesner in Andolšek 2011, A143). »Izmenjava pomoči in odobritve« (Homans 1961, 31-32) je osnovna nagrada v medsebojnem delovanju.

Korist vključitve predstavnikov starejše generacije s predstavitvijo svojega poklica v osnovnošolski izobraževalni sistem, bi po Homansu lahko utemeljili: »Če ugotavljamo, da

je dajanje in pridobivanje nasvetov koristno, se bodo tovrstna dejanja udejanjila tudi v prihodnosti.« (Homans 1961, 23). Teorija družbene menjave, z vidika medgeneracijskega učenja, omogoča vpogled v razloge, zakaj si starejši želijo prenašati svoje znanje in izkušnje na osnovnošolce, zakaj si mladi želijo predstavitve poklicev na drugačen, inovativnejši način, ter kaj lahko izobraževalne ustanove storijo na tem področju.

Slika 9: Teorija menjave

Vir: Prirejeno po Homans 1961.

Najpomembnejši element teorije družbene menjave je vzajemnost, ki v procesu medgeneracijskega učenja predstavlja medsebojno odvisnost in povezanost obeh generacij. Predstavitev poklica starejše generacije mlajši prinaša tudi simbolične koristi vseh, ki so v interakciji in sicer starejšim omogoča prenos znanja in izkušenj, večjo vključenost in višjo kakovost življenja, mladim pa pridobitev informacij, novega znanja, lažjo odločitev pri izbiri poklica in priložnost za negiranje stereotipov o starosti in staranju. Vloga in status

posameznikov v procesu medgeneracijskega učenja pa vplivata tudi na posameznikovo videnje samega sebe – samopodobo.

2.8.3 Večrazsežnostni teoretični konstrukt

Pri izdelavi večrazsežnostnega teoretičnega konstrukta smo izhajali iz demografskih sprememb (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj 2016) in sprememb v post-industrijskih družbah (Giddens 1990, 1–3; Bernik 2014, 92), ki so zaradi vse večje geografske mobilnosti privedle do spremembe medgeneracijskih odnosov (Ramovš 2013, 8). Prepad med generacijami povzroča nerealne, negativne stereotipe (Wurm in Benjamini 2014, 832; Svetelšek 2019, 45), ki vodijo v zmanjšanje pozitivnih medgeneracijskih izmenjav. Eden od načinov združevanja ljudi vseh generacij in premagovanja negativnih stereotipov je tudi medgeneracijsko učenje (Golob in Kožuh 2015, 10; Mannion 2018, 307). Povezati oziroma združiti ljudi različnih generacij v dejavnosti, ki imajo korist za oboje in ki prispevajo k izgradnji skupnosti, kjer bivajo ljudje, ki so bolj povezani ter ki spodbujajo spoštovanje in boljše razumevanje med generacijami, je cilj medgeneracijskega učenja (Inštitut Republike Slovenije za socialno varnost 2012, 19).

Medgeneracijsko učenje predstavlja tudi enega od načinov za obvladovanje demografskih sprememb, predvsem staranja prebivalstva, ki zaradi tako pozitivnih kot negativnih posledic starajoče se družbe vplivajo na odnos med generacijami. Medgeneracijsko učenje namreč spodbuja ljudi različnih generacij, da se učijo skupaj in drug od drugega, poleg tega pa je tudi pomemben del vseživljenjskega učenja, kjer generacije sodelujejo pri pridobivanju spretnosti, vrednot in znanja, še več, spodbuja medsebojne vzajemne učne odnose med generacijama in prispeva k razvoju družbenega kapitala in socialne kohezije (Dobnik 2015, 62). Spodbuja tudi socialno vključenost in gradi na pozitivnih medsebojnih virih in izmenjavah.

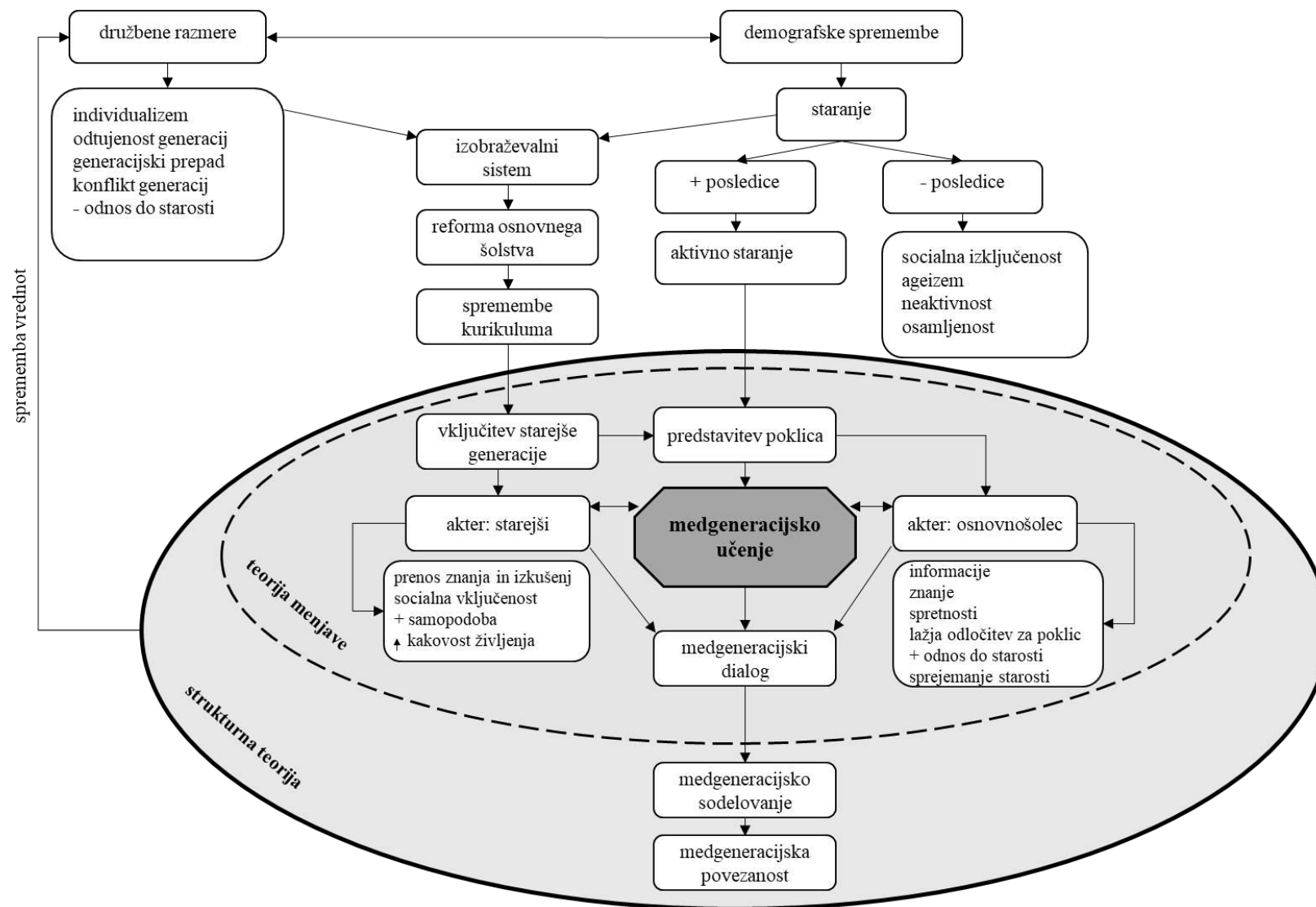
Vključitev medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklica starejše mlajši generaciji v osnovnih šolah tako starejši kot mlajši generaciji skozi medgeneracijski dialog omogoča medgeneracijsko sodelovanje, ki vodi v večjo povezanost med generacijama. Starejši generaciji vključenost v izobraževalni sistem omogoča prenos znanja in izkušenj, ki ima za posledico socialno vključenost, pozitivno samopodobo in višjo kakovost življenja, mlajši

generaciji pa predstavitev življenjskih kariernih okolij starejših omogoča lažjo odločitev pri izbiri poklica in spodbuja pozitiven odnos do starosti in staranja.

Teoretični konstrukt medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev po Giddensovi strukturalni teoriji temelji na soodvisnosti socialnega akterja, v našem primeru udeležencev medgeneracijskega učenja in strukture, ki jo predstavlja izobraževalno okolje, ki vodi v sodelovanje in povezanost generacij, po Homansovi teoriji menjave pa temelji na prenosu znanja in izkušenj kot o obliki sodelovanja in povezovanja obeh generacij. Informacije, znanje in izkušnje predstavljajo sredstvo menjave.

Medgeneracijsko učenje v obliki predstavitve poklica starejše mlajši generaciji kot eden od dejavnikov sprememb v kurikulumih osnovnih šol vodi v večjo povezanost generacij, ki rezultira v spremembo vrednot in predstavlja enega od temeljev razvoja civilne družbe. Prav ta problem raziskuje naša raziskava.

Slika 10: Večrazsežnostni teoretični konstrukt

Vir: Lastni vir 2020.

Opredejen je širši model, v katerem raziskujemo spremembe vrednot, družbene razmere, demografske spremembe in posledice, ki iz tega izhajajo. Posebna pozornost je namenjena izobraževalnemu sistemu in spremembam kurikuluma, ki ga obravnavamo tudi v ožjem okolju, kjer v torišče raziskovanja postavimo medgeneracijsko učenje kot pomemben dejavnik pri izbiri poklica osnovnošolcev.

2.9 Ocena dosedanjih raziskovanj na obravnavanem področju

Za oceno dosedanjih raziskovanj na obravnavanem področju smo opravili pregled v podatkovnih zbirkah Cobiss/Opac, DOAJ, Google Scholar in mEga iskalniku NUK, ki omogoča sočasno iskanje iz zbirk številnih ponudnikov (EBSCOHost, ScienceDirect, Web of Science, JSTOR, EMERALD, SAGE, CINAHL, itn.) ter tudi v dLiba in katalogu NUK. Uporabili smo besedne zveze medgeneracijsko učenje, intergenerational learning, karierno svetovanje, career counseling, osnovnošolci, elementary school pupils, starejša generacija, older generation, predstavitev poklicev, presentation occupations, strukturna teorija, theory of structuring, teorija menjave, theory of exchange. Besedne zveze in posamezne besede smo iskali v naslovu, povzetku in ključnih besedah.

Raziskave o medgeneracijskem učenju so se začele pred več kot tridesetimi leti. V večini so to raziskave, ki so vključevale predstavnike starejše generacije, zelo malo pa je raziskav z vidika mlajše generacije. Raziskave o pomenu medgeneracijskega učenja, ovirah in interesih mladih so se začele šele v zadnjih letih.

Pri pregledu tuje in domače znanstvene literature ni zaslediti raziskav o medgeneracijskem učenju, ki bi vključevale predstavitve poklicev starejše generacije osnovnošolcem. Tudi v nobeni od obstoječih oblik medgeneracijskega učenja v Sloveniji ni programov, ki bi vključevali predstavitve poklicev starejše generacije iz lastnih, praktičnih izkušenj.

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 Namen in cilji raziskovanja

Namen raziskave je identificirati gradnike modela medgeneracijskega učenja s stališča osnovnošolcev in starejše generacije pri izbiri poklica osnovnošolcev v Sloveniji. Z raziskavo želimo prispevati k lažji odločitvi osnovnošolcev glede nadaljnjega izobraževanja in izbire poklica ter k izboljšanju medsebojnega razumevanja, sodelovanja in povezanosti generacij. Služila bo kot nov pristop pri izboljšanju kakovosti življenja obeh generacij in medgeneracijskega sožitja.

Na osnovi namena raziskave smo si zastavili dva cilja. Prvi cilj je proučiti, kako medgeneracijsko učenje, predvsem skozi predstavitev poklicev starejše generacije mlajši generaciji, vpliva na izbor poklica osnovnošolcev. Drugi cilj pa je proučitev vpliva gradnikov medgeneracijskega učenja tako na mlajšo, kot tudi na starejšo generacijo.

3.2 Raziskovalne hipoteze, raziskovalna vprašanja

Na osnovi raziskovalnega problema želimo odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kako medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, vpliva na nadaljnje izobraževanje in izbiro poklica osnovnošolcev?
2. Kako medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, vpliva na kakovost življenja starejših?
3. Kako kakovost življenja, prilagoditev na spremembe po upokojitvi in povezanost z mlajšo generacijo vplivajo na samopodobo starejših?
4. Kateri so ključni gradniki modela medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika generacij?

Kot izhodišče za izdelavo načrta znanstvene raziskave in postavitve hipotez, ki tvorijo empirični konstrukt, smo uporabili teoretični konstrukt medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev.

V raziskavi smo testirali in preverjali naslednje hipoteze:

H1: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšimi statistično značilno vpliva na kakovost življenja respondentov starejše generacije po upokojitvi.

Vloga posameznika v družbi se po upokojitvi spremeni. Spremeni se položaj posameznika v družbi, socialni status, zoža se krog socialnih stikov. Vse spremembe pa neposredno vplivajo tudi na kakovost življenja. Zato želimo ugotoviti, ali medgeneracijsko učenje vpliva na kakovost življenja starejše generacije po upokojitvi. Stališče respondentov starejše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga B) pod zaporedno številko V15 in V18.

H2: Medgeneracijsko sodelovanje po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vpliva na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi.

Po upokojitvi se življenje posameznika spremeni. Lahko se pojavi osamljenost, otopelost, ki vodi v občutek nepotrebnosti ali celo manjvrednosti. Zato želimo ugotoviti, ali medgeneracijsko sodelovanje vpliva na boljšo in lažjo prilagoditev predstavnikov starejše generacije na spremembe po upokojitvi. Stališče respondentov starejše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga B) pod zaporedno številko V15 in V13.

H3: Mlajši upokojenci so po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno bolj povezani z mlajšo generacijo kot starejši upokojenci.

Mlajši upokojenci so v večini primerov pretežno samostojni in aktivni, medtem ko s starostjo narašča odvisnost od pomoči in neaktivnost. Zato želimo ugotoviti, ali je starost eden od dejavnikov vpliva na boljšo povezanost z mlajšo generacijo. Stališče respondentov starejše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga B) pod zaporedno številko V2 in V10.

H4: Kakovost življenja, starost, prilagoditev na spremembe po upokojitvi in povezanost z mlajšo generacijo po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vplivajo na pozitivno samopodobo starejših.

Starost in staranje poleg spremembe statusa in vloge v družbi vodita tudi v spremembo identitete in samopodobe. Zato želimo ugotoviti, ali kakovost življenja, prilagoditev na spremembe po upokojitvi in medgeneracijska povezanost vplivajo na pozitivno samopodobo posameznika v procesu staranja in starosti. Stališče respondentov starejše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga B) pod zaporedno številko V15, V13, V10, V19, V17).

H5: Kakovost življenja v starosti in vključenost v vseživljenjsko učenje po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vplivata na boljše sprejemanje mlajše generacije.

Vseživljenjsko učenje kot eden temeljev kakovosti življenja v tretjem življenjskem obdobju predstavlja enega od odgovorov na družbene spremembe. Zato želimo ugotoviti, ali je vključenost v vseživljenjsko učenje starejše generacije eden od ključnih dejavnikov vpliva na boljše sprejemanje mlajše generacije. Stališče respondentov starejše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga B) pod zaporedno številko V18 in V3, V11.

H6: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno prispeva k odločitvi mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot.

Mladi za svojo življenjsko odločitev o izbiri poklica in nadaljevanju izobraževanja potrebujejo veliko informacij. Zato želimo ugotoviti, ali medgeneracijsko učenje kot predstavitev poklicev starejše generacije prispeva k odločitvi mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot. Stališče respondentov mlajše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga C) pod zaporedno številko V11 in V14.

H7: Obstaja statistično značilna razlika med mnenji respondentov mlajše generacije 8. in respondentov mlajše generacije 9. razreda o izbiri izbirnega predmeta »izbira poklica«, ki bi ga predstavljale starejše generacije.

Učenci 8. in 9. razredov osnovnih šol se v zadnjih dveh letih šolanja soočajo z odločitvijo, kje bodo šolanje nadaljevali in kaj si želijo v življenju postati. Zato želimo ugotoviti, ali obstajajo razlike med mnenji osmošolcev in devetošolcev o izbiri izbirnega predmeta »izbira poklica«, kjer bi svoj poklic predstavljali predstavniki starejše generacije. Stališče respondentov mlajše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga C) pod zaporedno številko V3 in V13.

H8: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno vpliva na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica«.

Mladi potrebujejo nove, inovativnejše pristope pri pridobivanju informacij o poklicih. Zato želimo ugotoviti, ali bi predstavitve poklicev predstavnikov starejše generacije vplivale na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« osnovnošolcev. Stališče respondentov mlajše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga C) pod zaporedno številko V11 in V13.

H9: Predstavitve poklicev starejše generacije na osnovnih šolah po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno vplivajo na povezanost s starejšo generacijo.

Za današnji čas je značilna odtujenost generacij. Zato želimo ugotoviti, ali predstavitve poklicev predstavnikov starejše generacije vplivajo na povezanost mlajše s starejšo generacijo. Stališče respondentov mlajše generacije smo definirali glede na odgovore v vprašalniku (Priloga C) pod zaporedno številko V14 in V12.

Za dokazovanje predstavljenih hipotez smo uporabili Pearsonov koeficient korelacije, faktorsko in multiplo regresijsko analizo ter T-test. Hipoteze smo preverjali in potrjevali s petodstotnim tveganjem.

3.3 Raziskovalna metodologija

Uporabili smo kvantitativno metodologijo, za katero je značilen deduktiven pristop. Deduktiven pristop pomeni, da raziskovalec empirično preveri uporabo določene teorije za

razlago realnega sveta. V našem raziskovalnem procesu smo preverjali uporabo Giddensove strukturne teorije in uporabo Homansove teorije menjave.

3.3.1 Metode in tehnike zbiranja podatkov

Raziskavo smo izvedli s pomočjo metod kvantitativne analize. Uporabili smo induktivno-deduktivno metodo, ki izhaja iz sklepanja iz posameznega v splošno ali obratno – iz splošnega v posamezno, ter analitično metodo, s katero razčlenimo pojave v posamezne dele in jih proučujemo (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 81). Podatke smo zbirali z anketnim vprašalnikom v obdobju od 1. januarja do 31. marca 2018. Anketni vprašalnik smo osebno razdelili 250 upokojencem in 250 osnovnošolcem, ki obiskujejo 8. in 9. razred. Starejši anketiranci so bili ustno naprošeni za sodelovanje v anketi, zagotovljena jim je bila anonimnost. Pred začetkom anketiranja osnovnošolcev smo pridobili soglasje ravnateljev osnovnih šol in pisno soglasje staršev anketiranih. Po odobritvi smo anketne vprašalnike osebno odnesli v vsak razred in učencem podrobno pojasnili namen in strukturo vprašalnika, zagotovljena jim je bila anonimnost. Vrnjenih smo dobili 200 izpolnjenih vprašalnikov pri predstavnikih starejše generacije in 200 pri predstavnikih mlajše generacije. Anketiranci so se strinjali s sodelovanjem v raziskavi, pri izvedbi anketiranja smo upoštevali etična načela kodeksa The World Association for Public Opinion Research (WAPOR, 2011).

3.3.2 Opis instrumentarija

Podatke smo zbirali s pomočjo lastnega anketnega vprašalnika, ki smo ga sestavili na podlagi relevantnih teoretičnih izhodišč in lastnih izkušenj pri delu s starejšo in mlajšo generacijo. Za merjenje pojavov smo v anketnem vprašalniku uporabili parametrične in neparametrične lestvice. Anketni vprašalnik smo za vsako generacijo sestavili in oblikovali posebej (priloga B in priloga C).

V mesecu decembru 2017 smo pri 30 predstavnikih starejše in 30 predstavnikih mlajše generacije izvedli poskusno anketiranje, s katerim smo preverjali kakovost posameznega anketnega vprašalnika. S pilotno študijo smo ugotavljali izvedljivost raziskave in odziv anketirancev na vsebino in časovno strukturo raziskave. Nekaj vprašanj je bilo po obdelavi podatkov potrebno bolj jasno in natančno definirati oziroma dopolniti.

Anketni vprašalnik za starejšo generacijo je sestavljen iz več vsebinskih sklopov in vsebuje 20 vprašanj. Stališča starejše generacije smo merili z nominalno, ordinarno in intervalno lestvico. Prvi del vprašalnika vsebuje vprašanja o demografskih podatkih anketirancev, kjer so nas zanimali spol, starost in vključenost v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi. Sledila so vprašanja o poklicu, karierni poti in o pripravljenosti predstaviti svoj poklic osnovnošolcem kot lastno zgodbo o uspehu. V nadaljevanju smo želeli izvedeti, kakšno stališče imajo predstavniki starejše o mlajši generaciji in ali si želijo boljše medgeneracijske povezanosti. Sledila so 4 vprašanja zaprtega tipa, ki so vsebovala različno število trditvev, s katerimi so anketiranci izražali svoje strinjanje ali nestrinjanje. Ugotoviti smo želeli, kakšno je stališče starejših anketirancev o vplivu medgeneracijskega učenja na obe generaciji, o spremembi življenja po upokojitvi in kateri so ključni dejavniki kakovosti življenja v tretjem življenjskem obdobju. Stališča smo merili z Likertovo lestvico⁴⁴, ki vsebuje 5 stopenj: 5 - popolnoma velja; 4 - velja; 3 - niti ne velja niti velja; 2 - ne velja; 1 - sploh ne velja. V zadnjem vprašanju pa smo želeli ugotoviti, katere vrednote bi tudi skozi predstavitev poklicev predstavniki starejše generacije želeli prenesti na mlajšo generacijo.

Anketni vprašalnik za mlajšo generacijo vsebuje 14 vprašanj, ki so porazdeljena v več vsebinskih sklopov. Pri sestavi vprašalnika smo uporabili več različnih lestvic – merskih instrumentov, s katerimi smo merili stališča mlajše generacije. Uporabili smo nominalno, intervalno in ordinarno lestvico, ki se uporabljajo za merjenje pojavov v družboslovnih znanostih. Vprašalnik je sestavljen iz: demografskih podatkov o anketirancih – spol, starost in razred, ki ga anketiranec obiskuje (8. ali 9. razred osnovne šole). Sledijo vprašanja o vzrokih za odločitev in izbiro šole po končani osemletki. Z naslednjim vprašanjem smo z navedbo trditvev s pomočjo Likertove lestvice merili stališča osnovnošolcev o vplivih na njihovo odločitev za poklic oziroma nadaljevanje šolanja. Sledila so vprašanja o spoznavanju poklicev – kje in na kakšen način spoznavajo poklice ter šole, ki za določen poklic izobražujejo, ter ali si želijo drugačnih predstavitev. V nadaljevanju smo želeli ugotoviti, ali bi predstavitev poklicev predstavnikov starejše generacije iz lastnih izkušenj »v živo« pripomogla k lažji odločitvi anketirancev glede izbire poklica in nadaljnjega izobraževanja. Sledilo je vprašanje o potrebi po dodatnem izbirnem predmetu: »izbira poklica« v učne programe osnovnih šol, pri katerem bi starejši predstavljali svoje poklice in tako skozi medgeneracijsko sodelovanje pomagali mladim pri izbiri in odločitvi glede

---

⁴⁴ Likertovo lestvico je razvil Rensis Likert (1936) za merjenje stališč v družboslovnih znanostih. Vsebuje trditve, s katerimi anketiranci izrazijo svoje nesoglasje ali soglasje (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 128).

njihove nadaljnje karijerne poti. V zadnjem vprašanju smo z Likartovo lestvico merili stališča anketiranih o vplivu predstavitve poklica predstavnikov starejše generacije na lažjo izbiro poklica in na boljše sodelovanje, povezovanje ter spoznavanje starejše generacije.

3.3.3 Opis vzorca

Vzorec je zajemal 200 predstavnikov starejše in 200 predstavnikov mlajše generacije osrednje-slovenske regije. Vsi predstavniki starejše generacije so bili upokojeni, naključno izbrani in starejši od 55 let. Glede na starost smo jih razvrstili v 5 razredov (57-63; 64-70; 71-77; 78-84; 85-91 let). Po predhodnem soglasju vodstev osnovnih šol in staršev anketiranih učencev smo na štirih naključno izbranih osnovnih šolah izvedli anketiranje med učenci 8. in 9. razreda. Pridobili smo 400 izpolnjenih vprašalnikov, ki pri nekaterih trditvah niso vsebovali odgovorov, zato v nekaterih primerih velikost vzorca ni povsod enaka. Kljub navedeni ugotovitvi je bila osnova vzorca dovolj velika, da smo metodološko ugotovili, kakšne so statistične značilnosti pridobljenega vzorca.

3.3.4 Opis obdelave podatkov

Za statistično obdelavo podatkov je bil uporabljen program SPSS - verzija 20. Dobljeni podatki so bili prepisani v računalniško bazo podatkov. Z uporabo kvantitativnih statističnih metod smo z metodo analize, sinteze in generalizacije izračunali ocene parametrov. Ugotovljene so bile merske karakteristike ocenjevalne lestvice (zanesljivost in veljavnost) z izračunom Cronbachovega koeficienta alfa. Izvedli smo osnovno statistično obdelavo podatkov (frekvenčne porazdelitve, opisne statistike in kontingentne tabele). Sledila je faktorska analiza⁴⁵, s katero smo ugotavljali ali opazovane spremenljivke lahko združimo in pojasnimo z manjšim številom spremenljivk – faktorjev, s katerimi opišemo povezanost med spremenljivkami (Jesenko in Jesenko 2007, 53). Za ugotavljanje smiselnosti uporabe faktorske analize smo uporabili dva statistična testa in sicer: Bartlettov test sferičnosti in KMO (Kaiser-Meyer Olkin) test (Tabachnick in Fidell, 2012), ki določa ustreznost vzorca za faktorsko analizo. V nadaljevanju smo z metodo glavnih komponent izločili faktorje, to je kombinacije spremenljivk, ki so pojasnile največ variabilnosti. S »scree« diagramom smo

---

⁴⁵ Faktorsko analizo uporabimo, ko imamo v raziskavi veliko število spremenljivk, ki jih želimo zaradi lažje razlage združiti v manjše število spremenljivk, ki jih nato uporabimo v razlagi. Raziskuje nasičenost spremenljivk, ki oblikujejo najboljši model (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 205-206).

preverili, koliko faktorjev je smiselno vključiti v model. Sledila je analiza skupne vrednosti ali komunalitete. Skupna vrednost 1 pomeni, da faktorji (spremenljivke) pojasnijo vso variabilnost v modelu. Za ugotavljanje razmerja med neodvisnimi in odvisnimi faktorji (spremenljivkami) smo uporabili Pearsonov koeficient korelacije⁴⁶, ki meri stopnjo povezanosti med spremenljivkami. Faktorje (spremenljivke), ki smo jih izločili v faktorski analizi, smo uporabili v regresijski analizi. Z multiplo regresijsko analizo⁴⁷ smo merili vpliv neodvisnih (razlagalnih) spremenljivk na odvisno (odzivno) spremenljivko, kar pomeni, da smo z rezultati merjenja potrdili oziroma ovrgli hipoteze.

3.3.5 Objektivnost in zanesljivost merskega instrumenta

3.3.5.1 Anketni vprašalnik starejša generacija

Zanesljivost vprašalnika smo ugotavljali s koeficientom zanesljivosti Cronbach alfa, kjer se vrednosti testa gibljejo v intervalu od 0 do 1. Najnižja še ustrezna mera zanesljivosti je 0,6. Zanesljivost konstrukta določajo vrednosti med 0,6 in 0,95. Pri vprašanju pod zaporedno številko 13 smo ugotavljali, kaj bi po mnenju anketiranih od medgeneracijskega učenja pridobila starejša generacija. Navedenih je bilo 8 trditev, koeficient zanesljivosti je bil 0,779. V interpretaciji uvrščamo dobljeno vrednost med »dobro« zanesljivost. Naslednje vprašanje je vsebovalo 10 trditev o pomembnosti medgeneracijskega učenja za mlajšo generacijo. Pri tem vprašanju je bil koeficient zanesljivosti 0,730, kar ga tudi uvršča med »dobro« zanesljivost, vendar smo se v nadaljevanju odločili, da bomo iz analize izločili dve trditvi, ki sta izstopali in tako pridobili višji koeficient zanesljivosti - 0,825. V tretjem sklopu vprašanj smo respondente spraševali o spremembi kakovosti življenja po upokojitvi. Ta sklop je vseboval 11 trditev, koeficient zanesljivosti je bil v tem primeru 0,853. Zadnji ali četrti sklop vprašanj je meril stališča anketirancev starejše generacije o dejavnikih, ki vplivajo na kakovostno starost in je vseboval 5 trditev. Vrednost koeficienta zanesljivosti je bila pri tem vprašanju 0,810. Vse izmerjene vrednosti koeficienta zanesljivosti se gibljejo v intervalu med 0,70 in 0,90, kar kaže na ustrezno stopnjo konsistentnosti in skladnosti posameznih faktorjev.

---

⁴⁶ Korelacija ali korelacijski koeficient je številka mera, ki predstavlja moč linearne povezanosti dveh spremenljivk (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 188).

⁴⁷ Multipla regresija je metoda, ki išče povezave med eno ali več odvisnimi spremenljivkami in več neodvisnimi spremenljivkami (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 204).

Tabela 1: Mere zanesljivosti po sklopih vprašalnika (starejša generacija)

Vprašanja	V13	V14	V14 (izločeni 2 trditvi)	V17	V18
Cronbach's Alpha	0,779	0,730	0,825	0,853	0,810
N	8	10	8	11	5

Vir: Lastni vir 2020.

3.3.5.2 Anketni vprašalnik mlajša generacija

Zanesljivost vprašalnika je bila ugotovljena s koeficientom zanesljivosti Cronbach alfa. Pri vprašanju pod zaporedno številko 14 o stališču anketiranih osnovnošolcev do predstavitve poklicev, ki bi jih predstavljali predstavniki starejše generacije, je bilo navedenih 8 trditvev. Vrednost zanesljivosti je bila 0,846 kar pomeni, da lahko govorimo o »dobri« zanesljivosti in notranji skladnosti posameznih faktorjev.

Tabela 2: Mere zanesljivosti po sklopih vprašalnika (mlajša generacija)

Vprašanje	V14
Cronbach's Alpha	0,846
N	8

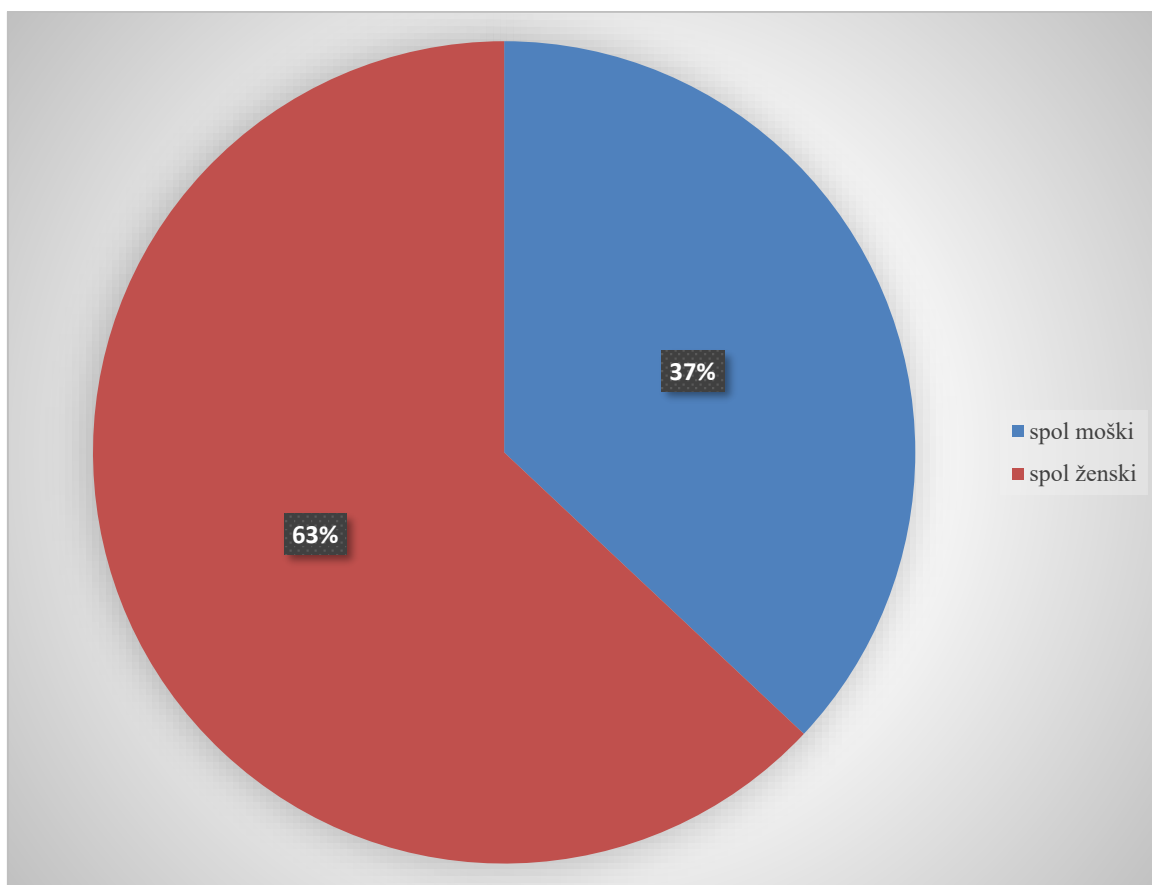
Vir: Lastni vir 2020.

3.4 Rezultati

3.4.1 Starejša generacija

V raziskavo je bilo vključenih 200 upokojenih predstavnikov starejše generacije, starih nad 55 let. Večina anketiranih je ženskega spola in sicer 126, kar predstavlja 63 % vseh vprašanih.

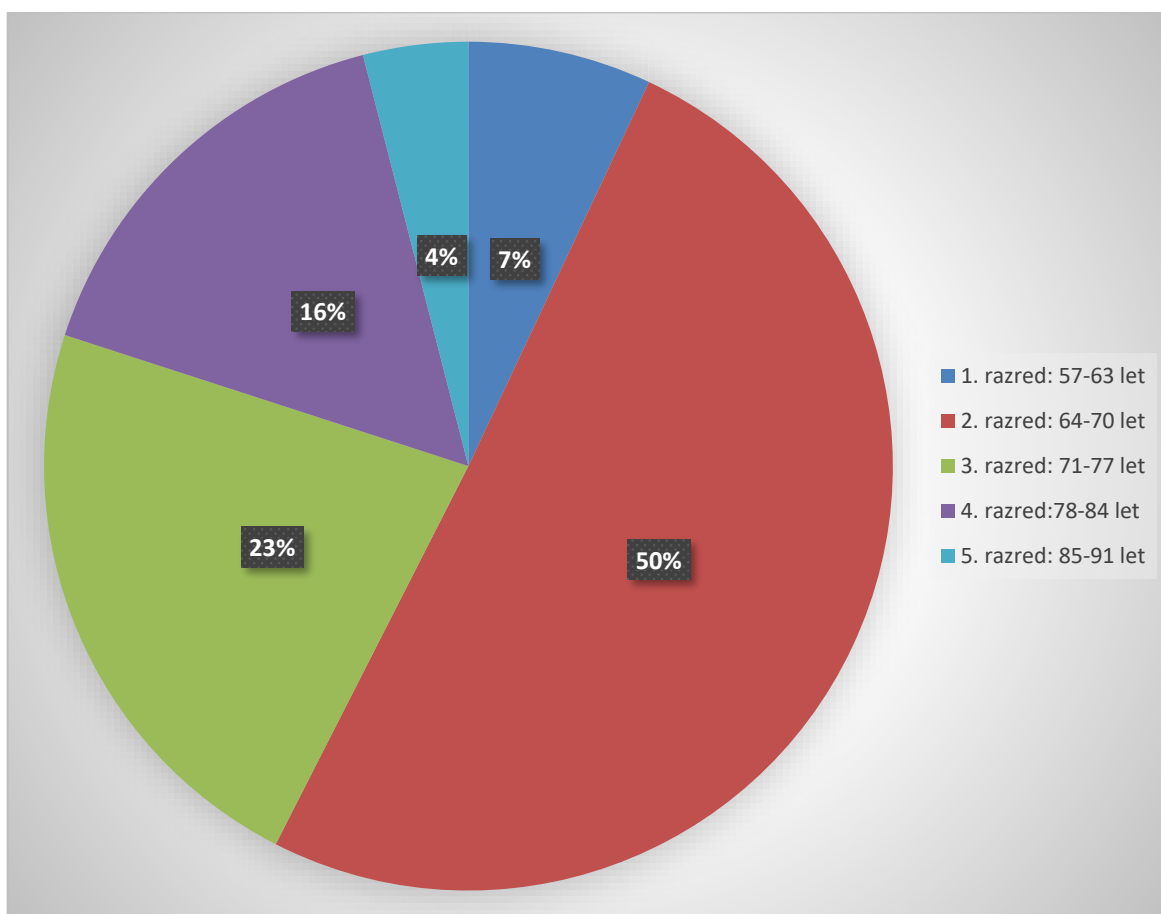
Graf 1: Število anketirancev starejše generacije po spolu

Vir: Lastni vir 2020.

Višji % ženskega spola med anketiranci, ki so sodelovali v raziskavi, lahko pripišemo večjemu številu žensk, saj ženske predstavljajo 50,4 % vseh prebivalcev v Sloveniji. Naslednji dejavnik je tudi življenjska doba, ki je daljša od moške, za ženske pa je tudi značilno hitrejšo upokojevanje od moških. Eden od vzrokov pa je tudi v večji pripravljenosti za sodelovanje v raziskovalnih procesih kot pri moških.

Graf 2: Število anketirancev starejše generacije po starosti

Vir: Lastni vir 2020.

Minimalna starost sodelujočih upokojenih starejših ljudi je 57 let, najstarejši sodelujoči v raziskavi ima 91 let. Za nadaljnjo analizo smo združili starost v 5 razredov. V 1. razredu je 14 oseb ali 7 % starih od 57 do 63 let; 2. razred (od 64 do 70 let) predstavlja največje število anketiranih - 101 ali 50,5 % vseh sodelujočih v raziskavi; sledi 45 oseb ali 22,5 % vseh vprašanih, ki so stari od 71 do 77 let; 32 ali 16 % sodelujočih v raziskavi je starih od 78 do 84 let. Najmanj (8 ali 4 %) pa je takih, ki so stari od 85 do 91 let.

V nadaljevanju bomo v tabelah po posameznih vprašanjih prikazali izračune relativnih frekvenc⁴⁸ v %.

⁴⁸ Relativna frekvenca nam pove, kolikšen delež celote zajema posamezna frekvenca- največkrat je prikazana v % (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 139).

Tabela 3: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »vključenost v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije

	Vključenost v programe VŽU	Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	127	63,5	60,1	60,1
	ne	73	36,5	39,9	100,0
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

V programe vseživljenjskega učenja je vključenih 63,5 % ali 127 anketirancev, 36,5 % ali 73 vprašanih pa po upokojitvi ni vključenih v nobenega od programov. Več kot tretjina vseh vprašanih se po upokojitvi ni vključila v nobenega izmed programov vseživljenjskega učenja, kar lahko pripišemo nezadostni informiranosti o možnosti vključevanja ali pa tudi nezainteresiranosti za vključevanje v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi.

Tabela 4: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »zadovoljstvo s karierno potjo« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	187	93,5	94,0	94,0
	ne	12	6,0	6,0	100,0
Manjkajoče vrednosti		1	0,5		
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

Večina, kar 93,5 % vseh anketiranih ali 187 vprašanih, je ponosnih na svojo karierno pot, le 6 % ali 12 sodelujočih je v raziskavi pri tem vprašanju odgovorilo negativno, eden od respondentov pa na to vprašanje ni odgovoril. Iz navedenega lahko sklepamo, da so starejši v večini primerov zadovoljni s svojim poklicem in tudi ob upokojitvi ponosni na prehojeno karierno pot.

Tabela 5: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »odločitev za poklic« anketirancev starejše generacije

Na podlagi:		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	ocen	25	12,5	12,7	12,7
	priporočil znancev,	24	12,0	12,2	24,9
	nisem imel informacij	20	10,0	10,2	35,0
	želja staršev	31	15,5	15,7	50,8
	svetovanje v šoli	12	6,0	6,1	56,9
	lastno zanimanje, želja	80	40,0	40,6	97,5
	ocene in priporočila*	1	0,5	0,5	98,0
	šolanje ob delu*	1	0,5	0,5	98,5
	veselje do dela*	1	0,5	0,5	99,0
	ocene in svetovanje v šoli*	1	0,5	0,5	99,5
	Naključno*	1	0,5	0,5	100,0
	Skupno		197	98,5	100,0
Manjkajoče vrednosti		3	1,5		
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

* Trditev je odgovor starejših pod V5 pod navedbo drugo.

Lastna presoja in lastna želja sta bili kar pri 40 % ali 80 vprašanih odločilni pri izbiri poklica, sledi želja staršev v 15,5 % ali pri 31 vprašanih, zaradi ocen se je za svoj poklic odločilo 12,5 %, po priporočilih znancev pa 12 % vseh vprašanih. O poklicu oziroma nadaljnjem šolanju so 6 % sodelujočim v raziskavi svetovali v šoli, 3 vprašani ali 1,5 % pa na to vprašanje niso odgovorili.

Tabela 6: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »predstavitev poklica osnovnošolcem« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	88	44,0	44,0	44,0
	ne	50	25,0	25,0	69,0
	ne vem	62	31,0	31,0	100,0
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

Le 44 % ali 88 vseh vprašanih je izrazilo željo po predstavitvi poklica mlajši generaciji – osnovnošolcem, 25 % respondentov pa si tega ni želelo. 31 % vseh anketiranih je ob tem vprašanju ostalo neopredeljenih, kar je nekoliko presenetljivo, saj je bila večina (93,5 %) vseh respondentov ponosnih na svojo karierno pot in tudi zadovoljnih s svojim poklicem. Iz rezultatov (kar 31 % neopredeljenih) lahko sklepamo, da še niso prepoznali pomena medgeneracijskega učenja za boljšo povezanost generacij in višjo kakovost življenja v tretjem življenjskem obdobju.

Tabela 7: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »predstavitve poklica - lažja odločitev osnovnošolcev za poklic« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulativne
Vrednosti	da	101	50,5	51,5	51,5
	ne	95	47,5	48,5	100,0
	Skupno	196	98,0	100,0	
Manjkajoče vrednosti		4	2,0		
Skupaj		200	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

101 ali 50,5 % sodelujočih v raziskavi je mnenja, da bi se osnovnošolci ob predstavitvi poklica starejših lažje odločali za svoj poklic oziroma karierno pot, 47,5 % ali 95 vprašanih pa se s to trditvijo ne strinja. 4 ali 2 % respondentov pa na to vprašanje ni odgovorilo. Iz rezultatov lahko razberemo, da je sicer majhna večina anketirancev prepoznala dodano vrednost predstavitve poklica v »živo« iz prakse in lastnih izkušenj za lažjo odločitev in usmeritev osnovnošolcem pri nadaljevanju šolanja in izbiri poklica.

Tabela 8: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »inovativna oblika spoznavanja poklicev v osnovnih šolah« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulativne
Vrednosti	da	164	82,0	83,2	83,2
	ne	33	16,5	16,8	100,0
	Skupno	197	98,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		3	1,5		
Skupaj		200	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

Večina vprašanih (82 % ali 164) jih meni, da mlajša generacija potrebuje drugačen pristop k spoznavanju poklicev, 16,5 % ali 33 pa ne. 3 ali 1,5 % vprašanih na vprašanje ni odgovorilo. Velika večina anketiranih je prepoznala potrebo po spremembah pri spoznavanju različnih poklicev med osnovnošolci in potrebo po drugačnem pristopu izobraževalnih ustanov in trga dela pri reševanju poklicne problematike med mladimi.

Tabela 9: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »predstavitev poklica kot izbirni predmet v osnovnih šolah« po mnenju anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	115	57,5	58,1	83,2
	ne	83	41,5	41,9	100,0
	Skupno	198	99,0	100,0	
Manjkajoče vrednosti		2	1,0		
Skupaj		200	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

Več kot polovica sodelujočih v raziskavi (57,5 % ali 115) bi se odzvala povabilu na predstavitev poklica v okviru izbirnega predmeta na osnovni šoli, malo manj kot polovica (83 ali 41,5 %) pa ne. 2 ali 1 % vseh vprašanih na vprašanje nista odgovorila. Iz rezultatov lahko ugotovimo, da bi se večina vprašanih odzvala povabilu na predstavitev svojega poklica osnovnošolcem, kar potrjuje tezo, da starejši želijo oziroma imajo potrebo po predajanju življenjskih izkušenj in znanj mlajši generaciji, kar je v skladu tudi s trditvijo Ramovša (2003, 108), da je zlasti v tretjem življenjskem obdobju potreba predavanja življenjskih izkušenj mlajšima generacijama temeljna in kot taka bistveni pogoj za kakovostno staranje in podlaga za dobro mrežo medgeneracijskih odnosov.

Tabela 10: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »povezanost z mlajšo generacijo« po mnenju anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	164	82,0	82,4	82,4
	ne	35	17,5	17,6	100,0
	Skupno	199	99,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		1	0,5		
Skupaj		200	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

Boljše povezanosti z mlajšo generacijo si želi večina vprašanih (82 % ali 164), kar pomeni, da starejši niso zadovoljni s trenutnim odnosom med generacijami. Želijo si več sodelovanja in večjo povezanost predvsem z mladimi in ne želijo biti »izolirani« od ostalih generacij.

Tabela 11: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »sprejemanje mlajše generacije« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	135	67,5	68,5	82,4
	ne	62	31,0	31,5	100,0
	Skupno	197	98,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		3	1,5		
Skupaj		200	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

Večina starejših (67,5 % ali 135) vprašanih razume današnjo mlado generacijo, negativno je odgovorilo 62 oziroma 31,0 % vprašanih. Visok % pozitivnemu odgovoru lahko pripišemo dejstvu, da si starejši želijo sodelovanja in povezovanja z mladimi in se trudijo razumeti navade in potrebe mlajše generacije.

Tabela 12: Opisne statistike trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« po mnenju anketirancev starejše generacije

	N	Min.	Max.	Arit.sredina	Stand.odklon	Koefficient asimetrije		Koefficient sploščenosti	
Sprememba stila življenja.	198	1,00	5,00	2,6717	1,20418	0,233	0,173	-0,935	0,344
Razumevanje mlajše generacije.	199	1,00	5,00	3,9497	0,73683	-0,915	0,172	2,181	0,343
Učenje od mlajše generacije.	200	1,00	5,00	3,9050	0,97505	-0,958	0,172	0,703	0,342
Pozitivno počutje ob mlajši generaciji.	199	1,00	5,00	4,0955	0,86219	-0,998	0,172	1,107	0,343
Mladi dajejo ogledalo časa.	199	1,00	5,00	3,1759	1,11655	0,065	0,172	-0,746	0,343
Priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo.	200	1,00	5,00	4,3150	0,85406	-1,340	0,172	1,819	0,342
Boljše odnose z mlajšo generacijo.	200	2,00	5,00	4,1900	0,77906	-0,732	0,172	0,123	0,342
Polno in kakovostno starost.	199	1,00	5,00	3,7638	0,90982	0,774	0,172	0,780	0,343
Valid N (listwise)	196								

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: N (numerus) – število odgovorov; Min. (minimum) – najnižja vrednost strinjanja; Max. (maksimum) – najvišja vrednost; AS – aritmetična sredina; SO – standardni odklon; Mere asimetrije (Skewness) – koefficient asimetričnosti porazdelitve; Mere sploščenosti (Kurtosis) – koefficient sploščenosti porazdelitve.

V predstavljenem sklopu je zajeto vprašanje, ki vsebuje trditve, kaj bi od medgeneracijskega učenja po mnenju anketirancev pridobila starejša generacija. Od vseh vprašanih je 196 anketirancev odgovorilo na vseh 8 trditvah.

Minimalna vrednost tega sklopa trditvah je 1, ki pomeni sploh ne velja, 2 ne velja, 3 niti ne velja niti velja, 4 velja, ter maksimalna vrednost 5, ki pomeni popolnoma velja. Ena od navedenih trditvah »boljše odnose z mlajšo generacijo« je imela minimalno vrednost 2, kar pomeni, da ne velja.

V povprečju velja, da bi starejši od medgeneracijskega učenja pridobili »priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo« (aritmetična sredina = 4,32), kar se je potrdilo tudi pri vprašanju o pripravljenosti predstavitve poklica starejše generacije osnovnošolcem; najbolj neenotnega mnenja so bili vprašani pri trditvi »sprememba stila življenja« (standardni odklon = 1,204). V povprečju niti ne velja niti velja (aritmetična sredina = 2,67) »sprememba stila življenja«, kar pomeni, da starejši medgeneracijskemu učenju ne pripisujejo velikega vpliva na spremembo življenja v tretjem življenjskem obdobju. Še vedno je premalo poudarka na pozitivnem vplivu in pomenu medgeneracijskega sodelovanja in posledično boljše povezanosti generacij, kar lahko dosežemo tudi skozi eno od oblik vseživljenjskega učenja – medgeneracijskega učenja. Vprašani so bili najbolj enotnega mnenja (standardni odklon = 0,737) pri trditvi »razumevanje mlajše generacije«, ki je v skladu tudi z rezultati odgovorov na vprašanje, ali starejši razumejo mlajše. Koeficienta asimetrije in sploščenosti nam povesta, za koliko se dejanska porazdelitev podatkov razlikuje od normalne porazdelitve. Koeficienti asimetrije so razen dveh vsi negativni, kar pomeni, da se indikatorji v večini porazdeljujejo v levo in da se gostijo večje vrednosti populacije. Koeficienti sploščenosti pa so v večini pozitivni in gre za koničasto porazdelitev; razen pri dveh trditvah, kjer je negativna vrednosti koeficientov in gre za sploščeno porazdelitev.

Tabela 13: Opisne statistike trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« po mnenju anketirancev starejše generacije

	N	Min.	Max.	Arit.sredina	Stand.odklon	Koefficient asimetrije		Koefficient sploščenosti	
Višja samozavest mladostnikov.	199	1,00	5,00	3,3618	1,00992	-0,538	0,172	-0,368	0,343
Razvoj občutka, da sami lahko storijo nekaj zase in za svoje okolje.	200	1,00	5,00	3,3750	1,04875	-0,298	0,172	-0,563	0,342
Mladostniki se naučijo reflektirati moralne in etične razsežnosti medčloveških odnosov.	200	1,00	5,00	3,5150	0,90769	-0,188	0,172	-0,399	0,342
Mladostniki razvijejo pozitivne moralne in etične koncepte.	200	1,00	5,00	3,5550	0,94416	-0,269	0,172	-0,210	0,342
Mladostniki se naučijo organizacijskih, komunikacijskih veščin.	200	1,00	5,00	3,6250	0,89912	-0,276	0,172	-0,271	0,342
Okrepitev mladostnikove osebnosti in aktivacija za prevzemanje odgovornosti za lastno življenje.	200	1,00	5,00	3,5850	0,96302	-0,244	0,172	-0,595	0,342
Pridobitev bogatih izkušenj, modrosti starejše generacije.	200	1,00	5,00	4,1500	0,87827	-0,837	0,172	0,194	0,342
Pripravo na lastno starost.	200	1,00	5,00	3,7300	1,05483	-0,816	0,172	0,143	0,342
Mladostniki si pridobijo lep zgled za svojo lastno starost, vzornika.	200	1,00	5,00	4,0200	1,01229	-1,009	0,172	0,584	0,342
Sprejemanje obdobja starosti.	200	1,00	5,00	3,7200	1,01328	-0,820	0,172	0,406	0,342
Valid N (listwise)	199								

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: N (numerus) – število odgovorov; Min. (minimum) – najnižja vrednost strinjanja; Max. (maksimum) – najvišja vrednost; AS – aritmetična sredina; SO – standardni odklon; Mere asimetrije (Skewness) – koefficient asimetričnosti porazdelitve; Mere sploščenosti (Kurtosis) – koefficient sploščenosti porazdelitve.

V predstavljenem sklopu je zajeto vprašanje, ki vsebuje trditve, kaj bi od medgeneracijskega učenja po mnenju anketirancev pridobila mlajša generacija. Od vseh vprašanih je 199 anketirancev odgovorilo na vseh 10 trditvah.

Minimalna vrednost tega sklopa trditvah je 1, ki pomeni sploh ne velja, 2 ne velja, 3 niti ne velja niti velja, 4 velja, ter maksimalna vrednost 5, ki pomeni popolnoma velja.

Po mnenju starejše generacije v povprečju velja (aritmetična sredina = 4,15), da bi mlajša generacija od medgeneracijskega učenja pridobila bogate izkušnje in modrosti starejše generacije. Pri tej trditvi so bili anketiranci tudi najbolj enotnega mnenja (standardni odklon = 0,878). Rezultat trditve se sklada s trditvijo, da bi starejši od medgeneracijskega učenja pridobili »priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo« in da bi se večina vprašanih odzvala povabilu na predstavitev svojega poklica osnovnošolcem. V povprečju niti ne velja niti velja trditvah (aritmetična sredina = 3,36), da bi mladi z medgeneracijskim učenjem pridobili »višjo samozavest«. To pomeni, da starejši ne pripisujejo medgeneracijskemu učenju velikega vpliva na boljšo samopodobo in višjo samozavest osnovnošolcev. Najbolj neenotnega mnenja so bili anketirani pri trditvi »priprava na lastno starost« (standardni odklon = 1,055), kar pomeni da starejši niso prepoznali medgeneracijskega učenja kot eno od podlag za razumevanje in pripravo na lastno starost pri mlajši generaciji. Koeficienti asimetrije so vsi negativni, indikatorji se porazdeljujejo v levo, kar pomeni da se gostijo večje vrednosti populacije. Koeficienti sploščenosti pa so v večini negativni in gre za sploščeno porazdelitev. Razen pri štirih trditvah, kjer je pozitivna vrednosti koeficientov in gre za koničasto porazdelitev.

Tabela 14: Frekvenčna porazdelitev trditvah sklopa »sodelovanje starejše generacije pri izbiri poklica mladih« po mnenju anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	197	98,5	98,5	98,5
	ne	3	1,5	1,5	100,0
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

Skoraj vsi vprašani (98,5 %) menijo, da mlajša generacija potrebuje več sodelovanja, nasvetov starejše generacije, kar se zopet sklada s trditvijo, da starejši želijo oziroma imajo potrebo po predajanju življenjskih izkušenj in znanj mlajši generaciji. Pomen prenosa modrosti in izkušenj na mlajšo generacijo je že pred Kristusovim rojstvom utemeljeval grški filozof Mark Tulij Cicero, ki je trdil, da ima starost moč, da mlade poučuje, jih oblikuje in pripravlja za vsako nalogo v kasnejšem poklicu. Po njegovem mnenju ni nič dragocenejšega od prenosa modrosti starejše na mlajšo generacijo (Ciceron 2015, 99), kar pomeni, da so že v tistem obdobju prepoznali pomen medgeneracijskega učenja in medgeneracijskega sodelovanja.

Tabela 15: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »osebni stik z mlajšo generacijo« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	71	35,5	35,7	35,7
	ne	128	64,0	64,3	100,0
	Skupno	199	99,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		1	0,5		
Skupaj		200	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

Več kot polovica vprašanih (64 % ali 128) je odgovorila, da jim ne manjka osebnega stika z mlajšo generacijo, vendar je odstotek tistih, ki so odgovorili, da jim stika z mlajšo generacijo manjka, vseeno visok, kar pomeni, da 36 % vseh vprašanih ne doživlja medgeneracijskega sožitja z vidika razmerij in odnosov med generacijami.

V nadaljevanju predstavljamo stališče anketirancev starejše generacije o spremembi življenja po upokojitvi.

Tabela 16: Opisne statistike trditev sklopa »spremembe kakovosti življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije

	N	Min.	Max.	Arit.sredina	Stand.odklon	Koeficient asimetrije	Koeficient sploščenosti		
Pojavila se je osamljenost.	200	1,00	5,00	2,2550	1,11183	0,656	0,172	-0,547	0,342
Pojavila se je otopelost.	200	1,00	5,00	1,9250	1,00220	1,120	0,172	0,758	0,342
Pojavil se je občutek nepotrebnosti.	199	1,00	5,00	2,1256	1,09604	0,771	0,172	-0,454	0,343
Pojavila se je izguba prejšnjega socialnega okolja.	200	1,00	5,00	3,1200	1,14550	-0,602	0,172	-0,835	0,342
Potrebna je bila večja prilagoditev na upokojitvev.	200	1,00	5,00	2,7250	1,18592	-0,018	0,172	-1,149	0,342
Pojavile so se težave s sprejemanjem socialnega statusa.	200	1,00	5,00	2,4500	1,18936	0,337	0,172	-1,031	0,342
Pojavil se je občutek manjvrednosti.	200	1,00	5,00	1,8950	1,00949	1,278	0,172	1,205	0,342
Pojavil se je občutek, da so drugim odveč.	200	1,00	5,00	1,9250	1,02206	1,121	0,172	0,527	0,342
Krog socialnih stikov se je zožal.	200	1,00	5,00	3,2450	1,14522	-0,776	0,172	-0,603	0,342
Pojavi se želja po tem, da bi zapustili sled, da bi zapustili svoja znanja, modrosti mlajši generaciji.	199	1,00	5,00	3,7437	1,24708	-0,876	0,172	-0,227	0,343
Nič se ni spremenilo.	196	1,00	5,00	2,1327	1,16035	0,852	0,174	-0,089	0,346
Valid N (listwise)	194								

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: N (numerus) – število odgovorov; Min. (minimum) – najnižja vrednost strinjanja; Max. (maksimum) – najvišja vrednost; AS – aritmetična sredina; SO – standardni odklon; Mere asimetrije (Skewness) – koeficient asimetričnosti porazdelitve; Mere sploščenosti (Kurtosis) – koeficient sploščenosti porazdelitve.

V predstavljenem sklopu je zajeto vprašanje, ki vsebuje trditve, ali se je po mnenju anketirancev spremenila njihova kakovost življenja po upokojitvi. Od vseh vprašanih je 194 anketirancev odgovorilo na vseh 11 trditev.

Minimalna vrednost tega sklopa trditev je 1, ki pomeni sploh ne velja, 2 ne velja, 3 niti ne velja niti velja, 4 velja, ter maksimalna vrednost 5, ki pomeni popolnoma velja.

Po mnenju starejše generacije v povprečju velja, da se je ob upokojitvi pojavila želja, da bi »zapustili sled, svoja znanja, modrosti, mlajši generaciji« (aritmetična sredina = 3,74), kar lahko poistovetimo s sržem izsledkov celotne raziskave o medgeneracijskem učenju pri starejši generaciji. Očitno je to dejansko ena temeljnih vrednot in želja v tretjem življenjskem obdobju. V povprečju niti ne velja niti velja trditev (aritmetična sredina = 1,9), da se je med starejšimi pojavil občutek manjvrednosti. Vprašani so bili najbolj enotnega mnenja (standardni odklon = 1,000), da se je ob upokojitvi pojavila otopelost, kar pomeni, da izguba dela in delovnega okolja močno vpliva na doživljanje smisla življenja starejših po upokojitvi. To je znak za potrebne spremembe v organizaciji dela, ki bi omogočale večjo vključenost starejših v delovno okolje tudi v obdobju po upokojitvi. Večina podjetij ima med svojimi zaposlenimi bogato mešanico generacij. Upravljanje delovnega okolja z generacijsko raznolikostjo predstavlja tako priložnost kot izziv. Priložnost vključiti skupino ljudi, ki so bogat vir znanja in izkušenj ter izziv usklajevanja generacijskih razlik, ki jih opredeljujejo. Po mnenju Karničnikove (2012, 44) danes še vedno številne strategije razvoja zaposlenih v podjetjih nezadostno prepoznavajo, vrednotijo in izkoriščajo človeški kapital, kar pomeni, da mlajše generacije niso deležne koristi in znanj starejše generacije za svoj karierni razvoj, prav tako pa niso izkoriščene motivacijske in produktivne koristi medgeneracijskega učenja, kar škodi razvoju posameznikov, podjetij in gospodarstva. Koeficienti asimetrije so v večini pozitivni, kar pomeni, da se indikatorji porazdeljujejo v desno, le 4 so negativni, kar pomeni, da se porazdeljujejo v levo. Koeficienti sploščenosti pa so v večini negativni in gre za sploščeno porazdelitev. Razen pri treh trditvah, kjer je pozitivna vrednosti koeficientov in gre za koničasto porazdelitev.

Tabela 17: Opisne statistike trditev sklopa »dejavniki kakovostne starosti« po mnenju anketirancev starejše generacije

	N	Min.	Max.	Arit.sredina	Stand.odklon	Koefficient asimetrije		Koefficient sploščenosti	
Prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije.	199	1,00	5,00	4,0101	0,93198	-0,852	0,172	0,496	0,343
Samostojno, neodvisno življenje.	200	1,00	5,00	4,6200	0,67668	-2,116	0,172	5,466	0,342
Biti koristen.	200	1,00	5,00	4,3450	0,72706	-1,111	0,172	1,830	0,342
Ohranjanje stikov z družino, sosesko, vrstniki.	200	1,00	5,00	4,3700	0,66733	-1,204	0,172	3,216	0,342
Telesno zdravje, vitalnost.	200	1,00	5,00	4,7200	0,64317	-3,099	0,172	12,089	0,342
Valid N (listwise)	199								

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: N (numerus) – število odgovorov; Min. (minimum) – najnižja vrednost strinjanja; Max. (maksimum) – najvišja vrednost; AS – aritmetična sredina; SO – standardni odklon; Mere asimetrije (Skewness) – koefficient asimetričnosti porazdelitve; Mere sploščenosti (Kurtosis) – koefficient sploščenosti porazdelitve.

V zadnjem sklopu so zajete trditve, ki opredeljujejo dejavnike kakovostne starosti. Od vseh vprašanih je 199 anketirancev odgovorilo na vseh 5 trditvev.

Minimalna vrednost tega sklopa trditev je 1, ki pomeni sploh ne velja, 2 ne velja, 3 niti ne velja niti velja, 4 velja, ter maksimalna vrednost 5, ki pomeni popolnoma velja.

V povprečju popolnoma velja trditev, da je starost kakovostna, če je prisotno »telesno zdravje, vitalnost« (aritmetična sredina = 4,72), kjer so bili respondenti tudi najbolj enotnega mnenja (standardni odklon = 0,643), kar pomeni, da je zdravje v tretjem življenjskem obdobju najpomembnejša vrednota. V mladosti imajo vsi ljudje približno enake funkcionalne kapacitete, v obdobju srednjih let začnejo bolj ali manj upadati, v poznejšem življenjskem obdobju pa so razlike velike. Danes ima zdrav sedemdesetletnik 54 % možnosti, da bo živel do 90. leta, če pa ima kronične nenalezljive bolezni in slab življenjski stil, se mu življenje zelo skrajša. Ob boleznih se sicer zmanjša funkcionalnost, so pa skoraj vedno možne nove dobre prilagoditve (Ramovš 2013, 78). V povprečju tudi velja, da je

starost kakovostna, če je izpolnjen dejavnik »prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije« (aritmetična sredina = 4,01), kjer pa so bili vprašani tudi najbolj neenotnega mnenja (standardni odklon = 0,932), kar pomeni, da je medgeneracijsko učenje, ki skozi predstavitev poklica starejši generaciji omogoča prenos znanja in izkušenj na mlajšo generacijo, pomemben dejavnik kakovosti življenja tudi v obdobju po upokojitvi. Koeficienti asimetrije so vsi negativni, kar pomeni, da se porazdeljujejo v levo. Koeficienti sploščenosti pa so vsi pozitivni in gre za koničasto porazdelitev.

Tabela 18: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »kakovostna starost« anketirancev starejše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulativne
Vrednosti	da	187	93,5	93,5	93,5
	ne	13	6,5	6,5	100,0
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

Skoraj vsi vprašani (93,5 % ali 187) so svojo starost opredelili kot kakovostno starost, kar lahko razumemo, da so anketiranci zadovoljni s svojim življenjem tudi v tretjem življenjskem obdobju.

3.4.1.1 Faktorska analiza vprašalnika – starejša generacija

V faktorski analizi smo združili spremenljivke v faktorje, s katerimi smo ugotovili povezanost med spremenljivkami.

Uporabili smo dva statistična testa: Bartlettov test sferičnosti (soodvisnost ali korelacija spremenljivk v modelu) in KMO (Kaiser-Meyer Olkin, ki določa ustreznost vzorca za faktorsko analizo).

3.4.1.1.1 Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije«

V nadaljevanju želimo ugotoviti, ali je sklop »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« eno ali večfaktorski sklop. Slednji je opredeljen z osmimi spremenljivkami v obliki trditev.

Tabela 19: Preizkus smiselnosti faktorске analize spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« po mnenju anketirancev starejše generacije

Kaiser-Meyer-Olkin-jeva mera za primernost vzorčenja		0,796
Bartlettov test sferičnosti	Hi-Kvadrat	589,525
	razlika	28
	značilnost	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

S Kaiser-Meyer-Olkinovo mero, ki meri delež skupne variance v uporabljenem sistemu spremenljivk, je bila ugotovljena primernost vzorca, saj se vrednost KMO giblje med 0 in 1. Za naš vzorec znaša KMO 0,796, kar je visoka vrednost in zato lahko pričakujemo, da bo faktorška analiza dala razločne in zanesljive faktorje. Iz tabele lahko razberemo tudi Bartlettov test homogenosti varianc. Statistična pomembnost tega testa je 0,000, torej so vse korelacije statistično pomembne in lahko zaključimo, da so spremenljivke med seboj dovolj povezane, da lahko izvedemo faktorško analizo. V nadaljevanju je pomembno analizirati skupne vrednosti ali komunalitete, ki se gibljejo v razponu od 0 do 1.

Tabela 20: Kumunalitete trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« anketirancev starejše generacije

Sprememba stila življenja.	1,000	0,676
Razumevanje mlajše generacije.	1,000	0,602
Učenje od mlajše generacije.	1,000	0,599
Pozitivno počutje ob mlajši generaciji.	1,000	0,651
Mladi dajejo ogledalo časa.	1,000	0,736
Priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo.	1,000	0,685
Boljše odnose z mlajšo generacijo.	1,000	0,654
Polno in kakovostno starost.	1,000	0,491

Vir: Lastni vir 2020.

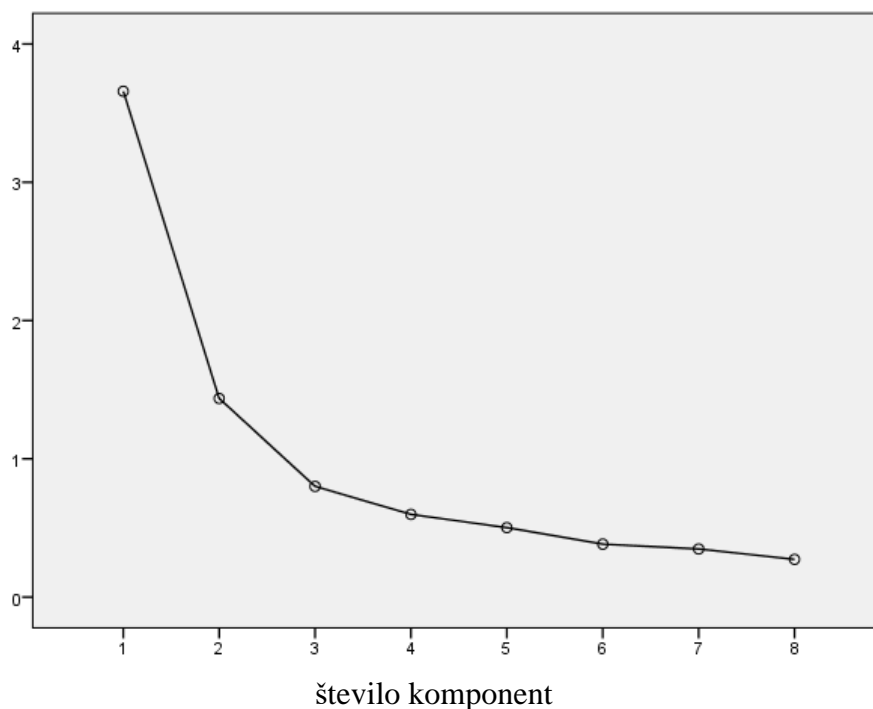
Tabela 21: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije

Komponenta	Začetne lastne vrednosti komponent			Izveličene vsote kvadriranih bremen		
	Skupaj	% variance	% kumulative	Skupaj	% variance	% kumulative
Sprememba stila življenja.	3,658	45,725	45,725	3,658	45,725	45,725
Razumevanje mlajše generacije.	1,437	17,957	63,682	1,437	17,957	63,682
Učenje od mlajše generacije.	0,801	10,012	73,694			
Pozitivno počutje ob mlajši generaciji.	0,598	7,475	81,169			
Mladi dajejo ogledalo časa.	0,502	6,277	87,446			
Priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo.	0,383	4,788	92,234			
Boljše odnose z mlajšo generacijo.	0,348	4,354	96,588			
Polno in kakovostno starost.	0,273	3,412	100,000			

Vir: Lastni vir 2020.

Slika 11: Točka preloma – »scree« diagram⁴⁹ trditve sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« anketirancev starejše generacije

začetne lastne vrednosti komponent

Vir: Lastni vir 2020.

Analiza glavnih komponent in Scree plot diagram dokazujeta, da se indikatorji pri vprašanju: »kaj bi od medgeneracijskega učenja pridobila starejša generacija« porazdeljujejo v dva faktorja. Prvo komponento tvorijo trditve, ki smo jih poimenovali **»prilagoditev starejših na spremembe po upokojitvi«**:

- razumevanje mlajše generacije,
- učenje od mlajše generacije,
- pozitivno počutje ob mlajši generaciji,
- priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo,
- boljše odnose z mlajšo generacijo,
- polno in kakovostno starost.

Drugo komponento smo poimenovali **»povezanost z mlajšo generacijo«**:

- sprememba stila življenja,
- mladi dajejo ogledalo časa.

⁴⁹ Scree diagram prikazuje, koliko faktorjev je smiselno vključiti v model. V tistem delu, kjer se graf prelomi, je meja za vključitev faktorjev v model.

Tabela 22: Faktorska matrika trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve starejše generacije« anketirancev starejše generacije

	Komponenti	
	1 prilagoditev starejših na spremembe po upokojitvi	2 povezanost z mlajšo generacijo
Sprememba stila življenja.	0,259	0,780
Razumevanje mlajše generacije.	0,776	0,020
Učenje od mlajše generacije.	0,758	-0,156
Pozitivno počutje ob mlajši generaciji.	0,806	-0,017
Mladi dajejo ogledalo časa.	0,242	0,823
Priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo.	0,778	-0,282
Boljše odnose z mlajšo generacijo.	0,788	-0,181
Polno in kakovostno starost.	0,692	0,112

Vir: Lastni vir 2020.

3.4.1.1.2 Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije«

V nadaljevanju želimo ugotoviti, ali je sklop »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« eno ali večfaktorski sklop. Slednji je opredeljen z osmimi spremenljivkami v obliki trditev.

Tabela 23: Preizkus smiselnosti faktorske analize spremenljivk trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije

Kaiser-Meyer-Olkin-jeva mera za primernost vzorčenja		0,774
Bartlettov test sferičnosti	Hi-Kvadrat	759,730
	razlika	28
	značilnost	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Za naš vzorec znaša KMO 0,774, kar je visoka vrednost, in zato lahko pričakujemo, da bo faktorška analiza dala razločne in zanesljive faktorje. Iz tabele lahko razberemo tudi Bartlettov test homogenosti varianc. Statistična pomembnost tega testa je 0,000, torej so vse korelacije statistično pomembne in lahko zaključimo, da so spremenljivke med seboj dovolj povezane, da lahko izvedemo faktorško analizo.

Tabela 24: Kumunalitete trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije

Razvoj občutka, da sami lahko storijo nekaj zase in za svoje okolje.	1,000	0,481
Mladostniki se naučijo reflektirati moralne in etične razsežnosti medčloveških odnosov.	1,000	0,810
Mladostniki razvijejo pozitivne moralne in etične koncepte.	1,000	0,732
Mladostniki se naučijo organizacijskih, komunikacijskih veščin.	1,000	0,362
Pridobitev bogatih izkušenj, modrosti starejše generacije.	1,000	0,605
Pripravo na lastno starost.	1,000	0,797
Mladostniki si pridobijo lep zgled za svojo lastno starost, vzornika.	1,000	0,789
Sprejemanje obdobja starosti.	1,000	0,749

Vir: Lastni vir 2020.

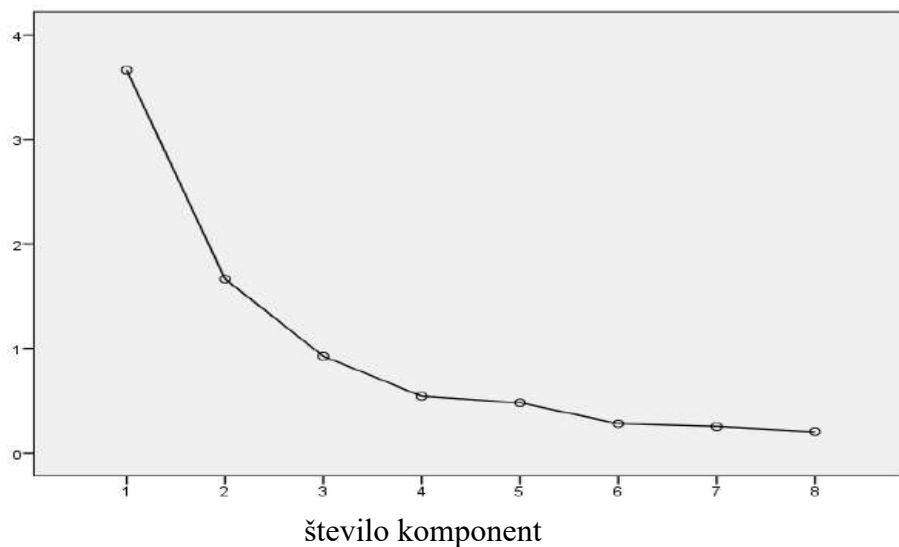
Tabela 25: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije

Komponenta	Začetne lastne vrednosti			Izvečene vsote kvadriranih bremen		
	Skupaj	% variance	% kumulative	Skupaj	% variance	% kumulative
Razvoj občutka, da sami lahko storijo nekaj zase in za svoje okolje.	3,661	45,764	45,764	3,661	45,764	45,764
Mladostniki se naučijo reflektirati moralne in etične razsežnosti medčloveških odnosov.	1,663	20,790	66,554	1,663	20,790	66,554
Mladostniki razvijejo pozitivne moralne in etične koncepte.	0,924	11,549	78,103			
Mladostniki se naučijo organizacijskih, komunikacijskih veščin.	0,542	6,773	84,875			
Pridobitev bogatih izkušenj, modrosti starejše generacije.	0,480	5,995	90,871			
Pripravo na lastno starost.	0,279	3,483	94,354			
Mladostniki si pridobijo lep zgled za svojo lastno starost, vzornika.	0,251	3,135	97,489			
Sprejemanje obdobja starosti.	0,201	2,511	100,000			

Vir: Lastni vir 2020.

Slika 12: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije

začetne lastne vrednosti komponent

Vir: Lastni vir 2020.

Analiza glavnih komponent in Scree plot diagram dokazujeta, da se indikatorji pri vprašanju: »kaj bi od medgeneracijskega učenja pridobila mlajša generacija« porazdeljujejo v dva faktorja. Prvo komponento tvorijo trditve, ki smo jih poimenovali »**sprejemanje starejše generacije**«:

- razvoj občutka, da sami lahko storijo nekaj zase in za svoje okolje,
- mladostniki se naučijo organizacijskih, komunikacijskih veščin,
- pridobitev bogatih izkušenj, modrosti starejše generacije,
- pripravo na lastno starost,
- mladostniki si pridobijo lep zgled za svojo lastno starost, vzornika,
- sprejemanje obdobja starosti.

Drugo komponento pa smo poimenovali »**učenje medčloveških odnosov**«:

- mladostniki se naučijo reflektirati moralne in etične razsežnosti medčloveških odnosov,
- mladostniki razvijejo pozitivne moralne in etične koncepte.

Tabela 26: Faktorska matrika trditev sklopa »medgeneracijsko učenje – pridobitve mlajše generacije« anketirancev starejše generacije

	Komponente	
	1 sprejemanje starejše generacije	2 učenje medčloveških odnosov
Razvoj občutka, da sami lahko storijo nekaj zase in za svoje okolje.	0,502	0,478
Mladostniki se naučijo reflektirati moralne in etične razsežnosti medčloveških odnosov.	0,602	0,669
Mladostniki razvijejo pozitivne moralne in etične koncepte.	0,585	0,624
Mladostniki se naučijo organizacijskih, komunikacijskih veščin.	0,595	0,088
Pridobitev bogatih izkušenj, modrosti starejše generacije.	0,775	-0,062
Pripravo na lastno starost.	0,772	-0,448
Mladostniki si pridobijo lep zgled za svojo lastno starost, vzornika.	0,767	-0,448
Sprejemanje obdobja starosti.	0,751	-0,429

Vir: Lastni vir 2020.

3.4.1.1.3 Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi«

V nadaljevanju želimo ugotoviti, ali je sklop trditev »kakovost življenja po upokojitvi« eno ali večfaktorski sklop. Slednji je opredeljen z enajstimi spremenljivkami v obliki trditev.

Tabela 27: Preizkus smiselnosti faktorske analize spremenljivk trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije

Kaiser-Meyer-Olkin-jeva mera za primernost vzorčenja		0,864
Bartlettov test sferičnosti	Hi-Kvadrat	1376,100
	razlika	55
	značilnost	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Vrednost KMO za naš vzorec znaša 0,864, kar je visoka vrednost in zato lahko pričakujemo, da bo faktorska analiza dala razločne in zanesljive faktorje. Statistična pomembnost Bartlettovega testa je 0,000, torej so vse korelacije statistično značilno povezane, da lahko izvedemo faktorsko analizo.

Tabela 28: Komunalitete trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije

Pojavila se je osamljenost.	1,000	0,749
Pojavila se je otopelost.	1,000	0,779
Pojavil se je občutek nepotrebnosti.	1,000	0,780
Pojavila se je izguba prejšnjega socialnega okolja.	1,000	0,611
Potrebna je bila večja prilagoditev na upokojitev.	1,000	0,577
Pojavile so se težave s sprejemanjem socialnega statusa.	1,000	0,642
Pojavil se je občutek manjvrednosti.	1,000	0,759
Pojavil se je občutek, da si drugim odveč.	1,000	0,732
Krog socialnih stikov se je zožal.	1,000	0,644
Pojavi se želja po tem, da bi zapustili sled, da bi zapustili svoja znanja, modrosti mlajši generaciji.	1,000	0,568
Nič se ni spremenilo.	1,000	0,397

Vir: Lastni vir 2020.

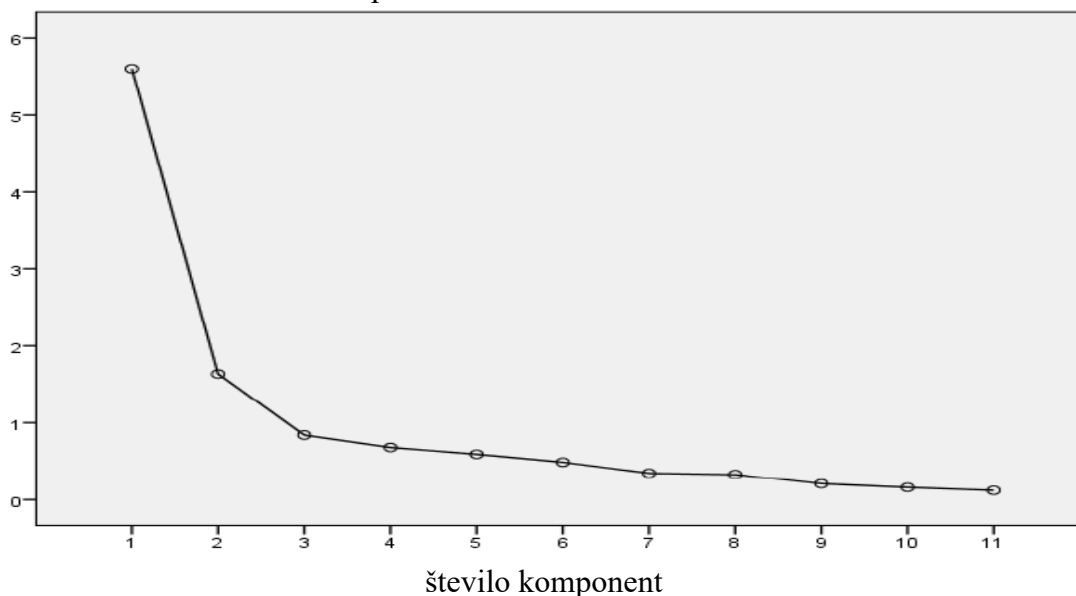
Tabela 29: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije

Komponenta	Začetne lastne vrednosti			Izveličene vsote kvadriranih bremen		
	Skupaj	% variance	% kumulative	Skupaj	% variance	% kumulative
Pojavila se je osamljenost.	5,604	50,948	50,948	5,604	50,948	50,948
Pojavila se je otopelost.	1,635	14,866	65,814	1,635	14,866	65,814
Pojavil se je občutek nepotrebnosti.	0,841	7,642	73,456			
Pojavila se je izguba prejšnjega socialnega okolja.	0,680	6,183	79,639			
Potrebna je bila večja prilagoditev na upokojitev.	0,592	5,379	85,018			
Pojavile so se težave s sprejemanjem socialnega statusa.	0,488	4,440	89,458			
Pojavil se je občutek manjvrednosti.	0,346	3,147	92,604			
Pojavil se je občutek, da si drugim odveč.	0,328	2,986	95,591			
Krog socialnih stikov se je zožal.	0,207	1,881	97,471			
Pojavi se želja po tem, da bi zapustili sled, da bi zapustili svoja znanja, modrosti mlajši generaciji.	,159	1,441	98,912			
Nič se ni spremenilo.	,120	1,088	100,000			

Vir: Lastni vir 2020.

Slika 13: Točka preloma – »scree« diagram trditve sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije

začetne lastne vrednosti komponent

Vir: Lastni vir 2020.

Analiza glavnih komponent in Scree plot diagram vprašanja o kakovosti življenja v obdobju po upokojitvi dokazujeta, da se indikatorji porazdeljujejo v dva faktorja. Prvo komponento tvorijo trditve, ki smo jih poimenovali **»spremembe položaja v družbi po upokojitvi«**:

- pojavila se je osamljenost,
- pojavila se je otopelost,
- pojavil se je občutek nepotrebnosti,
- pojavila se je izguba prejšnjega socialnega okolja,
- potrebna je bila večja prilagoditev na upokojitev,
- pojavile so se težave s sprejemanjem socialnega statusa,
- pojavil se je občutek manjvrednost,
- pojavil se je občutek, da so drugim odveč,
- krog socialnih stikov se je zožal.

Drugo komponento pa smo poimenovali **»vrednost samega sebe/ samopodoba (subjektivni vidik)«**:

- pojavi se želja po tem, da bi zapustili sled, da bi zapustili svoja znanja, modrosti mlajši generaciji,
- nič se ni spremenilo.

Tabela 30: Faktorska matrika trditev sklopa »kakovost življenja po upokojitvi« anketirancev starejše generacije

	Komponente	
	1 spremembe položaja v družbi po upokojitvi	2 vrednost samega sebe/pozitivna samopodoba (subjektivni vidik)
Pojavila se je osamljenost.	0,825	0,263
Pojavila se je otopelost.	0,820	0,327
Pojavil se je občutek nepotrebnosti.	0,816	0,338
Pojavila se je izguba prejšnjega socialnega okolja.	0,684	-0,379
Potrebna je bila večja prilagoditev na upokojitev.	0,734	-0,195
Pojavile so se težave s sprejemanjem socialnega statusa.	0,799	-0,064
Pojavil se je občutek manjvrednosti.	0,838	0,237
Pojavil se je občutek, da so drugim odveč.	0,825	0,228
Krog socialnih stikov se je zožal.	0,616	-0,515
Pojavi se želja po tem, da bi zapustili sled, da bi zapustili svoja znanja, modrosti mlajši generaciji.	0,319	-0,683
Nič se ni spremenilo.	-0,280	0,565

Vir: Lastni vir 2020.

3.4.1.1.4 Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja«

V nadaljevanju želimo ugotoviti, ali je sklop trditev »dejavniki kakovosti življenja« eno ali večfaktorski sklop. Slednji je opredeljen s petimi spremenljivkami v obliki trditev.

Tabela 31: Preizkus smiselnosti faktorske analize spremenljivk trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije

Kaiser-Meyer-Olkin-jeva mera za primernost vzorčenja		0,755
Bartlettov test sferičnosti	Hi-Kvadrat	450,014
	razlika	10
	značilnost	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Vrednost KMO za naš vzorec znaša 0,755, kar je visoka vrednost in zato lahko pričakujemo, da bo faktorjska analiza dala razločne in zanesljive faktorje. Statistična pomembnost Bartlettovega testa je 0,000, torej so vse korelacije statistično značilno povezane, da lahko izvedemo faktorjsko analizo. Faktorjska analiza vprašalnika nam pokaže tudi, da dva izločena faktorja pojasnita 80,38 % variance.

Tabela 32: Komunalitete trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije

Prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije.	1,000	0,899
Samostojno, neodvisno življenje.	1,000	0,750
Biti koristen.	1,000	0,791
Ohranjanje stikov z družino, sosesko, vrstniki.	1,000	0,733
Telesno zdravje, vitalnost.	1,000	0,845

Vir: Lastni vir 2020.

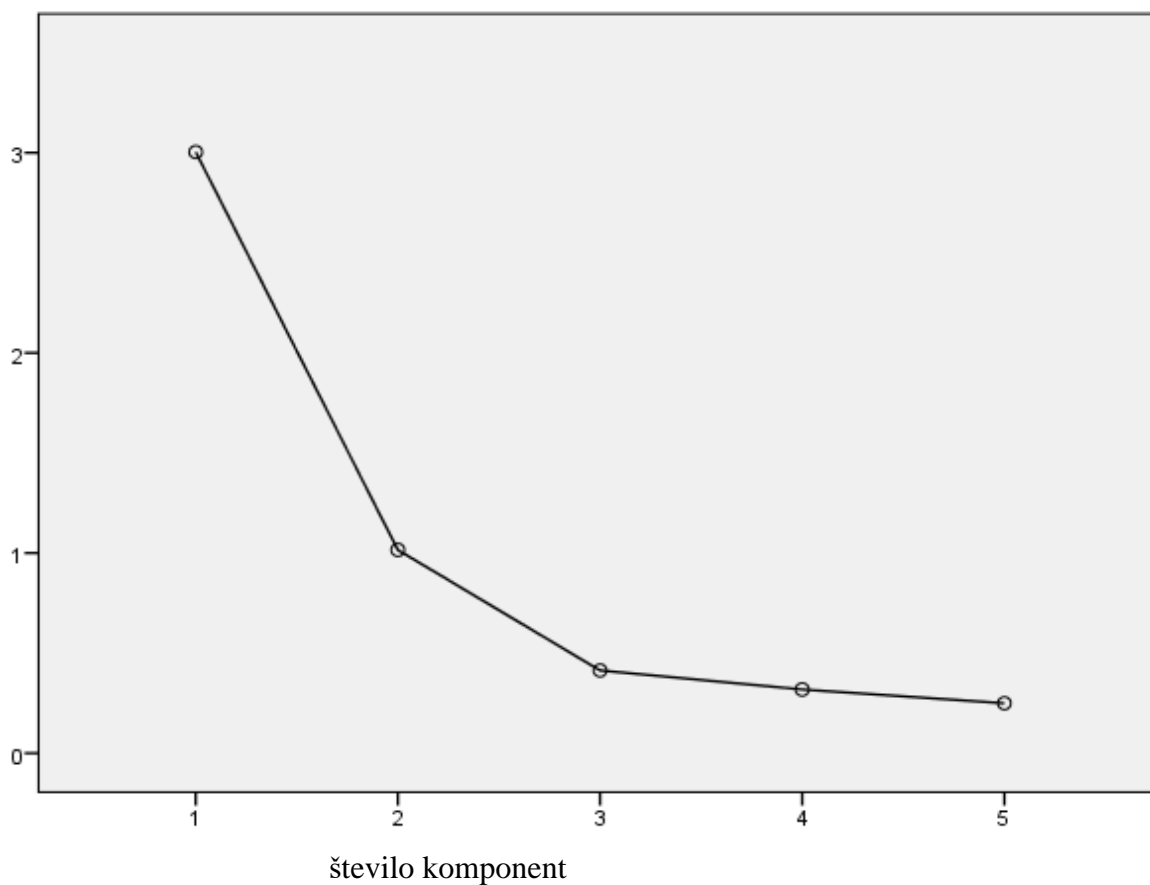
Tabela 33: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« po metodi glavnih komponent anketirancev starejše generacije

Komponenta	Začetne lastne vrednosti			Izvelčene vsote kvadriranih bremen		
	Skupaj	% variance	% kumulative	Skupaj	% variance	% kumulative
Prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije.	3,003	60,069	60,069	3,003	60,069	60,069
Samostojno, neodvisno življenje.	1,016	20,312	80,381	1,016	20,312	80,381
Biti koristen.	0,413	8,267	88,648			
Ohranjanje stikov z družino, sosesko, vrstniki.	0,318	6,361	95,009			
Telesno zdravje, vitalnost.	0,250	4,991	100,000			

Vir: Lastni vir 2020.

Slika 14: Točka preloma – »scree« diagram trditve sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije

začetne lastne vrednosti komponent

Vir: Lastni vir 2020.

Analiza glavnih komponent in Scree plot diagram pri vprašanju o dejavnikih vpliva na kakovostno starost dokazujeta, da se indikatorji porazdeljujejo v dva faktorja. Prvo komponento tvorijo trditve, ki in smo jih poimenovali **»kakovost življenja«**:

- samostojno, neodvisno življenje,
- biti koristen,
- ohranjanje stikov z družino, sosesko, vrstniki,
- telesno zdravje, vitalnost.

Drugo komponento pa smo poimenovali **»učenje mlajše generacije«**:

- prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije.

Tabela 34: Faktorska matrika trditev sklopa »dejavniki kakovosti življenja« anketirancev starejše generacije

	Komponente	
	1 kakovost življenja	2 učenje mlajše generacije
Prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije.	0,558	0,767
Samostojno, neodvisno življenje.	0,842	-0,201
Biti koristen.	0,807	0,374
Ohranjanje stikov z družino, sosesko, vrstniki.	0,814	-0,267
Telesno zdravje, vitalnost.	0,818	-0,419

Vir: Lastni vir 2020.

3.4.1.2 Korelacija

Korelacija ali korelacijski koeficient je številska mera, ki predstavlja moč linearne povezanosti dveh spremenljivk. Korelacijo lahko merimo z različnimi koeficienti. Moč zveze med dvema spremenljivkama merimo s Pearsonovim korelacijskim koeficientom (r), kjer velja, da se vrednost korelacijskega koeficienta giblje med -1 in $+1$ (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 189). V nadaljevanju smo z analizo korelacij merili medsebojni vpliv dejavnikov s področja vključenosti v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi, mnenjem, o lažji odločitvi osnovnošolcev za poklic ob inovativni obliki spoznavanja poklicev – predstavitvi poklica kot izbirnem predmetu v osnovnih šolah, ter povezanosti in razumevanju mlajše generacije. Povezanost med navedenimi dejavniki smo merili s Pearsonovim korelacijskim koeficientom.

Tabela 35: Korelacijska matrika dejavnikov s področja vključenosti v programe vseživljenjskega učenja po upokojitvi, starostjo anketiranih, mnenjem, o lažji odločitvi osnovnošolcev za poklic ob inovativni obliki spoznavanja poklicev – predstavitvi poklica kot izbirnem predmetu v osnovnih šolah, ter povezanosti in razumevanju mlajše generacije - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev starejše generacije

		spol	vključenost v programe VŽU	predstavitvev poklica - lažja odločitev za	inovativna oblika spoznavanja	predstavitvev poklica kot izbirni predmet	povezanost z mlajšo generacijo	razumevanje mlajše generacije	starost
spol	Pearson Corr.	1	0,043	-0,045	-0,022	0,085	0,023	-0,189**	0,054
	Sig. (2-tailed)		0,543	0,536	0,762	0,233	0,747	0,008	0,450
	N	200	200	196	197	198	199	197	200
vključenost v programe VŽU	Pearson Corr.	0,043	1	-0,051	-0,054	0,017	-0,105	-0,106	0,456**
	Sig. (2-tailed)	0,543		0,476	0,454	0,808	0,139	0,139	0,000
	N	200	200	196	197	198	199	197	200
predstavitvev poklica - lažja odločitev za poklic osnovnošolcev	Pearson Corr.	-0,045	-0,051	1	0,354**	0,261**	0,255**	0,198**	0,040
	Sig. (2-tailed)	0,536	0,476		0,000	0,000	0,000	0,006	0,581
	N	196	196	196	195	195	195	194	196
inovativna oblika spoznavanja poklicev v osnovnih šolah	Pearson Corr.	-0,022	-0,054	0,354*	1	0,254**	0,182*	0,083	-0,134
	Sig. (2-tailed)	0,762	0,454	0,000		0,000	0,011	0,252	0,061
	N	197	197	195	197	196	196	194	197
predstavitvev poklica kot izbirni predmet v osnovnih šolah	Pearson Corr.	0,085	0,017	0,261*	0,254**	1	0,410**	0,132	0,075
	Sig. (2-tailed)	0,233	0,808	0,000	0,000		0,000	0,065	0,292
	N	198	198	195	196	198	197	195	198
povezanost z mlajšo generacijo	Pearson Corr.	0,023	-0,105	0,255**	0,182*	0,410**	1	0,198**	-0,067
	Sig. (2-tailed)	0,747	0,139	0,000	0,011	0,000		0,005	0,347
	N	199	199	195	196	197	199	196	199
razumevanje mlajše generacije	Pearson Corr.	-0,189**	-0,106	0,198**	0,083	0,132	0,198**	1	-0,085
	Sig. (2-tailed)	0,008	0,139	0,006	0,252	0,065	0,005		0,238
	N	197	197	194	194	195	196	197	197
starost	Pearson Corr.	0,054	0,456**	0,040	-0,134	0,075	-0,067	-0,085	1
	Sig. (2-tailed)	0,450	0,000	0,581	0,061	0,292	0,347	0,238	
	N	200	200	196	197	198	199	197	200

Vir: Lastni vir 2020.

**Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,01$.

* Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,05$.

Pri izračunu Pearsonovega koeficienta korelacije vidimo, da obstaja srednje močna povezanost med predstavitvijo poklica starejše generacije v okviru izbirnega predmeta na osnovni šoli in povezanostjo z mlajšo generacijo – osnovnošolci ($r = 0,410$) ter starostjo anketiranih in vključenostjo v programe vseživljenjskega učenja ($r = 0,456$).

Šibke povezave pri izračunu Pearsonovega koeficienta korelacije pa obstajajo:

- med spolom anketiranih in razumevanjem današnje mlajše generacije ($r = - 0,189$),
- mnenjem, da bi se mladi lažje odločali za svoj poklic, če bi ga predstavili starejši in razumevanjem mlajše generacije ($r = 0,198$),
- med mnenjem, da bi se mladi lažje odločali za svoj poklic, če bi ga predstavili starejši in povezanostjo z mlajšo generacijo ($r = 0,255$),
- mnenjem, da bi se mladi lažje odločali za svoj poklic, če bi ga predstavili starejši in predstavitvijo poklica v okviru izbirnega predmeta v osnovnih šolah ($r = 0,261$),
- mnenjem, da bi mladi lažje odločali za svoj poklic, če bi ga predstavili starejši in inovativno obliko spoznavanja poklicev v osnovnih šolah ($r = 0,354$),
- mnenjem, da je predstavitev poklica osnovnošolcem ena od inovativnih oblik spoznavanja poklica in povezanostjo z mlajšo generacijo ($r = 0,182$),
- mnenjem, da je predstavitev poklica osnovnošolcem ena od inovativnih oblik spoznavanja poklica in predstavitvijo poklica v okviru izbirnega predmeta v osnovnih šolah ($r = 0,254$),
- med povezanostjo z mlajšo generacijo in razumevanjem mlajše generacije ($r = 0,198$).

Tabela 36: Korelacijska matrika dejavnikov s področja sodelovanja starejše generacije pri izbiri poklica osnovnošolcev, kakovosti življenja starejše generacije, učenjem mlajše generacije in starostjo po mnenju anketirancev starejše generacije

		starost	sodelovanje starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev	kakovost življenja po upokojitvi	učenje mlajše generacije
starost	Pearson Corr.	1	-0,033	-0,083	-0,040
	Sig. (2-tailed)		0,640	0,243	0,572
	N	200	200	199	199
sodelovanje starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev	Pearson Corr.	-0,033	1	-0,537**	0,145
	Sig. (2-tailed)	0,640		0,000	0,042
	N	200	200	199	199
kakovost življenja po upokojitvi	Pearson Corr.	-0,083	-0,537**	1	0,000
	Sig. (2-tailed)	0,243	0,000		1,000
	N	199	199	199	199
učenje mlajše generacije	Pearson Corr.	-0,040	0,145	0,000	1
	Sig. (2-tailed)	0,572	0,042	1,000	
	N	199	199	199	199

Vir: Lastni vir 2020.

**Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,01$.

* Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,05$.

Pri izračunu Pearsonovega koeficienta korelacije vidimo, da obstaja srednje močna povezanost med sodelovanjem starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev in kakovostjo življenja starejših po upokojitvi ($r = -0,537$) ter šibka povezanost med sodelovanjem starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev in učenjem mlajše generacije ($r = 0,145$).

Tabela 37: Korelacijska matrika dejavnikov s področja sodelovanja starejše generacije pri izbiri poklica osnovnošolcev, povezanosti z mlajšo generacijo, prilagoditvijo na spremembe po upokojitvi in starostjo po mnenju anketirancev starejše generacije

		starost	prilagoditev na spremembe po upokojitvi	povezanost z mlajšo generacijo	sodelovanje starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev
starost	Pearson Corr.	1	-0,076	-0,314**	-0,033
	Sig. (2-tailed)		0,288	0,000	0,640
	N	200	196	196	200
prilagoditev na spremembe po upokojitvi	Pearson Corr.	-0,076	1	0,000	-0,245**
	Sig. (2-tailed)	0,288		1,000	0,001
	N	196	196	196	196
povezanost z mlajšo generacijo	Pearson Corr.	-0,314**	0,000	1	-0,020
	Sig. (2-tailed)	0,000	1,000		0,784
	N	196	196	196	196
sodelovanje starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev	Pearson Corr.	-0,245**	0,145	-0,020	1
	Sig. (2-tailed)	0,001	0,042	0,784	
	N	196	199	196	200

Vir: Lastni vir 2020.

**Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,01$.

* Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,05$.

Pri izračunu Pearsonovega koeficienta korelacije vidimo, da obstaja šibka povezanost med prilagoditvijo starejših na družbene spremembe in povezanostjo z mlajšo generacijo ($r = -0,314$), ter šibka povezanost med prilagoditvijo starejših na družbene spremembe in sodelovanjem starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev ($r = -0,245$).

3.4.1.3 Testiranje ter preverjanje predvidenih hipotez – starejša generacija

H1: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšimi statistično značilno vpliva na kakovost življenja respondentov starejše generacije po upokojitvi.

3.4.1.3.1 Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko učenje, starost in kakovost življenja starostnikov

Že pri izračunu Pearsonovega korelacijskega koeficienta smo ugotovili, da obstaja srednje močna povezanost med sodelovanjem starejših pri izbiri poklica osnovnošolcev in kakovostjo življenja starostnikov po upokojitvi ($r = -0,537$). Povezave, ki jih je nakazal že Pearsonov korelacijski koeficient, smo preverili še z regresijsko analizo. Z regresijsko analizo smo izračunali matematično razmerje med dvema spremenljivkama in vpliv ene na drugo. Namen regresijske analize je, da pokaže, kakšen bi bil vpliv spremenljivke X na spremenljivko Y, če razen vpliva spremenljivke X ne bi bilo drugih vplivov na spremenljivko. Ker regresijska analiza meri smer vpliva, lahko razberemo vzroke in posledice in ugotovimo, kolikšen delež sprememb v odvisni spremenljivki lahko pojasnimo z vplivi neodvisnih spremenljivk in kolikšen je vpliv drugih dejavnikov. Z ugotovitvami regresijske analize smo ovrgli oziroma potrdili hipotezo. Iz faktorjev potrjenih hipotez smo narisali regresijski model.

Tabela 38: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega učenja in starosti anketiranih na kakovost življenja starostnikov po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene ⁵⁰
1	0,546 ^a	0,298	0,291	0,84196355

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

⁵⁰ Standardna napaka ocene določa, ali med dvema spremenljivkama obstaja statistično značilno razmerje (Ambrož in Colarič-Jakše 2015, 204).

Odstotek pojasnjene variance je 29,1 % kar pomeni, da naše neodvisne spremenljivke dobro pojasnjujejo odvisno spremenljivko.

Tabela 39: F-test med medgeneracijskim učenjem, starostjo in kakovostjo življenja po mnenju anketirancev starejše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	59,055	2	29,528	41,652	0,000 ^b
Znotraj skupin	138,945	196	0,709		
Skupaj	198,000	198			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: kakovost življenja

Neodvisni spremenljivki: medgeneracijsko učenje, starost

S F-statistiko smo ugotovili, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom - v našem primeru znaša 41,652, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,000, kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom. Faktorji so povezani.

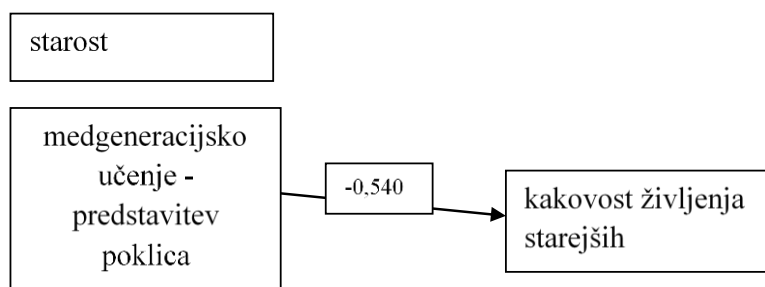
Tabela 40: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, medgeneracijsko učenje in kakovost življenja po mnenju anketirancev starejše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	4,758	0,531		8,961	0,000
	starost	-0,104	0,061	0,101	-1,69	0,092
	medgeneracijsko učenje	-4,421	0,490	0,540	-9,02	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: kakovost življenja

Slika 15: Regresijski model vpliva medgeneracijskega učenja in starosti na kakovost življenja starejših po mnenju anketirancev starejše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisno spremenljivko »medgeneracijsko učenje« kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšimi in odvisno spremenljivko »kakovost življenja starejših« obstajajo statistične značilne povezave.

Med neodvisno spremenljivko »starost« ter odvisno spremenljivko »kakovost življenja starejših« pa ne obstajajo statistično značilne povezave.

Iz predstavljenih regresijskih analiz je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisna spremenljivka medgeneracijsko učenje med predstavniki starejše generacije in osnovnošolci skozi predstavitev poklica starejše generacije mlajši, statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko kakovost življenja starejših po upokojitvi. Model dokazuje, da medgeneracijsko učenje vpliva na kakovost življenja starejše generacije in predstavlja eno izmed pomembnih nalog v starosti. Koristi medgeneracijskega učenja lahko opredelimo kot večplastne, tokovi prenosa informacij so večsmerni, posebej še v obliki prenosa znanja, izkušenj in vrednot. Medgeneracijske aktivnosti obogatijo izkušnje ljudi vseh starosti. Starejši ljudje tako predajajo svoja tradicionalna znanja, izkušnje in znanje, mlajši ljudje pa starejše seznanijo s sodobnimi praksami in jim pomagajo orientirati se v hitro spreminjajoči se družbi (Ramovš 2013, 141). Medgeneracijsko učenje lahko opredelimo tudi kot enega od dejavnikov vseživljenjskega učenja in vključenosti starejših v družbo, kar vodi v višjo kakovost življenja tudi v obdobju po upokojitvi.

H2: Medgeneracijsko sodelovanje po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vpliva na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi.

3.4.1.3.2 Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko sodelovanje, starost in prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi

Tabela 41: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega sodelovanja in starosti anketiranih na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,259 ^a	0,067	0,057	0,97086768

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 5,7 % kar pomeni, da naše neodvisne spremenljivke dobro pojasnjujejo odvisno spremenljivko.

Tabela 42: F-test med medgeneracijskim sodelovanjem, starostjo in prilagoditvijo starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	13,081	2	6,541	6,939	0,001 ^b
Znotraj skupin	181,919	193	0,943		
Skupaj	195,000	195			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: prilagoditev spremembe starejše generacije na spremembe po upokojitvi

Neodvisni spremenljivki: medgeneracijsko sodelovanje, starost

F-statistika kaže, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom in v našem primeru znaša 6,939, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,05, kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom.

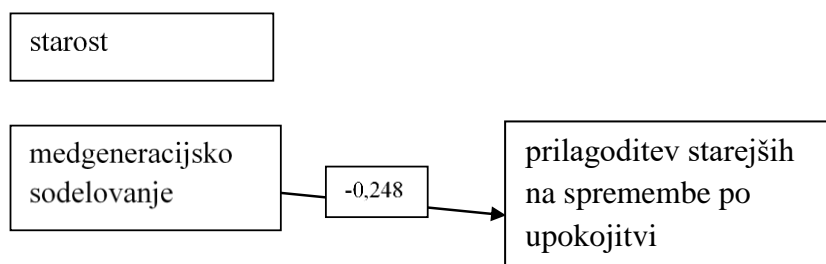
Tabela 43: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, medgeneracijsko sodelovanje in prilagoditvijo starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	2,268	0,613		3,701	0,000
	starost	-0,087	0,071	-0,085	-1,22	0,226
	medgeneracijsko sodelovanje	-2,012	0,565	-0,248	-3,56	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: prilagoditev na spremembe starejše generacije po upokojitvi

Slika 16: Regresijski model vpliva medgeneracijskega sodelovanja in starosti na prilagoditev starejše generacije na spremembe po upokojitvi po mnenju anketirancev starejše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisno spremenljivko »medgeneracijsko sodelovanje« in odvisno spremenljivko »prilagoditev starejših na spremembe po upokojitvi« obstajajo statistične značilne povezave.

Med neodvisno spremenljivko »starost« ter odvisno spremenljivko »prilagoditev starejših na spremembe po upokojitvi« ne obstajajo statistične značilne povezave.

Iz predstavljenih regresijskih analiz je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisna spremenljivka medgeneracijsko sodelovanje med predstavniki starejše generacije in osnovnošolci, statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko prilagoditev starejših na spremembe po upokojitvi.

Model dokazuje, da medgeneracijsko sodelovanje skozi predajanje življenjskih izkušenj in spoznanj starejše generacije mlajši vodi v boljše razumevanje in boljše odnose med generacijama. Omogoča tudi prenos informacij, znanja v nasprotni smeri – učenje starejše od mlajše generacije, predvsem iz področja digitalnega opismenjevanja starejših. Ustvarja podlago za polno in kakovostno starost in omogoča starejšim, da doživljajo starost kot enako smiselno obdobje življenja, kakor sta bili mladost in srednja leta. To potrjujejo tudi izsledki projekta generations@scools (Generacije v šoli) v okviru evropskega dneva solidarnosti med generacijami iz leta 2012. Evropska komisija je vse šole povabila, da odprejo vrata svojih učilnic starejšim generacijam in tako učencem in starejšim dajo priložnost za izmenjavo izkušenj za boljše sodelovanje, razumevanje med generacijami in boljše življenje (Mencin Goršek 2012, 11). Projekt je tako starejšim omogočal aktivno udeležbo in hkrati podpiral medgeneracijsko sodelovanje. Tovrstni projekti in dejavnosti ustvarjajo priložnosti za kar najboljšo vključenost starejših, kar vodi v boljšo in lažjo prilagoditev starejše generacije na spremembe, ki nastopijo po upokojitvi.

H3: Mlajši upokojenci so po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno bolj povezani z mlajšo generacijo kot starejši upokojenci.

3.4.1.3.3 Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko sodelovanje, starost in povezanost med generacijama

Tabela 44: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega sodelovanja in starosti anketiranih na povezanost med generacijama po mnenju anketirancev starejše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,316 ^a	0,100	0,090	0,95372893

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 9 % kar pomeni, da naše neodvisne spremenljivke dobro pojasnjujejo odvisno spremenljivko.

Tabela 45: F-test med medgeneracijskim sodelovanjem, starostjo in povezanostjo z mlajšo generacijo po mnenju anketirancev starejše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	19,447	2	9,724	10,690	0,000 ^b
Znotraj skupin	175,553	193	0,910		
Skupaj	195,000	195			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: povezanost z mlajšo generacijo

Neodvisni spremenljivki: medgeneracijsko sodelovanje, starost

S F-statistiko smo ugotovili, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom - v našem primeru znaša 10,690, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,00, kar pomeni, da se model dobro prilega podatkom.

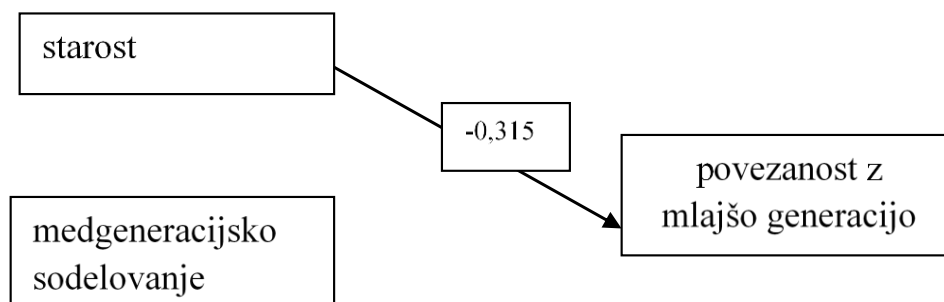
Tabela 46: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, medgeneracijsko sodelovanje in povezanost z mlajšo generacijo po mnenju anketirancev starejše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	1,087	0,602		1,807	0,072
	starost	-0,323	0,070	-0,315	-1,62	0,000
	medgeneracijsko sodelovanje	-0,245	0,555	-0,030	-0,44	0,659

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: povezanost z mlajšo generacijo

Slika 17: Regresijski model vpliva medgeneracijskega sodelovanja in starosti na povezanost med generacijama po mnenju anketirancev starejše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisno spremenljivko »medgeneracijsko sodelovanje« in odvisno spremenljivko »povezanost z mlajšo generacijo« ne obstajajo statistične značilne povezave.

Med neodvisno spremenljivko »starost« ter odvisno spremenljivko »povezanost z mlajšo generacijo« obstajajo statistične značilne povezave.

Iz predstavljenih regresijskih analiz je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisna spremenljivka starost statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko povezanost z mlajšo generacijo.

Model dokazuje, da je starost eden od dejavnikov, ki vplivajo na povezanost med generacijama. Mlajši upokojenci so v večini še vedno samostojni pri opravljanju vsakodnevnih opravil in si želijo stika z drugimi generacijami, saj jim le povezanost vseh generacij omogoča večjo vključenost tako v delo kot tudi v skupnost, medtem ko so najstarejši predstavniki starejše generacije že v veliki meri odvisni od pomoči, kar pomeni, da je medgeneracijsko povezovanje vezano na oblike pomoči in medgeneracijsko solidarnost.

Ali starost vpliva na povezovanje med generacijami, lahko povzamemo tudi iz ugotovitev o pripravljenosti starejših predstaviti poklic osnovnošolcem, kjer je kar 25 % vseh vprašanih odgovorilo, da si tega ne želijo. V nadaljevanju so na vprašanje: »Zakaj?«, v večini primerov odgovorili, »da so prestari.«

H4: Kakovost življenja, starost, prilagoditev na spremembe po upokojitvi in povezanost z mlajšo generacijo po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vplivajo na pozitivno samopodobo starejših.

3.4.1.3.4 Regresijski model med spremenljivkami kakovost življenja, starost, spremembe po upokojitvi, povezanost z mlajšo generacijo, medgeneracijskim sodelovanjem in samopodobo

Tabela 47: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv kaovosti življenja, starosti, prilagoditev na spremembe po upokojitvi, medgeneracijskega sodelovanja in povezanosti z mlajšo generacijo na pozitivno samopodobo starejših po mnenju anketirancev starejše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,708 ^a	0,501	0,487	0,71738190

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 48,7 %, kar pomeni, da naše neodvisne spremenljivke dobro pojasnjujejo odvisno spremenljivko.

Tabela 48: F-test med kakovostjo življenja, starostjo, prilagoditvami na spremembe po upokojitvi, povezanostjo z mlajšo generacijo, medgeneracijskim sodelovanjem in samopodobo po mnenju anketirancev starejše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	95,090	5	19,018	36,954	0,000 ^b
Znotraj skupin	94,693	184	0,515		
Skupaj	189,783	189			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: samopodoba

Neodvisne spremenljivke: kakovost življenja, starost, prilagoditev na spremembe po upokojitvi, povezanost z mlajšo generacijo, medgeneracijsko sodelovanje

F-statistika kaže, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom in v našem primeru znaša 36,954, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,00 kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom. Faktorji so povezani.

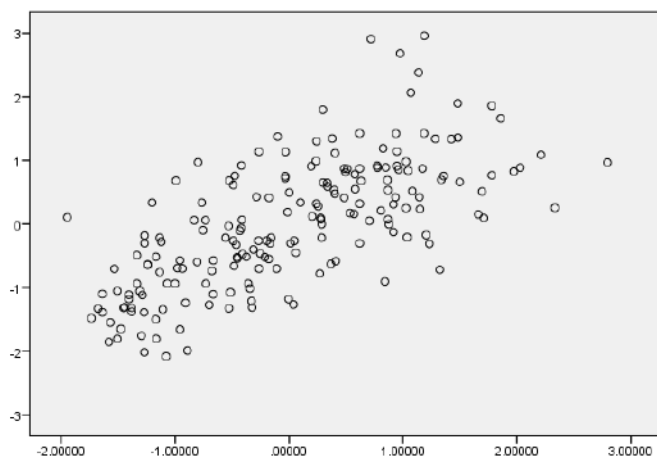
Tabela 49: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov kakovost življenja, starost, prilagoditev na spremembe po upokojitvi, povezanost z mlajšo generacijo, medgeneracijsko sodelovanje in samopodoba starejših po mnenju anketirancev starejše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	0,408	0,550		0,742	0,459
	starost	-0,159	0,057	-0,155	-2,793	0,006
	medgeneracijsko sodelovanje	0,012	0,504	0,001	0,024	0,981
	Povezanost z mlajšo generacijo	0,489	00,055	0,491	8,911	0,000
	prilagoditev na spremembe po upokojitvi	-0,339	0,060	-0,342	-5,696	0,000
	kakovost življenja	-0,178	00,071	-0,176	-2,518	0,013

Vir: Lastni vir 2020.

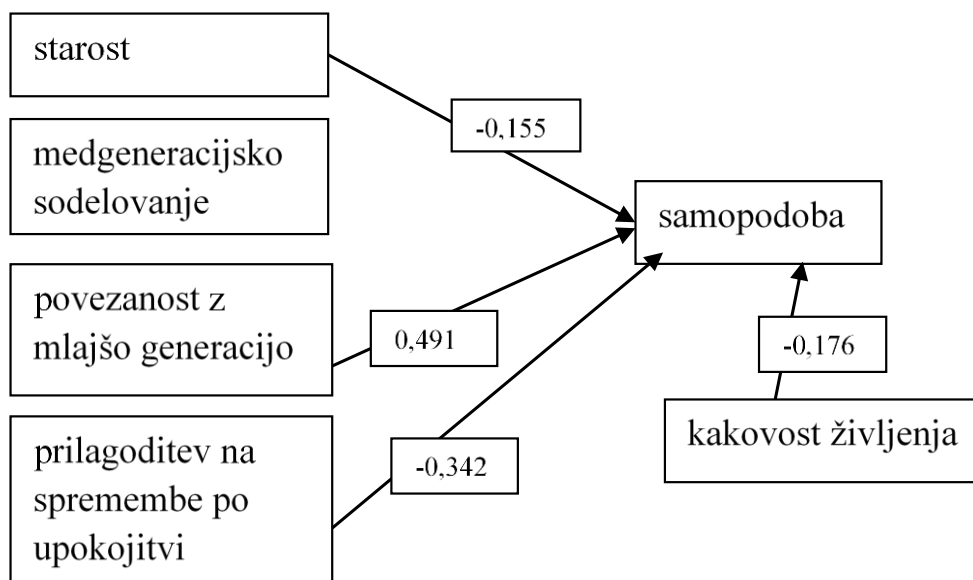
Odvisna spremenljivka: samopodoba

Slika 18: Graf raztrosa odvisne spremenljivke samopodoba

Vir: Lastni vir 2020.

Slika 19: Regresijski model vpliva medgeneracijskega sodelovanja, starosti, povezanosti z mlajšo generacijo, prilagoditve na spremembe po upokojitvi in kakovosti življenja na samopodobo starejše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisnimi spremenljivkami: »starost«, »povezanost z mlajšo generacijo«, »prilagoditev starejših na spremembe«, »kakovost življenja« in odvisno spremenljivko boljša »samopodoba« obstajajo statistične značilne povezave.

Med neodvisno spremenljivko »medgeneracijsko sodelovanje« in odvisno spremenljivko boljša »samopodoba« ne obstajajo statistične značilne povezave.

Iz predstavljenih regresijskih analiz je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisne spremenljivke starost, povezanost z mlajšo generacijo, prilagoditev starejših na spremembe, kakovost življenja statistično značilno vplivajo na odvisno spremenljivko samopodoba starejše generacije. Danes je v družbi še vedno prisoten negativen odnos do staranja, ker imamo negativno, stereotipno podobo o starejši populaciji (Pečjak 2007, 81). Značilnost procesa staranja po upokojitvi sta izguba vlog in statusov, ki vodita v negativno samopodobo. Vloge, statusi in samopodoba imajo velik vpliv na posameznika (Goriup 2014, 87). Dejstvo je, da upokojitev vodi v razjedanje identitete in pozitivne samopodobe. V primeru, ko se starajoči posamezniki prilagodijo na spremembe in ostanejo aktivni ter izgubo

vlog nadomeščajo s podobnimi ali novimi vlogami, ohranjajo pozitivno samopodobo, ki je bila načeta ob spremembah, ki so nastopile po upokojitvi. Zanimiva pa je ugotovitev, da medgeneracijsko sodelovanje po mnenju anketirancev ne vpliva na samopodobo starejše generacije. To ugotovitev lahko pripišemo dejstvu, da je brez ustrezne, dvosmerne komunikacije in vzajemnega odnosa med generacijami dokaj težko doseči ustrezen nivo medgeneracijskega sodelovanja, ki bi imel za posledico določen vpliv na samopodobo starejše generacije. V primeru vzpostavitve odnosa, komunikacije in kakovosti stikov, ki ustrezajo tako mlajšim kot starejšim, pa ugotavljamo, da povezanost generacij vpliva na posameznikovo doživljanje samega sebe.

H5: Kakovost življenja v starosti in vključenost v vseživljenjsko učenje po mnenju respondentov starejše generacije statistično značilno vplivata na boljše sprejemanje mlajše generacije.

3.4.1.3.5 Regresijski model med spremenljivkami kakovost življenja, vključenost v vseživljenjsko učenje in sprejemanje mlajše generacije

Tabela 50: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv kakovosti življenja in vključenosti v vseživljenjsko učenje na sprejemanje mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,467 ^a	0,218	0,202	0,89860458

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 20,2 %, kar pomeni, da naše neodvisne spremenljivke dobro pojasnjujejo odvisno spremenljivko.

Tabela 51: F-test med kakovostjo življenja, vključenostjo v vseživljenjsko učenje in sprejemanjem mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	42,804	4	10,701	13,252	0,000 ^b
Znotraj skupin	153,423	190	0,807		
Skupaj	196,227	194			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: sprejemanje mlajše generacije

Neodvisni spremenljivki: kakovost življenja in vključenost v vseživljenjsko učenje

F-statistika kaže, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom – v našem primeru znaša 13,252, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,00 kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom.

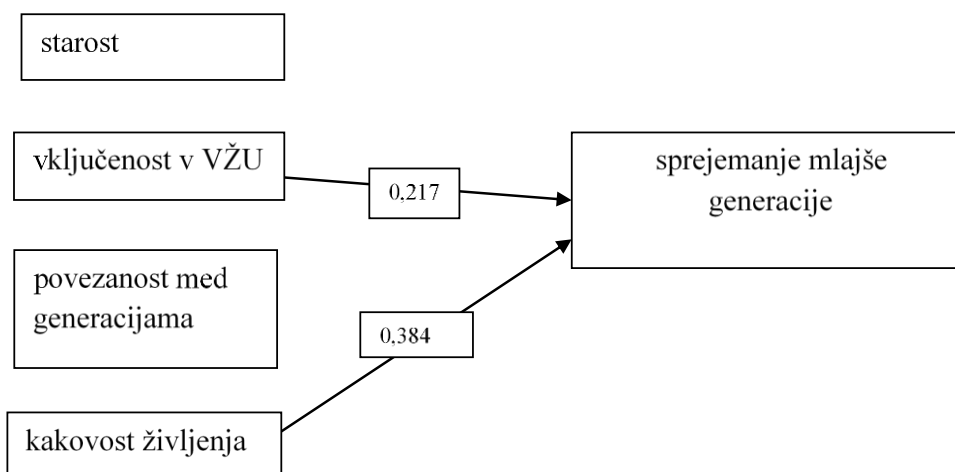
Tabela 52: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov starost, povezanost med generacijama, kakovost življenja v starosti, vključenost v vseživljenjsko učenje in sprejemanje mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	-0,874	0,224		-3,90	0,000
	starost	0,103	0,078	0,100	1,318	0,189
	povezanost	0,126	0,068	0,125	1,845	0,067
	kakovost življenja	0,383	0,064	0,384	5,962	0,000
	vključenost v programe VŽU	0,452	0,150	0,217	3,001	0,003

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: sprejemanje mlajše generacije

Slika 20: Regresijski model vpliva starosti, povezanosti med generacijama, kakovostji življenja v starosti in vključenosti v vseživljenjsko učenje na sprejemanje mlajše generacije po mnenju anketirancev starejše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisnima spremenljivkama »kakovost življenja« in »vključenost v programe vseživljenjskega učenja« starejših in odvisno spremenljivko »sprejemanje mlajše generacije« obstajajo statistične značilne povezave.

Med neodvisnima spremenljivkama »starost«, »povezanost med generacijama« in odvisno spremenljivko »sprejemanje mlajše generacije« ne obstajajo statistične značilne povezave.

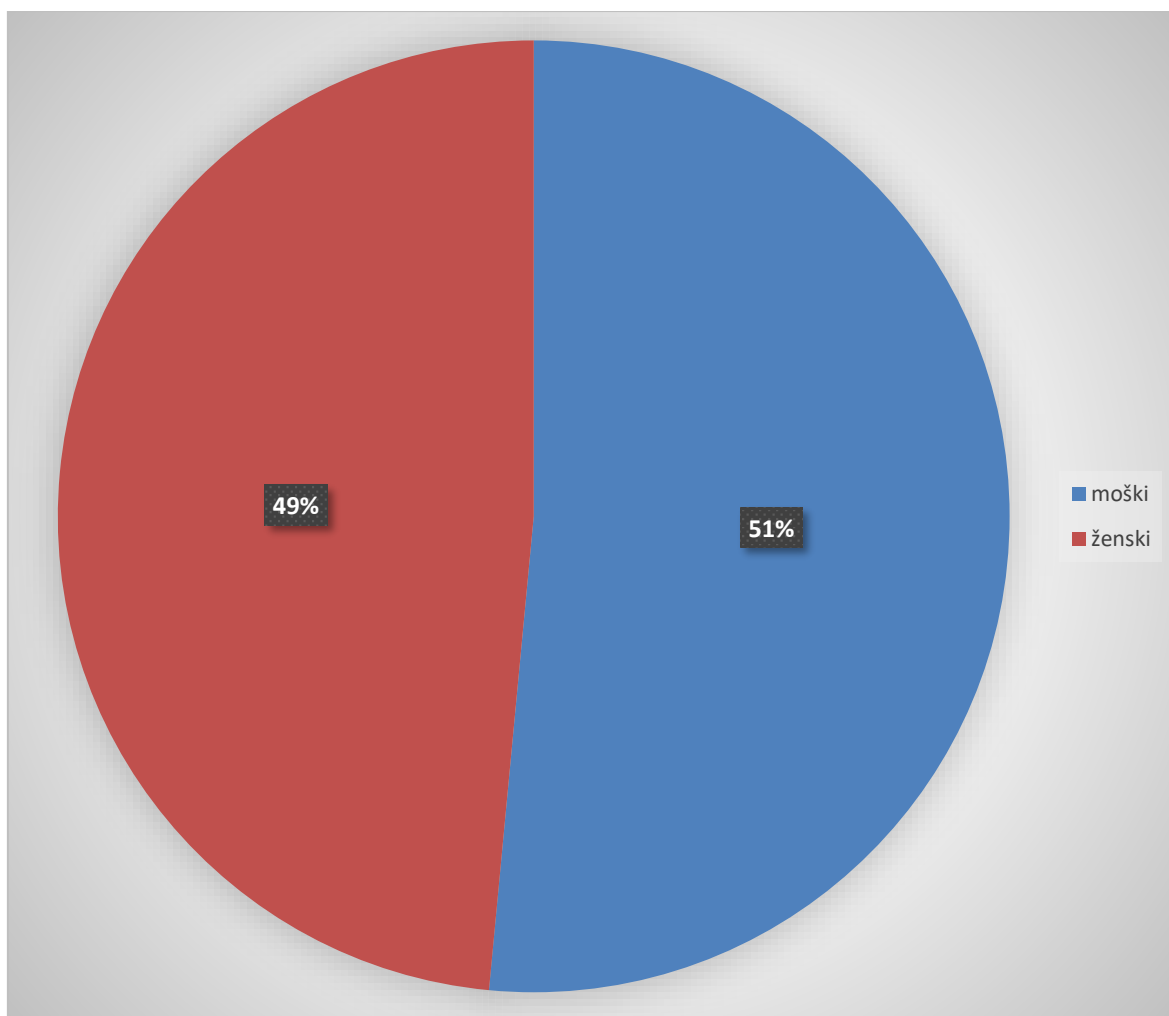
Iz predstavljenih regresijskih analiz je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisni spremenljivki kakovost življenja in vključenost v programe vseživljenjskega učenja statistično značilno vplivata na odvisno spremenljivko sprejemanje mlajše generacije. Vseživljenjsko učenje ni samo načrtno in zavestno pridobivanje znanja, pač pa lahko poteka naključno, priložnostno, predvsem pa vse življenje, kar pomeni, da obsega tako posameznikovo namerno kot tudi priložnostno učenje in pridobivanje izkušenj. Ugotovitve številnih raziskav potrjujejo pozitiven vpliv vseživljenjskega učenja v starosti na zdravje, socialno dejavnost, neodvisnost in boljšo samopodobo starejše osebe (Cusack in Thompson 1998, 307-317). Vključevanje starejših v različne dejavnosti preprečuje socialno izključenost, je vir zadovoljstva z življenjem in eden od dejavnikov kakovosti življenja tudi v obdobju po upokojitvi. Torej, tisti starejši, ki so vključeni v programe vseživljenjskega

učenja tudi v tretjem življenjskem obdobju, bolje in lažje razumejo ter sprejemajo mlajšo generacijo.

3.4.2 Mlajša generacija

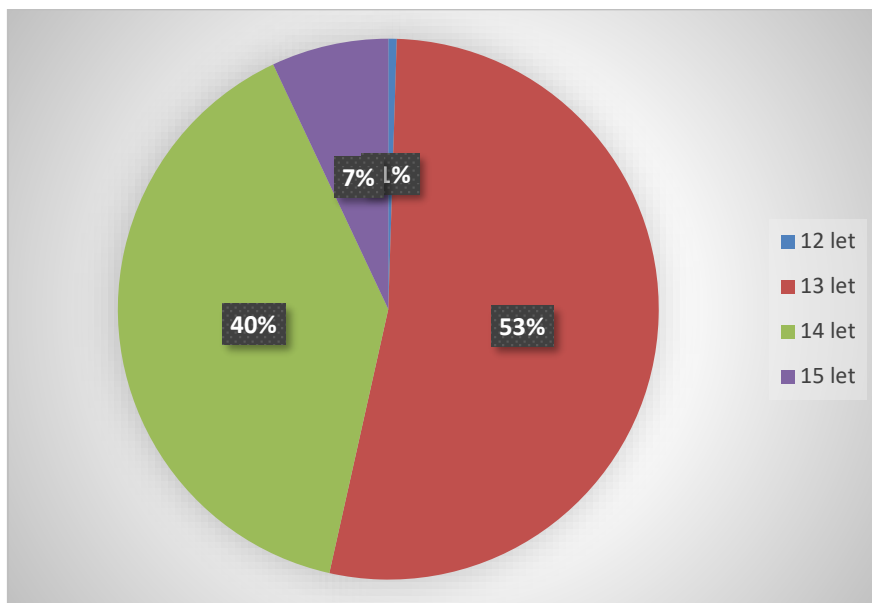
V raziskavo je bilo vključenih 200 učencev 8. in 9. razreda štirih osnovnih šol osrednje-slovenske regije. Na vprašanja je odgovarjalo 97 deklic in 103 dečki.

Graf 3: Število anketirancev mlajše generacije po spolu

Vir: Lastni vir 2020.

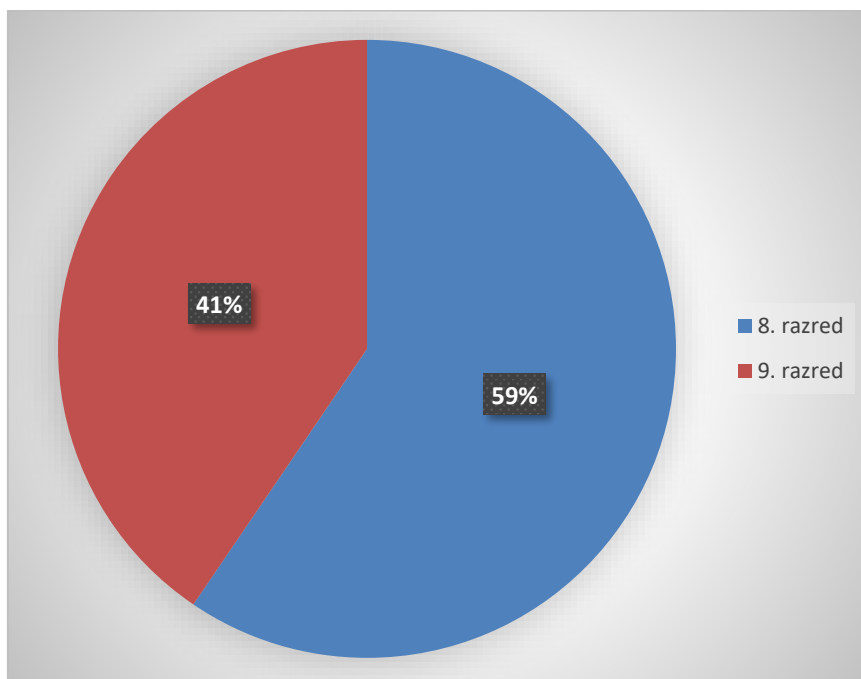
Graf 4: Število anketirancev mlajše generacije po starosti

Vir: Lastni vir 2020.

Najmlajši sodelujoči v raziskavi (1 anketiranec ali 0,5 %) ima 12 let, največje število anketiranih osnovnošolcev je starih 13 let (106 ali 53 %), sledijo osnovnošolci, stari 14 let (79), kar predstavlja 39,5 % vseh vprašanih, 7 % ali 14 učencev pa je starih 15 let.

Graf 5: Število anketirancev mlajše generacije glede na razred

Vir: Lastni vir 2020.

59 % ali 119 vseh vprašanih obiskuje 8. razred in 41 % ali 81 učencev pa 9. razred.

V nadaljevanju bomo v tabelah po posameznih vprašanjih prikazali izračune relativnih frekvenc v %.

Tabela 53: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »odločitev glede nadaljevanja šolanja in poklica« anketirancev mlajše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulativne
Vrednosti	da	114	57,0	57,3	57,3
	ne	85	42,5	42,7	100,0
	Skupno	199	99,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		1	0,5		
Skupaj		200	100		

Vir: Lastni vir 2020.

Nekaj več kot polovica (57 % ali 114) sodelujočih učencev v naši raziskavi je že odločenih glede svojega poklica oziroma na kateri šoli bodo nadaljevali svojo izobraževalno pot, vendar kar 43 % anketirancev še ne ve, kaj bi v življenju počeli, še vedno ne vedo, kaj jih veseli in kakšna bo njihova prihodnost. Zato bi bilo več kot dobrodošlo pridobivati dodatne informacije o izobraževalnih programih in poklicih tudi skozi predstavitev poklicev starejše generacije. Hkrati pa bi se krepila tudi medgeneracijska povezanost, saj bi se poleg matematike in slovenščine otroci učili tudi osnovnih sposobnosti v medčloveških odnosih, ali kot ugotavlja na podlagi socioloških raziskav v svoji knjigi »Zrcalo odraščanja« Bajzek (2003, 276), je šola kot »delavnica zlahtnih odnosov«.

Tabela 54: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »vzroki za odločitev glede nadaljevanja šolanja in poklica« anketirancev mlajše generacije

Vzroki za odločitev:		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	Ker so to želeli starši.	5	2,5	2,6	2,6
	Zaradi ocen.	15	7,5	7,7	10,2
	Ker so mi tako svetovali v šoli (svetovalna služba, psihologinja).	4	2,0	2,0	12,2
	Ker sem tak rezultat dobil na testu o izbiri poklicev/testu sposobnosti.	95	47,5	48,5	60,7
	Ker sam želim iti na to šolo.	17	8,5	8,7	69,4
	Ker grede moji prijatelji na to šolo.	2	1,0	1,0	70,4
	Ker so moji starši/sorodniki/znanci/starejši vzorniki/upokojeni strokovnjaki hodili na to šolo.	3	1,5	1,5	71,9
	Ne vem, kaj hočem postati.	45	22,5	23,0	94,9
	Odločen sem, samo nisem še siguren.*	1	0,5	0,5	95,4
	Pogledal na youtube kanalu.*	1	0,5	0,5	95,9
	Ker tako pridem na željeno šolo.*	1	0,5	0,5	96,4
	Šola mi je všeč zaradi krožkov in poudarka na praksi.*	1	0,5	0,5	96,9
	Zaradi ocen in ker je blizu*	1	0,5	0,5	97,4
	Ker se mi zdi, da je ta šola zame najbolj primerna.*	1	0,5	0,5	98,0
	Na tej šoli si lahko zagotovim dober uspeh za življenje.*	1	0,5	0,5	98,5
	Ker je blizu mojega doma.*	2	1,0	1,0	99,5
	Izbiram med šolami.*	1	0,5	0,5	100,0
	Skupno	196	98	100,0	
Manjkajoče vrednosti	4	2			
Skupaj	200	100,0	100,0		

Vir: Lastni vir 2020.

* Trditev je odgovor mladih pod V5 pod navedbo drugo.

Kot najpomembnejši vzrok za odločitev glede nadaljevanja šolanja in poklica je kar 47,5 % vseh vprašanih navedlo »rezultat na testu o izbiri poklica – testu sposobnosti«. Glede »lastne želje o izbiri šole in poklica« se je opredelilo 8,5 % ali 17 anketiranih, »želja staršev« pa je imela vpliv pri 2,5 % vprašanih, »ocene« pa so bile vzrok za odločitev pri 7,5 % anketiranih. Le 1,5 % vprašanih je kot vzrok za odločitev navedla »ker so moji starši/sorodniki/znanci/starejši vzorniki/upokojeni strokovnjaki hodili na to šolo«. Še vedno pa je kar 22,5 % ali 45 vprašanih neodločenih oziroma »ne vedo, kaj si želijo postati«. Iz rezultatov je razvidno da ima Multifaktorska testna baterija velik vpliv na odločitev osnovnošolcev glede nadaljevanja šolanja oziroma izbire poklicne poti. Vse do leta 2013 se je na osnovnih šolah izvajalo testiranje MFBT⁵¹ v osmem razredu, ki je predstavljalo enega od virov informacij o sposobnostih otroka. Rezultati so bili v veliko pomoč pri individualnem kariernem svetovanju in izbiri ustreznega izobraževalnega programa. Žal se zaradi varčevanja in omejitve finančnih sredstev Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje generacijsko testiranje učencev predzadnjega razreda osnovnih šol v letu 2013 ni izvajalo. Še vedno pa je velik % (22,5) neodločenih glede nadaljevanja šolanja in izbire poklica. Ena od rešitev za zmanjšanje števila neodločenih bi bila tudi predstavitev poklica, izkušenj in lastne karierne poti starejše mlajši generaciji. Predstavitev poklica starejše generacije mlajši v osnovnih šolah bi omogočala tudi križanje poti dveh generacij, kjer »učenec ne bi imel več odnosa do starega človeka ali do starih, ampak odnos s starim človekom« (Mlinar 2009, 17).

---

⁵¹ Multifaktorska testna baterija je pomagalo pri oceni, na katerih poklicnih področjih bi bil lahko učenec uspešen.

Tabela 55: Opisne statistike trditev sklopa »dejavniki vpliva na odločitev za poklic oziroma nadaljevanje šolanja« anketirancev mlajše generacije

	N	Min.	Max.	Arit.sredina	Stand.odklon	Koefficient asimetrije		Koefficient sploščenosti	
Kako mi poklic predstavijo.	200	1,00	5,00	3,5200	1,03681	-0,382	0,172	-0,156	0,342
Ker bom dobil službo po končanju šolanja.	199	1,00	5,00	3,5075	1,09576	-0,485	0,172	-0,337	0,343
Ker si to želijo moji starši, skrbniki.	200	1,00	5,00	1,9450	1,01841	0,976	0,172	0,343	0,342
Ker si to želim sam.	199	1,00	5,00	4,7186	0,60403	-2,699	0,172	9,359	0,343
Ker se za to odločijo tudi moji prijatelji, sošolci.	199	1,00	5,00	1,7990	0,97432	1,142	0,172	0,723	0,343
Ker je šola v bližini.	199	1,00	5,00	2,2161	1,13642	0,442	0,172	-0,914	0,343
Ker imam dobre ocene.	199	1,00	5,00	3,2613	1,07406	-0,661	0,172	-0,075	0,343
Ker je to pokazal test sposobnosti, izbire poklicev.	199	1,00	5,00	2,1307	1,12502	0,578	0,172	-0,745	0,343
Skupaj	196								

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: N (numerus) – število odgovorov; Min. (minimum) – najnižja vrednost strinjanja; Max. (maksimum) – najvišja vrednost; AS – aritmetična sredina; SO – standardni odklon; Mere asimetrije (Skewness) – koefficient asimetričnosti porazdelitve; Mere sploščenosti (Kurtosis) – koefficient sploščenosti porazdelitve.

V predstavljenem sklopu so zajete trditve, ki opredeljujejo dejavnike vpliva na odločitev za poklic oziroma nadaljevanje šolanja. Od vseh vprašanih je 196 anketirancev odgovorilo na vseh 5 trditev. Minimalna vrednost tega sklopa trditev je 1, ki pomeni sploh ne velja, 2 ne velja, 3 niti ne velja niti velja, 4 velja, ter maksimalna vrednost 5, ki pomeni popolnoma velja.

V povprečju popolnoma velja trditev, da ima vpliv na odločitev za poklic oziroma nadaljevanje šolanja »lastna želja« (aritmetična sredina = 4,7186), kjer so bili respondenti tudi najbolj enotnega mnenja (standardni odklon = 0,60403), kar pomeni, da je »lastna želja«

najpomembnejši dejavnik odločitve pri izbiri poklica oziroma nadaljevanja šolanja pri osnovnošolcih. V povprečju pa ne velja trditev, da je odločitev o izbiri šole ali poklica vezana na odločitev sošolcev ali prijateljev (aritmetična sredina = 1,7990). Rezultat lahko primerjamo z raziskavo o vrednostnih usmeritvah mladih, ki je bila objavljena v knjigi Mladina 2000. V raziskavi je Uletova ugotovila, da so za mlade v Sloveniji najpomembnejše tri nasprotne strategije: »individualistična« - »da sam najdeš svojo pot«, »odnosna« - »dobro se počutim, kadar sodelujem z drugimi ljudmi« in »zasebniška« - »rad imam svojo zasebnost« (Ule v Mihelj 2000, 71). Tudi desetletje kasneje prihaja raziskava Mladina 2010 do podobnih ugotovitev – povečuje se poudarek na individualnosti, kot odgovoru na današnje negotove in spreminjajoče se družbene razmere (Musil in Lavrič 2011, 63).

Štirje koeficienti asimetrije so pozitivni, kar pomeni, da se indikatorji porazdeljujejo v desno, 4 pa negativni, kar pomeni, da se porazdeljujejo v levo. Koeficienti sploščenosti pa so v večini negativni in gre za sploščeno porazdelitev. Razen pri treh trditvah, kjer je pozitivna vrednost koeficientov in gre za koničasto porazdelitev.

Tabela 56: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »spoznavanje poklicev« anketirancev mlajše generacije

Spoznavanje poklicev:		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	V šoli (učiteljici, svetovalna služba, psiholog na šoli).	50	25,0	25,4	25,4
	V družini (starši, skrbniki, stari starši, sorodniki).	89	44,5	45,2	70,6
	Prijatelji.	11	5,5	5,6	76,1
	Dogodki, sejmi, ki so povezani z zaposlovanjem, kariernim svetovanjem.	30	15,0	15,2	91,4
	Svetovali so mi starejši.	17	8,5	8,7	69,4
Manjkajoče vrednosti		3	1,5		
Skupaj		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

Po mnenju anketiranih osnovnošolcev v večini spoznavajo poklice v družini (44,5 % ali 89 vprašanih), v šoli (25 % ali 50 vprašanih), v 15 % na dogodkih, sejnih, ki so povezani z zaposlovanjem, kariernim svetovanjem, sledi spoznavanje poklicev med prijatelji (5,5 % ali 11 vprašanih), ter po nasvetu starejših v 8,5 %. Iz rezultatov je razvidno, da so nekateri učenci (17 ali 8,5 %) že prepoznali pomen medgeneracijskega učenja, saj so spoznali svoj bodoči poklic po nasvetu starejših. V okviru družine se namreč že stoletja prenašajo veščine, znanja in kompetence, norme ter vrednote med generacijami, kot tudi spoznavanje poklica, kar pomeni, da pojem medgeneracijsko učenje lahko povežemo tudi z družinskim medgeneracijskim učenjem (Rabušičova idr. 2016, 66). V sodobni družbi pa se medgeneracijsko učenje ne odvija samo znotraj družin, ampak tudi v širšem socialnem okolju (Kump 2008, 62).

Tabela 57: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »želja po drugačni predstavitvi poklica, šol« anketirancev mlajše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	117	58,5	59,4	59,4
	ne	80	40,0	40,6	100,0
	Skupno	197	98,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		3	1,5		
Skupaj		200	100		

Vir: Lastni vir 2020.

117 ali 58,5 % anketiranih si želi drugačnih, inovativnih oblik predstavitev poklicev in šol za nadaljnje izobraževanje, kar pomeni, da osnovnošolci niso zadovoljni s sedanji modeli predstavitev. V nadaljevanju so odgovarjali na vprašanje, ali bi se lažje odločali za poklic, če bi ga predstavili predstavniki starejše generacije iz lastnih izkušenj.

Tabela 58: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije osnovnošolcem« anketirancev mlajše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	126	63,0	63,0	63,0
	ne	74	37,0	37,0	100,0
Skupno		200	100,0	100,0	

Vir: Lastni vir 2020.

Kar 63 % osnovnošolcev meni, da bi se lažje odločali za svojo poklicno pot, če bi jim poklic predstavili predstavniki starejše generacije iz lastnih izkušenj. To pomeni, da so mladi naklonjeni medgeneracijskemu učenju in posledično sodelovanju s starejšimi, kar vodi v odpravljanje predsodkov do posamezne generacije, v iskanje in prenašanje znanj ter primerov dobre prakse.

Tabela 59: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »medgeneracijsko povezovanje« anketirancev mlajše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	100	50,0	50,5	50,5
	ne	98	49,0	49,5	100,0
	Skupno	198	99,0	100,0	
Manjkajoče vrednosti		2	1,0		
Skupaj		200	100		

Vir: Lastni vir 2020.

50 % vseh vprašanih bi si želelo povezovanja s starejšo generacijo skozi predstavitev poklica in izkušenj. V luči medgeneracijske problematike je medgeneracijsko povezovanje skozi predstavitev poklica eden od dejavnikov za sistematično vzgajanje in usposabljanje mlade generacije, kar bi omogočilo prenos znanja in izkušenj ter poznavanje starosti. Po ugotovitvah Mladine 2010 so odnosi med mladimi in starejšimi napeti in ni pričakovati sprememb na bolje, zato je potrebno razviti ustrezne strategije, metode in oblike za medgeneracijsko sožitje (Flogie idr. 2013, 19). V tem primeru gre za razvoj ustreznih pedagoških strategij, kjer bi predstavitve poklica lahko predstavljale eno od poti k uresničevanju medgeneracijskega sožitja.

Tabela 60: Frekvenčna porazdelitev trditev sklopa »izbirni predmet – izbira poklica« anketirancev mlajše generacije

		Frekvenčna porazdelitev	Odstotki	Veljavni odstotki	Odstotek kumulative
Vrednosti	da	124	62,0	62,3	62,3
	ne	75	37,5	37,7	100,0
	Skupno	199	99,5	100,0	
Manjkajoče vrednosti		1	0,5		
Skupaj		200	100		

Vir: Lastni vir 2020.

Več kot polovica anketiranih (62 % ali 124) bi si želela imeti izbirni predmet v osnovni šoli »izbira poklica«, pri katerem bi spoznavali poklice, kar pomeni, da mladim pridobivanje informacij o poklicih v dosedanji praksi ne zadostuje in da si želijo drugačnih, inovativnih oblik spoznavanja in predstavitev poklicev. Predstavitve poklica starejše mlajši generaciji v okviru izbirnega predmeta »izbira poklica« bi omogočalo tudi spoznanja in znanja o generacijah ter predstavljalo eno od novih oblik in metod dela v medgeneracijski pedagogiki.

Tabela 61: Opisne statistike trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije osnovnošolcem« anketirancev mlajše generacije

	N	Min.	Max.	Arit.sredina	Stand.odklon	Koefficient asimetrije		Koefficient sploščenosti	
Bi jim z veseljem prisluhnil, kaj imajo za povedati.	200	1,00	5,00	3,8650	0,94936	-0,652	0,172	0,218	0,342
Bi mi bilo zanimivo, drugače.	200	1,00	5,00	3,6150	1,06887	-0,528	0,172	-0,289	0,342
Bi se nekaj naučil.	199	1,00	5,00	3,7588	0,97551	-0,653	0,172	0,167	0,343
Bi se lažje odločil za poklic, šolo.	200	1,00	5,00	3,2950	1,12887	-0,136	0,172	-0,703	0,342
Bi spoznaval vzornike za svojo lastno starost.	200	1,00	5,00	2,8650	1,03058	0,024	0,172	-0,665	0,342
Bi imel pozitiven odnos do starejše generacije.	200	1,00	5,00	3,6050	0,99697	-0,493	0,172	-0,116	0,342
Bi se dobro počutil ob starejši generaciji.	200	1,00	5,00	3,2600	1,03331	-0,125	0,172	-0,487	0,342
Bi spoznal izkušnje in modrosti starejše generacije.	200	1,00	5,00	3,7500	1,01124	-0,688	0,172	0,216	0,342
Skupaj	199								

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: N (numerus) – število odgovorov; Min. (minimum) – najnižja vrednost strinjanja; Max. (maksimum) – najvišja vrednost; AS – aritmetična sredina; SO – standardni odklon; Mere asimetrije (Skewness) – koefficient asimetričnosti porazdelitve; Mere sploščenosti (Kurtosis) – koefficient sploščenosti porazdelitve.

V predstavljenem sklopu so zajete trditve, ki opredeljujejo dejavnike vpliva predstavitve poklica starejše generacije na osnovnošolce. Od vseh vprašanih je 199 anketirancev odgovorilo na vseh 5 trditev. Minimalna vrednost tega sklopa trditev je 1, ki pomeni sploh ne velja, 2 ne velja, 3 niti ne velja niti velja, 4 velja, ter maksimalna vrednost 5, ki pomeni popolnoma velja.

V povprečju velja trditev, da **»bi mladi z veseljem prisluhnilo starejšim, kaj imajo za povedati«** (aritmetična sredina = 3,86), kjer so bili vprašani tudi najbolj enotnega mnenja (standardni odklon = 0,949). Mladi so pri predstavitvi poklica starejše generacije prepoznali

pomembnost znanja in izkušenj, ki predstavljajo uspešno karierno pot, ter priložnost za prenos znanja iz generacije na generacijo. Prav tako predstavitev poklica predstavlja uspešen način povezovanja tako ljudi kot znanja. V povprečju niti ne velja niti velja trditev (aritmetična sredina = 2,865), da »**bi mladi spoznavali vzornike za svojo lastno starost**«. Vprašani so bili najbolj neenotnega mnenja pri trditvi (standardni odklon = 1,129), da »**bi se lažje odločali za poklic, šolo**«. Koeficienti asimetrije so v sedmih trditvah negativni, kar pomeni, da se indikatorji porazdeljujejo v levo, en koeficient pa je pozitiven, kar pomeni, da se indikator porazdeljuje v desno. Koeficienti sploščenosti so pri petih trditvah negativni in gre za sploščeno porazdelitev. Pri treh trditvah pa je vrednost koeficientov pozitivna in gre za koničasto porazdelitev.

V nadaljevanju smo želeli ugotoviti, ali obstaja statistična razlika med učenci 8. in učenci 9. razreda glede odločenosti o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja po zaključku osnovne šole.

Tabela 62: Odločenost učencev o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja po zaključku osnovne šole glede na razred anketirancev mlajše generacije

			Že veste kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?		Skupaj
			da	ne	
Kateri razred OŠ obiskujete?	8. razred	Seštevek	59	59	118
		% znotraj Kateri razred OŠ obiskujete?	50,00 %	50,00 %	100,00%
		% znotraj Že veste, kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	51,80%	69,40%	59,30%
		% Skupaj	29,60%	29,60%	59,30%
	9. razred	Seštevek	55	26	81
		% znotraj Kateri razred OŠ obiskujete?	67,90%	32,10%	100,00%
		% znotraj Že veste, kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	48,20%	30,60%	40,70%
		% Skupaj	27,60%	13,10%	40,70%
Skupaj	Seštevek	114	85	199	
	% znotraj Kateri razred OŠ obiskujete?	57,30%	42,70%	100,00%	
	% znotraj Že veste, kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	100,00%	100,00%	100,00%	
	% Skupaj	57,30%	42,70%	100,00%	

Vir: Lastni vir 2020.

Iz kontingenčne tabele je razvidno, da mladostniki, ki obiskujejo 8. razred osnovne šole v večini (69,4 % ali 59) še ne vedo, kaj bi radi bili po poklicu, oziroma kje bodo nadaljevali šolanje po zaključku osnovne šole. Mladostniki, ki so v času raziskave obiskovali 9. razred, pa so bili v večini že odločeni, kaj si želijo postati po poklicu (48,2 % ali 55).

Tabela 63: Kontingenčni test Hi kvadrat preizkusa povezanosti razreda in odločenosti o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja anketirancev mlajše generacije

Hi kvadrat test					
	Vrednost	df	Asimptotični pomen (dvostranski)	Natančen pomen (dvostranski)	Natančen pomen (enostranski)
Pearsonov Hi kvadrat	6,290^a	1	0,012		
popravek	5,58	1	0,018		
Razmerje verjetnosti	6,376	1	0,012		
Fisherjev Test				0,014	0,009
Linearna povezanost	6,259	1	0,012		
Število veljavnih primerov	199				

Vir: Lastni vir 2020.

Tabela 64: Vrednost Cramerjevega V koeficienta povezanosti razreda in odločenosti o izbiri poklica in nadaljevanja šolanja anketirancev mlajše generacije

		Vrednost	Približen pomen
	Phi	-0,178	0,012
	Cramer's V	0,178	0,012
Število veljavnih primerov		199	

Vir: Lastni vir 2020.

Vrednost hi-kvadrat znaša 6,290, χ^2 je statistično pomemben na ravni $\alpha = 0,012$, kar pomeni, da s 1,2 % tveganjem zavrnemo hipotezo neodvisnosti. Vrednost Cramerjevega V koeficienta znaša 0,178. Vrednost Phi, ki se uporablja samo za tabele 2x2 (dve vrstici in dva stolpca) pa znaša - 0,178. Iz analize je razvidno, da sta razred in kaj si želijo mladostniki postati po poklicu ter na katero šolo se bodo vpisali po zaključku osnovne šole, povezana.

3.4.2.1 Faktorska analiza vprašalnika – mlajša generacija

3.4.2.1.1 Eksploratorna faktorska analiza spremenljivk trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce«

V nadaljevanju želimo ugotoviti, ali je sklop »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« eno ali večfaktorski sklop. Slednji je opredeljen z osmimi spremenljivkami v obliki trditev.

Tabela 65: Preizkus smiselnosti faktorske analize spremenljivk trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije

Kaiser-Meyer-Olkin-jeva mera za primernost vzorčenja		0,851
Bartlettov test sferičnosti	Hi-Kvadrat	530,797
	razlika	28
	značilnost	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

S Kaiser-Meyer-Olkinovo mero, ki meri delež skupne variance v uporabljenem sistemu spremenljivk, je bila ugotovljena primernost vzorca, saj se vrednost KMO giblje med 0 in 1. Za naš vzorec znaša KMO 0,851, kar je visoka vrednost in zato lahko pričakujemo, da bo faktorska analiza dala razločne in zanesljive faktorje. Iz tabele lahko razberemo tudi Bartlettov test homogenosti varianc. Statistična pomembnost tega testa je 0,000, torej so vse korelacije statistično pomembne in lahko zaključimo, da so spremenljivke med seboj dovolj povezane, da lahko izvedemo faktorsko analizo. V nadaljevanju je pomembno analizirati skupne vrednosti ali komunalitete, ki se gibljejo v razponu od 0 do 1.

Tabela 66: Kumunalitete trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije

Bi jim z veseljem prisluhnil, kaj imajo za povedati.	1,000	0,507
Bi mi bilo zanimivo, drugače.	1,000	0,564
Bi se nekaj naučil.	1,000	0,553
Bi se lažje odločil za poklic, šolo.	1,000	0,449
Bi spoznaval vzornike za svojo lastno starost.	1,000	0,355
Bi imel pozitiven odnos do starejše generacije.	1,000	0,502
Bi se dobro počutil ob starejši generaciji.	1,000	0,467
Bi spoznal izkušnje in modrosti starejše generacije.	1,000	0,496

Vir: Lastni vir 2020.

Tabela 67: Lastne vrednosti faktorjev trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije

Komponenta	Začetne lastne vrednosti			Izvelčene vsote kvadriranih bremen		
	Skupaj	% variance	% kumulative	Skupaj	% variance	% kumulative
Bi jim z veseljem prisluhnil, kaj imajo za povedati.	3,892	48,654	48,654	3,892	48,654	48,654
Bi mi bilo zanimivo, drugače.	0,861	10,759	59,412			
Bi se nekaj naučil.	0,798	9,981	69,393			
Bi se lažje odločil za poklic, šolo.	0,614	7,669	77,062			
Bi spoznaval vzornike za svojo lastno starost.	0,571	7,138	84,200			
Bi imel pozitiven odnos do starejše generacije.	0,509	6,357	90,557			
Bi se dobro počutil ob starejši generaciji.	0,453	5,665	96,222			
Bi spoznal izkušnje in modrosti starejše generacije.	0,302	3,778	100,000			

Vir: Lastni vir 2020.

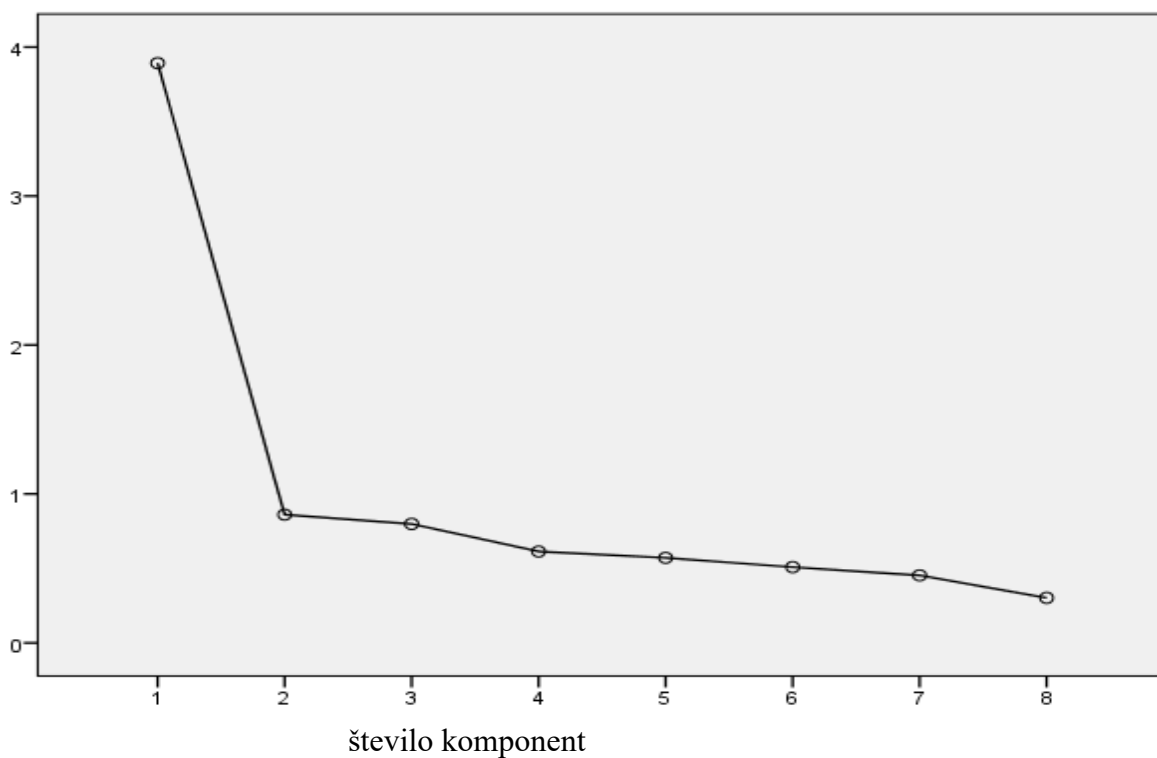
Tabela 68: Faktorska matrika trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije

	Komponenta
	1
Bi jim z veseljem prisluhnil, kaj imajo za povedati.	0,712
Bi mi bilo zanimivo, drugače.	0,751
Bi se nekaj naučil.	0,743
Bi se lažje odločil za poklic, šolo.	0,670
Bi spoznaval vzornike za svojo lastno starost.	0,596
Bi imel pozitiven odnos do starejše generacije.	0,709
Bi se dobro počutil ob starejši generaciji.	0,683
Bi spoznal izkušnje in modrosti starejše generacije.	0,704

Vir: Lastni vir 2020.

Slika 21: Točka preloma – »scree« diagram trditev sklopa »pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce« anketirancev mlajše generacije

začetne lastne vrednosti komponent

Vir: Lastni vir 2020.

Analiza glavnih komponent in Scree plot diagram dokazujeta, da navedeni dejavniki predstavitve poklicev starejše generacije tvorijo eno komponento spremenljivke, ki smo jo poimenovali »**pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce**«.

3.4.2.2 Korelacija

V nadaljevanju smo z analizo korelacij merili medsebojni vpliv dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, odločenosti za poklic in nadaljevanje šolanja ter vzrokov za odločitev. Povezanost med navedenimi dejavniki smo merili s Pearsonovim korelacijskim koeficientom.

Tabela 69: Korelacijska matrika dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, odločenosti za poklic in nadaljevanje šolanja ter vzrokov za odločitev - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev mlajše generacije

		spol	starost	Kateri razred OŠ obiskujete?	Že veste kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	Zakaj ste se odločili za ta poklic, za to šolo?
spol	Pear.Corr.	1	-0,212*	-0,148*	-0,029	-0,025
	Sig. (2tailed)		0,003	0,036	0,683	0,725
	N	200	200	200	199	196
starost	Pear.Corr.	-0,212*	1	0,743*	-0,094	0,000
	Sig. (2tailed)	0,003		0,000	0,187	0,998
	N	200	200	200	199	196
Kateri razred OŠ obiskujete?	Pear.Corr.	-0,148*	0,743**	1	-0,178*	0,054
	Sig. (2tailed)	0,036	0,000		0,012	0,452
	N	200	200	200	199	196
Že veste, kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	Pear.Corr.	-0,029	-0,094	-0,178*	1	0,334**
	Sig. (2tailed)	0,683	0,187	0,012		0,000
	N	199	199	199	199	195
Zakaj ste se odločili za ta poklic, za to šolo?	Pear.Corr.	-0,025	0,000	0,054	0,334**	1
	Sig. (2tailed)	0,725	0,998	0,452	0,000	
	N	196	196	196	195	196

Vir: Lastni vir 2020.

**Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,01$.

* Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,05$.

Tabela 70: Korelacijska matrika dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, odločenost za poklic in nadaljevanje šolanja, vzrokov za odločitev, želje po drugačnih predstavitvah poklicev, predstavitev poklica starejše generacije, povezovanja s starejšo generacijo in želje po izbirnem predmetu »izbira poklica« - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev mlajše generacije

		spol	starost	Kateri razred OŠ obiskujete?	Že veste kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	Zakaj ste se odločili za ta poklic, za to šolo?	Si želite še drugačnih predstavitev poklicev, šol?	Predstavljajte si, da vam poklice prestavi starejša generacija iz lastnih izkušenj	Bi se želeli povezovati s starejšo generacijo na takšen način?	Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica, pri katerem bi spoznavali poklice?
spol	Pear.Corr.	1	0,212 ^{**}	-0,148 [*]	-0,029	-0,025	-0,144 [*]	-0,018	0,01	-0,128
	Sig. (2-tailed)		0,003	0,036	0,683	0,725	0,043	0,795	0,891	0,071
	N	200	200	200	199	196	197	200	198	199
starost	Pear.Corr.	0,212 ^{**}	1	0,743 ^{**}	-0,094	0	0,169 [*]	0,128	0,025	0,132
	Sig. (2-tailed)	0,003		0	0,187	0,998	0,018	0,072	0,732	0,063
	N	200	200	200	199	196	197	200	198	199
Kateri razred OŠ obiskujete?	Pear.Corr.	-0,148 [*]	0,743 ^{**}	1	-0,178 [*]	0,054	0,128	0,085	0,08	0,137
	Sig. (2-tailed)	0,036	0		0,012	0,452	0,072	0,231	0,261	0,054
	N	200	200	200	199	196	197	200	198	199
Že veste, kaj bi radi bili po poklicu ali na katero šolo se boste vpisali?	Pear.Corr.	-0,029	-0,094	-0,178 [*]	1	0,334 ^{**}	-0,018	-0,046	0,086	0,005
	Sig. (2-tailed)	0,683	0,187	0,012		0	0,802	0,519	0,227	0,945
	N	199	199	199	199	195	196	199	197	198
Zakaj ste se odločili ravno za to šolo?	Pear.Corr.	-0,025	0	0,054	0,334 ^{**}	1	-0,023	0,002	-0,051	-0,081
	Sig. (2-tailed)	0,725	0,998	0,452	0		0,756	0,983	0,478	0,259
	N	196	196	196	195	196	193	196	194	195
Si želite še drugačnih predstavitev poklicev, šol?	Pear.Corr.	-0,144 [*]	0,169 [*]	0,128	-0,018	-0,023	1	0,148 [*]	-0,017	0,167[*]
	Sig. (2-tailed)	0,043	0,018	0,072	0,802	0,756		0,038	0,818	0,019
	N	197	197	197	196	193	197	197	195	196
Predstavljajte si, da vam poklice prestavi starejša generacija iz lastnih izkušenj.	Pear.Corr.	-0,018	0,128	0,085	-0,046	0,002	0,148 [*]	1	0,239 ^{**}	0,174[*]
	Sig. (2-tailed)	0,795	0,072	0,231	0,519	0,983	0,038		0,001	0,014
	N	200	200	200	199	196	197	200	198	199
Bi se želeli povezovati s starejšo generacijo na takšen način?	Pear.Corr.	0,01	0,025	0,08	0,086	-0,051	-0,017	0,239 ^{**}	1	0,182 [*]
	Sig. (2-tailed)	0,891	0,732	0,261	0,227	0,478	0,818	0,001		0,011
	N	198	198	198	197	194	195	198	198	197
Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica, pri katerem bi spoznavali poklice?	Pear.Corr.	-0,128	0,132	0,137	0,005	-0,081	0,167 [*]	0,174 [*]	0,182 [*]	1
	Sig. (2-tailed)	0,071	0,063	0,054	0,945	0,259	0,019	0,014	0,011	
	N	199	199	199	198	195	196	199	197	199

Vir: Lastni vir 2020.

Pri izračunu Pearsonovega koeficienta korelacije vidimo, da obstaja šibka povezanost med predstavitvijo poklica starejše generacije in željo po izbirnem predmetu: »izbira poklica« ($r = 0,174$) ter šibka povezanost med željo po drugačni predstavitvi poklicev in željo po izbirnem predmetu: »izbira poklica« ($r = 0,167$).

Tabela 71: Korelacijska matrika dejavnikov spola, starosti anketiranih, vključenosti v osmi ali deveti razred osnovne šole, predstavitvijo poklica starejše generacije, povezovanjem s starejšo generacijo, željo po izbirnem predmetu »izbira poklica« in pomenom predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce - Pearsonov korelacijski koeficient po mnenju anketirancev mlajše generacije

		spol	starost	Kateri razred OŠ obiskujete?	Predstavite v poklica starejše generacije	Bi se želeli povezovati s starejšo generacijo na takšen način?	Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica	Pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce
spol	Pear. Corr.	1	-0,212**	-0,148*	-0,018	0,01	-0,128	0,065
	Sig.(2tailed)		0,003	0,036	0,795	0,891	0,071	0,36
	N	200	200	200	200	198	199	199
starost	Pear. Corr.	-,212**	1	0,743**	0,128	0,025	0,132	-0,121
	Sig.(2tailed)	0,003		0	0,072	0,732	0,063	0,089
	N	200	200	200	200	198	199	199
Kateri razred OŠ obiskujete?	Pear. Corr.	-,148*	0,743**	1	0,085	0,08	0,137	-0,141*
	Sig.(2tailed)	0,036	0		0,231	0,261	0,054	0,047
	N	200	200	200	200	198	199	199
Predstavitev poklica starejše generacije.	Pear. Corr.	-0,018	0,128	0,085	1	0,239**	0,174*	-0,355**
	Sig.(2tailed)	0,795	0,072	0,231		0,001	0,014	0
	N	200	200	200	200	198	199	199
Bi se želeli družiti s starejšo generacijo na takšen način?	Pear. Corr.	0,01	0,025	0,08	0,239**	1	0,182*	-0,332**
	Sig.(2tailed)	0,891	0,732	0,261	0,001		0,011	0
	N	198	198	198	198	198	197	197
Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica.	Pear. Corr.	-0,128	0,132	0,137	0,174*	0,182*	1	-0,323**
	Sig.(2tailed)	0,071	0,063	0,054	0,014	0,011		0
	N	199	199	199	199	197	199	198
Pomen predstavitve poklica starejše generacije za osnovnošolce.	Pear. Corr.	0,065	-0,121	-0,141*	-0,355**	-0,332**	-0,323**	1
	Sig.(2tailed)	0,36	0,089	0,047	0	0	0	
	N	199	199	199	199	197	198	199

Vir: Lastni vir 2020.

**Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,01$.

* Povezava je statistično značilna na ravni $p < 0,05$.

3.4.2.3 Testiranje ter preverjanje predvidenih hipotez - mlajša generacija

H6: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno prispeva k odločitvi mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot.

3.4.2.3.1 Regresijski model med spremenljivkami medgeneracijsko učenje in lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot

Tabela 72: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega učenja na lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,355	0,126	0,121	0,45287

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 12,1 % kar pomeni, da neodvisna spremenljivka dobro pojasnjuje odvisno spremenljivko.

Tabela 73: F-test med medgeneracijskim učenjem in lažjo odločitvijo mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	5,818	1	5,818	28,365	0,000 ^b
Znotraj skupin	40,404	197	0,205		
Skupaj	46,221	198			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: lažja odločitev mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot.

Neodvisna spremenljivka: medgeneracijsko učenje

F-statistika kaže, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom - v našem primeru znaša 28,365, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,000, kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom.

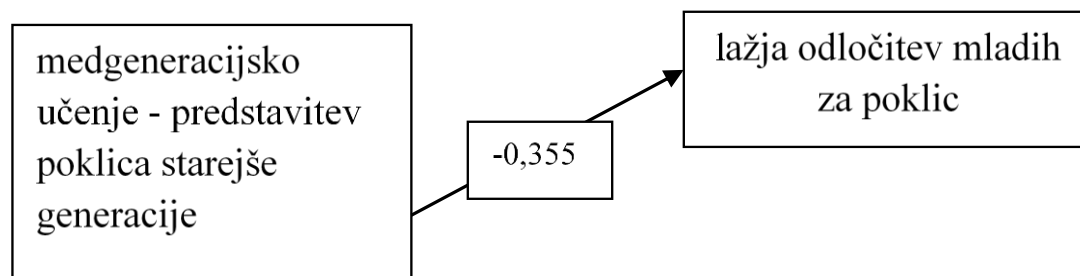
Tabela 74: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov medgeneracijsko učenje in lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	2,161	0,153		14,163	0,000
	medgeneracijsko učenje	-0,223	0,042	-0,355	-5,326	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: lažja odločitev mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot.

Slika 22: Regresijski model vpliva medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklicev starejše generacije med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo na lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot po mnenju anketirancev mlajše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisno spremenljivko »medgeneracijsko učenje« kot predstavitev poklicev starejše generacije med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšimi in odvisno

spremenljivko »lažja odločitev mladih« za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot obstajajo statistično značilne povezave.

Iz predstavljene regresijske analize je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisna spremenljivka medgeneracijsko učenje med predstavniki starejše generacije in osnovnošolci skozi predstavitev poklica starejše generacije mlajši statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko lažje odločanje mladih za nadaljnje izobraževanje oziroma poklicno pot.

Predstavitev poklicev starejše generacije mlajši so mladi prepoznali kot enega od dejavnikov za lažjo odločitev pri izbiri poklica in nadaljevanja šolanja. Prepoznali so tudi pomen življenjskih izkušenj in vrednot, ki se izročajo v »medgeneracijski izmenjavi« (Priatelj 2008, 76-83).

Medgeneracijsko učenje kot predstavitev poklicev starejše generacije mlajši bi pripomoglo tudi k odpravi težav, ki se pojavljajo ob vedno večji odtujenosti generacij, predvsem pri spoznavanju pomena medgeneracijskega sodelovanja, ki vodi k toleranci in razumevanju med generacijama.

H7: Obstaja statistično značilna razlika med mnenji respondentov mlajše generacije 8. in respondentov mlajše generacije 9. razreda o izbiri izbirnega predmeta »izbira poklica«, ki bi ga predstavljale starejše generacije.

Tabela 75: T-test med neodvisnima vzorcema osnovnošolcev 8. in 9. razreda in željo po izbirnem predmetu »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije

Razred osnovne šole		N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Standardna napaka
Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica	8. razred	118	1,3220	0,46925	0,04320
	9. razred	81	1,4568	0,50123	0,05569

Vir: Lastni vir 2020.

Iz tabele je razvidno, da v anketi sodelujoči osmošolci niso prepoznali pomena dodatnega izbirnega predmeta, pri katerem bi spoznavali različne vrste poklicev skozi predstavitev starejše generacije (aritmetična sredina = 1,322).

Tabela 76: Levenov test med neodvisnima vzorcema osnovnošolcev 8. in 9. razreda in željo po izbirnem predmetu »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije

		Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica, pri katerem bi spoznavali poklice?		
		Predvidena enaka odstopanja	Nepredvidena enaka odstopanja	
Levenov test za enakost varianc	F	9,848		
	Sig.	0,002		
t-test za enakost povprečij	t	-1,936	-1,912	
	df	197	164,504	
	Sig. (2-tailed)	0,054	0,058	
	Mean Difference	-0,13476	-0,13476	
	Std. Error Difference	0,06962	0,07048	
	95 % interval zaupanja	Lower	-0,27205	-0,27392
		Upper	0,00254	0,00441

Vir: Lastni vir 2020.

Iz tabele neodvisnih vzorcev lahko razberemo, da ne obstajajo statistične razlike med mnenjem učencev 8. in mnenjem učencev 9. razreda o izbiri izbirnega predmeta »izbira poklica«, kjer bi svoj poklic predstavljali predstavniki starejše generacije. Hipotezo zavrnamo.

H8: Medgeneracijsko učenje, kot predstavitev poklicev starejše generacije, po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno vpliva na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica«.

3.4.2.3.2 Regresijski model med spremenljivkama medgeneracijsko učenje in izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica«

Tabela 77: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv medgeneracijskega učenja na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,323 ^a	0,105	0,100	0,46134

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 10,0 % kar pomeni, da neodvisna spremenljivka dobro pojasnjuje odvisno spremenljivko.

Tabela 78: F-test med medgeneracijskim učenjem in izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	4,875	1	4,875	22,906	0,000 ^b
Znotraj skupin	41,716	196	0,213		
Skupaj	46,591	197			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: izbira izbirnega predmeta »izbira poklica«

Neodvisna spremenljivka: medgeneracijsko učenje

F-statistika kaže, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom - v našem primeru znaša 22,906, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,000, kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom.

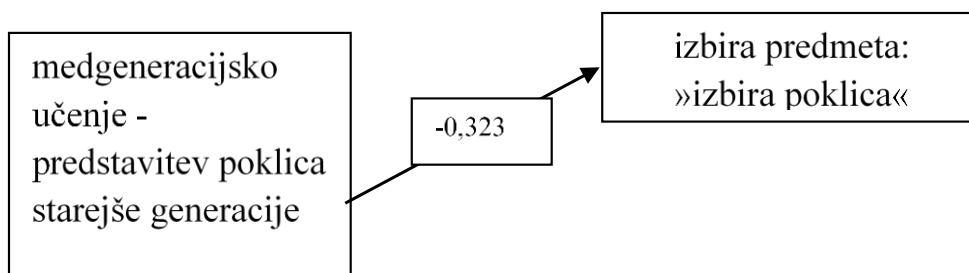
Tabela 79: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov medgeneracijsko učenje in izbira izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	2,111	0,157		13,490	0,000
	medgeneracijsko učenje	-0,206	0,043	-0,323	-4,786	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: izbira izbirnega predmeta »izbira poklica«

Slika 23: Regresijski model vpliva medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklicev starejše generacije med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšo generacijo na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica« po mnenju anketirancev mlajše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisno spremenljivko »medgeneracijsko učenje« kot predstavitev poklicev starejše generacije, med osnovnošolci osmega in devetega razreda ter starejšimi in odvisno

spremenljivko izbira izbirnega predmeta »izbira poklica« obstajajo statistično značilne povezave.

Iz predstavljene regresijske analize je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisna spremenljivka medgeneracijsko učenje med predstavniki starejše generacije in osnovnošolci skozi predstavitev poklica starejše generacije mlajši statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko izbira izbirnega predmeta »izbira poklica«. Zopet se je potrdilo, da si mladi želijo drugačnih oblik predstavitev poklicev in da pri tem ne izključujejo predstavnikov starejše generacije, prav nasprotno, v primeru predstavitev poklicev starejše generacije, bi izbrali izbirni predmet »izbira poklica«. V okviru predmeta »izbira poklica« bi bil tako mogoč prenos znanja in izkušenj iz ene generacije na drugo, kar bi v praksi lahko predstavljalo tudi eno od pedagoških strategij za sožitje generacij.

H9: Predstavitve poklicev starejše generacije na osnovnih šolah po mnenju respondentov mlajše generacije statistično značilno vplivajo na povezanost s starejšo generacijo.

3.4.2.3.3 Regresijski model med spremenljivkama predstavitev poklicev starejše generacije in povezanostjo s starejšo generacijo

Tabela 80: Povzetek linearnega regresijskega modela: vpliv predstavitve poklicev starejše generacije na povezanost s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije

Model	R	R ²	Korigirani R ²	Std. napaka ocene
1	0,345 ^a	0,119	0,105	0,47417

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: R² - koeficient determinacije

Odstotek pojasnjene variance je 10,5 % kar pomeni, da neodvisna spremenljivka dobro pojasnjuje odvisno spremenljivko.

Tabela 81: F-test med Predstavitvijo poklicev starejše generacije in povezanostjo s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije

	Vsota kvadratov	df	Povprečje kvadratov	F	Sig.
Med skupinami	5,827	3	1,942	8,639	0,000 ^b
Znotraj skupin	43,168	192	0,225		
Skupaj	48,995	195			

Vir: Lastni vir 2020.

Legenda: df – stopinje prostosti, Sig. – statistična značilnost

Odvisna spremenljivka: povezanost s starejšo generacijo

Neodvisna spremenljivka: predstavitev poklicev starejše generacije

F-statistika kaže, kako dobro se regresijski model v celoti prilega podatkom – v našem primeru znaša 8,639, statistična značilnost F-statistike pa je manjša od 0,000, kar pomeni, da se model zelo dobro prilega podatkom.

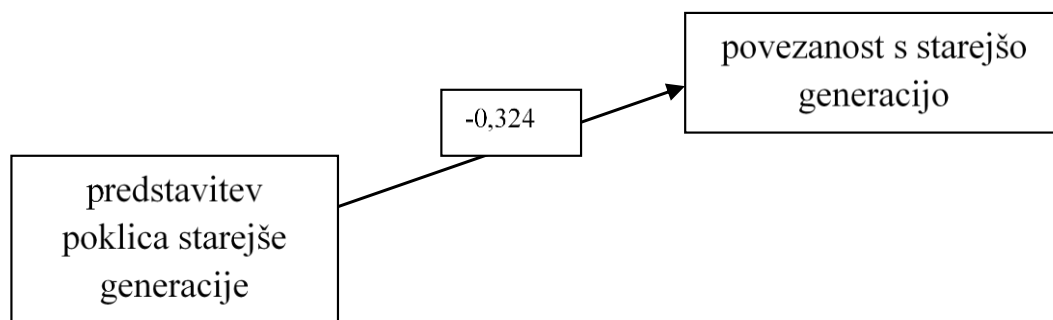
Tabela 82: Medsebojni vpliv regresijskih koeficientov predstavitev poklicev starejše generacije in povezanost s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije

Model		Nestandardizirani regresijski koeficient		Standardizirani regresijski koeficient	t	Sig.
		B	Std. napaka	Beta		
1	konstanta	2,039	0,234		8,731	0,000
	predstavitev poklicev	-0,211	0,044	-0,324	-4,738	0,000

Vir: Lastni vir 2020.

Odvisna spremenljivka: povezanost s starejšo generacijo

Slika 24: Regresijski model vpliva predstavitev poklicev starejše generacije na povezanost s starejšo generacijo po mnenju anketirancev mlajše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

Med neodvisno spremenljivko »predstavitev poklica« predstavnikov starejše generacije in odvisno spremenljivko »povezanost s starejšo generacijo« obstajajo statistične značilne povezave.

Iz predstavljene regresijske analize je razvidno, da hipotezo lahko potrdimo, saj neodvisna spremenljivka predstavitev poklica starejše generacije mlajši, statistično značilno vpliva na odvisno spremenljivko povezanost s starejšo generacijo. Predstavitev poklicev predstavnikov starejše generacije na osnovnih šolah bi po mnenju osnovnošolcev vplivale na boljšo povezanost obeh generacij. Učenci bi ob stiku s starejšimi spoznavali starost in življenje starejših, starejši pa življenje mladih danes. Obe generaciji pa bi skozi medgeneracijski dialog gradili most med generacijama ter ustvarjali odprto, spoštljivo komunikacijsko kulturo, ki bi vodila v boljšo povezanost obeh generacij.

V nadaljevanju smo z metodo modeliranja in interpretacije predstavili faktorje vpliva procesa medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev, ki smo jih povezali z rezultati mnenja anketirancev starejše in mlajše generacije.

3.5 Razprava

3.5.1 Starejša generacija

Iz predstavljenih rezultatov stališč starejše generacije o vlogi medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev smo povzeli vplivne dejavnike medgeneracijskega učenja, ki jih predstavljamo v sliki 25.

Slika 25: Vplivni dejavniki medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev po mnenju starejših anketirancev

Vir: Lastni vir 2020.

Staranje prebivalstva in sodoben način življenja povzročata odtujenost generacij, zato so vse medgeneracijske pobude in prakse usmerjene k ozaveščanju, združevanju in sodelovanju generacij. "Medgeneracijska praksa je namenjena združevanju ljudi v namenskih, vzajemno koristnih dejavnostih, ki spodbujajo večje razumevanje in spoštovanje med generacijami in prispevajo k izgradnji bolj povezanih skupnosti. Združi ljudi v namensko obojestransko koristno dejavnost." (Fundacija Beth Johnson 2019). Ena izmed medgeneracijskih praks je tudi medgeneracijsko učenje v različnih oblikah. Modeli medgeneracijskega učenja se razlikujejo glede na različne tradicije in kulturne, gospodarske, družbene ter politične razmere v posameznih državah (Kump 2008, 67).

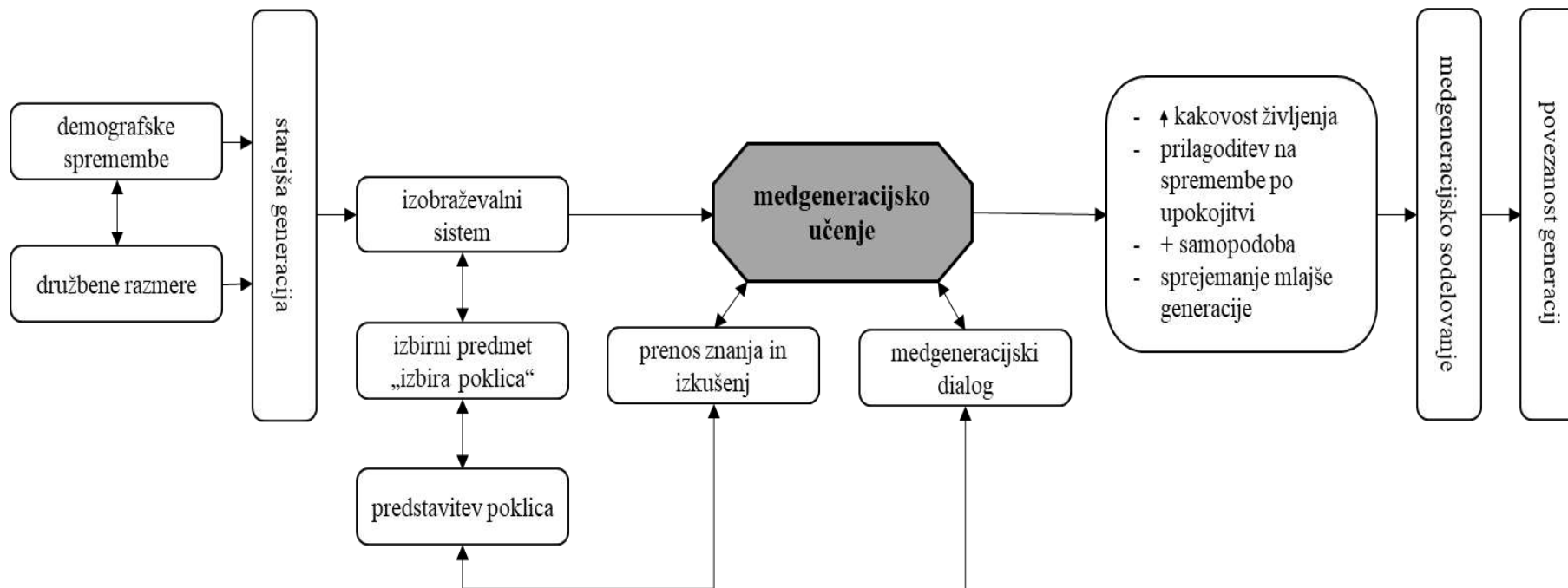
V našem raziskovalnem procesu smo ugotavljali vpliv medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklicev starejše generacije osnovnošolcem na kakovost življenja starejših po upokojitvi. Ugotovili smo, da ima medgeneracijsko učenje statistično značilen vpliv na kakovost življenja starejših, kar je v skladu tudi z rezultati raziskave o kakovosti življenja starejših v Braziliji, kjer so anketiranci kot enega najbolj vplivnih dejavnikov na kakovost življenja izpostavili sodelovanje in odnos med generacijami (Tavares idr. 2016, 3557). Medgeneracijsko sodelovanje, kot posledica medgeneracijskega učenja, spodbuja interakcijo med predstavniki različnih generacij, kar vodi v večje medgeneracijsko razumevanje in spoštovanje. Medgeneracijsko sodelovanje med starejšo in mlajšo generacijo z vidika predstavitve poklica, prenosa znanja in izkušenj po mnenju predstavnikov starejše generacije vpliva na lažjo in hitrejšo prilagoditev na spremembe v obdobju po upokojitvi, kar je v skladu tudi z raziskavo o medgeneracijskem sodelovanju med najstniki in upokojenci pri učenju uporabe računalniške tehnologije v Italiji (Gall 2014, 1275). Bistvo sodelovanja obeh generacij je, da se generaciji skupaj ukvarjata z usklajenimi dejavnostmi, sta ustvarjalni, si izmenjujeta izkušnje, se medsebojno povezujeta, krepiata svoje socialne mreže in svojo samopodobo.

Izsledki naše raziskave so potrdili odvisnost samopodobe starejše generacije od povezanosti z mlajšo generacijo, od prilagoditve na spremembe po upokojitvi, kakovosti življenja in vključenosti v vseživljenjsko učenje, kar pomeni, da je medgeneracijsko učenje eden od pomembnih faktorjev vpliva na posameznikovo dožemanje samega sebe. Ugotavljamo, da povezovanje in sodelovanje starejše z mlajšo generacijo skozi predstavitve poklicev v okviru medgeneracijskega učenja omogoča vključenost v družbo, ki je pomembna za dostojno in kakovostno življenje tudi v obdobju po upokojitvi. V dolgoživi družbi je tudi vključenost v vseživljenjsko učenje eden od elementov aktivnega staranja, ki tako kot medgeneracijsko sodelovanje vpliva na pozitivno samopodobo posameznika, kar kaže tudi naša raziskava.

Znanstveniki ugotavljajo, da je samospoštovanje povezano z odnosi, delom, občutkom koristnosti in pripadnosti družbi (Kim 2013, 341; Park idr. 2014, 219; Han idr. 2015), kar je v skladu tudi z rezultati naše raziskave. Kot je bilo izpostavljeno že v teoretičnih izhodiščih, se v procesu medgeneracijskega učenja krepi samopodoba obeh generacij, tako starejše kot tudi mlajše (Hatton Yeo v Berčan 2020, 45), kar pomeni, da medgeneracijsko učenje lahko poimenujemo tudi kot vzajemno koristen učni proces, kar kažejo tudi rezultati naše raziskave.

Vključenost v vseživljenjsko učenje in kakovost življenja sta po mnenju predstavnikov starejše generacije v naši raziskavi ključna dejavnika pri sprejemanju in razumevanju mlajše generacije. Vseživljenjsko učenje predstavlja pomemben element življenja, saj je neposredno povezano z aktivnim vključevanjem starejših v procese in spreminjanje sloga življenja ob vstopu v tretje življenjsko obdobje (Macuh 2017, 4). Vseživljenjsko učenje se kaže kot preplet izobraževanja, usposabljanja in izkušnjskega učenja in kot preplet različnih poti učenja v vseh starostnih obdobjih (Boström in Bernhard 2017, 2; Macuh in Raspor 2018, 19). Naša raziskava je potrdila, da generaciji v procesu medgeneracijskega učenja razvijata medsebojne učne odnose in spodbujata ustvarjalne procese, spreminjata vrednote, kar vodi k boljšemu medgeneracijskemu razumevanju in sodelovanju.

Slika 26: Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika starejše generacije

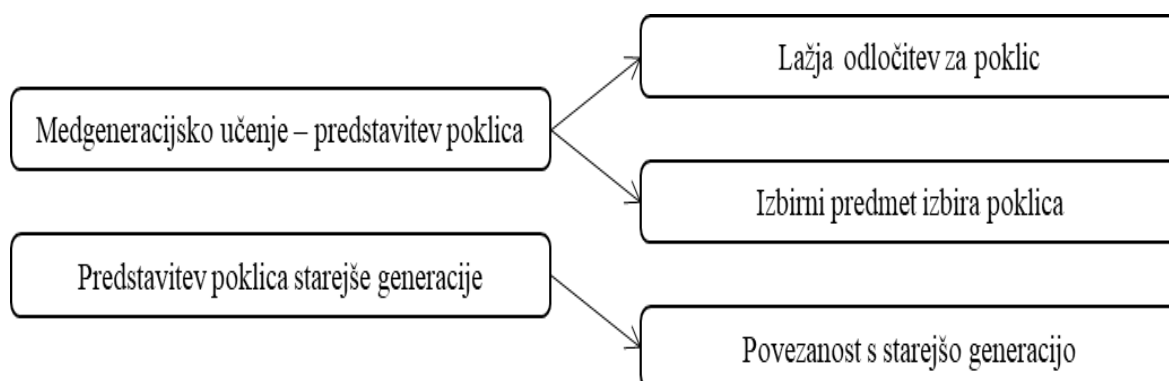
Vir: Lastni vir 2020.

Kot je bilo predstavljeno že v teoretičnih izhodiščih, imajo demografske kot tudi družbene spremembe velik vpliv na generacije. Generacije se med seboj oddaljujejo, kar povzroča nerealne, negativne stereotipe in sodbe. Dve ključni vprašanji sta, kako v naši družbi zmanjšati medgeneracijsko vrzel in na kakšen način zopet združiti generacije. Eden od načinov je vključitev predstavnikov starejše generacije v izobraževalni sistem, kjer bi posamezniki skozi svojo življenjsko zgodbo predstavljali osnovnošolcem svoj poklic ter lastno karierno pot. S prenosom znanja in izkušenj skozi medgeneracijski dialog bi ustvarjali pogoje za medgeneracijsko učenje, ki pri predstavnikih starejše generacije rezultira v višjo kakovost življenja, v pozitivno samopodobo, v lažjo prilagoditev na spremembe po upokojitvi in boljše sprejemanje mlajše generacije. Medgeneracijsko učenje ni le učenje, učna tehnika ali učni proces, je nekaj več. Kot generator sprememb združuje različne generacije in omogoča delitev idej, modrosti, komunikacijo in graditev pozitivnega medgeneracijskega odnosa. Posledica medgeneracijskega učenja je medgeneracijsko sodelovanje, ki vodi v večjo in boljšo povezanost starejše z mlajšo generacijo.

3.5.2 Mlajša generacija

Iz predstavljenih rezultatov stališč mlajše generacije o vlogi medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev smo povzeli vplivne dejavnike medgeneracijskega učenja, ki jih predstavljamo v sliki 27.

Slika 27: Vplivni dejavniki medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev po mnenju mlajših anketirancev

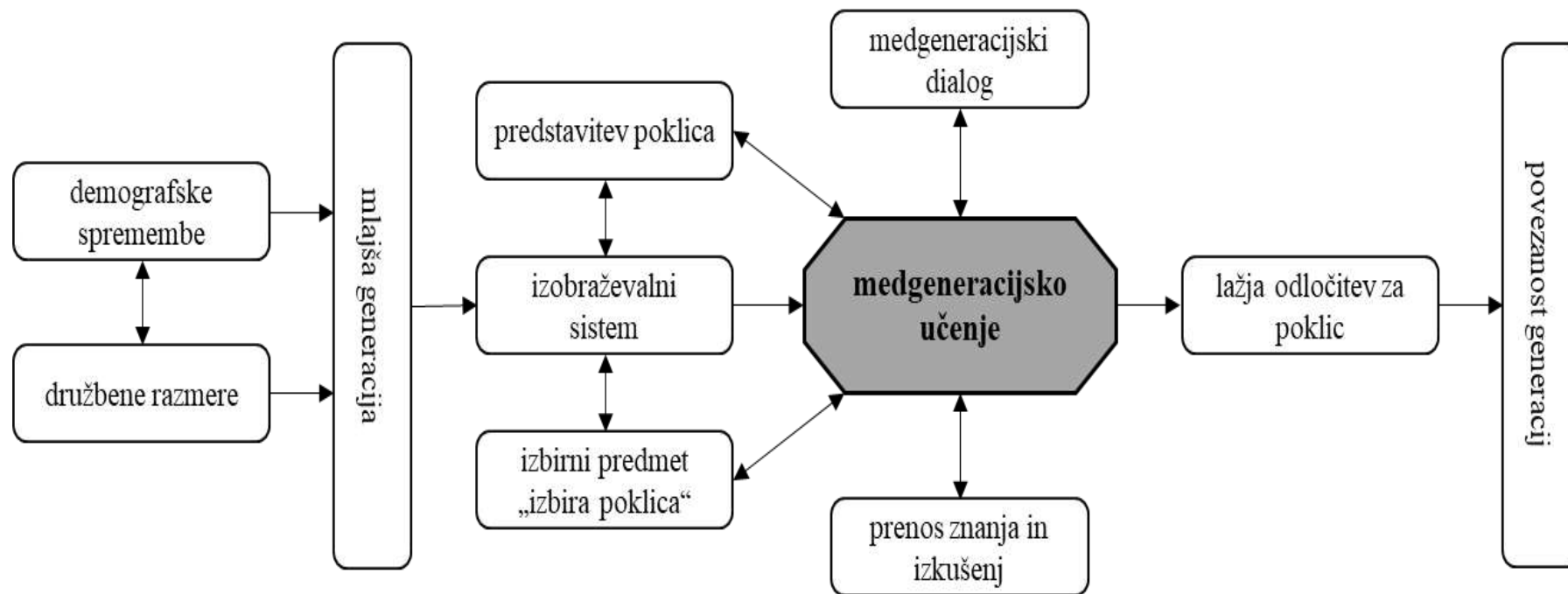
Vir: Lastni vir 2020.

Iz ugotovitev naše raziskave je razvidno, da je medgeneracijsko učenje kot predstavitev poklicev starejše mlajši generaciji eden od dejavnikov vpliva na lažjo odločitev za poklic pri osnovnošolcih, kar je v skladu z raziskavo avtorjev (Aemmi in Moonaghi 2017, 6713), ki sta ugotavljala vpliv prenosa znanja, veščin in kompetenc oziroma modrosti, norm in vrednot med generacijama. Ugotovila sta, da je medgeneracijsko učenje ena od priložnosti za vseživljenjsko učenje in izmenjavo znanj in izkušenj med generacijama. Osnovnošolci so tudi potrdili vpliv medgeneracijskega učenja kot predstavitev poklicev starejše generacije na izbiro izbirnega predmeta »izbira poklica«. Sanchez, Whitehouse in Johnston (2017, 2) ugotavljajo, da je prenos znanja in izkušenj učinkovito sredstvo za pridobitev novih znanj in krepitev otrokove samoaktivnosti, obenem pa tudi priložnost, da se mladi učijo o starosti, za starost, kar oblikuje človekovo zavest ter kasneje uspešno in kakovostno starost. Avtorji v nadaljevanju navajajo, da so osnovne šole idealna kontaktna območja za vzpostavitev pristnih medgeneracijskih odnosov, ki vodijo v boljšo povezanost generacij, kar je v skladu tudi z rezultati naše raziskave.

Predstavitev poklica starejše generacije po mnenju osnovnošolcev vpliva na povezanost s starejšo generacijo. Medgeneracijsko učenje je več kot le učenje. Poudarja vzajemnost, prenos vrednot, skupno udejstvovanje in spodbuja medgeneracijsko aktivnost ter izziva predpostavke, sodbe in pojave starizma. Ugotavljamo, da se z medgeneracijskim učenjem spreminja medgeneracijski odnos, ki vodi v boljšo povezanost med generacijama, kar je v skladu tudi z raziskavo avtorjev Knapp in Stubblefield (2010, 611), o vplivu medgeneracijskega učenja na spremembo stališč mlajše generacije do starosti in staranja. Avtorja ugotavljata, da je medgeneracijsko učenje pomagalo ustvariti bolj realističen pogled na staranje in spodbuditi bolj pozitiven odnos do starejših pri predstavnikih mlajše generacije. V raziskavi avtoric Blieszner in Artale (2010, 71) so predstavniki mlajše generacije izpostavili prednosti medgeneracijskega učenja v obliki storitvenega učenja pri izbiri lastne karijerne poti in pri premagovanju mitov in stereotipov o starosti in staranju, kar pomeni, da je medgeneracijsko učenje eden od pomembnih faktorjev povezanosti s starejšo generacijo, kar je v skladu tudi z ugotovitvami naše raziskave med osnovnošolci.

Slika 28: Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika mlajše generacije

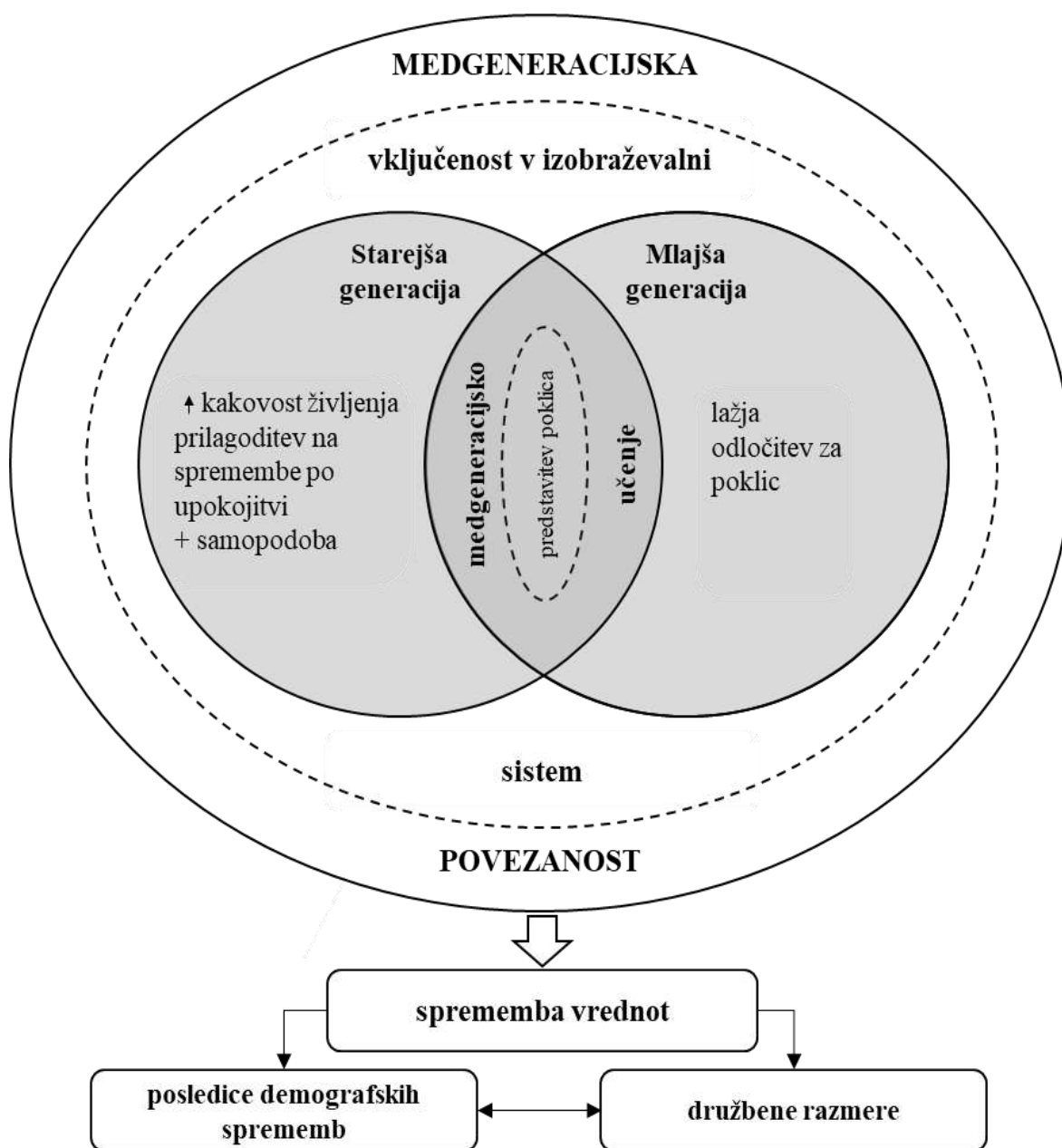
Vir: Lastni vir 2020.

Dejstvo je, da demografske in družbene spremembe vplivajo na vse generacije. Generacije se med seboj razlikujejo v razmišljanju, navadah in vrednotah. Vsaka generacija je bogat vir znanja in izkušenj, ki predstavljajo korist za drugo generacijo. Zato bi bilo smiselno v okviru osnovnošolskega izobraževalnega sistema vključiti izbirni predmet »izbira poklica«, ki bi osnovnošolcem omogočal spoznavanje različnih poklicev od predstavnikov starejše generacije. Osnovnošolci bi skozi predstavitev poklicev starejše generacije pridobili konkreten nabor dragocenih informacij, znanja in izkušenj, kar bi pripomoglo k opolnomočenju za lažjo odločitev pri izbiri poklica in nadaljnjega izobraževanja. Skozi predstavitev poklica se tvori medgeneracijski dialog, ki rezultira v medgeneracijsko učenje in v spremembo odnosa do predstavnikov starejše generacije, ki ima za posledico večjo povezanost mlajše s starejšo generacijo, kar kažejo tudi ugotovitve naše raziskave.

4 ZAKLJUČEK

Vplivne dejavnike medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev s stališča tako starejše kot tudi mlajše generacije smo povezali v skupni model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev, ki ga prikazuje slika 29.

Slika 29: Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika starejše in mlajše generacije

Vir: Lastni vir 2020.

V današnji družbi, ki jo opredeljujeta odtujenost in konflikt generacij in v kateri generacije medsebojno ne le živijo, ampak tudi delajo, se kaže potreba po vzpostavitvi novih konceptov, ki bodo omogočali medgeneracijsko sobivanje, spoštovanje in razumevanje. Eno izmed pomembnih orodij za spremembo vrednot in spremembo medgeneracijskega odnosa predstavlja tudi medgeneracijsko učenje. Kot je to potrdila naša raziskava, medgeneracijsko učenje vpliva na razvoj odnosov med različnimi generacijami in je učinkovito sredstvo za povečanje socialne mobilnosti in socialne vključenosti. Tudi povezave med generacijami so odvisne od medgeneracijskega učenja, ki med drugim spodbuja medgeneracijski dialog in medgeneracijsko sodelovanje. Tudi solidarnost, aktivno državljanstvo in osebni razvoj so pogojeni z medgeneracijskim učenjem, ki vpliva na boljšo kakovost življenja vseh generacij.

Glede na demografske spremembe, družbene razmere, pregleda literature in analize raziskave zaključujemo, da bi bilo potrebno v učna okolja umestiti programe medgeneracijskega učenja. V učnih načrtih osnovnih šol v Sloveniji ni programov medgeneracijskega učenja, ki bi načrtno združevali mlajšo in starejšo generacijo v skupne aktivnosti. Zato bi bilo smiselno v učne načrte umestiti vsebine, ki bi vključevale predstavitve poklicev, ki bi jih predstavljali predstavniki starejše generacije, kar bi pripomoglo k boljšemu razumevanju in povezanosti generacij.

S predstavitvijo svojega poklica osnovnošolcem bi starejši generaciji dali priložnost, da deli svoje izkušnje, vrednote in znanje. Ob stiku z mladimi bi starejši podoživljali svojo mladostno zagnanost, svoje ideale, usmeritve življenja, kar bi vodilo v polnejše in kakovostnejše življenje v tretjem življenjskem obdobju. S prenosom svojih izkušenj ter modrosti na mlajšo generacijo, bi starejši lažje ohranjali pozitivno samopodobo in bi prispevali k socialni vključenosti.

Mlajši generaciji pa bi postali starejši vir življenjskih izkušenj in nasvetov ter vir spoznanj o starosti in staranju, tako bi se učili sprejemati starost ter z njo povezane dejavnike. Pridobivali bi izkušnje tako za opravljanje določenih poklicev kot za odločanje o lastni karierni poti.

Končni model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev z vidika starejše in mlajše generacije rezultira v medgeneracijsko povezanost, ki vodi v spremembo vrednot in spodbuja družbeni razvoj ter presega problematiko obeh generacij. Ta sprememba pa

zahteva subtilen pristop, saj bi iztržek takega pristopa pomenil osmišljenost pomena soživetja generacij in lažji prodor v ustvarjalno življenje obeh generacij. Imperativ ustvarjalnega življenja obeh generacij pa bi bila »gradnja mostov« med generacijama. Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev predstavlja inovativen pristop in koncept povezanosti generacij. Predstavlja eno od možnosti medgeneracijskega sodelovanja, ki bi z implikacijo v prakso povečala medgeneracijsko povezanost in razumevanje med generacijama. S promocijo primerov dobrih praks medgeneracijskega sodelovanja pa bi model bil tudi mednarodno aplikativen. Nedvomno je model izziv za nadaljnje raziskovanje s področja medgeneracijskega učenja, ki bo podprt z ustreznimi, tudi interdisciplinarno zasnovanimi raziskavami s področja medgeneracijskega učenja. Ne bo le vplival kot gradnik izboljšave medgeneracijskih praks, temveč bo omogočal nadaljnje teoretske in praktične rešitve tematike, ki jo je naša disertacija raziskala. Dolgoročni, strateški pristop na področju medgeneracijskega učenja lahko bistveno prispeva h gradnji medgeneracijske povezanosti in medgeneracijskega sožitja.

5 LITERATURA

1. Aemmi, Seyedeh Zahra in Karimi Hossein Moonaghi. 2017. Intergenerational Learning Program: A Bridge between Generations. *International Journal of Pediatrics*, 5(12): 6713-6721.
2. Ambrož, Milan. 2004. Bolonjski proces in model visokošolskega izobraževanja za turizem. *Moderna organizacija*, 29-35.
3. Ambrož, Milan in Lea – Marija Colarič – Jakše. 2015. *Pogled raziskovalca. Načela, metode in prakse*. Maribor: Mednarodna knjižna zbirka ZORA.
4. Andolšek Mesner, Dana in Stanislav Andolšek. 2011. prenos znanja skozi perspektivo teorije družbene menjave. *Organizacija*, 44(4): A140-A152.
5. Appelbaum, Steven, Maria Serena in Barbara Shapiro. 2005. Generation X and the boomers: an analysis of realities and myths. *Management Research News*, 28(1): 1-33. Dostopno na: <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/01409170510784751> (12.3.2019).
6. Bajzek, Jože, Mateja Bitenc, Simona Hvalič Touzery, Alenka Lokar, Jože Ramovš in Špela Strniša Tušek. 2003. *Zrcalo odraščanja*. Mednarodna sociološka raziskava o odraščajočih otrocih. Radovljica: Didakta.
7. Bales, Stephanie, Susan Eklund in Catherine Siffin. 2010. Children's perceptions of elders before and after a school-based intergenerational program. *Educational Gerontology*, 26(7): 677-689. Dostopno na: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03601270050200662?journalCode=uedg20> (14.8.2017).
8. Barr, Felicity in Cherry Russell. 2006. Social capital – a potential tool for analysis of the relationship between ageing individuals and their social environment. *Ageing International*, 3: 203-216.
9. Bencsik, Andrea, Gabriella Horváth-Csikós in Tímea Juhász. 2016. Y and Z Generations at Workplaces. *Journal of Competitiveness*, 8(3): 90–106. Dostopno na: <https://www.cjournal.cz/files/227.pdf>. (13.3.2019).
10. Bengston, Vern, Cara Rice in Malcolm Johnson. 1999. Are theories of aging important? Models and explanations in gerontology at the turn of the century. *Handbook of theories of ageing*, 3-20.
11. Berčan, Mateja. 2020. *Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev*. Doktorska disertacija v nastajanju. Maribor: AMEU-ECM.

12. Bernard, Miriam in Judith Phillips. 2000. The challenge of ageing in tomorrow's Britaina. *Ageing & Society*, 20(1): 33-54.
13. Bernik, Ivan. 2014. Modernizacija in globalizacija. *Teorija in praksa*, 51: 91-106.
14. Blaikie, Andrew. 1999. *Ageing and popular culture*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. Blau, Peter. 1986. *Exchange and Power in Social Life*. New York: Taylor and Francis Group.
16. Blieszner, Rosemary in Lisa Artale. 2010. Benefits of intergenerational service – learning to human services majors. *Educational gerontology*, 27(1): 71-87.
17. Bodner, Ehud in Aryeh Lazar. 2008. *Ageism among Israeli students: structure and demographic influences*. Dostopno na: http://www.ariel.ac.il/images/stories/site/personalSites/ArieLazar/Bodner_and_Lazar_2008.pdf (10.1.2014).
18. Boer, den Peter, Kariene Mittendorf, Jaap Scheerens in Titia Sjenitzer. 2004. *Study on Indicators and benchmarks for Lifelong Career Guidance - Interim Report*. Dostopno na: www.cedefop.europa.eu/files/Interim_Report_Guidance.pdf (18.10.2015).
19. Bond, John, Roger Briggs in Peter Coleman 1993. *Ageing in society*. V *An Introduction to Social Gerontology*, ur. Bond John, Peter Coleman in Sheila Peace. London: SAGE Publications.
20. Boström, Ann-Kristin. 2002. Informal learning in a formal context: problematizing the concept of social capital in a contemporary Swedish context. *International journal of Lifelong Education*, 21(6): 510-524.
21. Boström, Ann-Kristin in Bernhard Schmidt-Hertha. 2017. Intergenerational Relationships and Lifelong Learning. *Journal of Intergenerational Relationships*, 15 (1): 1-3.
22. Boštjančič, Eva. 2011. Značilnost generacije Y na delovnem mestu. *HRM*, 9(43): 56-62.
23. Bowman, Helen in Tom Burden. 2002. Ageing, Community, Adult Education and Training. *Education and Ageing*, 2-3: 147-167.
24. Brečko, Danijela. 2008a. Medgeneracijsko komuniciranje: v iskanju medgeneracijskega sožitja. *HRM*, 23(6): 48-56.
25. Brečko, Danijela. 2008b. Raziskava o komuniciranju med generacijami: V iskanju medgeneracijskega sožitja. *Tajnica*, 5(15): 10-17.
26. Brown, Rupert. 2011. *Prejudice: Its Social Psychology* (2nd Edition). West Sussex: Wiley-Blackwell.

27. Butts, Donna M., Leng Leng Thang in Alan Hatton Yeo. 2012. *Policies and Programmes Supporting Intergenerational Relations*. New York.
28. Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje. 2015. *Politike na področju vodenja kariere s priporočili*. Ljubljana: Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje.
29. Cepin, Matej, Domen Uršič, Lidija Hamler, Marjana Korošec, Marjeta Mah, Jerca Bernik. 2012. *Medgeneracijsko sodelovanje v mladinskih organizacijah: priročnik za vodje skupin in organizacij*. Ljubljana: Zveza tabornikov Slovenije, nacionalna skavtska organizacija.
30. Ciceron, Mark Tulij. 2015. *Pogovori o starosti Cato maior de senectute*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
31. Cizelj, Milka, Martin Habjan, Boris Koprivnikar, Jože Novak, Marija Šilenc-Zver, Marija Švajncer, Zdravko Kavčič, Anton Hauc, Jure Kovač in Igor Vrečko. 1999. *Strateški razvojni program organizirane skrbi za starejše Skupnosti socialnih zavodov Slovenije*. Ljubljana: Skupnost socialnih zavodov.
32. Cook, Glenda in Catherine Bailey. 2013. Older care home residents' views of intergenerational practice. *Journal of Intergenerational Relationships*, 11(4): 410-24.
33. Cortellesi, Giulia in Margarete Kernan. 2016. Together old and young: how informal contact between young children and older people can lead to intergenerational solidarity. *Studia paedagogica*, 21(2): 101-116.
34. Cotten, Shelia, William Anderson in Brandi McCullough. 2013. Impact of Internet Use on Loneliness and Contact with Others Among Older Adults: Cross-Sectional Analysis. *Journal of Medical Internet Research*. Dostopno na: <http://www.jmir.org/2013/2/e39/> (18. 10. 2015).
35. Cusack, Sandra A. in Wendy J.A. Thompson. 1998. Mental fitness: developing a vital aging society: Mens sana in corpore sano. *International journal of lifelong education*, 5: 307-317.
36. De Souza, Elza Maria. 2011. Intergenerational integration, social capital and health: a theoretical framework and results from a qualitative study. *Ciencia & Saude Coletiva*, 16(3): 1733-1744. Dostopno na: <http://www.scielo.br/pdf/csc/v16n3/10.pdf> (14.8.2017).
37. Devjak, Tatjana. 2005. *Poglavja iz teorije vzgoje za naravoslovce in vzgojitelje ter vzgojitelje predšolskih otrok*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

38. Deželan, Tomaž. 2017. *Intergenerational Dialogue for Democracy*. International Institute for Democracy and Electoral Assistance. Dostopno na: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/intergenerational-dialogue-for-democracy.pdf> (28. 9. 2019).
39. Dill, Kathryn. 2015. 7 Things Employers Should Know About The Gen Z Workforce, *Forbes Magazin*. Dostopno na: <https://www.forbes.com/sites/kathryndill/2015/11/06/7-things-employers-should-know-about-the-gen-z-workforce/#75029698fad7> (13.3.2019).
40. Dobnik, Maja. 2015. Univerzalna odličnost-vzgoja, izobraževanje in vseživljenjsko učenje, *Revija za univerzalno odličnost*, 4(2): 56-68.
41. Eurofound. 2009. *Projects 2008-2009*. Dostopno na: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1733en.pdf (19.7.2017).
42. European Map of Intergenerational Learning: *What is Intergenerational Learning*. 2017. Dostopno na: <http://www.emil-network.eu/what-is-intergenerational-learning/> (14.8.2017).
43. Erikson, Erik H. 1976. *Omladina, kriza, identifikacija*. Titograd: NIP »Pobjeda«.
44. eUprava. 2020. *Štipendiranje za deficitarne poklice*. Republika Slovenija. Dostopno na: <https://e-uprava.gov.si/podrocja/izobrazevanje-kultura/stipendije/stipendije-za-deficitarne-poklice.html> (18. 1. 2020).
45. Eurobarometer. 2009. *Intergenerational solidarity. Analytic report*. Flash Eurobarometer 269 – The Gallup Organisation. Dostopno na: https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/flash/fl_269_en.pdf (21. 9. 2019).
46. Eurostat. 2018. *Population structure and aging/sl*. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/64806.pdf> (20. 7. 2019).
47. Eurostat. 2019. *The EU's population projected up to 2100*. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190710-1> (1. 5. 2020).
48. Fanuko, Nenad. 2004. Teorija strukturacije i ideologija: neke nerazriješene poteškoće Giddensove teorije. *Društvena istraživanja*, 1–2 (69–70): 195–217.
49. Filipovič Hrastnik, Maša in Valentina Hlebec. 2015. *Staranje prebivalstva: oskrba, blaginja in solidarnost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, založba FDV.
50. Findeisen, Dušana. 2005. *Prihodnost starejših v Evropi*. Prispevek na 8. kongresu EURAG v Ljubljani. Dosegljivo na: <http://www.utzo.si/wp-content/uploads/2015/09/Findeisen-Prihodnost-starejsih-v-Evropi.pdf> (21. 9. 2019).

51. Findeisen, Dušana. 2012. *Koraki v prostovoljstvo. Naredimo nekaj skupaj na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani*. Ljubljana: Univerza za tretje življenjsko obdobje. Dostopno na: <http://www.utzo.si/wp-content/uploads/2015/08/Koraki-v-prostovoljstvo.pdf> (5.2.2020).
52. Fivush, Robyn, Jennifer Bohanek in Widaad Zaman. 2011. Personal and intergenerational narratives in relation to adolescents' well-being. *New directions for child and adolescent development*, 131: 45-57.
53. Flogie, Andrej, Lidija Hamler, Ivan Štuhec, Alenka Šverc in Snježana Veber. 2013. *Medgeneracijsko sožitje za kakovost življenja: vsebinski priročnik*. Maribor: Zavod Antona Martina Slomška.
54. Fonseca, Antonio, Daniela Gonçalves in Ignacio Martín. 2009. Changing attitudes towards ageing and the aged among psychology students. *European Journal of Education*, 44(3): 455-466.
55. Frankl E., Viktor. 1994. *Volja do smisla*. Celje: Mohorjeva družba.
56. Franz, Julia in Annette Scheunpflug. 2016. A systematic perspective on intergenerational learning: theoretical and empirical findings. *Studia paedagogica*, 21(2): 25-41.
57. Fundacija Beth Johnson. *Center za medgeneracijsko prakso*. Dostopno na: www.centreforip.org.uk (24.11.2019).
58. Gaber, Slavko. 2000. O času in duhu, ki hoče v šolo, ter o onem, ki noče domov – ali o šoli, polni vrednot. *Sodobna pedagogika*, 51(1): 118-142.
59. Gall, Maria. 2014. Intergenerational learning between teenagers and seniors with the help of computers. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 116: 1274-1279.
60. Geeraerts, Kendra, Jan Vanhoof in Piet van den Bossche. 2016. Teachers perceptions of intergenerational knowledge flows. *Teaching and teacher Education*, 56: 150-161.
61. Giddens, Anthony. 1979. *Central Problems in Social Theory: Action, structure and Contradiction in Social Analysis*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
62. Giddens, Anthony. 1982. *Profiles and Critiques in Social Theory*. London: The Macmillan Press.
63. Giddens, Anthony. 1984. *The Constitution of society: outline of theory of structuration*. Cambridge. Polity Press.
64. Giddens, Anthony. 1990. *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.

65. Giddens, Anthony. 1993. *New Rules of Sociological Method. A Positive Critique of Interpretative Sociologies*. Stanford: University Press.
66. Giddens, Anthony. 1994. *The Third Way. The Renewal of Social Democracy*. Cambridge: Polity Press.
67. Giddens, Anthony. 2000. *Tretja pot: prenova socialne demokracije*. Ljubljana: Orbis.
68. Giddens, Anthony. 2007. *Europe in the Global Age*. Cambridge, Malden: Polity Press.
69. Gilbert, Cara in Kristina Ricketts. 2008. Children's attitudes toward older adults and aging: A synthesis of research. *Educational Gerontology*, 34(7): 570-586.
70. Golob, Slavica in Mateja Kožuh Novak. 2015. Kako izboljšati medgeneracijsko sožitje v Sloveniji. *Aktivno in zdravo staranje v Sloveniji*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.
71. Goriup, Jana. 2014. Vpliv globalizacije na družbo znanja in medgeneracijsko učenje. *Revija za ekonomske in poslovne vede*, 2014: 83-101.
72. Goulet, Linda, Joanne Pelletier, Shauneen Pete, Calvin Racette, Sarah Longman, Ken Goodwill in Russell Fayant. 2009. *Teaching and Learning research exchange: A Sokan (The Bridge) Teachers' work with Elders*. Project # 188, Dr. Stirling McDowell Foundation for Research Into Teaching. Dostopno na: http://www.mcdowellfoundation.ca/main_mcdowell/projects/research_rep/188_teachers_work_with_elder.pdf (7.8.2016).
73. Grobelšek, Andreja. 2012. *Kako vse vključiti v izobraževanje in usposabljanje? (Reykjavik, Islandija): Študijski dnevnik udeležencev mobilnosti v evropskem projektu*. Ljubljana: Zavod za zaposlovanje. Dostopno na: http://www.ess.gov.si/_files/3933/ACADEMIA_2012.pdf (19. 6. 2018).
74. Hammer, Michael. 2001. *The Agenda – what every business must do to dominate the decade*. New York. Crown Business.
75. Han, KyungHun, YunJung Lee, JaSung Gu, Hee Oh, JongHee Han in Kim KwuyBun. 2015. Psychosocial factors for influencing healthy aging in adults in Korea. *Health and Quality of Life Outcomes*, 13: 31.
76. Hanks, Roma in Marjorie Icenogle. 2001. Preparing for an Age-Diverse Workforce: Intergenerational Service-learning in Social gerontology and Business Curricula. *Educational Gerontology*, 27(1): 49-70.
77. Hatton-Yeo, Alan. 2007. *Intergenerational Practise: Active Participation Across the Generations*. Stoke on Trent. Beth Johnson Foundation.

78. Hatton-Yeo, Alan in Toshio Ohsako. 1999. *Intergenerational programmes: public policy and research implications an international perspective*. UNESCO Institute for Education. The Beth Johnson Foundation.
79. Hauptman, Gabrijela. 2010. *Otroci in mladostniki v sodobni družbi*. Ljubljana: Zavod IRC.
80. Hess, Moritz, Elias Nauman in Leander Steinkopf. 2017. Population Ageing, the Intergenerational Conflict, and Active Ageing Policies – a Multilevel Study of 27 European Countries. *Springer link*, 10(1): 11-23.
81. Hlebec, Valentina, Maša Hrast Filipovič, Sonja Kump, Sabina Krašovec Jelenc, Majda Pahor in Barbara Domajnko. 2012. *Medgeneracijska solidarnost v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
82. Hlebec, Valentina, Matic Kavčič in Gabi Ogulin Počrvina. 2013. *Staranje, izziv za izobraževanje in medgeneracijsko sodelovanje. Učbenik programa za usposabljanje strokovnih delavcev v izobraževanju odraslih*. Ljubljana: Zveza ljudskih univerz Slovenije.
83. Hofer, Jan, Chasiotis Athanasios in Domingo Campos. 2006. Congruence Between Social Values and Implicit Motives: Effects on Life Satisfaction Across Three Cultures. *European Journal of Personality*, 20(4): 255-336.
84. Hoff, Andreas. 2007. *Intergenerational Learning as an Adaptation Strategy in Aging Knowledge Societies*. V European Commission ur. Education, Employment, Europe. Warsaw: National Contact Point for Research Programmes of the European Union, 126-129.
85. Hojnik – Zupanc, Ida. 1999. *Samostojnost starega človeka v družbeno – prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižica FDV.
86. Homans, George Caspar. 1958. Social Behaviour as Exchange. *American Journal of Sociology*, 63(6): 597-606.
87. Homans, George Caspar. 1961. *Social Behaviour: Its Elementary Forms*. New York: Harcourt, Brace & World, Inc.
88. Homans, George Caspar. 1964. Bringing Men Back In. *American Sociological Review*, 29(5): 809-18.
89. Hozjan, Tanja. 2010. Aktualne dejavnosti na področju medgeneracijskega sodelovanja v Sloveniji. *Andragoška spoznanja*, 45-62.
90. Hvalič, Simona. 2002. Odstiranja: Nasilje nad starimi ljudmi. *Kakovostna starost*, 5(1-2): 36 – 45.

91. Inštitut Republike Slovenije za socialno varnost. 2012. *Medgeneracijska solidarnost v skupnosti: analiza stanja in priprava predlogov*. Dostopno na: https://www.irssv.si/upload2/Medgeneracijska%20solidarnost%20v%20skupnosti_analiza%20stanja%20in%20priprava%20predlogov.pdf (14.8.2017).
92. Ivajnšič, Stanija. 1997. Model in vpliv prostovoljnega socialnega dela srednješolcev v domu upokoencev. *Socialno delo*, 36(2): 147–152.
93. Jafari, Franak, Alireza Khatony in Malek Mehrdad. 2015. Self – Esteem Among the Elderly Visiting the Healthcare Centers in Kermanshah – Iran. *Global Journal of Health Science*, 7(5): 352-358.
94. Jarrott, Shannon E. 2011. Where Have We Been and Where are We Going? Content Analysis of Evaluation Research of Intergenerational Programs. *Journal of Intergenerational Relationships*, 9(1): 37-52. Dostopno na: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15350770.2011.544594?src=recsys> (14.8.2017).
95. Jarvis, Peter. 2001. *Learning in later life: an introduction for educators & carers*. London: Kogan Page.
96. Jesenko, Jože in Manca Jesenko. 2007. *Multivariantne statistične metode*. Kranj: Založba Moderna organizacija.
97. Johnson, Stephen in Robert Grey. 2010. A history of philosophical and theoretical issues for mixed methods research. V *Mixed Methods in Social & Behavioral Research*, ur. Tashakkori, Teddlie. New York: SAGE Publications.
98. Južnič, Stane. 1998. *Človekovo telo med naravo in kulturo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
99. Kant, Immanuel. 1988. O pedagogiki. V *Problemi – šolsko polje*. Ljubljana, 11: 147-158.
100. Kapil, Yagbala in Anuja Roy. 2014. Critical Evaluation of Generation Z at Workplaces. *International Journal of Social Relevance&Concern*, 2(1): 10–14. Dostopno na: https://ijournals.in/wp-content/uploads/2017/07/IJOURNAL_CAMERA_READY.pdf (13.3.2019).
101. Kaplan, Matthew S. 2001. *School-based intergenerational programs*. Hamburg: Unesco Institute for Education. Dostopno na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000200481> (26. 1. 2020).
102. Kaplan, Matthew S. 2002. Intergenerational programmes in Schools: Considerations of Form and Function. *Intergenerational Review of Education*, 48(5): 305–334.

103. Karničnik, Mateja. 2012. Moč generacij. V *Medgeneracijska solidarnost in staranje*. Mednarodna konferenca, Brdo pri Kranju, 5. november 2012. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
104. Kim, Hee Kyung. 2013. Factors affecting Successful Aging among Male Elders in Korea. *Journal of Convergence Information Technology*, 8(14): 341-350.
105. Knapp, James in Patricia Stubblefield. 2010. Changing students perceptions of aging: the impact of an Intergenerational service learning course. *Educational Gerontology*, 26(7): 611-621. Dostopno na: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03601270050200617> (14.8.2017).
106. Komotar, Maruša. 2011. *Družba tveganja*. Ljubljana: Zavod IRC.
107. Kornadt, Anna in Klaus Rothermund. 2011. Dimensionen und Deutungsmuster des Alters. *Zeitschrift für gerontologie und Geriatrie*, 44(5): 291-298.
108. Kos Mikuš, Anica. 1999. *Prostovoljno delo v šolstvu: Prostovoljno delo mladih, prostovoljno delo za mlade*. Ljubljana: Združenje Slovenska filantropija.
109. Kovačič, Nataša. 2013. Povezanost organizacijske kulture s konflikti v raznoliki delovni skupini: ali lahko z usklajenimi organizacijskimi vrednotami in poudarjanjem določenih dimenzij organizacijske kulture zmanjša konflikte v njej? *Human Resource Management (HRM)*, 11(52): 35-38.
110. Kralj, Andreja. 2009. *Medgeneracijsko povezovanje*. Ventilator besed. Dostopno na: http://www.ventilatorbesed.com/?id=176&oce=64&opcija=komp_clanki (14.8.2017).
111. Kump, Sonja. 2008. Nova paradigma medgeneracijskega učenja. *Andragoška spoznanja*, 14(3-4): 62-74.
112. Kump, Sonja. 2015. Vpliv izobrazbe in spretnosti starejših na individualno in družbeno blaginjo. *Andragoška spoznanja*, 21(2): 9-27.
113. Kump, Sonja in Sabina Jelenc Krašovec. 2009. Udeležba starejših odraslih v izobraževanju v Sloveniji. V *Starejši ljudje v družbi sprememb*, ur. Hlebec Valentina, 203–219. Maribor: Založba Aristej.
114. Kump, Sonja in Sabina Jelenc Krašovec. 2010. *Prestari za učenje? Vzorci izobraževanja in učenja starejših*. Ljubljana: Pedagoški inštitut: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
115. Kurikularna komisija za svetovalno delo. 2008. *Programske smernice. Program osnovno šolskega izobraževanja. Svetovalna služba v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

- 116.Kurz, Wolfram. 1991. *Suche nach Sinn*. Würzburg: Stephans – Buchhandlung Wolfgang Mittelstädt.
- 117.Lamovec, Tanja. 1993. *Spretnosti v medsebojnih odnosih*. Ljubljana: Zavod RS za produktivnost dela.
- 118.Lee, Young – Shin. 2009. Measures of students attitudes in aging. *Educational Gerontology*, 35(2): 121 – 134. Dostopno na: https://www.researchgate.net/publication/248984049_Measures_of_Student_Attitudes_on_Aging (9.8.2016).
- 119.Lešnik, Amadeus in Jurica Ferencina. 2015. Medgeneracijska izmenjava znanja in izkušenj. 3. mednarodna znanstvena konferenca: *Znanost in kultura za zdravo družbo*. Maribor: Alma Mater Europaea – ECM, 242-47.
- 120.Ličen, Nives. 2009. *Medgeneracijsko učenje v lokalni skupnosti – študija primera. Medgeneracijsko sožitje kot prvina vse življenjskega učenja*. Ljubljana: Andragoško društvo Slovenije.
- 121.Ličen, Nives. 2010. *Zgodbe o Aleksandrinhah – primer medgeneracijskega in medkulturnega učenja*. Pedagoško – andragoški dnevi 2010: *Kulture v dialogu*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 57-63.
- 122.Lipič, Nikolaj. 2015. Družba brez vzgoje o zdravju in staranju = nedopusten družbeni hazard. 3. mednarodna znanstvena konferenca: *Znanost in kultura za zdravo družbo*. Maribor: Alma Mater Europaea – ECM, 248-56.
- 123.Lipičnik, Bogdan. 1996. *Reševanje problemov, namesto reševanja konfliktov*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- 124.Ljudska Univerza Ajdovščina. 2010. *Izobraževanje – most med generacijami*. Priročnik za medgeneracijsko učenje. Ajdovščina: Ljudska univerza Ajdovščina.
- 125.Lüscher, Kurt, Andreas Hoff, Giovoanni Lamura, Marta Renzi, Marian Sanchez, Gil Viry in Eric Widmer. 2017. *Generations, intergenerational relationships, generational policy. Generationes*. International Network for the Study of Intergenerational Issues, Konstanz.
- 126.Lyons, Imogen. 2009. *Public perceptions of older people and ageing: A literature review*. National centre for the protection of older people. Dostopno na: <http://www.ncpop.ie/userfiles/file/ncpop%20reports/Review%201%20LR%20Older%20people%20and%20ageing.pdf> (19. 2. 2014).
- 127.Macuh, Bojan. 2017. *Učinki vseživljenjskega učenja starejših v domovih za starejše*. Maribor: Kulturni center, Frontier.

128. Macuh, Bojan in Andrej Raspor. 2018. Vseživljenjsko učenje in izobraževanje kot osnova kakovosti življenja pedagoških delavcev. *Revija za univerzalno odličnost*, 7(1): 17-30.
129. Madrigal, Caroline, Donna Fick, Jacqueline Mogle, Nikki L. Hill, Emily Bratlee-Whitaker in Andrew Belser. 2020. Disrupting Younger Adults' Age-based Stereotypes: The Impact of an Intergenerational Artistic Installation. *Journal of Intergenerational Relationships*. Dostopno na: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15350770.2020.1713960?scroll=top&needAccess=true> (4. 2. 2020).
130. Majhenič, Mirko. 1999. Prostovoljno delo s starimi, za stare in skupaj z njimi. V Samec, Tatjana ur. *2. slovenski kongres prostovoljcev*. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.
131. Malačič, Janez. 2003. Staranje prebivalstva. *Zdravstveno varstvo*, 27(3/5): 75 – 82.
132. Mallya, Sasha, Vivian Huang in Alexandra J. Fiocco. 2017. Mindful aging: The Impact of trait mindfulness on aging stereotypes. *Inovation in aging*, 1(1): 115-116.
133. Marjanovič Umek, Ljubica in Maja Zupančič. 2011. *Razvojna psihologija*. Izbrane teme. Ljubljana: Znanstveno raziskovalni inštitut Filozofske fakultete, oddelek za psihologijo.
134. Manheimer, Ronald, Denise Snodgrass in Diane Moskow-McKenzie. 1995. *Older Adult Education; A Guide to Research, Programs and Policies*. Asheville: North Carolina Center for Creative Retirement, University of North Carolina.
135. Mannion, Greg. 2018. Intergenerational Education and Learning: We Are in a New Place. V *Families, Intergenerationality, and Peer Group Relations*, ur. Skelton T., Punch S., Vanderbeck R.. Geographies of Children and Young People, 5. London: Springer, 307-327.
136. Marentič Požarnik, Barica. 2000. *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: Državna založba Slovenija.
137. Mcguire, David, Rune Todnem in Kate Hutchings. 2007. Towards a model of human resource solutions for achieving intergenerational interaction in organisation. *Jurnal of European Industrial Training*, 31(8): 592-608. Dostopno na: https://www.researchgate.net/publication/48381428_Towards_a_Model_of_Human_Resource_Solutions_for_Achieving_Intergenerational_Interaction_in_Organizations (12. 3. 2019).
138. Mencin Goršek, Nataša. 2012. Pozdravni nagovori. *Mednarodna konferenca: Medgeneracijska solidarnost in staranje*. Brdo pri Kranju: Inštitut Antona Trstenjaka, 11-12.

139. Merriam, Sharan in Kee Youngwha. 2013. *Promoting Community Wellbeing: The Case for Lifelong learning for Older Adults*. Sage: Adult Education Quarterly 20IX, Vol XX(X): 1-17.
140. Meshel, David in Richard McGlynn. 2004. Intergenerational contact, attitudes and stereotypes of adolescents and older people. *Educational Gerontology*, 30(6): 457-479.
141. Mihelj, Vladimir. 2000. *Slovenska mladina v prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za mladino. Založba Aristej.
142. Mikolič, Vesna. 2008. Diskurzivna narava stereotipov in predsodkov ter soočanje z njimi v sodobni demokratični družbi. *Jezik in slovstvo*, 53(1): 67-77. Dostopno na: <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-TSAOVXFC> (21. 9. 2019).
143. Milavec Kapun, Marija. 2011. *Starost in staranje*. Ljubljana: Zavod IRC.
144. Milosavljevič, Ljubica. 2011. Upravljanje vremenom in njegovo vrednovanje kod starijih pripadnika društva. *Antropologija*, 11(1): 43-159.
145. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2006. *Strategija varstva starejših do leta 2010 – solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva*. Dostopno na: www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si (18.10.2015).
146. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2011. *Strategija za kakovostno staranje, solidarnost in sožitje generacij v Sloveniji za obdobje od 2011 do 2015*. Dostopno na: https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=http%3A%2F%2Fresje.zdus-zveza.si%2FSTRATEGIJA_ZA_KAKOVOSTNO_STARANJE.doc (13. 8. 2015).
147. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2016. *Politika štipendiranja (2015-2019)*. Dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/zaposlovanje/Politika_stipendiranja_2015_2019.pdf (21. 7. 2019).
148. Mlinar, Anton. 2009. Medgeneracijski dialog, trajnostni družbeni razvoj in primeri dobrih praks. *Kakovostna starost*, 12(2): 9-22. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
149. Možina, Stane, Rudi Rozman, Mitja I. Tavčar, Danijel Pučko, Štefan Ivanko, Bogdan Lipičnik, Jože Gričar, Mirosav Glas, Janko Kralj, Metka Tekavčič, Vlado Dimovski in Bogdan Kovač. 2002. *Management: nova znanja za uspeh*. Radovljica: Didakta.
150. Možina, Tanja, Sonja Klemenčič, Alenka Jurič Rajh in Jasmina Orešnik Cunja. 2013. *Ekspertna zunanja evalvacija izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

151. Mugoša, Jožica. 2001. Zdravje mladih v razvoju šolske medicine na Slovenskem. V *Mladostnik in zdravje. Zbornik III. kongresa šolske in visokošolske medicine Slovenije*. Novo mesto: Sekcija za šolsko in visokošolsko medicino SZD, 103-115.
152. Musek, Janek. 2000a. *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti: Educy.
153. Musek, Janek. 2000b. *Psychological models and theories of personality*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
154. Musek, Janek. 2014. *Psihološki temelji družbe prihodnosti*. Ljubljana: Inštitut za etiko in vrednote Jože Trontelj.
155. Musek, Janek. 2015. *Osebnost, vrednote in psihično blagostanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
156. Musek, Janek in Vid Pečjak. 1997. *Psihologija*. Ljubljana: Educy.
157. Musek, Janek in Vid Pečjak. 2001. *Psihologija*. Ljubljana: Educy.
158. Musil, Bojan in Miran Lavrič. 2011. *Mladina 2010. Družbeni profil mladih v Sloveniji: Vrednote, trajnostni način družbenega delovanja in vizije prihodnosti*. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino: Založba Aristej.
159. Nastran Ule, Mirjana. 1999. *Predsodki in diskriminacije*. Izbrane socialno-psihološke študije. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
160. Nastran Ule, Mirjana. 2000. *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino.
161. Newman, Sally in Alan Hatton-Yeo. 2008. Intergenerational Learning and the Contributions of Older People. *Ageing Horizons*, 8: 31-39.
162. Novak, Marjeta. 2007. Medgeneracijske razlike in vloga HRM. *HRM*, 19(5): 30-34.
163. Ovsenik, Marija in Rok Ovsenik. 2015. Konceptualizacija skupnosti na področju socialne gerontologije – sistemski pogled. V *3. mednarodna znanstvena konferenca: Znanost in kultura za zdravo družbo*. Maribor: Alma Mater Europaea – ECM, 362-72.
164. Ovsenik, Marija, Rok Ovsenik in Lojze Bratina. 2015. Vrednote: posameznik in družba. V *5. Znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo s področja zdravstvenih in socialnih ved: Vrednote posameznika – ogledalo družbe vpliv vrednot na obravnavo uporabnikov zdravstvenih in socialnih storitev*. Slovenj Gradec: Visoka šola za zdravstvene vede Slovenj Gradec, 67-72.
165. Ovsenik, Rok in Domen Kozjek. 2015. Vrednote generacij. *Revija za univerzalno odličnost*, 4(2): 17-32.

166. Ozkan, Mustafa in Betül Solmaz. 2015. The Changing Face Of The Employees-Generation Z And Their Perceptions Of Work. *Procedia Economics and Finance*, 26: 476–483. Dostopno na: https://www.researchgate.net/publication/283954938_The_Changing_Face_of_the_Employees_-_Generation_Z_and_Their_Perceptions_of_Work_A_Study_Applied_to_University_Students (13.3.2019).
167. Park, Seong-Hi, Kuem Sun Han in Chang-Bum Kang. 2014. Effects of exercise programs on depressive symptoms, quality of life and self-esteem in older people: A systematic review of randomized controlled trials. *Applied Nursing Research*, 27(4): 219-226.
168. Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. 2014. *Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014-2020*. Dostopno na: <https://www.eu-skladi.si/sl/dokumenti/kljucni-dokumenti/partnerski-sporazum-slovenska-verzija.pdf> (21. 7. 2019).
169. Paul, Robert in James Townswnd. 1993. Managing the older worker – don't just rinse away the gray. *Academy of Management Executive*, 7(3): 67-74.
170. Pavlin, Samo. 2007. Ustreznost poklicnih predstav v perspektivi karijerne orientacije. *Teorija in praksa*, 44(5): 658-672.
171. Pečjak, Vid. 1998. *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
172. Pečjak, Vid. 2007. *Psihologija staranja*. Bled: samozaložba.
173. Pelin, Önder Erol. 2009. Social construction of Old Age among university students in Turkey. *Sicronia, A Journal for the Humanities and Social Sciences*, 14(50). Dostopno na: <http://sincronia.cucsh.udg.mx/erolspring09.htm> (3.1.2014).
174. Pentek, Metka. 2005. *Uspešno staranje*. Dostopno na: www.fidimed.si/uploads/article_document/fidimed_uspesno_staranje.pdf. (10.4.2013).
175. Phillips, Judith, Kristine Ajrouch in Sarah Hillcoat-Nalletamby. 2010. *Key Concepts in Social Gerontology*. London: SAGE Publications Ltd.
176. Phoenix, Cassandra, Guy Faulkner in Andrew Sparkes. 2005. Athletic identity and self-ageing: The dilemma of exclusivity. *Psychology of Sport and Exercise*, 6(3): 335-347.
177. Pihlar, Tanja. 2012. Švicarsko poročilo o generacijah. *Kakovostna starost*, 15(2): 41-46. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
178. Plumb, Krista. 2014. *Intergenerational Learning*. Dostopno na: <http://blogs.ubc.ca/kristaerinp/files/2014/08/Intergenerational-Learning-Krista-Plumb-FD.pdf> (10.8.2017).

179. Počkar, Mirjam. 2008. *Poslovno komuniciranje*. Ljubljana: Zavod IRC.
180. Polak, Alenka in Cveta Razdevšek Pučko. 1995. Vrednote v šoli in v izobraževanju učiteljev. *Psihološka obzorja*, 4(1-2): 47-59. Dostopno na: <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-KFC6JXSH/9a1b6301-e4e1-4652-8fba-a332663eb00e/PDF> (3. 9. 2019).
181. Polat, Soner in Ender Kazak. 2015. Primary School Teachers Views on Intergenerational Learning. *Educational Sciences: Theory & Practise*, 15(5): 1189-1203.
182. Postružnik, Adela. 1999. Prostovoljno delo srednješolcev in osnovnošolcev – medgeneracijsko povezovanje. 2. slovenski kongres prostovoljcev. Ljubljana: Socialna zbornica Slovenije.
183. Prijatelj, Erika. 2008. *Psihološka dinamika rasti v veri*. Maribor: Zavod Antona Martina Slomška.
184. Rabušičova, Milada, Lenka Kamanova in Katerina Pevna. 2016. Family Learning Models in Intergenerational Perspective. V *The New Educational Review*, ur. Stanislaw Juszczak, 64-76. Torun: University of Silesia.
185. Rahim, M. Afzalur. 2017. *Managing Conflict in Organizations*. New York.
186. Ramovš, Jože. 2003. *Kakovostna starost*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
187. Ramovš, Jože. 2010. Generacija. *Kakovostna starost*, 13(3): 87-88. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka. Dostopno na: <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=885> (31. 3. 2019).
188. Ramovš, Jože. 2013. *Staranje v Sloveniji*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
189. Ramovš, Ksenija. 2013. Medgeneracijsko sožitje in solidarnost. *Kakovostna starost*, 16(4): 3-33.
190. Redburn, Ed. 1998. *Social gerontology*. London: Auburn House.
191. Rogmans, Wim. 2010. Prevention of fall injuries among senior citizens in the European Union. *Injury Control and Safety Promotion*, 8(2): 99-106.
192. Sanchez, Mariano, Peter Whitehouse in Lynn Johnston. 2017. Intergenerational Learning and Education in Schools and Beyond. *Journal of Intergenerational Relationships*, 16(1-2): 1-4.
193. Scholz, Christian. 2014. *Generation Z: wie sie tickt, was sie verändert und warum sie uns alle ansteckt*. Weinheim, Nemčija: Wiley – VCH Verlag & Co. KGaA.

- 194.Schwab, Klaus. 2016. *Četrta industrijska revolucija*. Ženeva: World Economy Forum. Dostopno na: <http://assets.cdnma.com/8475/assets/Cetrta-industrijska-revolucija.pdf> (21. 7. 2019).
- 195.Sentočnik, Sonja. 2012. *Analiza učnih načrtov obveznih predmetov osnovne šole z vidika vseživljenjske karijerne orientacije s priporočili*. Dostopno na: www.ess.gov.si/_files/3931/analiza_osnovna_sola.pdf (13. 8. 2015).
- 196.Statistični urad Republike Slovenije. 2017. *Projekcija prebivalstva za Slovenijo 2015*. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6584> (20. 7. 2019).
- 197.Statistični urad Republike Slovenije. 2019. *Projekcija prebivalstva EUROPOP 2018 za Slovenijo*. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8316> (5. 1. 2020).
- 198.Storm, Robert in Shirley Storm. 2006. *Intergenerational learning: Grandparents in the school*. Dostopno na: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0360127950210403> (10.8.2017).
- 199.Stropnik, Nada. 2010. *Revščina in materialna deprivacija starejšega prebivalstva*. Projekt v okviru Ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2006-2013 v letu 2006. Ljubljana: Inštitut za ekonomska raziskovanja.
- 200.Sun, Qian, Vivian Weiqun Lou, Annie Dai, Carman To in Shum Yee Wong. 2018. The Effectiveness of the Young-Old Link and Growth Intergenerational Program in Reducing Age Stereotypes. *Research on Social Work Practice*, 29(5): 519-528.
- 201.Svetelšek, Ajda. 2019. Vloga negativnih prepričanj in pomen optimizma za zdravo staranje. *Kakovostna starost*, 21(4): 45-48.
- 202.Svetovni ekonomski forum. 2016. *The Future of Jobs. Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*. Dostopno na: <http://reports.weforum.org/future-of-jobs-2016/chapter-1-the-future-of-jobs-and-skills/#view/fn-1> (18. 1. 2020).
- 203.Šaponja, Danica. 2006. *Obravnava mladostnika s psihozo*. Ljubljana: Zbornica zdravstvene in bolniške nega Slovenije - Zveza društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Sekcija medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov v psihiatriji. Dostopno na: <https://www.pb-begunje.si/gradiva/Saponja1351439964232.pdf> (21. 7. 2019).
- 204.Tabachnick, Barbara G. in Linda S. Fidell. 2012. *Using Multivariate Statistics*. Pearson Education: Boston.
- 205.Tapscott, Don. 2010. *Odrasti digitalno: kako mrežna generacija mijenja vaš svijet*. Zagreb: Mate, Zagrebačka škola ekonomije i managementa.

206. Tavares, Darlene Mara dos Santos, Thaís Gabriela Cruz Matias, Pollyana Cristina dos Santos Ferreira, Maycon Sousa Pegorari, Janaina Santos Nascimento in Mariana Mapelli de Paiva. 2016. Qualidade de vida e autoestima de idosos na comunidade. *Ciência & Saúde Coletiva*, 21(11): 3557-3564.
207. Teater, Barbra. 2016. Intergenerational programs to promote active aging: the experiences and perspectives of older adults. *Activities, Adaptation & Aging*, 40.1: 1-19.
208. Teater, Barbra. 2016a. How stereotypes and attitudes toward older adults are challenged through intergenerational contact: Young people explain the process. *Gerontology & Geriatrics education*, 39: 104-116.
209. Tiberj, Vincent. 2017. Are Values a Question of Age or Generations? V *European Values*, ur. Pierre Brechon in Frederic Gonthier, 200-2015. Brill.
210. Tomšič, Maja. 2010. Medgeneracijske razlike, delo in učenje. *Izobraževanje-most med generacijami: Priročnik za medgeneracijsko učenje*. Ljudska Univerza Ajdovščina. Dostopno na: <file:///C:/Users/Tej%C4%8Di/Downloads/Priro%C4%8Dnik%20za%20medgeneracijsko%20u%C4%8Denje.pdf> (1. 2. 2020).
211. Uhlenberg, Peter in Jenny De Jong Gierveld. 2004. Agesegregation in later life: an examination of personal networks. *Ageing & Society*, 24: 5-28.
212. Ule, Mirjana. 1988. *Mladina in ideologija*. Ljubljana: Delavska enotnost.
213. Ule, Mirjana. 1996a. Sociološki oris mladosti/mladine. *Mladina v devetdesetih: Analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
214. Ule, Mirjana. 1996b. Vrednote. *Mladina v devetdesetih: Analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
215. Ule, Mirjana. 1997. *Temelji socialne psihologije*. Ljubljana: Založba Fakultete za družbene vede.
216. Ule, Mirjana. 1998. The lifeworld of young people. V *Youth in Slovenia: New perspectives from the Nineties*, ur. Ule Mirjana in Renner Tanja. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 173-203.
217. Ule, Mirjana. 1999. *Predsodki in diskriminacije: izbrane socialno-psihološke študije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
218. Ule, Mirjana. 2001. *Zdravstveno varstvo: Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Sekcija za šolstvo in visokošolsko medicino SZD, 25-37.
219. Ule, Mirjana. 2004. *Socialna psihologija*. Ljubljana: Založba Fakulteta za družbene vede.

220. Ule, Mirjana. 2008. Za vedno mladi? *Socialna psihologija odrasčanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
221. Ule, Mirjana. 2011. Spremembe odrasčanja in nove identitetne politike. *Sodobna pedagogika*, 3: 90-103.
222. Ule, Mirjana. 2013. Spreminjanje vrednot v sodobnih življenjskih potekih. V *Etika v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 49. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 89–96.
223. Ule, Mirjana in Kuhar Metka. 2003. *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede.
224. Ule, Mirjana in Rener Tanja. 1998. Introduction. V *Youth in Slovenia: New perspectives from the Nineties*, ur. Ule Mirjana in Tanja Rener. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 21-32.
225. Ule, Mirjana in Vlado Mihelj. 1995. *Prihodnost mladine*. Ljubljana: DZS: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino.
226. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. 2016. *Demografske spremembe ter njihove ekonomske in socialne posledice*. Ljubljana. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Demografske_spremembe_UMAR.pdf (5. 1. 2020).
227. Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. 2017. *Strategija dolgožive družbe*. Ljubljana. Dostopno na: http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/2017/dolgoziva_druzba/Strategija_dolgozive_druzbe_200717.pdf (21. 7. 2019).
228. Urlick, Michael J. 2014. The presentation of self: Dramaturgical theory and generations in organizations. *Journal of Intergenerational Relationships*, 12(4): 398–412. Dostopno na: [file:///C:/Users/Mateja/Downloads/Urlick-Dramaturgical-JIR%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Mateja/Downloads/Urlick-Dramaturgical-JIR%20(1).pdf) (11. 9. 2019).
229. Urlick, Michael J., Elaine C. Hollensbe, Suzanne S. Masterson in Sean T. Lyons. 2017. Understanding and Managing Intergenerational Conflict: An Examination of Influences and Strategies. *Work, Aging and Retirement*, 3(2): 166-185. Dostopno na: <https://academic.oup.com/workar/article/3/2/166/2623784> (11. 9. 2019).
230. Vičič, Suzana in Bruna Pahor. 2010. Medgeneracijski dialog na facebooku. *Zbornik 7. festivala raziskovanja ekonomije in managementa*. 2.-3. December 2010. Koper –Celje – Škofja Loka, 251-258.

- 231.WAPOR. 2011. *WAPOR Code of Ethics*. The world Association for Public Opinion Research. Dostopno na: <http://wapor.org/wapor-code-of-ethics> (8. 1. 2018).
- 232.Watts, Tony. 2011. Global Perspectives in Effective Career Development practices. *Curriculum Leadership Journal*, 9(9). Dostopno na: http://www.curriculum.edu.au/leader/global_perspectives_in_effective_career_developmen,33172.html?issueID=12379 (14.7.2017).
- 233.Woolf, Linda. 1998. Ageism: An Introduction. *Woolf Gerontology page*. Dostopno na: <http://faculty.webster.edu/woolflm/ageism.html> (20. 7. 2019).
- 234.Wurm, Susane in Yael Benjamini. 2014. Optimism buffers the detrimental effect of negative self – perceptions of ageing on physical and mental health. *Psychology & health*, 29(7): 832 – 848.
- 235.Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. *Opisi poklicev, Karierni svetovalec*. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Klju=-2821&Filter= (17. 7. 2017).
- 236.Zelena knjiga Sveta EU. 2005. *Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami*. Dostopno na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=URISERV:c10128> (13. 8. 2015).
- 237.Zemke, Ron, Clare Raines in Bob Filipczaz. 2000. *Generations at work: Managing the Clash of Veterans, Boomers, Xers, and Nexters in your Workplace*. New York: Amacom. Dostopno na: <http://communicationsstudies.sienaheights.edu/uploads/3/0/3/0/30303843/wheremixedgenerationsworkwell.pdf> (23. 10. 2019).
- 238.Zorko, Renato. 2010. Od veteranov do generacije Z. *Moj mikro*, 30–33.
- 239.Zveza ljudskih univerz. 2013. *Staranje, izziv za izobraževanje in medgeneracijsko sodelovanje*. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/odrasli/Gradiva_ESS/NIO/NIO_36ZLUS_Staranje.pdf (21. 7. 2019).
- 240.Žižek Šarotar, Simona in Živa Veinger Čič. 2018. Stereotipi o starosti in starejših na delovnem mestu. *Zbirka Sodobni izzivi managementa človeških virov – 3. knjiga: Družbeno odgovorno ravnanje z deležniki koristi vsem*, ur. Simona Šarotar Žižek in Matjaž Mulej. Maribor: Inštitut za razvoj družbene odgovornosti. Dostopno na: <http://www.irdo.si/wp-content/uploads/2018/12/3.-knjiga-DRU%C5%BDBENO-ODGOVORNO-RAVNANJE-Z-DELE%C5%BDNIKI-KORISTI-VSEM.pdf> (21. 9. 2019).

PRILOGE

Priloga A: Frekvenčne porazdelitve

Spol

		frekvenčna porazdelitev	odstotki	veljavni odstotki	odstotek kumulative
vrednosti	moški	74	37,0	37,0	37,0
	ženski	126	63,0	63,0	100,0
	skupaj	200	100,0	100,0	

Starost

		frekvenčna porazdelitev	odstotki	veljavni odstotki	odstotek kumulative
vrednosti	1.razred: 27 – 34 let	14	7,0	7,0	7,0
	2.razred: 35 – 42 let	101	50,5	50,5	57,5
	3.razred: 43 – 50 let	45	22,5	22,5	80,0
	4.razred: 51 – 58 let	32	16,0	16,0	96,0
	5.razred: 59 – 64 let	8	4,0	4,0	100,0
skupaj		200	100,0	100,0	

Priloga B: Anketni vprašalnik starejša generacija

Spoštovani, sem Mateja Berčan, študentka doktorskega študijskega programa Socialna gerontologija Evropskega centra Maribor, v okviru katerega pripravljam doktorsko disertacijo pod mentorstvom zasl. prof. ddr. Marije Ovsenik. V okviru raziskave bi želela izvesti kvantitativno in kvalitativno raziskavo, zaradi česar Vas vljudno vabim k sodelovanju. Anonimnost v raziskavi Vam bo zagotovljena, vsi podatki, pridobljeni na podlagi izvedene raziskave, bodo uporabljeni izključno v znanstveno-raziskovalne namene. Sodelovanje v raziskavi lahko kadarkoli brez kakršnegakoli razloga prekinete.

Mateja Berčan

1. Spol (označite):

- a) moški
- b) ženski

2. Starost (vljudno prosimo vpišite svojo starost): _____ let

3. Ste vključeni v programe vseživljenjskega učenja (kot so na primer razni tečaji organizirani preko društev, univerz za tretje življenjsko obdobje)?

DA NE

4. Ste ponosni na svojo karierno pot?

DA NE

5. Kako ste se sami odločali o svojem poklicu? Na podlagi:

(obkrožite samo eno možnost, tisto ki, najbolj velja za vas)

- a) ocen
- b) priporočil znancev, prijateljev
- c) nisem imel informacij o drugih poklicih
- č) tako so želeli starši
- d) o poklicu/nadaljnem šolanju so mi svetovali v šoli
- e) lastne želje
- f) drugo: _____

6. Ste pripravljeni predstaviti svoj poklic osnovnošolcem, da bi se na tovrsten način, ki je drugačen, seznanili s karseda veliko informacijami o različnih poklicih, šolah, kariernih poteh?

DA NE NE VEM

7. Menite, da bi se osnovnošolci lažje odločali za svoj poklic, karierno pot, če bi ga predstavili vi?

DA NE

8. Menite, da bi bila to ena od novih/inovativnih oblik spoznavanja poklicev v OŠ? (Mislite, da mlajša generacija potrebuje drugačen pristop k spoznavanju poklicev in možnostih nadaljnjega šolanja po končani osnovni šoli kot ga ima doseda?)

DA NE

9. Če bi šola oblikovala izbirni predmet, ki bi bil namenjen predstavitvi poklicev, bi se odzvali povabilu na predstavitev svojega poklica?

DA NE

Zakaj?

---

10. Bi si želeli boljše povezanosti mlajšo generacijo - osnovnošolci?

DA NE

11. Razumete današnjo mlajšo generacijo?

DA NE

12. Kako vidite današnjo mlajšo generacijo?

(obkrožite največ tri naštete lastnosti, ki se vam zdijo najbolj smiselne)

a) Zelo bistro.

b) Zelo površno.

c) Problematično.

č) Preveč usmerjeno v računalništvo.

d) Negotovo.

e) Prijazno.

- f) Usmerjeno samo vase.
- g) Uživaško.
- h) Agresivno in nasilno.
- i) Obupano.
- j) Ranljivo.

13. V kolikšni meri veljajo za vas naslednje trditve o tem, kaj bi od medgeneracijskega učenja pridobila starejša generacija? Ocenite trditev od 1 do 5, pri čemer pomeni 5: popolnoma velja; 4: velja; 3: niti ne velja niti velja; 2: ne velja; 1: sploh ne velja. Vsako trditev ocenite in označite s križcem samo enkrat.

Trditev	1	2	3	4	5
Sprememba stila življenja.					
Razumevanje mlajše generacije.					
Učenje od mlajše generacije.					
Pozitivno počutje ob mlajši generaciji.					
Mladi dajejo ogledalo časa.					
Priložnost za prenos modrosti, izkušenj na mlajšo generacijo.					
Boljše odnose z mlajšo generacijo					
Polno in kakovostno starost.					

14. V kolikšni meri veljajo za vas naslednje trditve o tem, kaj bi od medgeneracijskega učenja pridobila mlajša generacija? Ocenite trditev od 1 do 5, pri čemer pomeni 5: popolnoma velja; 4: velja; 3: niti ne velja niti velja; 2: ne velja; 1: sploh ne velja. Vsako trditev ocenite in označite s križcem samo enkrat.

Trditev	1	2	3	4	5
Razvoj občutka, da sami lahko storijo nekaj zase in za svoje okolje.					
Mladostniki se naučijo reflektirati moralne in etične razsežnosti medčloveških odnosov.					
Mladostniki razvijejo pozitivne moralne in etične koncepte.					
Mladostniki se naučijo organizacijskih, komunikacijskih veščin.					
Pridobitev bogatih izkušenj, modrosti starejše generacije.					
Pripravo na lastno starost.					
Mladostniki si pridobijo lep zgled za svojo lastno starost, vzornika.					
Sprejemanje obdobja starosti.					

15. Menite, da mlajša generacija pri izbiri poklica potrebuje več sodelovanja (nasvetov) starejše generacije?

DA NE

16. Ali vam osebnega stika z mlajšo generacijo manjka?

DA NE

17. Ali se vam je v obdobju po upokojitvi spremenila kakovost življenja, predvsem v smeri osamljenosti? Ocenite trditev od 1 do 5, pri čemer pomeni 5: popolnoma velja; 4: velja; 3: niti ne velja niti velja; 2: ne velja; 1: sploh ne velja. Vsako trditev ocenite in označite s križcem samo enkrat.

Trditev	1	2	3	4	5
Pojavila se je osamljenost.					
Pojavila se je otopelost.					
Pojavil se je občutek nepotrebnosti.					
Pojavila se je izguba prejšnjega socialnega okolja.					
Potrebna je bila večja prilagoditev na upokojitev.					
Pojavile so se težave s sprejemanjem socialnega statusa.					
Pojavil se je občutek manjvrednosti.					
Pojavil se je občutek, da si drugim odveč.					
Krog socialnih stikov se je zmanjšal.					
Pojavi se želja po tem, da bi zapustili sled, da bi zapustili svoja znanja, modrosti mlajši generaciji.					
Nič se ni spremenilo.					

18. Kaj po vašem mnenju najbolj vpliva, da je starost kakovostna? Ocenite trditev od 1 do 5, pri čemer pomeni 5: popolnoma velja; 4: velja; 3: niti ne velja niti velja; 2: ne velja; 1: sploh ne velja. Vsako trditev ocenite in označite s križcem samo enkrat.

Vpliv	1	2	3	4	5
Prenos modrosti, izkušenj, znanj na mlajše generacije.					
Samostojno, neodvisno življenje.					
Biti koristen.					
Ohranjanje stikov z družino, sosesko, vrstniki.					
Telesno zdravje, vitalnost.					

19. Bi vašo starost opredelili kot kakovostno starost?

DA NE

20. Katere vrednote bi radi prenesli na mlajšo generacijo tudi preko predstavitve poklicev?

Iskrena hvala za sodelovanje v raziskavi.

Priloga C: Anketni vprašalnik mlajša generacija

Spoštovani, sem Mateja Berčan, študentka doktorskega študijskega programa Socialna gerontologija Evropskega centra Maribor, v okviru katerega pripravljam doktorsko disertacijo pod mentorstvom zasl. prof. ddr. Marije Ovsenik. V okviru raziskave bi želela izvesti kvantitativno in kvalitativno raziskavo, zaradi česar Vas vljudno vabim k sodelovanju. Anonimnost v raziskavi Vam bo zagotovljena, vsi podatki, pridobljeni na podlagi izvedene raziskave, bodo uporabljeni izključno v znanstveno-raziskovalne namene. Sodelovanje v raziskavi lahko kadarkoli brez kakršnegakoli razloga prekinete.

Mateja Berčan

1. Spol (označite):

- a) moški
- b) ženski

2. Starost (vljudno prosimo, vpišite svojo starost): _____ let

3. Kateri razred OŠ obiskujete?

- a) 8. razred
- b) 9. razred

4. Že veste, na katero šolo se boste po zaključku osnovne šole vpisali?

DA   NE

5. Zakaj ste se odločili ravno za to šolo? (obkrožite samo eno možnost, tisto, ki najbolj velja za vas)

- a) Ker so to želeli starši.
- b) Zaradi ocen.
- c) Ker so mi tako svetovali v šoli (svetovalna služba, psihologinja).
- č) Ker sem tak rezultat dobil na testu o izbiri poklicev/testu sposobnosti.
- d) Ker sam želim iti na to šolo.
- e) Ker gredo moji prijatelji na to šolo.
- f) Ker so moji starši, stari starši, znanci, starejši vzorniki, upokojeni strokovnjaki hodili na to šolo.
- g) Ne vem, katero šolo bi izbral in kaj hočem postati po poklicu.
- h) Drugo: _____

6. V kolikšni meri veljajo za vas naslednje trditve o tem, kaj vam je pomembno pri izbiri poklica/pri izbiri šole? (Kaj vpliva na vašo odločitev za poklic oziroma nadaljevanje šolanja?). Ocenite trditev od 1 do 5, pri čemer pomeni 5: popolnoma velja; 4: velja; 3: niti ne velja niti velja; 2: ne velja; 1: sploh ne velja. Vsako trditev ocenite in označite s križcem samo enkrat.

Trditev	1	2	3	4	5
Kako mi poklic predstavijo.					
Ker bom dobil službo po končanju šolanja.					
Ker si to želijo moji starši, skrbniki.					
Ker si to želim sam.					
Ker se za to odločijo tudi moji prijatelji, sošolci.					
Ker je šola v bližini.					
Ker imam dobre ocene.					
Ker je to pokazal test sposobnosti, izbire poklicev.					

7. Kje spoznavate poklice? (obkrožite samo eno možnost, tisto, ki najbolj velja za vas)

- a) V šoli (učitelji, svetovalna služba, psiholog na šoli).
- b) V družini (starši, skrbniki, stari starši, sorodniki).
- c) Prijatelji.
- č) Dogodki, sejmi, ki so povezani z zaposlovanjem, kariernim svetovanjem.
- d) Svetovali so mi starejši.

-----

8. Na kakšen način vam predstavljajo poklice, šole?

---

9. Si želite še drugačnih predstavitev poklicev, šol?

DA NE

10. Kakšen način spoznavanja poklicev bi vam bil najbolj zabaven?

---

11. Predstavljajte si, da vam poklice predstavijo predstavniki starejše generacije, ki bi vam predstavili poklice iz lastnih izkušenj, to kar so bili sami po poklicu -> bi se potem lažje odločali, kaj želite postati, na katero šolo se bi želeli vpisati po končanju osnovne šole?

DA NE

12. Bi se želeli povezovati s starejšo generacijo na način, da vam starejša generacija svetuje pri izbiri poklica?

DA NE

13. Bi si želeli imeti izbirni predmet v šoli: izbira poklica, pri katerem bi spoznavali poklice in kjer bi v okviru medgeneracijskega sodelovanja – starejši predstavljali svoje poklice?

DA NE

14. V kolikšni meri veljajo za vas naslednje trditve o tem, če bi šola organizirala predstavitve poklicev, ki bi jih predstavljali predstavniki starejše generacije. Ocenite trditev od 1 do 5, pri čemer pomeni 5: popolnoma velja; 4: velja; 3: niti ne velja niti velja; 2: ne velja; 1: sploh ne velja. Vsako trditev ocenite in označite s križcem samo enkrat.

Trditev	1	2	3	4	5
Bi jim z veseljem prisluhnil, kaj imajo za povedati.					
Bi mi bilo zanimivo.					
Bi se nekaj naučil.					
Bi se lažje odločil za poklic, šolo.					
Bi spoznaval vzornike za svojo poklicno pot.					
Bi imel pozitiven odnos do starejše generacije.					
Bi se dobro počutil ob starejši generaciji.					
Bi spoznal izkušnje in modrosti starejše generacije.					

Iskrena hvala za sodelovanje v raziskavi.

IZJAVA O AVTORSTVU

ALMA MATER
EUROPAEA
ECM

OZ

IZJAVA O AVTORSKEM DELU IN ISTOVETNOSTI TISKANE IN ELEKTRONSKE VERZIJE ZAKLJUČNEGA DELA

Priimek in ime študenta	Berčan Mateja
Vpisna številka	31133040
Študijski program	Socialna gerontologija
Naslov zaključnega dela:	Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev
Naslov v angleščini:	The model of an intergenerational learning in career choices of primary school pupils
Mentor:	zasl. prof. ddr. Marija Ovsenik
Somentor:	/
Mentor iz podjetja:	/

S podpisom izjavljam da:

- Je predloženo zaključno delo z naslovom Model medgeneracijskega učenja pri izbiri poklica osnovnošolcev izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- Sem poskrbel/a da so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženem delu navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- Se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata, bodisi v obliki dobesednega parafraziranja, bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oziroma ideje predstavljene kot moje lastne, kaznivo po zakonu (Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, URL RS št. 139/2006 s spremembami),
- V primeru kršitve zgoraj navedenega zakona prevzemam vso moralno, kazensko in odškodninsko odgovornost,

Podpisani-a Berčan Mateja izjavljam, da sem za potrebe arhiviranja oddal/a elektronsko verzijo zaključnega dela v Digitalno knjižnico. Zaključno delo sem izdelal-a sam-a ob pomoči mentorja. V skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 16/2007) dovoljujem, da se zgoraj navedeno zaključno delo objavi na portalu Digitalne knjižnice. Prav tako dovoljujem objavo osebnih podatkov vezanih na zaključek študija (ime, priimek, leto in kraj rojstva, datum diplomiranja, naslov diplomskega dela) na spletnih straneh in v publikacijah Alma Mater.

Tiskana verzija zaključnega dela je istovetna elektronski verziji, ki sem jo oddal/a za objavo v Digitalno knjižnico.

Datum in kraj:

Podpis študent/ke: *Berčan*

5.4.2020, Grosuplje

IZJAVA LEKTORJA

ALMA MATER
EUROPAEA
ECM

O6

POTRDILO O LEKTORIRANJU

Podpisani(a)

MARIJA BUČAR

po izobrazbi (strokovni oz. znanstveni naslov)

PREDT. UČIT. SLOV. J. IN KNJIŽN.

potrjujem, da sem lektoriral(a) zaključno delo študenta(ke)

MATEJE BERČAN

z naslovom:

MODEL MEDG. UČENJA PRI IZBIRI POKLIKA OSNOVN.

Kraj: GROSUPLJE

Datum: 18. 5. 2020

Podpis:

M. Bučar